

ROMANYA'DA KARŞI-DEVİRİM

Sanmasınlar hesabı sorulmayacak,
Döktükleri kan yerde kalmayacak

Mercan Köklü

Bir yıl kadar önce gerçekleşen Romanya karşı-devrimi, dünyada karşı-devrim ve gericiilik dönemine girildiğini gösteren bir dönüm noktası oldu.

Uluslararası eşgüdümü, işbölümlü Romanya karşı-devrimi, yalnızca Romanya işçi sınıfı için değil, tüm dünya işçi sınıfı için önemli deneyimler, unutulmaz derslerle doludur. Karşı-devrim, Gorbaçof çizgisinin karşı-devrimciliğini bütün açıklığıyla sergiledi.

Elinizdeki kitap, emperyalizmle Gorbaçof çizgisinin uluslararası eşgüdüm ve işbölümü içinde Romanya'da tezgahladıkları karşı-devrimin perde gerisini, Türkiye'de ilk kez yayınlanan bilgilerle veriyor. Gorbaçof çizgisinin komplolarını sergiliyor.

Sanmasınlar hesabı sorulmayacak, dökülen kan yerde kalmayacak! Dünya işçi sınıfı Çavuşesku'ların kazandığı zaferin fırtınasını estirecek!

12.000 TL.

ROMANYA'DA KARŞI-DEVRİM

sanmasınlar hesabı sorulmayacak
dökülen kan yerde kalmayacak

Mercan Köklü

Temmuz 1991

YERİNDİĞİNE İZİN VERİLMEYEN

YERİNDİĞİNE İZİN VERİLMEYEN
YERİNDİĞİNE İZİN VERİLMEYEN

1. basım, Temmuz 1991
Baskı: Yön Matbaacılık Ltd. Şti.
Tel: 544 66 34

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

Romanya'da olan karşı-devrimdi	9
Karşı-devrim Gorbaçov çizgisinin karşı devrimci özünü sergiled	12

KARŞI-DEVRİMİN NEDENLERİ

"Rus ayısının ağızında sallanan diş"	15
"Hem emperyalizme, hem Gorbaçov'a tehdit"	18

KARŞI-DEVRİM HAZIRLIĞI

Kamuoyu yaratma çabaları	23
Maksat üzüm yemek değil, bağcıyı dövmektir	23
"Macar köyleri yerlebir ediliyor" kampanyası	25
Karşı-devrimin örgütsel hazırlığı	30
<i>Der Spiegel</i> 'in falından Ulusal Selamet Cephesi çıktı	31
Açık Mektup'tan Malta Zirvesi'ne:	35
RKP Kongresi ve Malta Zirvesi	38

KARŞI-DEVRİM

Temeşvar olayları	43
Olayların öncesi var	43
Papaz Tökeş'in provokasyonu	46
"Vurun abalıya!"	48
"Çavuşesku'nun Temeşvar katliamı"(!) ve gerçek	51
Bükreş'te olaylar ve uluslararası komplo	54
"Aktif" diplomatlar, Sovyet ajanları, "Macar dostları", entellektüeller, öğrenciler	57
Buna "halk ayaklanması" demek, cahillik değilse hainliktir	61
"Altmış bin ölü" nereye gitti?	66
Sovyet propagandasının rolü	69
Karşı-devrimin kaderi 23/24 Aralık'ta belli oldu	71
Sovyet müdahalesinin ortamı hazırlanıyor	72
Karşı-devrime "hümaniter yardım": Gizli Sovyet müdahalesi	75

Çavuşesku yoldaşların katli	78
Çavuşesku'ların "yargılanması" idamlarının kılıfıydı	78
"Ben ancak işçi sınıfına hesap veririm"	82
Çavuşesku'lar, yayılım ateşiyle kahpece katledildiler	86
Çavuşesku'nun "milyonları" işçi sınıfıdır!	89

KARŞI-DEVİRİMİN BİR YILI

İt dalaşı	93
Hegemonya kavgası: Hangi yoldan "ilerlemeli"?	93
İşçiler sokağa çıkıyor	97
Batıcıların saldırısı şiddetleniyor	101
20 Mayıs seçimleri ve kızıl terör	103
Beyaz terör - kızıl terör	104
Yenilgiden pasif direnişe, pasif direnişten aktif eyleme ...	107
Çavuşesku yoldaşın yüzü gülüyordu	110
Sınıf mücadelesi hızla yükseliyor	113

KISA BİR SONUÇ:

GORBAÇOVÇULUK KARŞI-DEVİRİMCİLİKTİR	115
---	-----

EKLER

EK 1: Romanya hakkında bazı genel bilgiler	119
EK 2: Türkiye solu Romanya olaylarında ne tutum aldı?	121
Ek 3: Brucan ve Militaru ifşa ediyor: "Yaptığımız, önceden hazırlıklı bir darbeydi"	129
EK 4: Çavuşesku ve Stalin	134
EK 5: Batı hayranlığına güzel bir yanıt	136
Marks-Engels-Lenin: Modern endüstri ve bilim temelinde, modern sefalet ve çürümeye karşı	138
EK 6: Silviu Brucan'ın işçi düşmanı görüşleri	140

GİRİŞ

1989 yılı, sosyalist ülkelerde büyük çalkantı ve altüst oluşlarla geçti. Şu değerlendirme, yalnızca son 30-40 yıl açısından değil, içinde yaşadığımız çağ açısından da son derece önem taşıyan bu gelişmelerin anlamını çok güzel özetlemektedir:

“Dünya sosyalist sistemi hızlı bir çöküş, dünya komünist hareketi hızlı bir çözülme içindedir. Bu durum, asıl olarak Sovyetler Birliği'yle bağlıdır. Sovyetler Birliği'ndeki durum ise bir yönüyle devrimin içinde yer aldığı nesnel koşullarla, bir yönüyle devrimden sonra partinin yaptığı hatalarla bağlıdır.

“(...)

“İşlenen hatalar, yapılan haksızlıklar tabii ki ödenecekti. Bu Marksizmin iflası değil, Marksizmi uygulamayanların iflasıdır. Ancak bugün emperyalizmle işbirliği içinde, kimisinde açık, kimisinde üstü başka görüntülerle örtülmüş şekilde gelen de karşı-devrimdir. Faturayı yönetenler değil, sosyalist ülkeler işçi sınıfı ödemektedir.

“Bunun tüm dünya açısından sonuçları olacaktır. Dünyada karşı-devrim ve gericilik dönemine girilmiştir.

“Bir Küba'da, Arnavutluk'ta, Çin'de sosyalizmin, kendi yanlılarıyla birlikte de olsa direnişi, uluslararası süreçleri tersine çevirebilecek güçte değildir. Varlık-yokluk sınırında ve gericilik saldırısı altında, bu ülkeler de çok zor bir döneme giriyorlar.

“(...)

“Büyük çöküşün etkileri bilinçlere tam sindiği zaman zararın boyutları daha iyi ortaya çıkacaktır. Ancak şimdiden şu açıktır ki, ideolojik saldırı aşırı yoğunlaşmıştır ve daha da yoğunlaşacaktır. Ortalama insanın kafası çok şartlanacaktır. Yıkılan Marksizmden sapanlardır ama şimdi basın araçları dünyanın her yerinde, 'sosyalizmin işlemediği anlaşıldı' diye bağırıyor. Bu beyin yıkamanın etkisinin olmayacağını düşünmeyelim. Tüm dünyada devrimci hareket büyük bir bunalım yaşayacaktır. Dünyada bir dönem objektif olarak *yıpratma savaşı* gidecektir.

“Dünya çapında ortaya çıkan her dönem gibi bugün gelişmekte olduğuna işaret ettiğimiz karşı-devrim ve gericilik dönemi de yalnızca bir *eğilimdir*. Ekonomik, toplumsal ve siyasal açılardan ülkeler arası büyük

8 ROMANYA'DA KARŞI-DEVİRİM

farklılıklar taşıyan dünyada gelişen karşı-devrim ve gericilik bir ülkedeki karşı-devrim gibi tek renkli ve herşeye egemen olamaz. Bu nedenle de, bir ülkede ortaya çıkan faşizm gibi bir dönem değildir. Verilecek savaşın 'düzenli geri çekilme' değil, 'yıpratma savaşı' oluşu da bu farklılığı anlatır.

"Ancak dünyanın bir yarısındaki çıplak karşı-devrimin, öteki yarıdaki ülkelerin gelişimini etkilemeyeceği de düşünülemez.

"Bugün dünya çapında bir eğilim olan karşı-devrim ve gericiliğin taşıdığı özellikler de oldukça farklıdır.

"En başta, gelişmekte olan somut bir devrimci patlamayı ezmeyi değil, sosyalist ülkelerin ekonomik, toplumsal ve siyasal yapısını değiştirerek, bu *ülkelerde daha önce olmuş devrimleri ezmeyi* amaçlamaktadır. Sosyalist ülkelerde üretim araçları üzerinde uzun bir süredir 'işçi sınıfı adına' kullanım hakkına sahip olan bürokrasiyi, emekçiyi hakir gören bu *katmanı*, yaratacağı yeni kesimlerle destekleyerek, sömürücü bir *sınıf* durumuna getirmeyi amaçlamaktadır.

"Sonra bu karşı-devrimin, emperyalizmin de olağanüstü yardımıyla, oldukça denetimli, evrimci ve zamana yayılan bir gelişimi vardır. Tam da bu nedenle, çeşitli aşamalarında durdurulabilir.

"Öte yandan dünya kapitalizmi birkaç yıldır yavaş ama kararlı bir girişle genel-sistemsel bir bunalımın (recession) içine girmektedir.

"(...)

"Önümüzdeki dönemde dünyasal gelişmeler bu iki eksen içinde (a. sosyalist sistemin çöküşü ve karşı-devrim, b. dünya kapitalizminin girmekte olduğu bunalım) belirlenecektir." ("İflas eden Marksizm değil, Marksizmi uygulamayanlardır", *İşçinin Gazetesi*, sayı:8, 23 Mart 1990)

Dünya çapındaki sınıf mücadelesinin, bu uzunca alıntıda nedenleri ve sonuçlarıyla ele alınan dönüm noktasını en çarpıcı yansıtan örnek, bundan 1,5 yıl önce Romanya'da gerçekleşen karşı-devrim oldu. Romanya karşı-devrimini, 1990 Ekim ayı başında Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin emperyalist Federal Almanya tarafından yutulmasının resmen ilanı izledi. Başta Polonya olmak üzere öteki Doğu Avrupa ülkeleri de aynı çizgide hızla ilerliyorlar.

Elinizdeki kitap, Türkiye'de ilk kez yayınlanan bilgilerin ışığında Romanya karşı-devriminin döküm ve değerlendirmesini yapıyor, işçi sınıfımızın ve devrimci kamuoyunun dünya gerçeklerini doğru değerlendirmesine yardımcı olmayı amaçlıyor.

ROMANYA'DA OLAN KARŞI-DEVİRİMDİ

17 Aralık 1989'da Romanya'nın Temeşvar kentinde başlayan rejim aleyhtarı gösteriler, Çavuşesku önderliğindeki RKP yönetimini deviren 22 Aralık darbesinin habercisi oldu. Batı basını, Sovyet ve Doğu Avrupa basını, Türk basını, bu gelişmeyi büyük bir sevinçle karşıladılar. Romanya karşı-devrimine "gerçek klasik bir halk ayaklanması", "Romanya halkının istem ve özlemlerinin gerçekleşmesi", "devrim" gibi özellikler yakıştırmaya çabaladılar. İngiliz gazetelerinden *The Times*, şöyle dedi:

"Romanya'nın devrimi, çok klasik bir halk ayaklanması oldu, artık hiç bir şeye tahammülü kalmayan halk tarafından gerçekleştirildi." (*The Times*. 23 Aralık 1989)

TBKP'li karşı- devrimciler, Romanya'daki karşı-devrimi İstanbul Üniversitesi'nde bir forumla "selamladılar". Devrimci hareket içinden Romanya karşı-devrimine cahilce alkış tutanlar bile oldu.

Ama, sınıf çelişkilerinin iyice kızıştığı dünyamızda yaşam, bütün yakıştırmaları, maskeleleri kısa sürede söküp atıyor. Romanya örneğinde de böyle oldu, savrulan yalanlar birer birer sergilendi. Romanya'da olanın karşı- devrim, gerçekleşme yolunun da uluslararası (özellikle Sovyet) destekli bir darbe olduğu gün gibi açığa çıktı.

Devrim, siyasal erkin bir sınıfın elinden bir başka sınıfın eline geçmesidir. Karşı-devrim, bunun tarihin akışına ters yönde gerçekleşmesini anlatır. Silviu Brucan'ın da dediği gibi, "Romanya'da, Romanya Komünist Partisi'ne (RKP) ve işçi sınıfına karşı" karşı-devrim yapıldı. Siyasal erk işçi sınıfının elinden alındı.¹

Romanya'daki karşı-devrim, emperyalizmin çığırtañklarının ileri sürdüğü gibi "halk ayaklanması", ya da "halkın öfkesinin kendiliğinden patlaması" vb. biçiminde olmadı. Bir *darbe* yoluyla gerçekleşti. "Halk katılımı" denilen topluluklar, ağırlığıyla, tankların öncülüğünde televizyon binasını ele geçiren karşı-devrimcilerin yayınlarıyla ilk gün

1. Silviu Brucan. Romanya karşı-devriminin Gorbaçofçu perde arkası lideri. Mart 1989'da Çavuşesku yönetimine karşı "açık mektup" yazan 6 eski RKP yöneticisinden biri.

Bugün işçi sınıfının "gericileştiğini", ilericiğin tekelinin "aydınlara" geçtiğini savunan Silviu Brucan, 1950'li yılların ortalarında, "Moskovacı" ekibin adamı olarak RKP merkez organı *Scinteia*'nın editörlüğünü yaptı. Genel sekreter Georgiu Dej döneminde, öteki "Moskovacı"larla birlikte aktif parti ve devlet görevlerinden uzaklaştırıldı. 1956-1959 arası ABD, 1959-1962 BM elçiliği yaptı. 1966'da Çavuşesku onu bu görevinden de aldı. Daha sonra, Batılı gazetecilere anlattığı kadarıyla, Bükreş Üniversitesi'nde Marksizm öğretmiş(!), yurtdışında öğretmenlik görevlerinde bulunmuş.

sokağa çıkartılan öğrenciler, çocuklar, televizyon programlarında yüzleri neredeyse ezberlenen belli kişilerdi. Darbenin ana ögesi olan ordunun, günlerce süren çarpışmalarda cascavlak ortada kalması, "halk katılımını"nın düzeyini gösteren bir başka örnekti.

Darbeciler, yıllar boyu büyük sıkıntılar ve özveri ile çalışmak zorunda kalan, özellikle 1980'lerin son yıllarında yoğunlaşan yiyecek sıkıntısı ve enerji kısıntısı gibi nedenlerle biraz öfkeli olan işçi sınıfını, yine de sokağa çıkartamadılar. Çıkartmakta istemediler. Çünkü zaten eylemlerini işçi sınıfına, onun erkine karşı yapıyorlardı.

Karşı-devrime destek verenler, tercihini Gorbaçov'un yönlendirme- siyle dünya bujuvazisinin çıkarları doğrultusunda yapan entellektüeller ve öğrenciler, sosyalizme baş kaldıran bazı ordu birlikleri oldu. Karşı- devrimin kilit liderlerinden Silviu Brucan'ın da dediği gibi, "devrimde yönetimde olanlar entellektüeller, özellikle öğrencilerdi." Bunların yanısıra, kırdaki üreticilerin ve Macar-Alman etnik azınlıkların çeşitli kesimleri de, karşı- devrimin *figüranı* olarak kullanıldılar.

RKP erkinin devrilmesiyle birlikte başa geçen karşı-devrimci Gorbaçovçu yönetimin son bir yıl içinde karar aldığı ve başlattığı uygulamalar, başını kim çekerse çeksin, karşı-devrimin genel olarak *burjuva sınıfsal damga* taşıdığını açık eilmektedir: Devletin adından "sosyalist" nitelemesinin, bayrağından sosyalizm sembolünün kaldırılması, eğitimde sosyalizmi anımsatan herşeyin çıkartılması... RKP yasaklanıp mal-para varlığına, binalarına el konulurken, krallık döneminin eski partilerinin (faşist örgütler dahil) legale çıkıp erk yapısında yerlerini alması, burjuva parlamenter yapının kurulması... Devlet mülkiyetine, kolektif çiftliklere dayalı tarımın kaldırılması,

Çavuşesku yönetimini devirmeyi hedefleyen bir örgütlenmeye yıllar önce başladığını söyleyen Brucan, darbe öncesinde Gorbaçovçu karşı-devrimcilerle Batıcılar, Ulusal Selamet Cephesi (USC) adlı bir gizli örgütte bir araya getirdi. darbe için uygun zaman kollamaya başladı. 1984 yılındaki girişimin başarısızlığa uğramasından sonra, şansını bu kez 1989'da denedi. 3 Ocak 1990'da İngiliz 4.Kanal televizyonuna yaptığı açıklamada, Kasım 1989'da Londra ve Moskova'ya giderek karşı-devrim "vizesini" aldığını duyurdu.

Darbe sırasında devlet başkanlığı sarayını basanlar arasında yer alan Brucan, ilk iş olarak USC üyelerini topladı ve televizyondan, "devrimin ateşleri içinde(!) USC'nin kurulduğunu" ilan ettirdi. Karşı-devrim hükümetinin kuruluşunda vitrinde görev almamaya dikkat eden Brucan, cephenin "dış ilişkiler komitesi başkanlığı" gibi "mütevazı"(!) bir rolü üstlendi. Bu komitenin, USC'nin 11 kişilik yürütme komitesini de, bakanları da, devlet başkanını ve başbakanı da atayan komite olduğu. bütün önemli siyasal kararların buradan çıktığı, sonradan ortaya çıktı.

Karşı-devrimci cephe içinde Batıcı-Gorbaçovçu kapışmasının hızlanmasıyla birlikte, Brucan'ın Batı basınında yayınlanan çeşitli makale ve röportajlarda dile getirdiği işçi düşmanı görüşler Romenceye çevrildi. Bu görüşler, zaten öfkeli olan işçilerin büyük tepkisiyle karşılaştı ve Brucan şubat ayı içinde USC'deki görevinden istifa etmek zorunda kaldı.

1990 Ağustos'unda, karşı-devrimin nasıl örgütlü bir darbe sonucunda gerçekleştiğine ilişkin önemli açıklamalarda bulunan Brucan'ın çeşitli konulardaki ayrıntı görüşlerini *Ek 6*'da veriyoruz.

kollektiflerin arazilerinin özel çiftçilerle yağmalanması, endüstride, üretim araçlarında devlet mülkiyetini kaldırarak özel mülkiyete geçen uygulamaların başlatılması vb.

Romanya karşı-devrimi, henüz gelişmesini tamamlamadı. Demokratik Almanya, Çekoslovakya ya da Polonya modelindeki aşamaya henüz ulaşmadı. Ancak, ilk gün erki ellerine geçiren ve gelişmeleri kendi denetimlerinde tutmaya, kapitalist restorasyonu Gorbaçov çizgisinde uygulamaya çabalayan Gorbaçovcu karşı- devrimciler, uygulamalarıyla, karşı-devrimi dünya burjuvazisinin çıkarları doğrultusunda ama "Batı çizgisinde" ilerletmek(!) üzere bastıran Batıcı karşı-devrimcilere giderek yakınlaşıyorlar.

"Kahrolsun komünizm" sesleri Bükreş'te daha sık ve gür duyuluyor. Nazi SS'lerinin benzeri Demir Muhafızlar örgütü yeniden piyasaya çıktı. Batıcı göstericiler sık sık sokaklara doluyor, "Romen perestrojkası"na karşı çıkarak, devlet başkanı İliescu, başbakan Petre Roman gibi "komünist"lerin(!) de erkten uzaklaştırılmasını, katıksız bir burjuva erkin oluşturulmasını savunuyorlar. Bunlar, karşı-devrimi kendi doğal, mantıksal sonucuna daha hızlı "ilerletmeye" çabalıyorlar.

Bununla birlikte, 1990 yılının çeşitli gelişmeleri, hem Gorbaçovcu karşı- devrimcilerin hem de Batıcı karşı-devrimcilerin, hala dar ve zayıf bir toplumsal tabana dayanmakta olduklarını ortaya koyuyor. Her iki kesim de, sırtını dünya çapında gelişen karşı-devrim rüzgarına dayayarak, SSCB, AT ülkeleri, ABD gibi uluslararası güçlerin desteğiyle ayakta durabiliyorlar. İşçi sınıfından ölesiye korkuyorlar.

Bu arada, Romanya işçi sınıfı da ilk şoku üstünden attı. Üretim planında, bürokraside karşı-devrime gösterdiği direncin yanısıra, sokaklara çıkmaya başladı. "Başka" yollardan da tutumunu sergiliyor. Çavuşesku'ları katletme kararını alan yargıç, oldukça garip bir biçimde "intihar" etti. Batıcı burjuva partilerin bazı yöneticileri, dilleri kesilerek öldürüldü. Haziran ayında Bükreş'te estirilen beyaz terör, maden işçilerin kızıl terörüyle yanıtladı. Çavuşesku ve RKP yanlıları, mantar gibi biten çeşitli legal yayın organları ve dernekler çevresinde örgütlenerek ortaya çıkıyorlar. Bugün, ülkenin önemli endüstri merkezlerinde işçiler, birbiri ardısıra grevlere, gösterilere çıkıyor, çalışma ve yaşam koşullarındaki kötüleşmeyi protesto ediyorlar. Sınıf savaşı, karşı-devrimin ardından, yeni bir düzeyde yeniden yükseliyor.

KARŞI-DEVİRİM, GORBAÇOF ÇİZGİSİNİN ÖZÜNÜ SERGİLEDİ

Romanya'da olan, sıradan bir darbe değildi. Çavuşesku yoldaş, Temeşvar olayları sırasında ve karşı-devrimci darbecilerce "yargılanırken", bu olayların ardında "emperyalistlerin, faşistlerin, terörist ve serseri sürülerinin", ülkeyi ve sosyalizmi "bir avuç dolara ve başka dövüzlere satan hainlerin", yabancı gizli servislerin ve onların işbirlikçilerinin bulunduğunu söylerken ne kadar haklıymış.

Karşı-devrim, Gorbaçof yönetiminin başını çektiği, emperyalizmin ve öteki sosyalist ülkelerin *işbölümü ve eşgüdümüne* dayalı uzun bir hazırlığın sonucunda, ordunun üst kademeleri eliyle gerçekleştirildi.¹ Gorbaçof'a yaslanarak örgütlendi, hazırlandı ve Sovyetler'in aktif müdahalesiyle başarıya ulaştı.

Gorbaçof'la Bush'un biraraya geldiği 1989 Malta zirvesi, karşı-devrimin uygulama öncesi ayrıntılarının görüşüldüğü, son rötuşlarının yapıldığı yer oldu. Darbe sonrasında açığa çıkan çeşitli bilgiler, karşı-devrimde Gorbaçof yönetiminin yanısıra İngiltere, Fransa ve ABD'nin ve onların Romanyalı işbirlikçilerinin büyük rolü olduğunu, Macaristan, Yugoslavya, ADC, Bulgaristan gibi ülkelerin de "uygun" sorumluluklar üstlendiğini gösterdi.

Bu yönüyle Romanya karşı-devrimi, Sovyetler'deki Gorbaçof yönetiminin uzunca bir süredir sosyalist ülkelere ve dünya komünist hareketine akıtmakta olduğu zehirin en çarpıcı sonuçlarını, bütün yalınlığıyla sergiledi. Onun "reformcu, demokrat, sosyalizmi geliştirmeye yönelik, insancıl vb."(!) maskesini söküp attı. Gorbaçof çizgisinin *karşı-devrimciliğini*, hiç kuşkuya yer bırakmayacak biçimde ortaya koydu.

Şubat 1986'da yapılan SBKP 27.Kongresi'ndeki konuşmasında Gorbaçof, dünyada "askeri tehlikenin sıcak noktalarının söndürülmesini" istemiş ve şunları söylemişti:

"Asya ve Pasifik yönünün önemi büyüyor. Bu geniş yörede çelişkilerin birçok kördüğümü var ve bunun yanısıra, bazı yerlerde siyasal durum çok istikrarsızdır. Burada, vakit geçirmeden uygun çözümler ve yollar aramak gereklidir. Açıktır ki, önce eşgüdümle başlamak, ardından sancılı

1. Karşı-devrimin iki önemli lideri olan Silviu Brucan ve general Nikolay Militaru'nun Ağustos 1990'da Romen gazetesi *Adevarul*'da yayımlanan ifşaatları, bu konuda körlerin gözlerini bile açacak niteliktedir. Bu ifşaatlar hakkındaki bilgileri, *Ek 3*'de bulacaksınız.

sorunların siyasal çözümü çıkarına uğraşları biraraya toplamak, böylece, buna paralel olarak, bu temelde, hiç olmazsa Asya'nın çeşitli bölgelerinde askeri çatışmayı yumuşatmak ve oradaki durumu istikrara kavuşturmak uygundur.

“Asya ve diğer kıtalarda *askeri tehlikenin sıcak noktalarının* söndürülmemesi, bunu daha da acilleştiriyor. Biz, Ortadoğu’da, Orta Amerika’da, Güney Afrika’da, yeryüzünün çalkantılı bütün noktalarında çatışma durumlarını dağıtma yollarını bulmak için *kollektif araştırmayı* canlandırmaktan yanayız. Bu, genel güvenliğin çıkarları için zorunlu olarak gerekiyor.” (M. Gorbaçof, *SBKP 27.Kongresi Raporu*, İng.bas. s.86) (abç)

Romanya karşı-devrimi, Gobaçof’un “yeryüzünün çalkantılı bütün noktalarında çatışma durumlarını dağıtma” fikrinin, yalnızca kapitalist ülkelerde devrim mücadelesinin engellenmesi değil, *aynı zamanda* sosyalist ülkelerin devrimci gelişme yollarının önünün kesilmesi anlamına da geldiğini gösterdi. Emperyalizmle Gorbaçof çizgisinin bu amaçla giriştiği “kollektif araştırma”nın, sorunları “eşgüdümlü bağlamanın” somut örneği oldu. Gorbaçof ve Bush, Yalta’yı anımsatması nedeniyle bilinçli olarak zirve yeri seçilen Malta’nın çalkantılı denizlerinde, ortak pişirdikleri aşa “su katan” Romanya için önceden verilmiş bir kararın son rötuşlarını yaptılar ve uygulamaya geçtiler: Eşgüdümlü karşı devrim!

Karşı-devrim, Gorbaçof yönetiminin Amerikalı şarkıcı Frank Sinatra’nın “Kendi yolumdan giderim” başlıklı şarkısından esinlenerek “Sinatra doktrini” adını verdiği, “sosyalist ülkelerin herbirinin kendi yolunu kendisinin çizmesini”(!) sözde öngören doktrinin bir paçavra, Gorbaçof çizgisinin sahtekarlığını kamufle etmeye yarayan bir yutturmaca olduğunu sergiledi.

Romanya karşı-devrimi bir önemli işlev daha gördü. Emperyalizmin doğasının değişmediğini, “sosyalizmin likide edilmesi” ve hele, kendisinin (ve Gorbaçof’un) dikte ettirdiği yolun dışına çıkarak “sosyalizmi ilerletmeye çabalayan devrimci bir çizginin önünün kesilmesi ve yok edilmesi” amacından hiç vazgeçmemiş olduğunu, vazgeçmeyeceğini Marksistlere birkez daha hatırlattı.

1988’in son günü aramızdan ayrılan öğretmenim Bedir Aydemir, “tarih” derdi, “acımasız bir öğretmendir, önce sınar, sonra öğretir.” Romanya’daki gelişmeler bunu doğruladı. İşçi sınıfı devrimcilerinin yıllardır yüzlerce veriyle sergilediği, sol hareketin ise uzun süre kavramadığı ve bugün sonuçlarını kavramamakta yer yer ısrar ettiği

bir gerçeği, *Gorbaçof çizgisinin karşı- devrimciliğini* bütün çıplaklığıyla sergiledi. Dünya işçi sınıfı, Romanya aynasında, Gorbaçof'lu bir gelecekte başına ne geleceğini gördü! Demokratik Almanya'nın emperyalist Almanya tarafından yutulması, bunu daha da netleştirdi.

Sovyet dışişleri bakanı Şevardnadze'nin, Romen karşı-devriminin "yalnızca Romanya için değil, bütün dünya tarihi açısından eşsiz bir olgu" olduğu görüşüne katılmamak olanaksızdır. Tabii ki, ayakları üstüne oturarak!: Romanya karşı-devrimi, dünyada karşı-devrim ve gericilik dönemine girildiğini gösteren bir dönüm noktasıdır.

KARŞI DEVRİMİN NEDENLERİ

“RUS AYISININ AĞIZINDA SALLANAN DİŞ”

Romanya faşizmden 23 Ağustos 1944'te kurtuldu. Burjuva partilerin de varlığının sürdüğü kısa bir geçiş döneminin sonunda, 1947'de Romanya Komünist Partisi siyasal erki bütünüyle ele geçirdi. Krallık kaldırıldı, faşizm öncesinin ve faşizm döneminin burjuva, monarşist partileriyle (Köylü Partisi, Liberal Parti, vb.) faşist örgütler (Demir Muhafızlar) yasaklandı. İşçi sınıfının bütün enerjisi, sosyalist cumhuriyette sosyalizm kuruculuğuna yöneldi. Bu arada komünist partisi içinde “Moskovacı” olarak bilinenlerle, daha özerk bir tutum izlenmesini isteyen ekibin çatışması, “Moskovacı”ların tasfiyesi ve Georgiu Dej adlı demiryolu işçisinin genel sekreterliğe getirilmesiyle sonuçlandı (1952). Dej'in 1965'de ölümüyle birlikte, yine aynı ekipten, partinin geçlik örgütünden yetişme Nikolay Çavușesku, genel sekreterliğe geldi.

Romanya sosyalizm altında büyük ilerleme kaydetti. Özellikle 1960'ların başından itibaren, tarımda kolektifleştirmenin yanısıra, endüstrinin yatay ve dikey olarak geliştirilmesi için büyük çabalar sarfedildi.¹ Bu gelişme, sorunsuz ve hatasız olmadı. 1962'de Romanya ile Sovyetler Birliği arasında Komekon'un² çeşitli girişimlerine ilişkin olarak bir anlaşmazlık patlak verdi. Gerçekten komünist bir anlayışla

1. Romanya hakkında ayrıntılı bilgi için Ek 1'e bakınız.

2. Komekon (Karşılıklı Ekonomik Yardımlaşma Konseyi). SSCB'nin öncülüğünde, Romanya, Bulgaristan, Çekoslovakya, ADC ve Polonya'nın katılımıyla 1949'da kuruldu. Sonradan Moğolistan, Küba ve Vietnam da üye olarak kabul edildiler. Arnavutluk, kuruluşundan bir süre sonra katıldığı Komekon'dan Çin-Sovyet anlaşmazlığının patlakvermesiyle ayrıldı.

Komekon'un, sosyalist sisteme üye ülkelerin ekonomik ilişkilerini, “sosyalist entegrasyon ve sosyalist işbölümü” ilkesi temelinde düzenlenmesi bekleniyordu. Ancak, oportünizmin siyasette yarattığı tahribat kendini ekonomide de gösterecekti. Gösterdi de.

Komekon, devletlerin kendi çıkarlarını genel çıkarın önüne geçirmeye çalıştığı bir platform oldu. Ekonomide sosyalizm adına zorlamalara girişildi. Sosyalist ülkeler arasındaki ulusçu çekişmeler, Komekon'u daha başından sosyalist entegrasyonun değil, ulusçu ayrılıkçılığın organı yaptı. Sovyetler Birliği dışında küçük ülkeler olan sosyalist ülkelerin hepsi ayrı çelik endüstrisine, elektronik endüstrisine vb. sahip olmak için boğuştu. Romanya bunun en uç örneğiydi. Sınırların kaldırılması yönüne ilerleyeceklerine, birbirlerine karşı gümrük duvarları koymak için didindiler. AT örneğinden de gördüğümüz gibi, dünya burjuvazisinin bile geride bırakmaya başladığı bir noktada debelenip durdular.

Dünya çapında gelişen karşı-devrim ortamında, 1990 Mart ayında yapılan bir Komekon toplantısı, örgütün “baştan aşağı yeniden örgütlenmesi” kararını aldı. Ancak bu, Komekon'un likidasyonunun resmi açıklamasından başka bir anlama gelmiyordu.

getirildiğinde hiçbir sosyalist ülke partisinin reddetmemesi gereken "sosyalist ülkelerin sosyalist entegrasyon ve işbölümü" önerisi, 1962'te Huruşçof eliyle getirildi. RKP burada, bir yanı sıra karşı çıkayım derken bir başka yanı sıra sürüklendi ve Dej yönetimi, öteki üyelerin Romanya'nın istemlerini dikkate almadığı gerekçesiyle öneriye karşı çıktı. Dej, bu görüşünü, "kendi kuruluş biçim ve yöntemlerini seçmek, her sosyalist devletin egemenlik hakkıdır, hiçbir devletin kendi çıkarlarını genel çıkarlar olarak sunmaya hakkı yoktur" sözleriyle ifade etti. Bu tutum, sonraki yılların gelişmelerini anlamak açısından önemlidir.

Bu tarihten sonra, Romanya işçi sınıfının enerjisi, RKP tarafından, ülkenin gerek duyduğu bütün endüstri dallarını kendi başına yaratmaya yöneltildi. Genel sekreter Georgiu Dej'in ölümüyle birlikte programın uygulanmasının sorumluluğu, 1965'de yönetime gelen Nikolay Çavuşesku ve arkadaşlarına düştü.

Çavuşesku, dış siyasette ve dış ekonomik ilişkilerde Dej'in çizgisinin izleyicisi oldu. Hem Romanya'yı Komekon içinde tuttu, hem de emperyalist ülkelerle ticareti geliştirdi. Romanya hem, Sovyet askerlerinin 1957'de Romanya'dan çıkartılmasına karşı, Varşova Paktı üyesi olarak kaldı. Hem de, Sovyet dış siyasetiyle çoğu kez uzlaşmayan bir çizgi tutturdu. Örneğin, 1968'de Çekoslovakya'nın Varşova Paktı ordularınca işgaline karşı çıktı, katılmadı. İsrail'le iyi ilişkiler geliştirirken, SBKP'nin "mahkum ettiği"(!) Çin Komünist Partisi ile ilişkileri bozmadı.

24 milyon nüfuslu Romanya, endüstrileşme atılımında başarıya ulaşabilmek için 1970'li yıllarda Batılı ülkelere büyük oranda dış borç aldı. Varşova Paktı üyesi olmasına karşı, emperyalist ülkelerle Sovyetler Birliği arasında "esnek" bir dış siyaset çizgisi izlemekte oluşu, onun dış borç elde etmesinde rol oynadı.¹

İngiltere dışişleri bakanlığının bir sözcüsü, emperyalizmin o dönemde Çavuşesku'dan beklentilerini sonradan şöyle açıklıyordu:

"Biz, Çavuşesku'nun Tito gibi, Moskova'dan bağımsız, Batı'ya açık bir ticaret ortağı, (iki blok arasında) ilişkileri yumuşatıcı etkisi olan ılımlı,

1. RKP, Çin-Sovyet anlaşmazlığı çıktığında, taraf olmayı ve ÇKP'ye - Türkiye'de "Maocu bozkurtlar" biçiminde geliştiğini bildiğimiz- suçlamalarda bulunmayı reddetti. 1968'de Varşova Paktı ordularının Çekoslovakya'ya girişine karşı çıktı, asker göndermedi. Hele ülkede Sovyet askerî birliklerinin bulundurulmasını istemesi, emperyalizmin Romanya'ya "özel" bir ilgi göstermesine neden oldu. RKP yönetimi, büyük bir dikkat gerektiren bu çizgide, emperyalizmin ilgisini ustaca kullandı. Ayrıca, Sovyetler'de oportünizmin iyice olgunlaşması ve bunun dış siyasette çeşitli yansımalarının olması, Çavuşesku'nun, kendi izlediği çizgiye daha da sarılmasına yardımcı oldu.

dost bir komünist lider olacağına gerçekten inanmıştık.”
(*The Independent*, 23 Aralık 1989)

Gerçekten, emperyalizmin Romanya'ya ilişkin taktiğinin özü, yıllar boyu, “Rus ayısının ağzında sallanan dişi iyice sallamak” olmuştur. (*The Observer*, 28 Şubat 1982) ABD başkan yardımcısı George Bush bile, 1983'lerde Çavuşesku'yu “Avrupa'nın iyi komünistlerinden biri” olarak tanımlıyordu. Bu yüzden, Romanya'ya uluslararası kredi muslukları açık tutuldu. ABD, 1975'de Romanya'yı “en çok tercih edilen ulus-EÇTU” statüsüne¹ aldı.

Çavuşesku yönetiminin izlediği kalkınma stratejisinin faturası ağır oldu. Ülke, 1980'lere gelindiğinde 300 milyon dolarlık dış ticaret fazlasına sahipti, ama 8 milyar dolarlık bir dış borç yükü altında ve ekonomik bunalımla yüzyüze idi. Bu durumda ABD, Romanya'ya tahıl kredisini kesti, Uluslararası Para Fonu(IMF) dış borç anapara ve faiz taksidinin zamanında ödenmesi için baskı yapmaya başladı.

Parti, sorunun çözümlenmesi amacıyla çeşitli önlemler aldı. 1981 Temmuz'unda Çavuşesku, “parti-devlet yönetimi, dış borcumuzun daha fazla artırılmaması ve bütünüyle geri ödemek üzere azaltılması doğrultusunda gereken önlemleri almaya karar verdi” diyerek, yeni bir programı uygulamaya koyduklarını açıkladı. (*Financial Times*, 2 Temmuz 1981). İthalat kısıtlanırken, ihracatın ilk elde %30 artırılması hedeflendi. RKP yönetimi, bir yandan demokrasinin daha da genişletilmesi gereğini vurgularken, bir yandan da işçi sınıfına “özveri” çağrısını yineledi. Partinin “dış borcu 1988'in sonuna dek ödeme” hedefini koymasıyla birlikte, uzun bir maraton başladı.

İhracata yapılan vurgu, ihracı planlanan gıda ve ihtiyaç maddelerinin vb. ülke içi tüketiminde ciddi kısıtlama demektir. Bu sorunun üstesinden gelebilmek üzere, 1982'de “yeni tarımsal devrim” programı başlatıldı. Tarımsal yatırımlar artırılırken, “kooperatif işçi mülkiyeti” diye bir kavram getirildi, işlenmemiş topraklar işlenmek üzere işçilere ve kolektif çiftçilere dağıtıldı. Bazı üretim birimlerinde mülkiyetin yaklaşık %30'nun orada çalışanlara pay edilebileceği açıklandı. Tarım işçilerine özel primler getirildi. (Sonraki bazı bilgiler, ülkenin et üretiminin %45'inin, kolektif çiftlikçilerin boş zamanlarında besledikleri hayvanlardan sağlandığını ortaya koydu.)

1. EÇTU (MFN) statüsü. ABD bu statüyü tanıdığı ülkelere, kendisiyle olan dış ticaretlerinde gümrük indirimi, kota esneklikleri, öncelik tanıma gibi kolaylıklar sağlıyor. Dış borç ve kredi başvurularında ülkenin elverişli konuma yer almasına yardımcı oluyor.

Yiyecek fiyatları ise, II.Dünya Savaşı'ndan bu yana ilk kez, %35 oranında artırıldı. Savunma harcamalarının da %10 azaltılması hedeflendi.

Romanya'nın büyük bir özveri, gerçekten ağır sıkıntılar çekme pahasına (enerji kısıntısı, yiyecek sıkıntısı, ekmeğin karneye bağlanması gibi vb.) dış borç ödemede kararlı olması, dış borç krizi içindeki Latin Amerika ülkeleriyle dayanışmaya girmesi, 1983 yılında Brezilya'nın ardından "dış borç yükümlülüklerini bir yıl yerine getirmeyeceğini" açıklaması ve erteleme anlaşması yapılmasını istemesi, emperyalizmi rahatsız etti. Öte yandan, Romanya'nın Batılı ülkelerle ticareti genelde azalırken, Ortadoğu, Kuzey Afrika, Latin Amerika ülkeleri ve Japonya'yla ticareti artıyordu. Batı'yla ilişkiler soğumaktaydı.

HEM EMPERYALİZME, HEM GORBAÇOF'A TEHDİT

Dış borç yükünden kurtulma çabasıyla "elaleme kötü örnek" olan, ticari ilişkilerini Batı'nın dışına taşırmaya çabalayan, bağlantısız ülkeler ve bağımsızlıkçı hareketlerle dış ilişkilerini yoğunlaştıran Romanya, emperyalizmi kızdırmaya başladı. Eskiden emperyalizmin Sovyetler'e karşı bir tehdit ve şantaj unsuru olarak kullanmaya çalıştığı, Varşova Paktı'nın "isyankar ögesi", "disiplini bozan ülkesi" olan Romanya, şimdi emperyalizmin çıkarlarına uygun düşmeyen bir çizgide gitmekteydi. Bu arada, Sovyetler Birliği'nde Gorbaçof'un başa gelmesiyle yeni bir uluslararası siyasal ortam, emperyalizm açısından yeni olanklar doğmaktaydı. Dolayısıyla Romanya, emperyalizm açısından artık "ilgi çekici" değil, "endişe verici" bir ülke durumuna geldi.

Öte yandan, Çavuşesku yönetimi, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'ndeki Gorbaçof çizgisine de sempatik bakmıyordu. Çavuşesku, bir yandan Gorbaçof'un *perestroyka*'sını "sosyalizmin likidasyonuna götüreceği" gerekçesiyle reddediyor, Doğu Avrupa'daki reform hareketlerinin kapitalizme geri dönüşe yönelik vb. söylüyordu. Bir yandan da, sosyalizmin temel ilkelerine sıkı sıkıya sarılıyordu. RKP'nin proleterleştirilmesine yönelik tutum alıyordu.¹ Toplumsal-siyasal yapıda belli bir demokratikleşme programı yürürlüğe konulmuş, "devrimci işçi demokrasisi organlarının" kurulmasına va merkezi

1. Karşı-devrimci Brucan, bu konuda şunları söylüyor:

"Çavuşesku'nun görünürde anlamsız olan ekonomik politikasının ciddi bir amacı vardı. Onun ideal toplumsal tabanı işçileştirilmiş köylüydü. Bu da 5 milyon kadar insan eder..."

örgütlenmesine hız verilmişti. Hatta "sosyalist çoğulculuk" üstüne kafa yorulmaktaydı.

Bu arada Romanya, Gorbaçov yönetiminin emperyalizmle uzlaşma çizgisini yaşama geçirdiği uluslararası toplantılarda, örneğin Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nda (AGİK), hazırlanan belgeleri imzalamayı vb. reddediyor, sözcüğün tam anlamıyla, "pişmiş aşa" su katıyordu. Böylece Romanya, Gorbaçov yönetimi açısından da "endişe verici" bir ülke oldu.

1981 sonrasında izlenen ekonomik çizgide sağlanan başarı, elbette bu tutumun takınılmasında rol oynuyordu. Emperyalizmin seçkinleri için yayınlanan *Financial Times* gazetesi, olağanüstü zor koşullar altında endüstrileşme atılımını sürdüren Romanya'nın elde ettiği başarıları, dış ilişkilerin iyice kötüleşmeye başladığı 1986 yılında bile, şu sözlerle anlatıyordu:

"Romanya, tartışma götürmez biçimde, 40 yıl öncesinden çok ötelere geldi... Bugün, Avrupa'nın en iddialı konut programlarından biri, birçok Romanyalıyı apartman dairesine kavuşturdu. Ülke, kendi sivil ve askeri uçağını, otomobil ve kamyonunu, makina gereçlerini ve gemilerini kendi yapar durumdadır. Ancak, bu çeşitlilikte endüstri malı üretmenin faturası ağır ödendi..." (*Financial Times*, 25 Mart 1986)

Romanya, 1982-1989 dönemini büyük özverilerle, çok sıkıntılı geçirdi. Dış borç, 1986 yılında 1980 düzeyinin yarısına inmiş, 1989 yılı ortalarında ise *tek kuruş borç kalmamacısına* ödenmişti. Üstelik bir de, 2,6 milyar dolarlık dev bir dış ticaret fazlası birikmişti. Bu para, işçi sınıfının sıkıntılarını hafifletmede, endüstrinin geliştirilip modernleştirilmesinde ve uzun yıllardır hazırlığı yapılan büyük devrimci atılıma girişmek üzere büyük bir güvenceydi. Dahası, RKP bu dönemde, canalıcı önem taşıyan parti birliğini korumuştü.

1989'a gelindiğinde, Çavuşesku yoldaşların ve RKP'nin önderliğindeki Romanya, "tepeyi aşmak" üzereydi. Dünyada dış borcu ödeyen ilk ve tek ülke olması, hatırı sayılır bir endüstrileşme düzeyine ulaşmış olması, dış ticareti çeşitlendirerek orta kuşak ülkelere yönelmesi, bloklardan bağımsız bir dış siyaset çizgisi izlemesi, emperyalizmin Romanya'ya ekonomik, siyasal tehdit ve şantajlarını

"Son yıllarda yüksek öğrenimdeki öğrencilerin sayısında azalma, yalnızca teknik eğitim veren okulların öğrenci sayısında ise artış oldu. Çavuşesku, genel eğilimlere karşı olarak *kol işçilerinin sayısını artırmaya* çalıştı. Partinin *yeniden proleterleştirilmesi* çağrısını yaptı." (*Financial Times*, 29 Aralık 1989) (abç)

geçersiz kılıyordu.

1989 Nisanı'nda Büyük Ulusal Meclis'te dış borcun ödendiğini ilan eden Çavuşesku, "bundan sonra, ekonomik ve siyasal olarak hiç kimseye bağımlı olmamaya karar verdik" diyordu. Liberal İngiliz basını, "bay Çavuşesku'nun Romen *perestrojka*'sını reddettiğini, var olan 2 milyar dolarlık dış ticaret fazlasını, yenmek durumunda olduğu Batılı kreditor ülkeler gibi, 3.dünya ülkelerine kredi açmada kullanacağını" yazıyordu. (*Independent*, 19 Temmuz 1989)

Bu başarınının, emperyalizmin ve Gorbaçof yönetiminin tutumları açısından çeşitli sonuçları oldu.

Romanya'nın başarısı, onu kullanayım derken feci şekilde aldatılan, bu nedenle de oldukça kızgın olan emperyalizme ciddi bir *tehditti*. Çünkü, zayıf halka ülkelerin halklarına *devrimi özendiren* onurlu bir mücadele örneği, emperyalist zincirin dışında, devrimci gelişme yolları olduğunun taze bir kanıtı olacaktı.

Bunun yanında, eğer başarısı karşı-devrimle engellenmeseydi, Romanya Komünist Partisi'nin uzunca bir süredir gittiği yol, Gorbaçof'un karşı-devrimci çizgisine de güçlü bir "dur" çekebilecekti. Sosyal demokrat bürokratik çizgiye karşı çıkan, ama Gorbaçof'un sosyalizm düşmanı uygulamalarıyla da nerdeyse şapşallaşmış olan bazı devrimci hareketlere, Gorbaçof'un ve bürokrasinin çizgileri *dışında* başka yolların olduğunu, belki gösterebilecekti. Yaşam oraya götürebilirdi. Bu da, Gorbaçof'un karşı-devrimci çizgisini pratikte sergilemesi açısından çok ciddi bir *tehditti*.

Hele Kasım 1989'da yapılan RKP kongresinde Çavuşesku'nun tek fire vermeden, oybirliğiyle yeniden seçilerek gücünü pekiştirmesi, tehdidi acilleştiriyordu. Üstelik Çavuşesku, Gorbaçof'a meydan okuyor, "ne zaman ki kavak ağaçları elma verir ve sazlıkta çiçek açar, o zaman böyle (Gorbaçof çizgisinde) değişiklikler yaparım" diyordu.

Bu ortamda, sosyalist dünyada ciddi gelişmeler oldu. Doğu Avrupa ülkelerinde, halkın "aktif yığın demokrasisi" gereksiniminin -artık sosyal demokratlaşma yoluna giren- oportünistlerce karşılanamaması, büyük yığın hareketlerinin ortaya çıkmasına neden oldu. Bu alt-üst oluş ortamında, gerekçesi haklı olan yığınların tepkisi, emperyalizm ve onun sosyalist ülkelerdeki işbirlikçileri, ajanları ve "eski oportünizm-yeni sosyal demokrasi" tarafından düzenlenen komplolarla, sosyalizme

düşman bir kanala aktarıldı.¹

“Oportünizmin kefarecini sosyalizme ödetmeyi” hedefleyen bu saldırı, emperyalizmin ve Gorbaçof yönetiminin “Romanya’dan gelen tehde” karşı ortak girişimde bulunmasının da koşullarını yarattı. Zamanın Çavuşesku yönetiminin başarısı yönünde işlemekte oluşu, uluslararası eşgüdümlü bir karşı-devrimci darbenin tezghalanışını hızlandırdı.

1989 Aralık ayının son haftasında gerçekleştirilen darbeyle, emperyalizm de, karşı-devrimci Gorbaçof yönetimi de, bir “oh” çekti.

1. Doğu Avrupa’da, özellikle Demokratik Almanya ve Çekoslovakya’da gelişen karşı-devrimlerde, bu ülkelerdeki Gorbaçof karşıtı yönetimlerin, Sovyet gizli servislerinin tezghaladığı komplolarla devrildiği, bugün batı basınında yayınlanan çeşitli belge ve bilgilerle iyice ortaya çıkmıştır. Bulgaristan’da Jivkof yönetiminin devrilmesinde de benzer bir durum söz konusudur. (Ayrıntılı bilgi için, TKP’nin merkez organı olan *İşçinin Sesi* gazetesinin 11 Haziran 1990 tarihli 396. sayısına bakınız.)

KARŞI DEVRİM HAZIRLIĞI

KAMUOYU YARATMA ÇABALARI

Romanya karşı-devrimini tezgahlayan güçlerin, karşı-devrim öncesinde uzun bir süreye yayılan hazırlıkları oldu. Akla gelebilecek her fırsat, olanak ve yöntemden yararlanarak, yalan haberler uydurup, uluslararası karalama kampanyaları açarak, bir kaşık şuda büyük fırtınalar kopardılar. Bizans entrikalarını aratmayacak entrika tekniklerini vb. kullanarak Romanya'da sosyalizme ve RKP'ye saldırdılar.

MAKSAT ÜZÜM YEMEK DEĞİL, BAĞCIYI DÖVMEKTİ...

Karşı-devrim hazırlığı yapan güçlerin kullandığı gerekçelerden biri, her zamanki gibi klasik "insan hakları" konusu oldu. Romanya yönetiminin, bir kez dış borcu ödemeyi aklına koyduktan sonra, emperyalizmin uluslararası ekonomik-siyasal örgütlerinin "tavsiye" ve "uyarı"larına kulak asmaması üzerine, ABD, 1986'da Romanya'yı "insan haklarını çiğnemekle" eleştirdi. Aynı ABD, Romanya'dan Yugoslavya'ya geçtikten sonra ABD'den iltica isteminde bulunan insanları "ekonomik göçmen" olduğu gerekçesiyle geri yollamakta herhangi bir çelişki görmüyordu. (*Independent*, 4 Ağustos 1989)

ABD için, "maksat üzüm yemek değil, bağcıyı dövmek"ti. Bu amaçla, Çavuşesku yönetiminin tarımsal-endüstri kompleksleri kurma projesini engelleyebilmek üzere, "Transilvanya'da Macar azınlığın baskı altında tutulduğu, köylerin yıkıldığı" vb. yalana dayalı gerekçeler getirerek, Romanya'ya ABD'yle ticaretinde kolaylıklar sağlayan "en çok tercih edilen ulus-EÇTU" statüsünü kaldırma tehdidini savurdu. Romanya bu tehdidi, statüyü reddederek yanıtlayınca, EÇTU statüsünü 1988 Temmuz'unda iptal etti. Bu arada, Gobaçof da fırsatı kaçırmadı. Çavuşesku'ya, insanların "makinanın vidaları" gibi muamale görmemesi gerektiğini söyledi. Ancak, "her iki önlemin de, disiplini bozan genel sekreter üstünde herhangi bir etkisi olmadı." (*The Guardian*, 22

Ağustos 1988)

“İnsan hakları” saldırısının bir ucundan da İngiltere tuttu. İngiliz basını, en küçük fırsatta yalan ya da saptırılmış haberler yayınlıyarak, Çavuşesku karşıtı yanlış bilgilendirme (desenformasyon) kampanyasını sürdürdü. Romanya Komünist Partisi'nin izlediği çizginin dünya çapında gözden düşürülmesi için canla başla çalıştı. İngiliz burjuvazisi, AT ve uluslararası ekonomik kuruluşlar nezdinde Çavuşesku karşıtı kampanyaların başını çekti. Romanya'nın ekonomik olarak güçten düşürülmesi için elindeki bütün silahları kullanmaya özel çaba gösterdi.

İngiliz burjuvazisi, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nın (AGİK) çeşitli uluslararası toplantıların vb., Çavuşesku yönetimine karşı birer platform olarak kullandı. AGİK sözleşme metinlerine imza atmaya yanaşmayan, ya da şerh koymaya kalkan Romanya'ya şiddetli diplomatik saldırılar düzenlendi. AT ülkeleri de içinde, AGİK üyesi 30'u aşkın ülkeyi, Romanya'ya karşı “önlem” almaya çağırıldı.

1987'de, Romanya dışişleri bakanlığının eski uzmanlarından (ve sonradan karşı-devrimin Batıcı liderlerinden biri olan) Dumitru Mazilu'nun¹ “insan hakları” konulu bir raporu(!) gizlice ülke dışına çıkartıldı. BM belgesi olarak benimsenmekte gecikmeyen “Mazilu raporu”, emperyalizmin Çavuşesku yönetimi üstünde basıncı artırmasına yaradı.

İngiliz diplomatları, rejim karşıtlarına diplomat statüsünün dışına taşan olaylı “ev ziyaretleri”nde bulunup, sonra bu olayları RKP yönetimini karalamakta kullanmaya çalıştılar. Sömürgesi Kuzey İrlanda'da İrlanda halkına karşı sayısız suç işlemiş olduğu, son dönemlerin ifşaatlarıyla bir kez daha kanıtlanmış olan İngiltere'nin bu “insan hakları” savunusu, emperyalist burjuvazinin yeni bir yüzüzlük örneğiydi. Açılan kampanya öyleydi ki, Romanya'da kayak yapan kimi “turist”(!) İngilizlerin, rejim karşıtlarının Çavuşesku yönetimini protesto eylemlerine sık sık “rastgeldiği”(!) oluyordu.

Saldırının Gorbaçofçu ucunda ise, Transilvanya'daki Macar azınlığın haklarını kendi şovenizmine kalkan eden Macaristan yönetimi ile RKP'nin “Moskovacı” ekibinin üyeleri vardı.

1. Dumitru Mazilu. Romanya dışişleri bakanlığı hukuk dairesinin eski danışmanlarından. Çavuşesku zamanında “Batı'nın adamı” olduğu gerekçesiyle görevden uzaklaştırıldı.

Bir röportajda, karşı-devrimin olacağı hapisteyken kendisine “malum olunca”(!), oturup karşı-devrim programını yazdığını söyleyen Mazilu, Çavuşesku devrildikten sonra Gorbaçofçular tarafından Ulusal Selamet Konseyi'ne alındı. İliescu'nun yanına devlet başkan yardımcısı görevine getirildi.

Mazilu, daha sonra Gorbaçofçularla görüş ayrılığına düşerek USC'den istifa etti.

1988 yılı başlarında Macaristan'ın, "Transilvanya'da Macar köyleri yıkılıyor" söylentisini duyunca soluğu sınırda alan Macar asıllı Romanyalıları "siyasal mülteci" olarak nitelemesi, Çavuşesku'yu gözden düşürmeyi amaçlayan "insan hakları" kampanyasının tuzu biberi oldu.

Bu arada, 1989 Mart'ında, RKP'nin eski "Moskovacı" ekibinin 6 üyesi, bir "açık mektup" yayınlamakla Çavuşesku yönetimini suçladılar. Bu fırsatı kaçırmayan Batılı ülkeler, açık mektupçuların insan haklarını savunmaya geçtiler. Aslında, emperyalizm açısından sorun, "insan hakları"ni savunma görünümü altında Çavuşesku yönetiminin manevra alanını daraltmak, onu devirmenin ortamını hazırlamak, kamuoyu yaratmaktı.

Buna neden gereksinim duydukları, basında şöyle yansyordu:

"71 yaşındaki lider (Çavuşesku-M.K.), büyük ölçüde AT'ye yaptığı ihracat sayesinde elde ettiği, 1 milyar doları aşkın dış ticaret fazlasıyla, manevra alanına, yiyecek arzını iyileştirmek ve çöküntü içindeki endüstriyel alt yapıyı iyileştirmek üzere olanaklara sahiptir. Böylece, 7 bin köyü yıkıp yerine tarımsal-endüstri kompleksleri kurmaya yönelik "sistemleştirme" planını uygulamaya daha yetenekli olacaktır."
(*The Independent*, 19 Nisan 1989) (abç)

"Tarımsal-endüstri merkezleri" projesi, tam uygulandığında, Romanya'da tarımda sosyalizmin ilerletilmesinde büyük bir adım olacaktı. İnsan hakları, Macar köyleri vb. üstüne yaygara koparılarak, Çavuşesku yönetiminin ileriye dönük girişimlerinin sekteye uğratılması, Romanya'nın komşu sosyalist ülkelerle (ve dolayısıyla Sovyetler'le) kapışması kışkırtılmak isteniyordu. Emperyalizm, "bir taşla birkaç kuşu vurmaya" çabalıyordu. Bu kampanyalar, karşı-devrim hazırlığında önemli yer tuttu.

"MACAR KÖYLERİ YERLEBİR EDİLİYOR" KAMPANYASI

Çavuşesku yönetimi, dış borç yükünün iyice hafiflediği ve toplumun ileriye dönük atılımlar için biraz daha rahat nefes alabildiği bir sırada, 1988 yılı başında, Romanya'nın kırsal bölgelerini sosyalist dönüşümünü, kolektifleştirme ve modernleştirmeyi geliştirmek üzere, "sistemleştirme" adı verilen bir plan başlattığını duyurdu. Bu plan uyarınca,

ülkenin köyleri tarımsal endüstri komplekslerine dönüştürülecekti. Buna, yoğun bir konut yapım projesi eşlik ediyordu. Dönüşümün 2000 yılına dek tamamlanması hedefleniyordu.

Çavuşesku'nun, bu konuyla ilgili olarak 2 Haziran 1988'de yaptığı açıklama şöyleydi:

"Plan, köy ve kentler arasındaki temel farklılıkları, köy ve kentlerdeki çalışma, yaşam ve kültür koşullarını birbirine yakınlılaştırarak ortadan kaldıracak ve *homojen* bir toplum için gerekli *öncülleri* yaratacak." (*Financial Times*, 21 Haziran 1988) (abc)¹

Kent va kır yaşamının, endüstrileşme yoluyla birbirine yakınlılaştırılmasının, kıyı devrimcileştirici, toplumda proleterleşmeyi artırıcı, sosyalizmin toplumsal tabanını genişletici etkisi olacaktı. Son çözümlemede işçi sınıfının ve RKP'nin gücünü artıracaktı. Sosyalizmin düşmanları bunu çok iyi görüyorlardı. Bu nedenle Çavuşesku'nun açıklamasına şiddetli tepki gösterdiler.

Emperyalist basında, tarımsal-endüstri-komplekslerinin asıl hedefinin Romanya'daki Macar azınlığı, etnik Alman nüfusu, hatta Sırpıları eritmek, yoketmek olduğu yolunda kampanyalar açıldı. Özellikle Macar basınının verdiği haberlerin ışığı altında, Romanya'da binlerce köyün yerlebir edildiği, insanların köylerinden sürüldüğü, Macar azınlığın kültürel vb. haklarının yokedildiği, ülkede vahşi bir baskının sürdüğü vb. yolunda büyük bir yaygara kopartıldı.²

Ulusçu zehir öyle canlıydı ki, Macar TV'si, "milliyetlerin köyleriyle birlikte, evlerinin, oyma çitlerinin, mezarlıklarının, kilise ve çan kulelerinin, yüzyıllar boyu bu yerleşim birimlerinin ulusal karakterini korumak üzere saklanmış olan herşeyin ortadan kalkacağı" propagandası yapıyordu. Macaristan Sosyalist İşçi Partisi'nin gazetelerinden *Magyar Ifjusag* ise, "Transilvanya'daki olaylar, yalnızca bir ulusal azınlığın değil, aynı zamanda Avrupa'nın yokedilmesidir" diyerek emperyalist güçleri yardıma çağırıyordu.

Transilvanya, ötedenberi emperyalizmin ilgisini çeken bir yerdi.

1. Alıntıda "homojen toplum" (türdeş toplum) kavramı, genellikle Sovyet kitaplarında, çoğu kez "sınıfsız toplumdaki ayrı bir de türdeş toplumdaki" varsayımıyla kullanılıyor. tek ülkede komünizmin kurulabileceği görüşüne temel yapılıyor. Bu anlayış yanlıştır. Marks-Engels-Lenin "sınıfsız toplum" derken, her zaman "türdeş toplumu" anlamadılar. Tek ülkede türdeş ya da sınıfsız toplum kurulamaz. Bu konuda ayrıntılı değerlendirme için, bakınız: R.Yürükoğlu, *Yaşayan Sosyalizm*, 1982, s.61-64

2. Oysa Romanya TV'sinin Macarca, Almanca yayını, bu dillerde çıkan gazeteler vardı, Kluj kentindeki Macar Üniversitesi ise yeni değil, ta 30 yıl önce, 1958'de kapanmıştı.

1980'lerin başında, Macar azınlığın yoğun yaşadığı Transilvanya bölgesinde, özellikle enteller arasında "Transendental Meditasyon" kılıfı altında, kendine "Allahın Ordusu" adını veren dinci, yoz akımlar türemişti. Parti, bu gelişmeye karşı epeyce mücadele etmek zorunda kalmıştı. (*The Guardian*, 25 Temmuz 1982) Şimdi ise, "yerlebir edilen köyler" yaygarası emperyalizme, Çavuşesku yönetimine karşı kamuoyu oluşturmada büyük fırsatlar yaratıyordu.

"Fırsatı" kaçırmadılar. Sosyalist ülkelerde kapitalist restorasyon çabalarıyla birlikte hortlayan şovenizm iyice körüklendi. Sovyetler'e Çavuşesku'nun devrilmesine ilişkin çağrılar, uyarılar yapıldı. *The Times* şöyle yazdı:

"Habsburg hanedanının düşüşünden bu yana Transilvanya'da yaşayan 2 milyon Macarın, şimdi duydukları seslerde kendilerini Romen egemenliğinden "kurtaracak" müjdeyi aradıkları sanılabilir.

"Ancak, duyulan ses, *Sovyet zırhlı birliğinin* (Romanya'ya giren-M.K.) öncü kolunun sesi değil, batıda Kluj'dan doğuda Braşov'a dek güldür güldür ilerleyen traktör ve dozerlerin sesidir...

"Romanya'da 13 bin dolayında köy var. Çavuşesku bunların sayısının yarıya indirilmesini, yeni konutların inşaa edilmesini istiyor. Bu köyler, Transilvanya'nın en güzel manzaralı ve en eski yerleşim merkezleridir..." (*The Times*, 28 Haziran 1988) (abç)

Macar şovenizmini okşayan bu gözyaşartıcı dilin ardında Sovyet müdahalesine çağrı yapılıyordu! Liberal İngiliz basını da muhafazakarlardan aşağı kalmıyor, bu çağrıyı şöyle geliştiriyordu:

"Romanya halkının Batılı güçlere, Kremlin'e karşı kullanmak üzere Romen diktatöre rahat yüzü sağlayan oportünistçe tutumundan dolayı kızgınlık duyması için çokça neden vardır..."

"Batı, Romanya halkının kaderini unutmamalıdır. Başkan Çavuşesku'nun tek yanlı bir kararla reddettiğini hatırlayalım, EÇTU statüsünü bir daha yenilemeyelim... Çavuşesku, bütün platformlarda uluslararası çapta gözden düşürülmelidir." (*The Independent*, başyazı, 28 Haziran 1988)

Bu çağrıları, 10 bin Macar asıllı Romanyalının Macaristan'a "iltica" etmesi, Macaristan'ın bunlara "siyasi sığınma" hakkı vermesi ve iki sosyalist ülke arasındaki ilişkilerin hızla bozulması izledi. Macaristan'da Romanya karşıtı yığınsal gösteriler alıp yürürken, artık oportünist bile değil, yeni sosyal demokrat olarak nitelenebilecek

olan Macar hükümeti, Romanya'yı, Belçika'nın Genf kentindeki Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu'na şikayet etti. (*Frankfurter Rundschau*, 22 Şubat 1989) Bir sosyalist ülke bir başka sosyalist ülkeyi Birleşmiş Milletler'e şikayet ediyordu.

Dahası, Macaristan Sosyalist İşçi Partisi Merkez Komitesi Politbüro'su'nun bir üyesi, hortlayan Macar şoveizmini kaşıyan, ilhakçı bir dille, şunları söyleyebiliyordu:

“Transilvanya'yı kurtarmak üzere bir ordu oluşturmaya kalksak, halk orduya yazılmak için ta Tuna'ya kadar kuyruğa girerdi.” (*The Times*, 30 Haziran 1988)

Bu tutum karşısında RKP, Macaristan yönetimini, “şovenist, milliyetçi, anti-Romen ve anti-sosyalist karakterdeki” yeni eylemlerin ardında olmakla, gerçek dışı haberler yaymakla suçladı.

Ama kimse bu doğru eleştiriyi dinlemeye niyetli değildi. Bunun yanısıra bir de Gorbaçof, Çavuşesku'ya, kamuoyuna yansımış ilk ciddi “uyarı”larından birini yaptı. AT yetkilileri, köylerin yıkılması, insan haklarının çiğnenmesi vb. gerekçelerle, Romanya'yla olan ticaret ve ekonomik işbirliği görüşmelerini askıya aldıklarını açıkladılar. (*The Independent*, 25 Nisan 1989) Romanya Komünist Partisi'nin başında cadı kazanı kaynatılmaya başlanmıştı.

Yalanlar yalanları kovaladı. Dünya çapında bir kamuoyu yaratıldı. Sonraki karşı-devrimin tezgahlayıcıları, sorunları böylesine şişirilen Macar azınlıkta, Çavuşeskuyu devirmede “kullanılacak” bir potansiyel buldular. Karşı-devrim örgütü Ulusal Selamet Cephesi'nin sözcülerinden Kazamir İonescu, darbe gerçekleştikten sonra verdiği bir demeçte “açık yüreklilikle” konuşuyor, şunları söylüyordu:

“Biz bunu (darbeyi-M.K.) son iki yıldır hazırlıyorduk. Nasıl becereceğimizi bilmiyorduk. Ama toplantılarımızı sürdürüyor ve Gorbaçof'u dikkatle izliyorduk. Planımızı uygulamaya sokacak olanlar, yitirecek işleri olmayan emekliler, ya da *Macarlar ve Almanlardı*. Çünkü Çavuşesku onları öldürmeye cesaret edemezdi.” (*The Times*, 3 Ocak 1990) (abç)

“Transilvanya köyleri”nde olup bitenlerle ilgili gerçek, ancak kampanya amacına büyük ölçüde ulaşıttan sonra ve yalnızca, burjuvazinin seçme entellektüelleri için yayın yapan *Financial Times*'da ortaya çıktı. Ama burjuvazi, burada bile yalana başvurmaktan çekinmiyor, haberi “Çavuşesku'nun düzeni sağlamak için yerlebir

ettirdiği köyler” başlığı altında veriyordu. Haberde şöyle deniliyordu:

“Geçen yıl Batı basınında yer alan, Transilvanya ve Banat bölgelerinde, Macar ve Alman etnik toplulukların yaşadığı köylerin buldozlerle yerlebir edildiğine ilişkin haberler açıkçası *doğru değildi*. Bu haberlerin, Bükreş’in azınlıkları Romenleştirme politikasının bir parçası olan “sistemeleştirme”nin özel hedefi haline gelmekten, Macar ve Almanların duydukları korku temelinde ortaya çıktığı anlaşılıyor.

“Bükreş’teki Macar diplomatlardan Gabor İkodi, Transilvanya’da köylerin yıkıldığına dair hiçbir işaret *görmediğini* açıkladı. İkodi, bununla birlikte, “Transilvanya’daki kent ve kasabaların çevresinde çepeçevre yeni konutlar yapılıyor ve buraya Romanya’nın başka bölgelerinden gelen işçiler getiriliyor, bu da bölgenin Macar karakterini sulandırıyor” dedi.

“Kırlık yörelerde dolaşan Batılı diplomatlar, Bükreş’in çevresindeki bazı köyler dışında buldozlerle yerlebir edilmiş köy *bulamadıklarını* söylediler.

“Galiba kırlardaki altüst oluş, belki de yeni daireler inşa etmek için gerekli çimentonun yokluğu nedeniyle oldukça yavaş ilerliyor. Öte yandan, Batı’nın protestolarının yönetimi planlarını değiştirmeye zorladığına inanmak da zor...” (*Financial Times*, 17 Mayıs 1989)

Burjuva basının, olaylardan tam bir yıl sonra yayınladığı bu haberin bile gerçeği eksik yansıttığı, ancak karşı-devrimden sonra artaya çıktı. Bir başka İngiliz gazetesi, 1990 Ocak’ında, “Romanya’da sistemleştirme planının, yalnızca birkaç köyü etkilediğini, bütünüyle yıkılan köylerin sayısının yalnızca 10 olduğunu, ‘Romanya’nın 13 bin köyünden 8 binin yıkılması’ planının hiç *uygulanmadığını*” yazdı. (*The Independent*, 5 Ocak 1990) Bu, emperyalist basının, yalan haber üretmeye, emperyalizmin çıkarları söz konusu olduğunda bir kaşık suda fırtına koparmaya ne denli yetenekli olduğunu, bir kez daha gösterdi. Bu arada, komiktir, karşı-devrim yönetiminin ilk kararlarından biri, hiç uygulanmamış olan bu planı, “Romanya halkından gördüğü yaygın tepki” yüzünden durdurmak(!) oldu.

Romanya’da sosyalizme karşı başlatılan saldırının bir başka yönü de, nükleer güce sahip emperyalist ülkelerin dikkatini çekmekti. Çavuşesku’nun 14 Nisan 1989’da, Romanya’nın nükleer silah yapma kapasitesine sahip olduğunu, ancak, dünya barışını düşündükleri için kendilerinin böyle bir uygulamaya girmeyeceklerini açıklaması, buna tuz biber ekti. *Der Spiegel* dergisi, Mayıs 1989’da, Romanya’nın nükleer başlık taşıyabilecek güçte uzun menzilli füze üretecek bir

fabrika kurmakta olduğunu yazdı. Romanya'nın Mısır, Suriye, Irak gibi ülkelerle silahlanma ve askeri konularda işbirliği yaptığı söylenerek, hem ABD'nin hem de SSCB'nin bam teline basıldı.

Kampanyanın bir sonucu, Sovyetler'e, Çavuşesku yönetimine müdahale etmeleri durumunda Batı'dan eleştiri değil destek göreceklerini düşündürmek oldu. Sovyetler, Romanya'da yıllardır gizliiden gizliye hazırladıkları Çavuşesku karşıtı örgütlenmelere hız verdiler. "Altıların mektubu" bu ortamda ortaya çıktı. Öte yandan, karşı devrim sonrasının çeşitli verileri, karşı-devrimin ilk eylemlerin 16/17 Aralık 1989'da, Macaristan sınırında, Macar azınlığın yoğun yaşadığı Temeşvar'da olmasının hiç de *tesadüf olmadığını* gösterdi.

KARŞI-DEVİRİMİN ÖRGÜTSEL HAZIRLIĞI

Romanya karşı-devrimin örgütlenmesinde, Sovyetler Birliği ve onun suyundan giden Doğu Avrupa ülkelerinden İngiltere, Fransa, ABD gibi emperyalist ülkelere, Batı'nın "saygıdeğer, güvenilir"(!) gazetelerinden, BBC, Amerika'nın Sesi, Hür Avrupa Radyosu gibi radyo istasyonlarına, ADN, Tanjug ve TASS gibi "sosyalist" ajanslara, RKP içindeki "Moskovacı" ekibin elamanlarından Dünya Hür Romenler Örgütü'nün kralcı ve faşistlerine, yani Gorbaçofçusundan Batıcısına dek her soydan, her boydan unsur, belli bir *işbölümü* içinde rol aldı. Romanya karşı-devrimi, "dünyanın çalkantılı noktalarında çatışma durumlarını dağıtmada" Gorbaçof'un emperyalizmle işbirliği yapma, eşgüdümlü tutum alma çizgisinin en çarpıcı uygulama alanı oldu.

DER SPIEGEL'İN FALINDAN ULUSAL SELAMET CEPHESİ ÇIKTI

Haftalık Alman dergisi *Der Spiegel*, 1 Aralık 1986 tarihinde, Romanya hakkındaki araştırma yazısında, Gorbaçof yönetiminin Romanya'da bir darbe girişimine hazırlandığını yazıyordu. *Der Spiegel*'in değerlendirmesi özetle şöyleydi:

“Romen ordusu huzursuzdur. Çünkü Çavuşesku, bütçedeki askeri harcamaları %10 oranında kıstı. 190 bin kişilik orduyu, büyük endüstri ve inşaa projelerinin gerçekleştirilmesinde kullanıyor. Subaylar ordunun savaş gücünün eridiğinden, kötü ücret aldıklarından, inşaat işçisi gibi çalıştırıldıklarından şikayetçiler...”

“Seçkin subaylar arasında, Çavuşesku hastalanırsa bir *askeri cunta* kurulmasının planlandığı söylentileri dolaşüyor.

“Batı gizli servislerine göre, Moskova, kendisini kurtarmak ve Çavuşesku sülalesinin onurunu kırmak için ‘Polonya türü bir çözüm’e onay verebilir. Böyle bir durumda Sovyetler Birliği krizden çıkması için Romanya’ya yardım elini uzatabilir...”

“Moskova başka bir çözüm daha düşünebilir, ki böyle bir plan için bir adayları vardır. Ion İliescu... İliescu, 1950’li yıllarda Moskova’da Enerji Enstitüsü’nde okurken Romen öğrencilerin sekreterliğini yaptı. Okul arkadaşı olan bir Rus, onu ‘akıllı birisi’ ‘örgütücü yeteneği var’ diye övüyordu. İliescu’nun bu Rus arkadaşı, şimdiki SBKP genel sekreteri Gorbaçov’tan başkası değildi.” (*Der Spiegel*, 1 Aralık 1986)¹ (abç)

Yaşam, *Der Spiegel*’in “falını” doğruladı. Karşı-devrimin ardından ortaya çıkan bazı bilgilerin yanı sıra, onun iki kilit lideri olan Silviu Brucan’la general Nikolay Militaru’nun 1990 Ağustosunda Romanya’da yayınlanan *Adevarul* gazetesine yaptıkları ifşaatlar, Çavuşesku liderliğindeki RKP erkinin 1970’lerin ortalarına kadar uzanan planlı,

1. Ion İliescu. 1930 doğumlu olan İliescu 1953’te RKP’ye üye oldu. Moskova’da üç yıllık eğitim sırasında (1957-1960) Romen öğrencilerin yöneticiliğini yaparken, daha sonra SBKP’nin başına gelecek olan Gorbaçov’la arkadaş oldu.

İliescu, 1967’de gençlik bakanı oldu. Şubat 1971’de RKP’nin eğitim ve propaganda işlerinden sorumlu MK sekreterliğine getirildi. Ancak, partinin verdiği görevleri yerine getirmeye yanaşmadığı, Romanya’da endüstrileşme atılımıyla uyumlu bir “kültür devrimi” kampanyası düzenlenmesi girişimine karşı çıktığı için, Temmuz 1971’de görevden uzaklaştırıldı. Temeşvar parti örgütüne 2. sekreter oldu. 1974-1979 arasında Sovyet sınırındaki Yaş’da parti sekreterliği yaptı. 1980’de “disiplinsizlik” gerekçesiyle MK’dan sorumlu parti görevlerinden uzaklaştırıldı. 1984’ten sonra, şu işleri dairesinde, bir teknik yayın kuruluşunda yöneticilik yapıyor.

Çavuşesku yoldaş, İliescu’nun gençlik bakanlığı MK’nin eğitim-propaganda sorumluluğu sırasındaki çalışmalarının ışığında, İliescu hakkında şu değerlendirmeyi yapmıştı: “Küçük burjuva enteli. Bürokratik bir kafa yapısı var ve genç insanların çalışması hakkında hiçbir şey bilmiyor.”

İngiliz burjuvazisi, darbenin hemen ardından, İliescu için, “Gorbaçov’un Moskova Üniversitesi’nden arkadaşdır ve kabul edilebilir bir komünist lider olabilir... Batı’nın yardımı temeldir” değerlendirmesini yaptı. Gorbaçovçu-Batıcı kavgasının azdığı sıralarda, emperyalizmin “kabul edebileceği” bir komünist (!) olduğunu göstermeye çalışan İliescu’yu “elinde reforme edilecek bir parti olmayan bir komünist (!) reformcu” olarak tanımlayan Batı basını, şu sıralarda, kapitalizm yönünde attığı adımlar nedeniyle, İliescu’yu pek yıpratmıştır.

RKP MK’nin eski “ideoloji sorumlusu” (!) İliescu’nun, komünizme ve komünist partisine ilişkin tutumu, kendi sözleriyle şöyle: “Biz ideolojinin köleleri değiliz.” (!) İliescu’nun neyin kölesi olduğu, karşı-devrimin olayları içinde açığa çıktı. 12 Ocak 1990’da, bir kilisede karşı-devrim “şehitleri” için yapılan ve kendisinin de katıldığı dini ayinden sonra, anti-komünist göstericiler hükümet konağının kapısına dayanınca, panife kapılan İliescu, RKP’yi yasaklamak kararını ilan etme onursuzluğunu şevkle yerine getiriyor ve şöyle diyor:

“Çavuşesku diktatörlüğü tarafından ele geçirilmiş ve ulusal ruha ve tarihsel geleneklerimiz ters düşen bir uygulama içinde olan RKP, 12 Ocak 1990 tarihinden itibaren yasaklanmıştır.”

örgütlü bir komplo sonucu devrildiğini tartışmasız ortaya koydu. (Bakınız *Ek 3: Brucan ve Militaru işfa ediyor.*)

Romanya toplumunun Sovyetlerle doğrudan ilişki içinde olabilen belli başlı üç noktası vardı: RKP, ordu ve Dış İşleri Bakanlığı. Sovyetler, darbe örgütlenmesi açısından bu üç noktaya yoğunlaşmaya çalıştılar.

Dış İşleri Bakanlığı, Çavuşesku yönetimi tarafından çok sıkı kontrol ediliyordu. 1987 yılında, "uyanıklık" edip batı'ya bilgi geçirmeye çalışan ve görevinden uzaklaştırılan Dumitru Mazilu'nun, "insan hakları" raporunun(!) batılı gizli servislerce ülke dışına çıkartılmasından sonra, kontroller iyice arttırılmıştı. Sovyetlerin buradaki etkinliğinin sınırlı kaldığı anlaşılıyor.

Ordu, Romanya'nın Varşova Paktı üyeliği ve Sovyetlerde yetiştirilen subayların varlığı nedeniyle, Gorboçof yönetiminin üstünde durduğu bir alandı. Üstelik, savunma bütçesindeki kısıntılar, dış borç ödemesi programında ordudan üretime dönük olarak yararlanılması gibi uygulamalar, subay kadro içinde belli bir huzursuzlukta yaratmıştı. Karşı-devrimden sonra görüldü ki, Sovyetler burada, sicilinde Sovyet ajanlığı, "Moskovacılık" yazarlar başta olmak üzere bir yüksek rütbeli subay gurubunu, gizli komplo örgütlenmesi içinde bir araya getirmişler. Yine de, ordu içinde güçlü bir tabana sahip oldukları bugün bile söylenemez. Karşı-devrimin ardından ordu içinde ortaya çıkan Gorboçofçu-Batıcı bölünmesi bunu doğrular niteliktedir.

Gorboçofun asıl göz diktiği yer, Romanya Komünist Partisi'ydi. Burada ele geçireceği güçlü mevziler, karşı-devrim çizgisini kısa sürede tüm parti ve devlet yapısını egemen kılmaya yarayacaktı. Ancak, Genel Sekreter Çavuşesku'nun, kendi çizgisinde parti birliğini, parti disiplinini koruması, "Moskovacı" ekibin ve onlarla özdeşleştirilenlerin sorumlu görevlerden uzak tutulmaları, burada önemli engeller yarattı. Sovyetler, çaresiz, RKP içinde etkinliği kalmamış olmakla birlikte olası bir darbeye işe yarayabilecek "komünist"(!) numunelerini bir araya getirdiler. 1950'lerde tasfiye edilen "Moskovacı" ekipten hayatta kalanları (Brucan, Apostol vb.), onların yetiştirmelerini (İliescu, Petre Roman vb.) örgütlediler.¹ Partinin güvenlik örgütü olan Securitate'nin tepe noktalarına sızdılar. Karşı-devrimle erke oturan Ulusal Selamet

1. Petre Roman. Çavuşesku Genel Sekreterliğe geldikten sonra sorumlu görevden uzaklaştırılan RKP kurucularından Valter Roman'ın oğlu. Bükreşte Çavuşesku ve sosyalizm aleyhtarı gösteriler yapan öğrencilerin okduğu Bükreş Politeknik'in karşı-devrim öncesinde rektörü. Şimdi karşı-devrimin başbakanı. Anti-komünist.

Cephesi'nin (USC) çekirdek kadrosu bunlarla oluşturuldu.

Sovyetlerin örgütlediği ekibin ilk açık eylemi, "Çavuşesku'ya açık mektup" oldu. Hepsi de 70'in üzerinde olan altı eski RKP üye ve yöneticisi (Apostol, Brucan, Barladeanu, Pirvilescu, Raceanu, Manescu) Mart 1989'da yayınladıkları, ülke içinden çok batıda yayınlanmasına özel çaba gösterdikleri bir "açık mektup"la, Çavuesku yönetimine saldırıya geçtiler. RKP Genel Sekreteri Nikolay Çavuşesku'yu, "insan haklarında, ekonomide vb. takındığı tutumla halka, sosyalizme ihanetle" suçlayan bu mektup batı basınında yayınlandı. (*The Independent*, 13 Mart 1989)

Sicillerinde "Moskovacı"lık bulunan, hepsi de Gorboçof'un sosyalizmi likidasyona götüren bu yaratıkların, herkes tersine giderken sosyalizmin ilkelerine sarılmaya çabalayan ve bu çabasında çeşitli başarılar kazanmış olduğu da görülen Çavuşesku'yu "sosyalizme ihanet"le suçlamaları çok ilginçtir!

"Açık mektup" emperyalist çevrelerde yankı uyandırdı. Batı basını, bu "cesaretli komünistlerin"(!) girişimini alkışladı. Tabi, "insan hakları" boyutunu da unutmadı. Çavuşesku yönetiminin açık mektupçuları hapsedip işkence vb. yaptığı propagandasını yaptı.¹

Açık mektupla birlikte, batı basınında yorumların vurgusu değişmeye başladı. Sovyetler "nihayet" Çavuşesku'ya karşı bir ekip çıkartmıştı. Çavuşesku Sovyetler tarafından devrilebilirdi, devrilmesi gerekiyordu. Bunun nasıl olacağı henüz belirginleşmemişti. Ama batı basını açık mektuba ilişkin bir yorumda bu yönde öneride bulunmaktan geri kalmıyordu:

"Saldırının-Başkan Çavuşeskunun ekonomik ve insan hakları politikasının sosyalizme zarar verdiği yolundaki açısı, başkan Gorbaçof'un, deli dolu ve huzursuzluk verici *Romanyalı diktatörün saf dışı edilmesi amacıyla bir saray darbesi düzenlemek üzere uygun adayları bulunduğuna* işaret ediyor...

1. Newsweek dergisi, bir röportajda Çavueskuya bu altı kişinin "akibetini" sorduğunda şu yanıtı almıştı:

"Hepsi Bükreş'teler. Elbette artık, parti ve devlet hiyerarşisi içinde yer alanlara ayrılan devlet konutlarında kalmıyorlar. Bunlardan bir Sovyet, biri ABD biri İngiliz ve biri de Fransız ajanıdır. Onlar, bu ülkelerin adına bazı girişimlerde bulunmuşlardır. Onları yargılama yolunu seçmedik, çünkü sonradan bu yaptıklarından ötürü pişman olduklarını açıkladılar." (*Newsweek*, 21 Ağustos 1989"

Çok ıdaalı konuşan Çavuşesku'nun bu sözlerini hiç de abartma ve haksızlık olmadığı, karşı-devrimle birlikte apaçık ortaya çıktı. Öte yandan, Çavuşesku'yu katleden karşı-devrim, onun kendi kuşağından gelen bu ekibe gösterdiği hoş görünün aşırı, ve dolayısıyla hata olduğunu da anlattı.

“Bunun, Çavuşesku'nun ayağının altındaki halıyı çekme yönünde kararlı ve ciddi bir adım olduğunu bir işareti de , bildirim altına imza atanların, son savaşı (2.Dünya Savaşını) Moskova'da, 1930 lardan itibaren partinin temel direklerinden biri ve 1950'lerin ortalarında da genel sekreteri olan George Apostol'un yanında geçirenler, partinin “Rusçu” kanadı olmalarıdır

“Londra'da (İngiliz Entelicansı'nın uzmanlık enstitülerinden biri olan-M.K.) Kraliyet Birleşik Hizmetler Enstitüsü'nün Sovyet uzmanı Jonathan Eyal şöyle diyor: Parti içinde sosyalizmi kurtarmak üzere bir başkaldırı. Bugün bu düşünülüyor.” (*The Independent*, 13 Mart 1989) (abç)

Açık mektupçular, bu eylemden sonra, Eylül 1989'a kadar ortalığa pek çıkmadılar. Çavuşesku'nun denetimi sıkılaştırması karşısında iyice yeraltına indikleri, komplo örgütlenmesinin büyümeye çabaladıkları, bu arada RKP'nin Kasım 1989'da toplanacak olan 14. Kongresi'ne hazırlık yaptıkları anlaşılıyor.

Yerel parti kongreleri yapılırken komplocuların ikinci eylemi yapıldı. Çeşitli parti örgütlerine vb. Ulusal Selamet Cephesi (USC) imzalı bir bildiri gönderilerek, RKP delegelerinin Çavuşesku'yu yeniden seçmemesi çağrısı yapıldı. (*Frankfurter Rundschau*, 20 Eylül 1989)¹ Komplocuların kendi üyelerine verdiği bir sinyal olduğu da düşünülebilecek olan bu bildirimden sonra, USC ile ilgili haberler bıçak gibi kesildi, konu “küllendirildi”. İngiltere ve Fransa gibi emperyalist ülkelerle Gorbaçov yönetiminin ortak çıkarları, nasılsa basına sızmış olan bu haberin üstünü küllendirmeyi, aslanı daha fazla uyandırmamayı gerektiriyordu. Bu, aynı zamanda özgür (!) batı gazeteciliğinin emperyalizmin çıkarlarıyla nasıl bir uyum içinde olduğunun da çarpıcı bir örneğidir.

Açık mektupla birlikte, Batı basınının yorumlarının değiştiğini söyledik. Gerçekten, o zamana kadar “Çavuşesku yönetimini gözden düşürme” çerçevesi içinde yapılan yorumlar, artık giderek “Çavuşesku'nun devrilmesine yönelik girişimleri” kollayan, bu yönde öneri, uyarı ve çağrılarda bulunan bir yörüngeye girdi.

Örneğin İngiliz basını, açık mektubun hemen ardından, Nisan 1989'da, AT ülkeleriyle Sovyetler'in, Romanya'dan et ithali konusunda uyarıyor. Ekonomik ilişkileri bozmasını istiyordu. Yorumlarda Çavues-

1.Bu USC, daha sonra, karşı-devrimle birlikte erke çöreklenen, 22 Aralık 1989'da "yiğün mücadelesinin ateşleri içerisinde kurulduğu " (!) ilan edilen USC'nin ta kendisiydi.

ku'nun, şimdi öfkeli olan Romen halkının gönlünü, bazı ekonomik başarılarla, bir daha yitirmemek üzere kazanabileceğine, böylece Romanya'nın avuçlarından kaçabileceğine dikkat çekiliyordu.

AÇIK MEKTUP'TAN MALTA ZİRVESİ'NE:

“ECELİYLE ÖLECEĞİ YOK, DARBE YAPIN, ÖLDÜRÜN!”

Sorun artık, “Çavuşesku'nun nasıl devrilebileceği” biçiminde getiriliyordu. Emperyalist ve “sosyalist” istihbarat servisleri, herhalde aralarında Çavuesku'nun öldürülmesinin fizibilitesini tartışıyor, Çavuşesku sonrası üzerine akıl yürütüyor, çeşitli almasıkları değerlendir-meye çalışıyorlardı. Sovyetler, kongresi yaklaşan RKP içinde çatlak yaratmaya çalışıyorlardı. Bu amaçla, Varşova Paktı liderlerinin Bükreş'te toplandığı 7 Temmuz 1989'da, *Pravda*'da, Romen yönetiminin iç siyasetteki tutumunu sert bir dille eleştiren bir yazı yayınlattılar.

Batının liberalleri, Çavuşesku ölse bile onun ardından geleceklerin farklı olmayacağı düşüncesiyle umutsuz bir havadaydılar:

“Bay Çavuşesku ölse, ya da görev yapamaz hale gelse bile, onun yerine geçeceklerin batının ya da doğunun baskılarına boyun eğeceği su götürür.” (*The Independent*, 1 Temmuz 1989) (abç)

Muhafazakar burjuva *The Times* ise, “Bir despotun çevresindeki gölge” başlıklı yazısında “Çavuşesku'nun pençesinin yakında gevşetilmesi gerektiğini” vurguluyor, “Çavuşesku ölürse ne olur”u, “ölmezse, darbe olmazsa nasıl geri adım attırabiliriz”i tartışıyor, Gorboçof'a işbirliği elini uzatıyordu. Yazıda şöyle deniliyordu:

“M. Gorboçof'un geçen ay Bükreş'te keşfettiği üzere, güçlerin dağılımı ciddi (bir) analizi olanaksız kılıyor. Çavuşesku'nun ölümünden sonra Romanya Moskoyva'ya bağlı kalacak mı? Ülkenin sosyalist kurumlarını yeniden inşa edecek mi? Moskova iktidarın el değiştirmesini nasıl etkiler?...

“Aile -eğer askeri bir darbe olmazsa- herhangi bir klasik yoldan devrilemez, ama erki teknokratlarla paylaşmaya zorlanabilir... Doğu-batı ilişkileri, ölüm sancılıları içindeki, dur-sus bilmeyen nepotist (akraba

kayıran) bir rejim tarafından tehdit edilmemelidir." (*The Times*, 8 Ağustos 1989) (abç)

Böylece İngiltere, Sovyetler'e "yeşil ışık" yakıyordu. Ama, Romanya'daki batıcıları emperyalizmin çıkarları doğrultusunda örgütlemeye çalışmaktan da geri durmuyordu. Bir koldan, Dünya Hür Romenler Örgütü aracılığıyla, Avrupa ve Romanya'daki kralcı ve faşistler, tanınmış rejim muhalifleri bir araya getirilmeye örgütlenmeye çalışılıyordu. Dumitru Mazilu ve Ulusal Köylü Partisinin¹ kurucu ve yöneticilerinden Doina Cornea² gibi rejim muhalifleri ile ilişki sıcak tutuluyor, onların girişimleri, kendi girişimleriyle eşgüdümlü tutulmaya çalışılıyordu.

Hatta, 40 yıldır İsviçre'de yaşayan devrik kral Mihail bile tozlu raftan indirildi.³ Kralın büyük kızı prenses Margerita, Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü'nde (FAO) çalışırken, 1989'un yaz aylarında birden bire işinden ayrıldı. Sonradan ortaya çıktı ki, karşı-

1. Ulusal Köylü Partisi (UKP). Karşı-devrimle birlikte ilk legale çıkan anti-komünist parti. kuruluş 1920'lere varıyor. 1928-1938 arasında iktidarın en güçlü günlerini yaşamış, parlamentoda çoğunluğu elinde tutmuş. 1947'de yasaklanmış.

UKP'nin platformu özetle şöyle: "Komünizmin izine bile rastlanmayacak bir demokrasi" (!) "2000 yıl boyunca Romen ulusunun bel kemiğini oluşturan Hıristiyan ve köylü bazını moral yeniden uyanış." Pazar ekonomisinin geri getirilmesi, köylülere "ata topraklarının" geri verilmesi, dev kolektif çiftliklerin dağıtılması. "Büyük endüstrinin gerçek uzmanlarca işletilmesi, özel tarım." Kralın ülkeye geri dönmesi. 1923 Monarşi anayasasına geri dönüş.

2. Doina Cornea. Romanya karşı-devriminin, İtül Çavuşesku zamanına taşan, azılı anti-komünisti. 1983 yılına kadar Kluj Üniversitesi'nde Fransızca öğretmeniydi. Sosyalizme ve Komünist Parti'ne her fırsatta gösterdiği düşmanlık, onu emperyalist batının gözdesi yapmıştı.

Bayan Cornea, Karşı-devrim sonrasında Gorboçofçular tarafından ulusal Selamet Cephesi'nin Kluj ve Bükreş merkez örgütlerine alındı. Ancak, Gorboçofçu karşı-devrimcileri "kendilerini boyanmış komünistler" (!) olarak niteleyen Cornea, Karşı-devrimden iki-üç hafta sonra, kapışmanın iyice yükseldiği bir sırada şöyle diyordu:

"Cephe hala eski muhafızlardan oluşuyor. Ben onlara, Cephenin apolitik olmasında anlaşığımızı hatırlattım. Bu, yeniden boyanmış bir komünist parti mi? Ardında neyi gizliyorlar? Bu sorularıma yanıt veremediler. Onlara, bir partiye dönüşürlerse aralarından ayrılacağımı söyledim. Her zaman komünizmle mücadele ettim. Ve şimdi elimi onlara vermeyeceğim." (*The Independent*, 15 Ocak 1990)

Cornea, bu açıklamasının ardından, USC'nin partileşme kararını protesto ederek istifa etti. Cornea, sorunların "sokakta" halledilmesini istiyor.

3. Kral Mihail. Romanya'da devrimden sonra tahtan indirilerek yurt dışına sürgüne gönderildi. Yıllardır İsviçre'de yaşıyor. Karşı-devrimci darbe öncesinde tozlu raftan indirilerek, eyleme sokuldu. Kızı prenses Margerita'yı, karşı-devrimden sonra geri dönüşünün ortamına hazırlaması için Romanya'ya gönderdi. USC'nin karşı çıkmasına karşın ülkeye kral olarak geri dönmeyi, anayasal monarşinin yeniden kurulmasını, 1923 Anayasasının yürürlüğe konulmasını istiyor. Şöyle görüşleri var:

"Yalnızca monarşi, süreklilik duygusu içinde, temsil yetkisine sahip ve birleştirici bir güç olarak, ulusun tek bir noktaya odaklaşmasını sağlayabilir.

"Kral, barışın ve yurttaşların temel haklarının savunucusu, bir siyasal istikrar faktörü, moral ilerleme faktörü olarak ulusun hizmetindedir. Anayasal monarşi, şimdilerde ülkenin demokratik devrimini herhangi başka bir siyasal kurumdan daha iyi güvence altına alabilir." (*The Independent*, 6 Şubat 1990)

devrimin örgütlendiğinden haberdar olan “birileri”(!) onu, Çavuşesku’ya karşı İsviçre’de mücadeleyi yükseltmeye ikna etmiş.

Bu arada, bir başka koldan gazeteler, öteki kitle iletişim araçları yönlendirildi. Batıcı Romen entellektüellerinden Prof. Petru Kretia, 1989 Kasım’ında gizlice İngiltere’ye geldi. “Özel”(!) bir zamanda yayınlanmak üzere, BBC’ye ve ABD istihbaratının denetimindeki Hür Avrupa Radyosu’na konuşma bandı doldurdu. Çavuşesku yönetimine karşı görüşlerin dile getirildiği bu “masum” bant, karşı-devrimin başlamasıyla birlikte BBC Romence servisine yayınlandı.

Romanya Komünist Partisi’nin Kasım ayının son haftasındaki 14.Kongresi yaklaşırken, Londra, Paris, Moskova vb. başkentlerde Romanya’ya yönelik hummalı bir faaliyet vardı. Karşı-devrimci komponun perde arkası lideri Silviu Brucan, Kasım ayında gizlice Londra’ya geliyor, İngiltere Dış İşleri Bakanlığı Müsteşarı William Waldegrave ile gizli bir görüşme yapıyor, karşı-devrim “vizesini” aldıktan sonra, bu kez de Moskova’ya gidiyordu. Her iki ülkede kendisine “destek sözü” veriliyordu. (Silviu Brucan, İngiliz 4.kanal TV röportajı, 3 Ocak 1990)

Bu arada, yaklaşan yalnızca RKP kongresi değil, aynı zamanda, ondan bir hafta kadar sonra Gorbaçov’la Bush arasında yapılacak olan Malta Zirvesi olduğunu hatırlıyalım.

Malta zirvesi öncesinde, Romanya’yla ilgili olarak Çavuşesku’nun öldürülmesi, saray darbesi, askeri darbe, etnik ayaklanma, Sovyet müdahalesi vb. birçok alması, batı basınında açık açık tartışılır oldu. İngiltere’nin “saygı değer” gazetesi *The Sunday Times*’in kullandığı şu dil, o günlerde emperyalizmin içinde bulunduğu “işbağlama” telaşını anlatması açısından ilginçtir:

“Batılı diplomatlara göre ülkeyi selamete götürebilecek iki olanaklı yol var: Ya, belki Moskova tarafından hazırlanacak bir “saray darbesi” ya da Çavuşesku’nun *ölmesi*. Ama, ilgi konuları arasında okumak, sinema, müzik ve spor olan başkan, sağlıklı ve zinde görünüyor. Ve Gorboçov, şimdilik, eyleme geçmede tereddüt içindedir.” (*The Sunday Times* 19 Kasım 1989) (abç)

Ciddi Batı gazetesi Sovyetler’e mesaj veriyor: “Çavuşesku’nun öleceği yok, darbeyi yapın neden tereddüt ediyorsunuz” diyor. Bir başka gazete, *The Times*, 28 Kasım’da, umutsuz bir havada şunları

yazıyor: “Parti içinde ya da dışında herhangi bir ayaklanma, başkaldırı işareti rastlanmıyor.” Ama, “incelik” şurada ki, gazete umutsuz değil. Tersine, ne olur ne olmaz diye, Sovyet yönetiminin Çavuşesku’yu devirme girişiminden vazgeçmemesi gerektiğini anlatmaya çalışıyor. Çünkü, bu yazıların hepsi, “iş bağlama” operasyonunun parçaları.

Kısacası, emperyalist basın Gorboçof’un, Malta Zirvesi’nde Bush’la “Romanya işini” kesin olarak bağlamaya ve artık zaman yitirmeden, Çavuşesku’ya belini düzeltme ve dünyaya daha fazla kötü örnek(!) olma fırsatını vermeden, “sorunu çözücü” eyleme geçmeye davet ediyor! Beklentiler hep bu yönde. Devrik kral Mihail, Gorboçof’a, Bush’a mektup gönderiyor, Çavuşesku’ya karşı “önlem” almalarını istiyor. Bütün dünyanın karşı-devrimcileri elele vermişler. “Son bir umut” diye, RKP kongresinin sonucunu bekliyorlar.

RKP KONGRESİ VE MALTA ZİRVESİ

Romanya Komünist Partisi’nin 14.Kongresi, Kasım ayının son haftasında toplandı. Kongrede Çavuşesku, dünyanın dört biryanından gelen basınç karşısında geri adım atmaya niyetli olmadığını ortaya koydu. Kongreye katılan çeşitli partilerin temsilcileriyle yaptığı toplantıda uluslar arası ilişkilere değindi. “Emperyalizm, sınıf mücadelesi varolduğu sürece, hiç kimse uluslararası yaşamda ideolojik kavrayışların (conceptions) terk edilmesi gerektiğini söyleyemez, aslında emperyalistler bunu hiçte gizlemiyor, emperyalizmin ve kapitalizmin gücünü arttırmak ve konsolide etmek niyetinde olduklarını açıkça ilan ediyorlar”, dedi.

Toplantıda, farklı sosyal sistemlerin barış içinde birarada yaşamasına ilişkin problemlerin, sosyalizmin ve dünyanın genel gelişmesinin sorunları açısından ideolojik yaklaşımları terk etme anlamına gelebileceğini vurgulayan Çavuşesku, silahsızlanma sorununun bile “sınıf konumundan” değerlendirilmesi gerektiğini ekledi. Gorboçof’un karşı-devrimci “yeni düşünce”sine cepheden karşı çıktı. (*Lumea*, 8 Aralık 1989)

Çavuşesku, sosyalist ülkelerdeki reformları, Gorboçof’un perestroykasını değerlendirirken, sosyalizmin, “geri dönüp kapitalist biçimlere bakarak değil, ancak bilimsel sosyalizmin ilkelerinden başlayarak ilerletilebileceğini” vurguladı. Kongre konuşmasının biryerinde,

Gorboçof'un reformlarından söz ederken, "ne zaman ki, kavak ağaçları elma verir ve sazlık çiçek açar, o zaman böyle (Gorboçof çizgisinde) değişiklikleri yaparım" dedi. dahası, Çin Halk Cumhuriyeti'ne ve ÇKP'ye çağrıda bulundu, "sosyalizmin uluslararası bunalımının giderilmesi için iki ülkenin ortak girişimde bulunmasını" istedi.Yani Gorboçof'a karşı cepheyi genişletmeye çabaladı.

Genel Sekreter Çavuşesku'nun raporunu değerlendiren RKP 14.Kongresi, karşı-devrimcilerin umduğunun tersine, tek bir fire vermeden, oybirliği ile Çavuşesku'yu yeniden genel sekreterliğe getirdi. Üç küsür milyon üyeli partinin verdiği bu destek, emperyalist ve Gorboçofçu karşı-devrimcilerin son umut kapısının da kapandığını anlattı. Parti içindeki gizli komplocular için artık darbeden başka yol kalmamıştı.

RKP'den tam destek alan Çavuşesku, kongrenin hemen ardından yapılan RKP siyaset yürütme komitesi toplantısında, çok önemli bazı şeyler daha söyledi. Çavuşesku, geleceğe yönelik planların uygulanması açısından, "(Hükümetteki) bakanların ve devrimci işçi demokrasisinin militanlarının (aktif) çalışmasının mutlak bir gereklilik olduğunu..." vurguladı. Önümüzdeki dönemde devlet yönetiminde parlamentonun rolünün artacağını söyledi.¹ Çavuşesku, "yiyecek üretimini ve hafif endüstriyi iki yıl içinde ayağa kaldırmak, tüketici taleplerini karşılamak üzere özel bir programın" uygulanacağından söz etti. Sosyalist Romanya, emperyalizmden ve Gorboçof çizgisinden bağımsız, tarihsel bir dönemeci almaya hazırlanıyordu.

Kongre sonuçları, Çavuşesku'nun uzlaşmaz yaklaşımı ve geleceğe ilişkin planları, karşı-devrimci komplocuların "tren kaçıyor" telaşı içine soktu. Herkes gözü Malta'ya dikti.

Karşı-devrimcilerin Malta umudunu *Milliyet* muhabiri Ali H.Yurtsever şöyle aktardı:

"ABD Başkanı Gorge Bush ve Sovyet Lideri Mihail Gorboçof'un önümüzdeki günlerde Maltada yapacakları zirve toplantısına Romen aydınlar ve rejim aleyhtarları (siz karşı-devrimci komplocular anlayın-M.K.) büyük umut bağlamış.

"Malta zirvesi Romanya'da birşeylerin değişmesine yardımcı olabilecek mi? Bunu zaman gösterecek." (*Milliyet*, 27 Kasım 1989) (abç)

1. Darbe öncesinde Türkiye'de bulunan Romanya Turizm Bakanı'nın 16 Aralık 1989 tarihli Cumhuriyet'te yayımlanan açıklamasına göre, parti içinde çok partililiğe geçme konusu görüşülüyordu.

Aralık ayının ilk haftasında, ABD başkanı George Bush'la SSCB Devlet başkanı Gorbaçof, Malta'nın çalkantılı ve karanlık sularında biraraya geldiler. Malta Zirvesi'nin Orta Avrupadaki "solcu" hükümetler'i de içeren gündeminden söz ederken, Gorbaçof, "herşeyi görüşeceğiz, *Doğu Avrupa da dahil*" dedi. (*Cumhuriyet*, 3 Aralık 1989) Gerçekten, Malta'da karanlık kararlar alındı. "Zaman", Gorbaçof ve Bush'un, Malta'da Romanya karşı-devriminin son rötüşlerini yaptığını gösterdi!

Malta zirvesinde gerçekten "uluslararası eşgüdümlü" Romanya karşı-devriminin son rötüşlerinin yapıldığı, karşı-devrim gerçekleş-tikten bir hafta sonra, *The Times*'in çok ama çok ilginç bir haberinde yansdı. Haberde (italiklere dikkat!) aynen şöyle denildi:

"Başkan Gorbaçof Malta da başkan Bush'a, *Sovyetler Birliği'nin kışı* geçirecek kadar yiyecek ve enerji depolamış olduğunu söyledi. ABD'nin bazı Sovyet uzmanları, Romanya'nın yiyecek ihracatında kısıntıya gitmesinin yine de Sovyetler açısından bazı darlıklar doğrucağını, özellikle et ve taze sebze sıkıntısı çekileceğini, Moskova'nın bu sorunu çözmek için biraz döviz harcayıp, başka ülkelerden ithalata gideceğini belirtiyorlar...

"Sovyetler Birliği'nin donmuş ve taze et ithalatının %15'i ve konserve et ithalatının %10'u Romanya'dan geliyor...

"Uzmanlardan Bay Foster, Sovyetler Birliği'nin uzun yıllardır ilk kez ABD'den tereyağı aldığını söyledi... Bir başka uzman, Bay Steinburger, Sovyetler Birliği'nin *bir süredir dünya yiyecek ve mal pazarlarını yakından izlediğini* ve Romanya'dan gelmesi duracak malları bu pazarlardan rahatlıkla elde edebileceğini belirtti." (*The Times*, 29 Aralık 1989) (abç)

Kendileri açısından sorun çözümlendikten(!) sonra çok rahat yazıyorlar!

Ne garip değil mi? Dünyanın koskoca iki ülkesinin liderleri, bunca zahmet edip Malta'nın karanlık sularında biraraya geliyorlar. Görüntüye aldanılırsa, konuşacak başka konu yokmuş gibi, "Sovyetler'in bu kışlık et gereksiniminin giderilmesi" üstüne konuşuyorlar.

Haberin kalbi, şifresi "et"tir. Sovyetler Birliği, "bir süredir dünya yiyecek pazarlarını" *neden* izlemiş? Hem de kendi et ithalatını %10-15 gibi önemli bir bölümünü sosyalist Romanya'dan karşılar!ken!

Şifreyi çözelim: Et ithalatında sosyalist Romanya'ya %10-15'lik önemli bir bağımlılığı olan Sovyetlerde Gorbaçov yönetimi, karşı-devrim girişimi başarılı olursa, işçilerin öfkelerini yatıştırabilmek için Romanya'nın et ihracatının duracağını, ama bu durumda etsiz kalacak olan Sovyet işçisinin öfkelerini kendi üstüne toplayabileceğini hesaba katıyor. Kışı atlatacak miktarda et ve et ürünleri satın alıp depolamak üzere, aylar önceden dünya pazarlarına dalgıyor.

Malta'da Bush Gorbaçov'a "et durumundan ne haber" diye soruyor. O da "iyidir, kışı geçiririz" diye yanıt veriyor. Malta'da ki bu şifreli konuşmanın ardından, sosyalist Romanya'nın, Çavuşesku yoldaşların, RKP'nin kaderi bağlanıyor.

İşte, gazetenin haberi, Gorbaçov'un, Romanya da karşı-devrimci darbe girişimini yapmaya hazır olduğuna dair Bush'a tekmil verdiğini anlatıyordu. Başka hiçbirşey, Maltada ki karanlık gelişmeleri bu haberden daha güzel anlatamazdı.

KARŞI DEVRİM

Romanya karşı-devriminin “başla” işareti olan Temeşver olayları, bu hazırlıklar temelinde ortaya çıktı. Lazslo Tökeş diye birinin adı, bu olaylarda hep ön planlarda oldu.¹ Önce gelen bilgiler, Macar papaz Lazslo Tökeş’in olayların baş provokatörü olarak rol oyandığı yönündeydi. Ama son haberler, Lazslo Tökeş’in ardında, çok sayıda ve “kimliği bilinmeyen” (!) Rus turistlerin varolduğuna işaret ediyor.

İşte, karşı-devrimin Romanyaya “aydınlık getirdiğini” ileri sürdüğü Temeşvar olaylarının perde gerisi, bu denli karanlıktır. Olayların *öncesi*, en az olayların içinde ortaya çıkan gelişmeler kadar ilginçtir. Yakından bakalım.

TEMEŞVAR OLAYLARI

OLAYLARIN ÖNCESİ VAR

Temeşvar, Romanya’nın Macaristan ve Yugoslavya ile sınırlarının birleştiği batı köşesinde Macar azınlığın yoğun olarak yaşadığı, nüfusu 300 bin dolayında olan bir üniversite kentidir. Macaristan’la sınır boyunca öteki önemli merkezleri, yine Macar azınlığın önemli bir ağırlık taşıdığı Arad ve Oradea kentleridir.

1988-1989 içinde, Çavuşesku yönetiminin Transilvanya’da Macar

1. Lazslo Tökeş. Azıllı bir sosyalizm düşmanı olan bu papaz, Temeşvar olaylarından sonra ortalıktan “yok oldu.” Sonradan, 19 Ocak 1990’da yayımlanan bir röportajda Tökeş, “kendisinin ve ailesinin can güvenliği nedeniyle Temeşvar’dan ayrıldığını, şimdide ortaya çıkabilecek tehlikeler(!) nedeniyle Temeşvar’a dönmeye niyetli olmadığını” söyledi.

Romanya karşı-devriminin bir numaralı provokatörü olan papaz Tökeş’in, karşı-devrimin karabasan gibi çıktığı Romanya’da “illegal” ve sıkı koruma altında yaşaması, enaz iki şeye işaret ediyor. Birincisi, provakatörlük işlevini tamamladı, dönmesine gerek yok. İkincisi, korkuyor. Çavuşesku’yu idam etme kararını verenlerden yargıç Popa’nın “intiharı”(!) onu da düşünceye sevk ediyor olsa gerek. Bu, aynı zamanda, karşı-devrimin ülkede “yabancı bir uzuv” gibi olduğunun, karşı-devrimcilerin işçi sınıfının adaletinden nedenli korktuğunun bir yansımasıdır.

azınlığın yaşadığı köyleri yerle bir ettiği yolunda çıkan haberleri ve bununla bağlı olarak açılan emperyalist yalan-karalama kampanyasını önceki bölümlerde görmüştük.

Çavuşesku yönetimine karşı kampanyanın Sovyet yanlısı komplocuların "açık mektubuyla" devam ettiği emperyalist basının "insan hakları" için timsah gözyaşları akıttığı bir sırada, Macar hükümeti, Romanya'yı bir de, Macar sınırı boyunca "Çin Seddi" inşa etmekle suçladı. Haberi duyan batılı gazeteciler, Çavuşesku'yu birkez daha sergileyebilmek amacıyla, ellerinde teleobjektiflerle bölgeye doluştuğularında, iki metreden yüksek olduğu vurgulanan bu Çin Seddini(!) bir türlü göremediler. Yine de, doğrulayamadıkları bu haberi yayınlamakta kusur görmediler. Gazeteciler bir haber daha bastılar: "Sovyetler, sınıra tel örgü gerdiği gerekçesiyle Romanya'yı kınıyordu." (*Financial Times*, 24 Haziran 1989) Bir olasılıkla bu provokasyonlar, Macar ve Sovyet askeri birliklerinin Romanya sınırı boyunca karşı-devrime yönelik olarak yaptığı bazı hazırlıklara kılıf uydurmaya, Romanya yönetiminin dikkatini dağıtmaya yönelikti.

Bir başka gelişme: Temeşvar olaylarının hemen öncesinde, Macar televizyonu, sürgündeki Romen kralı Mihail'le bir saatlik bir röportaj yayınladı. Yayın, Romanya'daki Macar azınlığa yönelikti. Kırk yıldır İsviçre'de yaşayan devrik kralın, tam da olaylar öncesinde tozlu raflardan indirilip Macar televizyonuna çıkartılması, doğrusu çok garip bir tesadüftü(!). Öteden beri, Romanya'nın faşizmden kurtuluşu konusunda "kralın önemli katkıları olduğundan" söz edip duran Macar yönetiminin bu son tutumu sosyalistlik ne söz, mide bulandırıcıydı.

Kralın söyledikleri yabana atılır gibi değildi:

"Romanya'da liberalleşme yönündeki herhangi bir girişim, uzun bir geçiş dönemini gerektirir. Bu ise ancak ülke içinden yapılabilir. Romanya'nın içler acısı durumunu gözönüne alırsanız, bu, ya *partiden ya ordudan, ya da her ikisinden ortak unsurlarca* gerçekleştirilebilir. Böyle bir rol ne kilise, ne de sendikalarca üstlenilemez.

"Gorbaçof, Moskova'nın Çavuesku'nun politikalarını onaylamadığını gösterdi. Parti içindeki muhalifler, korkularını yenip ona karşı *birleşebilirler*. Ayrıca Çavuşesku, son zamanlarda bazı bakanlarını verimsizlikle suçladı, kötü durumun sorumluluğunu onların üzerine yıktı ve onları cezalandırmakla tehdit etti. Bu gurup da kavgaya çıkmaya karar verebilir." (*The Times*, 19 Aralık 1989) (abç)

Macar TV'si aracılığıyla Romanya'ya sesini duyuran kral, Çavuşesku yönetimini devirme almasıklarını yüksek sesle tartışıyor, kendi kaderini, Gorbacov'un muhalefetiyle parti yada ordu içinden "korkularını yenip kavgaya çıkacak" komploculara bağlıyor, kendi yandaşlarına olası gelişmelerin mesajını veriyordu. Bu arada, olayların hemen öncesinde, çeşitli yerlere "Vrem Malai Si Pe Regele Mihail (Ekmek ve Mihail'i istiyoruz)" sloganı yazılıyordu.

Bir de, Temeşvar'daki "Sovyet turistleri"(!) konusu var.

Karşı-devrimin gerçekleşmesinden sonra, Grigore Corpacescu adlı bir film yapımcısı, "muzaffer" karşı-devrimin, halk ayaklanmasının(!) coşkusu(!) vb. hakkında belgesel bir film yapmaya kalkıştı. Kendiliğinden(!) patlamayla ilgili veriler toplamak üzere Temeşvar'a gelen Corpacescu, papaz Lazslo Tökeş'in evinin önündeki gösterilerden iki gün önce, bir Sovyet turist(!) kafilesinin kente geldiğini öğrendi. Bu kafile, alışılmış biçimde gurup vizesiyle değil, kişisel vizelerle Romanya'ya gelmiş, Temeşvar'ın Athene Palas otelinde kalmıştı.

Öte yandan, polis kayıtları, Sovyet "turistlerin" Temeşvar olaylarının ardından, 20 Aralık'ta Bükreş'e geldiğini gösteriyordu. Bunların bir bölümü 21 Aralık Bükreş olaylarında görülüyor ve darbeden iki gün sonra, hepsi birden kayboluyorlardı(!). Hiçkimse bunların ülkeden nasıl ayrıldıkların bilmediği gibi, Temeşvar'daki otelin defterinde Sovyet "turistleri ile" ilgili bilgilerin yazıldığı sayfa koparılıp alınmıştı!

Kendisi de karşı-devrimci olan film yapımcısının ülkeye gelişi ve ülkeden ayrılışı bir sır olan Sovyet "turistler"(!) konusundaki yorumu kısa ve öz olarak şuydu: "Temeşvar olayları papaz Tökeş tarafından başlatılmadı." Turistler(!), Temeşvar olaylarında da, Bükreş'te de niteliği tam bilinmeye görevleri yerine getirmişlerdi.

Haberini yayınlayan *The Times* şunları da ekliyordu:

"Orduevinde albayların yemek odasında, bir tank birliğinin komutanı, (karşı-devrimde-M.K.) Sovyet parmağının olduğunu ikna edemeyeceğini söylüyor. (Haberin yayımlandığı dönemde içişleri bakanı olan) general Cihitac'ın adı sık sık geçiyor.

"Prag ve Doğu Berlin'deki devrimi yakından izleyenler, ipleri Sovyetler'in çektiğini ve bunu son derece etkin biçimde yaptığının farkına varacaklardır...(Romanya'da) ordunun yüksek kademelerinde ve siyasi hiyerarşide Sovyet sızması kaçınılmazdı." (*The Times*, 2 Mart 1990)

Papaz Lazslo Tökeş'in başrolde oynadığı Temeşvar provokasyonunun perde arkasında bunlar da vardı. Ve herhalde tasadüf değildiler!

PAPAZ TÖKEŞ'İN PROVOKASYONU

Macar Reformcu Kilisesi'ne bağlı olan genç Macar Papazı Lazslo Tökeş, bu kilisenin yönetimi ile çelişki içindeydi. Kilisenin üst yönetimi onu, "papazlıkla uyuşmayan faaliyetlerde" bulunduğu, kilisenin ve devletin yasalarına karşı çıktığı gerekçesiyle, Temeşvar'daki görevinden almış, başka bir merkeze atamıştı. Ama Tökeş, yerine atanan papaza kiliseyi ve papaz konutunu teslim etmemekte direniyor, fiili işgal eylemi örgütlüyor, bu amaçla bazı dindar Macarları çevresinde topluyordu. Görünüşte Tökeş'in Çavuşesku yönetimiyle, ya da rejimle arası iyi olduğu söylenen Romen Ortodoks kilisesi ile sorunu yoktu.

Fiili işgal durumu karşısında Macar Reformcu Kilisesi'nin üst yönetimi, papazı polis zoruyla evinden çıkartmaya çalıştı. Bu arada, 15-16 Aralık günlerinde, yanında güvenlikçileri olan papaz Tökeş'in kimliği bilinmeyen kişilerce dövüldüğü ileri sürüldü. Papazın evinin önünde toplanan 200 kişilik bir gurup Tökeş'le dayanışmasını dile getirdi. Bu arada, Macristan kamuoyunun ve doğal olarak Romanya'nın 2 Milyonluk Macar azınlığının dikkati buraya çekildi.

17 Aralık sabahı, polis gelecekken (ama daha gelmemişken), papaz Tökeş, üstünü başını kana bulayarak evinin penceresinden dindarlara "seslendi"(!), onları evlerine dönmeye "çağırıldı"(!) çevredeki kalabalık, papazın kan içinde olduğu haberini hızla kente yaydı. (*The Times*, 18 Aralık 1989) Kışkırtıcı ajanların da (Sovyet "turistleri"nin burada çok işe yaradıklarını düşünebiliriz) aktif çabasıyla, kısa sürede çevrede onbin dolayında bir kalabalık birikti. Topluluk güvenlik güçlerinin üstüne yürüdü. Güç yetiremeyen polis, orduyu yardıma çağırdı.

Bu arada gösteri, papazları kan içinde bıraktığı böylece kanıtlanmış(!) olan Çavuşesku yönetimine karşı bir siyasal gösteriye dönüştü. Göstericiler otomobilleri, itfaiye araçlarını devirip yaktılar, ilk elde 4 asker kafası kırılarak linç edildi. Ordu birliklerinin göstericileri dağıtması sırasında ölenler, yaralananlar oldu. Haberin yayılmasıyla birlikte, yine sınır boyu kentlerinden Arad, Bistrita, Moravita'da gösteriler oldu.

Çatışma sürerken, olayların görünürdeki "baş aktörü" provokatör papaz Tökeş, Macaristan'a bir mektup kaçırdı(!) ve Solidarnoş lideri Lech Walesa'dan yardım isteyerek işlevini tamamladı. Tökeş'in eylemi, dindar Macar kalabalıkların acıma duygusunu okşamış, son yıllarda

borç ödeme nedeniyle çekilen ekonomik sıkıntılardan ötürü halkın bazı kesimlerinin yönetime duyduğu öfkeyi kamçulamış, dindar yığınların güvenlik güçleriyle çatışmasını bilinçli olarak kışkırtmıştır.

Temeşvar'da olaylar olduğu haberi dünya basınına ulaşır ulaşmaz gelişmeler tırmanmaya, karşı-devrimin yalan makinası, uluslararası propaganda çarkı hızla dönmeye başladı. Macar Ulusal Sendikalar Konseyi, Romanya mallarına boykot uygulanmasını istedi. Macaristan'daki iktidar partisi (artık Macaristan Sosyalist Partisi-MSP adını taşıyordu), RKP ile ilişkilerini kesti.

Devrik Romen kralı İngiliz basınında, TV'de boy gösterdi. Örgütsel olarak İngiltere Dışişleri Bakanlığı'na bağlı olan BBC Romence Servisi, CIA'nın denetimindeki Hür Avrupa Radyosu ve Amerika'nın Sesi, kralın yeni yıl mesajını yayınlayacaklarını duyurdular. Kral, mesajında Çavuşesku'yu, "toplumun beyninde bir tümör"(!) olarak nitelediği komünizmi suçluyordu.

Bunlara ek olarak İngiltere, Romanya yönetimine karşı AGİK Viyana Belgesi hükümlerini temel alan diplomatik saldırıyı yoğunlaştırdı. Doğu Avrupa ülkeleri başta olmak üzere, bir sürü devletten Romanya'ya "kınama" mesajı yağdı.

Sovyet haber ajansı TASS da, Çavuşesku yönetimini karalama kampanyasında, Sovyet koşullarıyla uyumlu yer aldı. TASS, Temeşvar olaylarında özellikle *işçilerin* Çavuşesku'ya başkaldırdığını(!) duyurdu. Sovyet TV izleyicisine, "Gorbaçof, Gorbaçof" diye bağırان küçük bir gurubu gösterip, Romanya işçi sınıfının ve emekçisinin "haklı özlem ve istemleri perestroykadır", "izlenimini yaratmaya çabaladı.

TASS ayrıca, kentteki petro-kimya kompleksinde çalışan işçilerin, hükümeti -eğer güvenlik güçleri ve ordu kenti terketmezse- tesisleri patlatmakla tehdit ettiğini haber verdi. TASS'a göre, "işçiler Çavuşesku'nun istifasını istiyorlardı"(!) (18-22 Aralık arası TASS bültenleri).

Ancak, Gorboçofçularla Batıcıların kapışmasından *sonra* olayların gizli bırakılmış yönlerini "kurcalamaya" başlayan Batı basını, TASS haberindeki olayı başka türlü aktardı:

Olayların başında işçiler, Macarların ayaklanma yapacağını, Macaristan'ın bölgeyi işgal edeceğini düşünerek silaha sarılmışlar, ancak, karşı-devrim ilerledikçe, darbeci ordu birlikleri tarafından "ikna edilmişlerdi."(!) (*The Times*, 29 Aralık 1989)

Temeşvar'daki olayların hemen ertesinde Batı basını, olayların nasıl

geliştiği, kaç kişinin öldüğü vb. hakkında, ancak tahmin yürütebiliyordu. Kaynakları, Romanya'dan gelenlerden bilgi toplayan Yugoslav Haber Ajansı Tanjug'du.

Tanjug muhabirleri, ordunun "büyük bir katliam yaptığı" yolunda haberler iletiyorlar (sonradan bunu, Çavuşesku'ya sadık biriliklerin ve Sekuritate'nin katliamı, diye "düzelttiler"-M.K.) ama gösterdikleri "görgü tanıkları" çelikili konuşuyordu. Örneğin, bir görgü tanığı, önce göstericilerin askerlerin kafasını ezerek linç ettiklerini, bunun üzerine süngü takan askerlerin göstericilerin üzerine yürüdüğünü anlatırken, bir başkası, polislerin göstericilere ateş açtığını söylüyordu. Bir Batılı öğrenci ise, "Tiananmen meydanı Temeşvar'ın yanında hiç kalır" diyordu.

Tanjug ajansı, bunca çelişki içinde, 19 Aralık'ta Temeşvar'da ölü sayısını "2000 dolayında" diye verdi. "Sokaklar kan gölü olmuş, ama yağın yağmur bütün kanı alıp götürmüştü"(!) Avusturya TV'sinin haberi daha cesaretliydi ve "kamyonların metreküpler dolusu ceset taşıdığını" duyuruyordu. (19-20 Aralık 1989)

Bu haberler, yıllardır Çavuşesku'ya karşı hazırlık yapmış olan emperyalistlerin ülke içinde ve dışındaki kışkırtma hedefleri açısından pek de işe yaramıyordu. Çünkü çelişkiliydi, abartmada aşırıya kaçtığı için "inandırıcı" olmuyordu. Bomba gibi patlıyacak bir habere gereksinim vardı.

Tam bu sırada, Doğu Alman Haber Ajansı ADN imdata yetiştirdi.

ADN, Temeşvar'da "içinde tam 4630 ceset bulunan bir toplu mezarın ortaya çıkarıldığı"(!) haberini 20 Aralık'ta dünya telekslerine geçti. İşte bu, emperyalizm için *bomba gibi* bir haberdirdi. Bir kez, kaynak ciddi(!), Almandı. Üstelik sosyalist ülke kaynağıydı. Batılılar, bir aksilik çıkarsa, "biz Doğu Almanların yalancısıyız" diyerek aradan sıyrılabilirlerdi. Ve en güzel yanı, bu haber Romen küçük burjuvalarını, öğrencileri, Alman azınlığı sokağa çıkartmak açısından dehşetli yarar sağlıyordu.

"VURUN ABALIYA !"

Bütün Uluslararası basın organları, "Temeşvar'da katliam" haberinin üstüne üşüştiler. "Çavuşesku'nun Temeşvar katliamı" 72 dilde manşete çekildi. Yugoslav TV'si habere bir "ekleme" yaparak,

bulunan cesetlerde işkence izlerine rastlandığını, mezar kazma çalışmalarının sürdüğünü duyurdu. Bu arada bir Romen doktoru 1200 cesetten söz ettiyse de, onun verdiği rakamı ciddiye alan olmadı.

Haberlere başka “eklemeler” de yapıldı. RKP’nin güvenlik örgütü Sekuritate’nin Sibiu ve Temeşvar’da kent suyunu zehirlediği, Temeşvar’da binlerce insanın hızla yargılanıp ölümüne mahkum edildiklerini vb. duyurdu. Romen ve Dünya kamuoyu, panik ve dehşet içine sokulmaya çalışıldı.

Katliam haberi *yalandı*. Ortalama gazete okurlarının, haberin doğruluğunu yanlışlığını tartabilecek ortamları da, olanakları da yoktu. Ama batı basınının editörleri haberin palavra olduğunu kısa sürede anladılar. Bölgeye gönderilen muhabirlerden, gerçeği anlatan raporlar göndermeleri istendi. Bununla birlikte, aynen Transilvanya’da köylerin yerle bir edilmesi haberinde olduğu gibi, *yalan haber işlevini görene kadar* gazete satırlarına birşey sızdırılmadı. Tersine, katliam yalanı, çok sayıda başka yalanla beslendi. Emperyalizmin *o günkü* çıkarları bunu gerektiriyordu. “Hür”(!) basın da, bununla uyumlu olarak, işbölümünde kendisine düşen görevi yapıyordu.

“Temeşvar’da katliam” haberi, karşı-devrimin *paralostıydı*. Modern teknolojiyle donanmış uluslararası iletişim araçlarının gücüyle birleşince etkisi müthiş oldu.

Ayın 17’sinden 22’sine kadar, İngiltere’den Macaristan’a dek bütün ilgili devletler, kendi paylarına düşeni yapmakta kusur etmediler. ABD, “eşgüdümlü tepki” önerirken, *Financial Times*, bir “fırsattan” söz ediyordu:

“ABD, Batı ve Sovyet bloku ülkelerinin, Helsinki anlaşması çerçevesi içinde “eşgüdümlü tepki” göstermelerini önerdi. Bu, Moskova’nın Helsinki ve Viyana belgelerini ciddiye aldığı göstermesi açısından bir şanstır. Biraz şanslı olunursa olaylar biçimsel ekonomik ambargoyu gereksiz kılacak bir hızla gelişecektir...” (*Financial Times*, 20 Aralık 1989)

Sovyetlerin nasıl bir tutum takınacağına hala belli olmadığını düşünen *The Times* ise, “fırsatın kaçırılması”(!) durumunda nasıl bir sorunla yüzyüze kalacağını anlatmaya, Sovyetler’i müdahaleye ikna etmeye çabalıyordu:

“Çavuşesku'nun elinde koz var.

“Romanya'nın dış ticaret fazlasının 2,6 Milyar dolar olduğu tahmin ediliyor. Daha önce Sovyet dış siyasetinin çeşitli yönlerini reddederek Batıda kendine puan toplayan Çavuşesku, şimdide benzeri bir tutumla batıya ekonomik bağımlılığını ortadan kaldırmaya çalışıyor...

“Romanya, 1987 Temmuzunda EÇTU Statüsünün geri alınmasına karşı ekonomik baskılara boyun eğmedi. Sovyetlerden ucuz ithalat yaptı. İran, Mısır ve Suriye gibi ülkelerden yatırım projeleri aldı. Bugün Çavuşesku'nun elinde Batının (onda olmasını) istediğinden daha fazla para var.

“*The Economist*'ten Bay David Young'a göre (Çavuşesku), elindeki ticaret fazlasını kullanarak halkın çeşitli zorluklarını hafifletebilir ve AT'nin ileride uygulamayı düşündüğü ambargoların hedefine ulaşmamasını sağlayabilir...

“Çavuşesku'nun 3. dünya ülkeleriyle ilişkileri iyi... Sovyetler Birliği müdahale edecek ve bir Gorbacov doktrini için batının onayını alacak mı?.. Batı'da göklere çıkarılan 'Kızıl Ordu'nun Bükreşi kurtarması' fikri, belki de uzak bir düşür." (*The Times*, 20 Aralık 1989) (abc)

Çavuşesku yönetiminin devrilmesi, emperyalizm-Gorbacov işbirliğinin, kapitalist restorasyonu hedefleyen perestrojka'nın bugünkü ve gelecekteki çıkarları açısından o kadar önemliydi ki, İngiliz burjuvazisi, “fırsatın yitirilmemesi” için yirtınıyordu.

Örneğin, dışişleri bakanlığına bağlı olarak çalışan BBC Romence Servisi, 20 Aralık'ta yayınlarını günde 15 dakika uzatarak, haftalık yayın süresini 14 saatin üstüne çıkardı. Genellikle tedbirli, dikkatli olarak tanınan İngiliz diplomasisi, Romanya'ya ilişkin olarak, “diplomatik kuralları” da, tedbiri de bir kenara bıraktı. İngiltere Dış İşleri Bakanlığı müsteşarı William Waldegrave,¹ Romanya güvenlik güçlerini ve ordusunu, “Romanya halkının gerçek istem ve özlemlerini temsil etmeye ve bu rejime bir son vermeye”, ayaklanmaya çağırdı.

“Romanya'nın güvenlik servislerine, Doğu Almanların ve ötekilerin başına gelenlerin bir gün kendi başlarına da geleceği mesajını ulaştırmalıyız” diyen Waldegrave, “bu rejimin günleri sayılıdır ve onun çöküşünü hızlandırmak üzere dışarıdan yapabileceğimiz herşey bizim için doğrudur” biçiminde konuşuyordu. (BBC dünya servisi radyo röportajı, 19 Aralık 1989)

Dışişleri müsteşarının tutumu pervasız, küstahçaydı ve sırası

1. Romanya karşı-devriminin başarısı için cansiperane çalışmasıyla dikkatleri üzerine toplayan dışişleri bakanlığı müsteşarı William Waldegrave, karşı-devrimden bir yıl kadar sonra “ödüllendirildi”. Kasım 1990'da Thatcher hükümetine sağlık bakanı oldu.

geldiğinde üstüne titredikleri devletlerarası ilişki normlarını alenen çiğniyordu. Bu konuda bir yorum yapmak gereğini duyan “ciddi”(!) emperyalist basın, örneğin *Financial Times*, tam kendisinden beklendiği gibi yazdı: “Bunlar, bir hükümet üyesinin, diplomatik ilişkilerde bulunduğu bir başka hükümet hakkında son derece ender olarak söylediği sözlerdir, *ama şu durumda elbette haklılığı vardır*” dedi (20 Aralık 1989). Bu, emperyalist çıkarlar gerektirdiğinde en “ciddi”(!) burjuva basın organlarının bile nasıl çifte standartlı davranacağını ortaya koyması açısından eşine az rastlanır bir örnek oldu.

Batılılar ayaklanma çağrılarını sürdürürken, Macar Dışişleri Bakanlığı da, bir darbenin “olabilirliği” hakkında fizibilite raporu hazırladı. Bakanlığın bir üst yetkilisi, gaipten haber verircesine(!), şöyle söyledi:

“Eğer ordu yönetime yüz çevirir de halk korkuyu üzerinden atarsa, çarpışma başlar.” (*Financial Times*, 20 Aralık 1989)

Gerçekten, önceden örgütlü ve hazırlıklı olan komplocuların, yerli yabancı ajan-provokatörlerin büyük çabaları sonunda, Romanya'nın başkentinde olupta dünyadan haberi olmayan öğrenciler, Temeşvar'daki “yığınsal katliamı”(!) protesto etmek üzere sokağa çıktılar. RKP'nin Bükreş'te düzenlediği ve Çavuşesku yoldaşın konuştuğu işçi mitinginde provakasyon yaptılar, polisle çatıştılar. Karşı-devrimci komplocular asıl vuruşu ertesi gün yaptılar. Komplocu şebekede yeralan ordunun üst kademesi, RKP yönetimine karşı harekete geçti. Komuta ettiği birliklerle birlikte televizyon binasına, devlet başkanlığı sarayına, komünist partisi merkezine saldırdı. Sosyalizm yanlısı birlikler ve güvenlik güçleriyle karşı-devrimci birlikler arasında en yoğun çatışma başladı. Emperyalist ülkeler ve Sovyetlerin önderliğinde “sosyalist” ülkeler, bütün güçleriyle Çavuşesku yönetiminin başına çöktüler.

“ÇAVUŞESKU'NUN TEMEŞVAR KATLIAMI”(!) VE GERÇEK

Batı Basını, “Temeşvar Katliamı”nın gerçek yönüyle ilgili bazı bilgileri, ancak Çavuesku yoldaşlar katledilip, karşı-devrimin çok kritik olan ilk 10-15 günü geçtikten sonra yayımlandı. Bunu belki çok daha sonra, başka haberlerin içinde satır arasında geçiştirerek yapmayı

planlıyorlardı. Ama, Gorbaçofçu karşı-devrimcilerin oyun bozanlık edip erkin kilit noktalarına el koymasıyla ortaklık bozulmuş, Batıcılarla Gorbaçofçular arasında hırlaşma başlamıştı. “Sosyalist” basının palavralarını, Gorbaçofçuları yıpratma amacıyla artık sergileyebilirlerdi. Ama bu durumda bile, gerçeği bütün yönleriyle değil, Gorbaçofçuları “şaibe altında” bırakacak kadarıyla yansıttılar. Bir gazeteci “katilam” hakkında şöyle yazdı:

“Mezarlık içinde siyah bayraklarla çevrili bir toplu mezarda yanyana uzatılmış 18 ceset vardı. (Yetkililer) bize, binlerce insanın öldürüldüğü söylenen 17 Aralık Katliamından ortaya çıkarılan cesetlerin *henüz bu kadar* olduğunu söylediler.

“Ama cesetler taze değildi, mor ve yeşildiler. Hatta bir ceset o denli çürümüşü ki, kaburga kemikleri ortaya çıkmıştı. Cesetler bir katliamın kurbanlarından çok bir *tıp laboratuvarından gelme kadavralara* benziyorlardı.

“Mezarlıktaki bazı mezarlar da alt üst edilmişti... Manzara, insanı huzursuz ediyordu. Ama bu huzursuzluk, yalnızca mezarlıktaki ölüm havasından dolayı değildi.” (*The Sunday Times*, Walter Ellis'in özel raporu, 31 Aralık 1989) (abç)

Gazete, yalan haberin senaryosunu hazırlayanlara açıkça şunu diyor: “Çavuşesku’yu karalayabilmek için koca bir yalan savurdunuz anladık, anlayışla karşıladık, ama yutmadık gösterdiğiniz cesetler bile katliamdan değil bunları mezarlardan çıkartmış laboratuvarlardan toplamışsınız bizi bile huzursuz ettiniz.” (Gazete, karşı-devrim sırasında çarpışmalarda ölen yada Sekuritate tarafından öldürüldüğü ileri sürülenlerin sayısının 60-70 bin kişi olarak bildirilmesini de sorguya çekti. Bu konuyu daha sonra ele alacağız)

Temeşvar “katilamına” ilişkin gerçeğin çeşitli yönleriyle birlikte ortaya çıkması için fazla zaman geçmesi gerekmedi. Batıcı-Gorbaçofçu çatışmasının azmasıyla birlikte batı basını “bülbül kesildi”(!)

Bugüne kadar biriken verilere göre, Temeşvar da, 17 Aralık 1989’la yılbaşı günü arasındaki tüm çarpışmalarda ölenlerin tamamı 71 kişidir. (*The Independent on Sunday*, 4 Şubat 1990)

Bunun yanısıra, “kanıt” olarak batılı gazetecilere gösterilen 18 cesedin “katliamda, hem de işkence yapılarak öldürülmüş olduğu” haberinin sahtekarlık olduğu ortaya çıktı. Batı Almanya’nın RTL Plus özel televizyon istasyonu, 26 Ocak 1990’da, Temeşvar’da Sekuritate

tarafından öldürüldüğü bildirilen insan cesetlerine ilişkin haberin *düzmece* olduğunu buldu.

RTL Plus'un röportaj yaptığı üç Romanya'lı doktor, a) "katliam" a kanıt diye gösterilen cesetlerin *morgdan* getirilmiş olduğunu, b) cesetlerin *doğal nedenlerle ölmüş* insanlara ait olduğunu, c) "işkence izi" denilen izlerin, tıp öğrencilerinin kadvralar üzerinde yaptığı otopsi, yarma, deşme gibi uygulamaların sonucu oluştuğunu açıkladılar. Karşı-devrim sonrasındaki Temeşvar polis şefi de bu yönde konuştu. Üstelik, *The Times* muhabirinin Şubat ayı içinde görüştüğü, Temeşvar adli tabipliğinden Dr. Milan Leonard Dressler'in açıklaması yalanı iyice sergiledi.

Dr. Dressler, kent halkının, katliam konusunda bir "kollektiv psikoz" içinde (yani asılsız haberlere, dedikodulara kendini inandırmış bir ruh hali içinde-M.K.) olduğunu söyledi. Gerçek ölü sayısının 100'ün altında olduğunu, söz konusu cesetlerde kurşun izi bulunmadığını, cesetlerdeki izlerin işkence değil otopsi izleri olduğunu, hatta çoğunun "eskilikleri" nedeniyle çürümüş olduğunu belirtti.

Buradan açıkça çıkıyor ki, söz konusu cesetler, bazı kimselerce(!) Çavuşesku rejimini halkın gözünden düşürmek amacıyla kullanılmış! (Emperyalist *The Times* bile bunu itiraf etti.) "Temeşvar'da katliam" yalanı karşı devrim öncesi kışkırtma planının parçasıymış.

Temeşvar'da yapılan bir basın toplantısında, yetkililerin verdikleri ölü sayısına itiraz eden bir Romanyalı, askerler tarafından sırtına silah dayanarak dışarı çıkarılmıştı. Bunu boşuna yapmıyorlarmış. Yalanlarının ortaya çıkmasının maskelerini de düşüreceğini biliyor ve ona göre davranıyorlarmış.

Gerçeğin bir kısmı bu, ama başka yönler de var. Bir kez, Temeşvar olayları ilk patlak verdiğinde, Çavuşesku'ya bağlı ordu ve güvenlik gücünün elinde silah yoktu. Üstelik, askerlerin göstericiler üstüne attıkları gözyaşartıcı bombalar "nedense"(!) patlamıyordu. Hele güvenlik örgütü Sekuritate, göstericilerin üstüne tümüyle silahsız gönderilmişti. Bunda, komplocuların *Ek 3*'de anlattığı gizli çalışmaların rolünün olduğunu düşünmek için her neden vardır.

Demek ki, Çavuşesku yoldaş, Temeşvar olayları üzerine yapılan RKP Siyasal Yürütme Komitesi Daimi Bürosu toplantısında, içişleri ve savunma bakanlarını, Sekuritate şefini ağır bir dille eleştirip orudunun komutasını üstüne alırken, tam da bunu düşünüyormuş. Hatta, savunma

bakanı Milea'ya, Securitate'nin bazı yöneticilerine ve içişleri bakanına, gerekli sert önlemleri almadıkları için kendilerini kurşuna dizdireceğini söylerken, aslında çok yerinde kararlar alıyormuş. (Bakınız: *Nokta*, "İhtilale beş kala" 28 Ocak 1990)

Çavuşesku yoldaş, gelişmelerin ardında "emperyalist çevrelerle yabancı istihbarat servislerinin olduğunu" belirtiyor, Temeşvar'daki olayların yabancı gerici güçlerle önceden planlandığını ve olayların içinde "ülkelerini bir avuç dolara ve başka dövizlere satanların" bulunduğunu vurguluyordu. 17 Aralık'ta, Temeşvar'daki birliklerin yeterince silaha sahip olmadığını söylüyor ve "silah ve cephaneye gönderilmesi gerekir, herhangi bir askeri darbeyi önelemek için en katı önlemler alınmalıdır" diyor (*The Times*, 29 Aralık 1989). Karşı-devrim sırasında ve sonrasında ortaya çıkan veriler, onun tümüyle haklı olduğunu kanıtladı. Ne yazık ki, ihanet de, Ağustos ayı sonunda Brucan'la Militaru'nun açıkladığı üzere (bakınız *Ek 3*), onun tahmininin ötesinde örgütlüymüş.

Burada bir noktanın daha üstünde durmak gerekiyor: Komünistlerin katilam yapmadığı bir yana, Temeşvar'da ölenlerin önemli bir kısmının -hatta çoğunluğunun- sosyalizmi savunurken öldürülen komünistler olduğunu düşünüyoruz. "Kayıp" denilenlerin de linç edilip gizlice "yokedilen" komünistler olduğunu düşünmek için her neden var! Örneğin, Temeşvar olaylarının başladığı gün ilk ölen 4 kişi karşı-devrimci grup tarafından kafası ezilerek linç edilen askerlerdi. Kente gönderilen Securitate birlikleri silahsız ve cephanesizdi. Karşı-devrimle birlikte, çeşitli yerlerde komünistler gizli-açık linç edilmeye başlandı. Bu süreç bir ara öyle "ilerledi"(!) ki, USC hükümeti, bir duyuru yaparak "linçlerin durdurulmasını" istedi. Komünistlerin linç edildiğine ilişkin haberler, örneğin *The Times*'da yayınlandı. Karşı-devrimin cinayetleri hala sürüyor.

BÜKREŞ'TE OLAYLAR VE ULUSLARARASI KOMPLO

Bir söylentiye göre, karşı-devrimci güçler, darbeyi Noel arifesinde yapmayı planlıyorlardı. Hatta, Temeşvar'daki öğrenciler, "24 Aralık'ta yeni bir başkaldırı daha" yapmayı planladıklarını söylüyor ve "o gün, göreceksiniz, Temeşvar'da, daha iyi şeyler olacak" diyorlardı. (*The Independent*, 20 Aralık 1989)

Gerçeği yakından gördüğü anlaşılan RKP liderinin, Temeşvar olaylarının ertesi günü resmi bir ziyaret için İran'a gitmesi, daha sonra yaşamıyla ödediği dev bir hata oldu. Chateaubriand'ın "her suç cezalandırılmaz, ama her hata cezalandırılır" sözünün doğruluğu, RKP'nin, 21 Aralık günü Temeşvar'a yanıt olsun diye düzenlediği mitingün sonuna doğru ortaya çıktı. Çavuşesku'nun İran'da olduğu üç günü darbenin çeşitli pratik sorunlarını çözme, öğrencilerin öfkelerini "örgütleme" yolunda değerlendiren karşı-devrimci komplocular, o gün olayları Bükreş'e sıçrattılar.

İran gezisi dönüşünde (20 Aralık 1989) Çavuşesku bir TV konuşması yaptı. Temeşvar'daki olayların ardında "teröristlerin, faşistlerin, emperyalistlerin ve holiganların" olduğunu söyledi. Çavuşesku, "emperyalist gerici unsurların sosyalist Romanya'nın bağımsızlığını tehdit ettiğini", olaylar sırasında askerlerin yeterli sabrı gösterdiğini ama sonunda müdahale etmek zorunda kaldıklarını belirtti. Çavuşesku işçileri, "ülkemizi bir avuç dolara satmak isteyen hainlere" karşı uyardı. "Düşman güçlerine karşı kararlılıkla mücadele etmeliyiz ve işçi gösterileri örgütlemeliyiz" dedi.

Ertesi gün yapılan dev işçi mitinginde, Çavuşesku'nun konuşmasının sonuna doğru, kalabalık bir öğrenci gurubu mitingün yapıldığı alana girmeye çalıştı. Öğrencilerin önemli bir kısmı, şimdi karşı-devrimin başbakanı olan Petre Roman'ın o günlerde rektörü olduğu Bükreş Politeknik Okulu'ndan geliyordu. "Temeşvar'da 4630 kişinin öldürülmesini"(!) protesto eden öğrenciler, Çavuşesku aleyhtarı sloganlar haykırıyorlardı.

Güvenlik güçleri bu gurubu can kaybı olmadan püskürttü. Bu provokasyon sırasında çekilen ve daha sonra Batı'ya kaçırılıp İngiliz televizyonunda yayınlanan bir amatör video filmi, göstericileri ara sokaklarda, flamaları omuzlarında taşıyıp, rejim aleyhtarı sloganlar atarak, ama barış içinde dağılırken gösteriyordu. Tam bu sırada, bazı provokatörlerin saldırıda bulunması üzerine güvenlik güçleri harekete geçti, ateş açıldığı da oldu. Olaylarda yaralananlar oldu.

Olaylardan sonra Çavuşesku, "herkesin teyakkuz durumuna geçmesi ve silahlarla çarpışması, bütün parti ve bütün halkın ciddi bir tehdit altında olan sistemi korumak üzere örgütlenmesi, bu önlemlere karşı çıkan herkesin anında ortadan kaldırılması" çağrısını yaptı. Ama biraz geç olmuştu. Asıl önlemi, partinin kilit noktalarını, güvenlik örgütü Securitate'nin ana gücünü felç eden girişimlerde bulunan karşı-

devrimci komplocular almıştı. MK Daimi Bürosu'ndan Paul Niculescu-Mizil, savunma Vasile Milea vb. karşı-devrim safındaydı. Bunlardan Milea, aynı akşam, Çavuşesku liderliğinde RKP yönetiminin "karşı-devrimci saldırganlara ateş açılın" emrini yerine getirmediği için, güvenlik güçlerince kurşuna dizildi.¹

Karşı-devrimin propaganda çarkı, Bükreş'te doğan fırsatı kaçırmadı ve "Bükreş'te de çok sayıda ölü olduğu", göstericilerin üzerine ateş açmayan erlerin kurşuna dizildiğini vb.yaydı. Sovyet haber ajansı TASS bu süreçte çok aktif(!) çalıştı. Öyle ki TASS'ın "haberciliği" Batı basınına parmak ısırttı. *The Times*, Bükreş olaylarının ertesi günü, TASS'la ilgili şöyle yazıyordu:

"Şimdiye dek ayrıntılı ve ivedi haber verme adeti olmadığı bilinen Sovyet resmi haber ajansı TASS dün Bükreş'teki şiddet haberlerini *ilk veren* oldu. TASS muhabiri, çatışmaların haberini, aynı zamanda olayların görgü tanığı olarak, Batı'nın en iyi savaş muhabirlerine taş çıkartan bir dille, *ajitatif* bir tonla verdi." (abc)

Bu alışılmadık "habercilik" belki de, TASS muhabirlerinin karşı-devrimin parçası gibi çalışmalarındandı. Böyle düşünmek için çok neden vardır.

Bir sonraki günün kitle psikolojisi böylece hazırlanırken, diplomatik girişimler ve dünya kamuoyunu "hazırlamaya" yönelik açıklamalar da yapıldı. Bükreş olaylarının olduğu gün, ordunun karşı-devrimci darbecileriyle sosyalizme sadık birlikler ve güvenlik güçleri arasında kapışma henüz patlak *vermemişken*, bir açıklama yapan Macar dışişleri bakanı Gyula Horn, güvenlik güçleri ile ordun bazı birlikleri arasında çatışmalar olduğunu, "Romanya'da rejime karşı ciddi bir siyasal hareketin geliştiğini, var olduğunu" Batı basınına duyurdu(!) (*The Independent*, 22 Aralık 1989)

Ne garip, ortalık "gayıpten haber"(!) verenlerle doluydu. Birileri, birşeylerin olacağını önceden bilmese, örgütlü bir girişimin içinde olmasa, böyle olabilir miydi? Elbette olmazdı.

Yine aynı gün (darbeden bir gün önce), bazı "Doğu Avrupalı askeri ateşelerin" Batı basınına yaptığı yorumlar da, doğrusu çok ilginçti:

1. Milea'nın idamının hiç de haksızlık olmadığını, karşı-devrim sırasında Macar savunma bakanı Ferenc Karpati'nin açıklaması ortaya koydu. Macar bakan, Vasile Milea'nın, sosyalizme sadık güçler tarafından ülkeye ihanet ettiği için idam edildiğini duyduktan sonra, kendisinin "Romanyalı meslektaşıyla yakın ilişki içinde bulunmuş olduğunu", ondan darbecilere ve onları sokağa dökmeye çalıştığı topluluklara "ateş açılmayacağına dair söz aldıkları" duyurdu. (*The Independent*, 23 Aralık 1989) Milea haindi.

“Romanya ordusunun Sovyetler Birliği’yle, Jivkof’un devrilmesinde önemli bir destek unsuru olan Bulgar ordusu gibi doğrudan bağları yok. Doğu Avrupalı askeri ateşeler (herhalde Sovyet ateşeleri-*M.K*) eğer, Romanya ordusu çatlayacaksa, subaylardan ve alt kademelerden *çatlama-ların olması gerektiğini* söylediler.” (*Financial Times*, 22 Aralık 1989) (abç)

Bu hazırlıklar sürerken SBKP politbüro üyesi Lev Zaykof, Romanya hükümetini rejim karşıtlarıyla “diyaloga” çağırmayı ihmal etmedi. Zaykof, çağırısında şöyle diyordu:

“Açık ki, Romanya halkı ülkede var olan “emir-kumanda” sisteminden memnun değildir. Romanya yönetimi, memnuniyetsizliği güçle bastıracağına, halkla diyaloga girmelidir.” (*Financial Times*, 22 Aralık 1989)

Bu çağırının Çavuşesku’yu açmaza düşürmeye, daha sonra olacakları haklı göstermeye yönelik olduğu açık seçik ortadaydı. Karşı-devrimci taktiğin bir yönü, Çavuşesku’yu “uzlaşmaz, iflah olmaz” bir lider olarak göstermekti. Yoksa, çağırıyor yapanlar, Çavuşesku’nun tam da böyle bir diyaloga yürütmesi için Başbakan Daskalescu’yu Temeşvar’a yolladığını biliyorlardı. Daskalescu, Temeşvar’da entellektüellerin kurduğu “Demokrasi ve Sosyalizm Komitesi”yle görüşmelerde bulunmuş, komitenin beş maddelik istem listesini, Çavuşesku’ya iletmek üzere yanına almıştı.

Yani, karşıt propagandayla yansıtılanın tersine, Çavuşesku, ülkenin içinden geçtiği kritik dönemde, bir yandan sosyalizmin savunusu için en sert önlemlerin alınması için çağrı yaparken, bir yandan da, muhalefet guruplarıyla çeşitli uzlaşma ve diyalog görüşmeleri yapmaktan *çekinmiyordu*. Ve Sovyetler’in bunu bilmemesi olanaksızdı.

“AKTİF” DİPLOMATLAR, SOVYET AJANLARI,
“MACAR DOSTLARI”, ENTELLEKTÜELLER, ÖĞRENCİLER

22 Aralık 1989’da, ordunun üst kademesindeki saf değiştirmeye birlikte, Sovyetler’in yıllardır hazırladığı darbeciler-USC’nin sivil, asker kadroları batıcı entellektüeller, çeşitli öğrenci kesimleri-tankların ardına sığınarak, eşgüdümlü-işbölümlü biçimde devlet

başkanlığı sarayına ve parti MK binasına saldırdılar. Darbenin liderleri olan Silviu Brucan ve general Nikolay Militaru'nun sonradan anlattığına göre her iki binanın da kapıları, komplocuların içerideki adamlarınca açılarak saldırganların binalara zorlanmadan girmesi sağlandı.¹ Benzeri biçimde Radyo-TV binasını ele geçirdiler.

İhanet o denli derine işlemiştir ki, RKP'nin kilit yöneticilerinin büyük çoğunluğu, baskınla birlikte darbeci güçler tarafından tutuklanıp, enterne edildiler, Temeşvar'daki Rus turist kafilesi'nden, TASS "muhabirleri"ne, İngiliz büyükelçiliğinin askeri ateşelerinden Hollanda büyükelçisine,² RKP Merkez Komitesi Daimi Bürosu'ndan Paul Niculescu-Mizil gibi hainlere dek komplocu tüm güçler saferber olmuştur.

Çavuşesku, binadaki savunma sisteminin çöktüğünü görünce, çağrılan bir helikoptere binerek, büyük bir olasılıkla Sibiu'ya gitmek üzere, olay yerinden ayrılmak zorunda kaldı. Öyle gafil avlanmıştı ki, o helikoptere binerken, göstericiler damda, kalkmakta olan helikoptere doğru koşmaktaydılar.

Çavuşesku'lar ayrılırken karşı-devrimci grup devlet başkanlığı binasını yağmalamaya, RKP MK binasının içinde ilerlemeye başlamıştı. Radyo-TV binasından yapılan çağrı, Çavuşesku'nun "kendiliğinden bir halk ayaklanmasıyla"(!) devrildiğini duyuruyor ve herkesi sokağa çıkmaya çağırıyordu. Sovyetler'in Çavuşesku'yu devirmek üzere yıllarca hazırlık yaptıkları darbe en sonunda gerçekleşmişti.

İlk anda gözden kaçmış olmakla birlikte, bütün bu kargaşa içinde "sokaktaki" bazı yabancıların ne yaptıkları da oldukça önem taşıyordu. Örneğin, Bükreş'teki İngiliz diplomatları, karşı-devrimci grubun devlet başkanlığı sarayına ve daha sonra TV istasyonuna yürüyerek, bu binaları zaptetmesine *aktif olarak* katıldılar. Bunu bir İngiliz gazetecisi şöyle anlattı:

"Bükreş'te öğle saatinde başkanlık sarayının göstericilerce *işgal edilmesi* sırasında caddede biri 'hadi' diye bağırdı, 'bu devrimdir'. Tarihçiler bilmek isterlerse, bu kişi İngiltere askeri ateşesi albay Bill Chesyre'di. Bazı yaşlılar ağlamaya başladılar, ötekiler yürüyüşe katıldılar ve ordu araçlarının ardına takıldılar." (*The Observer*, 24 Aralık 1989) (abç)

1. Ayrıntılı bilgi için bakınız Ek:3

2. *Moscow News*'un yazdığına göre, darbe günü Hollanda büyükelçilik arabasıyla, daha sonra karşı-devrimin hükümetince Romen Yazarlar Birliği başkanlığına atanacak olan, rejim muhalifi şair Micea Dinescu'nun evine geliyor, "Hadi Dinescu, Çavuşesku devrildi, dışarı çık" diyordu. TV binasına götürülen Dinescu oradan halka konuşma yapıyordu.

Bir başka diplomat, İngiltere askeri ateşesinin yardımcısı teğmen Michael Brown, İngiliz televizyonunun bütün kanallarında yayınlanan bir röportajda şunları söyledi:

“TV binasını ele geçirmek üzere öğrencilere katıldık. Onlarla birlikte bağıryorduk. Romanyalı olmuştuk. Romanyalyydık. Onların parçasıydık. Hatta TV binasını onlarla birlikte taşıdık.” (26-27 Aralık 1989)

Röportaj sırasında Brown'ın yanında oturan İngiliz büyükelçiliği 2. sekreteri Susan Laffey de onun söylediklerini onaylayarak, “orada olanlara herkesin, *tüm elçiliğin katıldığını*” ekliyordu. (ITN sabah haberleri, 27 Aralık 1989) (abç)

İngiltere'nin karşı-devrim fırsatını kaçırmama, bütün enerjisiyle “işin içinde olma” kararlılığını gösteren bu örnekler, “kendiliğinden ayaklanmanın”(!) da niteliğini sergilemede yardımcı oldu. Bu arada, Macar ordusu, “Çavuşesku yandaşlarına karşı çarpışan ordu birlikleriyle yakın ilişki içinde olduğunu” duyurarak, durumu biraz daha açıklığa kavuşturdu. (*The Sunday Times*, 24 Aralık 1989)

Hele, karşı-devrimin askeri liderliğini yapan emekli general Nikolay Militaru'nun bir zamanlar Sovyet ajanı olduğu gerekçesiyle mahkum edilmiş olduğu, Çavuşesku döneminde askeri endüstri sorumlusu, karşı-devrimde ise önce ekonomi sonra da savunma bakanı olan general Stanculescu'nun ise, “bu yıl, yaz aylarında Budapeşte'ye yaptığı özel bir ziyaret sırasında Macar ordu yetkilileriyle iyi ilişkiler kurduğu” gibi bilgiler kenardan köşeden basına sızınca (*Financial Times*, 27 Aralık 1989), iyice anlaşıldı ki, Romanya'da karşı-devrim gerçekten “kendiliğinden”(!) olmuş! Karşı-devrim devlet başkanlığına getirilen Ion İliescu'nun, zaman yitirmeden “müjdeyi” Moskova'ya geçmesi ve gazetecilere “onlar bizim burada varlığımızı ve ne istediğimizi biliyorlar” diye açıklama yapması, “kendiliğinden”(!) halk ayaklanmasının en güzel ifadelerinden biriydi.

Çavuşesku yönetiminin devrildiği haberi kamuoyuna ulaşınca, emperyalist ve sosyalist ülkelerden yeni yönetime destek telgrafları yağmaya başladı. SSCB Yüce Sovyeti, Gorbaçov'un teklifiyle, “Romanya halkının haklı davasını destelediğini” ilan eden bir kararı, 32 red oyuna karşı 1802 oyla kabul etti. Kendi devlet başkanı Honecker'i bir saray darbesiyle devirme ve ADN yoluyla Romanya'da

“Temeşvar katliamı” sahtekarlığında aktif rol alma gibi bir “onura” sahip olan Demokratik Almanya hükümeti de, Çavuşesku’ya verilmiş olan Karl Marks nişanının geri alınmasını kararlaştırdı. (*Financial Times*, 23 Aralık 1989)¹ Tezgahlanan bu uluslararası eşgüdümlü, işbölümlü darbeye şu ya da bu ölçüde rol almış Macaristan, Yugoslavya, Bulgaristan gibi “sosyalist” ülkeler, İngiltere, Fransa, ABD, Almanya vb. gibi emperyalist ülkeler, karşı-devrim rejimini tanımada birbirleriyle yarış ettiler.

Karşı-devrimci güçler, işçi sınıfını erkten devirirken, gizli komplo örgütü Ulusal Selamet Cephesi’ni legale çıkarttılar ve bir geçici karşı-devrim hükümeti kurdular. “Moskovacı” ekipten, Gorbaçov’un okul arkadaşı Ion İliescu devlet başkanı, Politeknik Okulu müdürü Petre Roman başbakan oldu. Savunma bakanlığına general Militaru², ekonomi ve haberleşme bakanlığına ise general Stanculescu getirildi.³ Perde arkası lider, Silviu Brucan’dı.

Karşı devrimciler, muazzam uluslararası desteğe sahiptiler ama dayandıkları toplumsal taban çok zayıftı: Entellektüellerin bir kesimi,

1. Bir süre sonra, Sovyetler Birliği de, Çavuşesku’ya verilmiş olan Lenin nişanının geri aldığı ilan etti. 28. Kongre’de aldığı kararlar ve 1990. içinde ilerlettiği kapitalist restorasyon çabalarıyla Marksizm-Leninizmde ihanetini resmi belgeye dönüştüren, sosyalist Romanya’ya karşı ABD’yle anlaşmalı uluslararası eşgüdümlü komplo düzenleyen SSCB yönetiminin, kalletirdiği Çavuşesku’dan Lenin nişanını geri alması, Çavuşesku’yu küçültmez. Olsa olsa kendi sefilliklerini sergiler.

2. Nikolay Militaru. Karşı-devrimin ilk saatlerinde, Bükreş’teki Türkiye Büyükelçiliği, “ordunun başında Militaru diye biri var” diyordu. Bu adamın rasgele biri olmadığı, Gorbaçov’ların darbesinde önemli bir rol oynadığı, hatta en son bilgilerin ışığında, Silviu Brucan’ın sivilleri, Militaru’nun da yüksek rütbeli subayları komploya örgütlediği söylenmelidir.

General Militaru, darbe sonrasında savunma bakanlığına getirildi. Ordu, polis sınır muhafızları, gümrük görevlileri ve Sekuritate’nin yetkilerini denetimine aldı. Darbe öncesi hazırlanan “ekibi” bu kurumların tepe noktalarına yerleştirerek, karşı-devrimi güvenceye aldı.

Militaru’nun dikkate değer bir geçmişi var. 1960’larda RKP MK aday iyisi oldu. Bükreş ve 2. ordu komutanlıklarında bulundu. Çavuşesku’nun kendisini savunma bakan yardımcılığı görevine aday göstermeye hazırladığı bir sırada 1970’lerin sonlarında, bir Sovyet ajanına Romen genel kurmayının gizli belgelerini geçirdiği ortaya çıktı. Yarğılanan Militaru, “bir yabancı ilke hesabına casusluk yapmaktan” idana mahkum edildi. Ancak, Sovyetler Birliği ağırlığını koyup araya girerek hayatını kurtardı. Bundan sonra geri bir görevde tutulan Militaru, 1986’da emekliye ayrıldı.

Ajanlığı casusluğu bir yana, Sovyetler’in ordu içindeki bağlantısı olduğu söylenebilecek olan Militaru, Şubat ayındaki son anti-komünist Batıcı gösterilerin sonunda USC tarafından görevden alınarak “feda edildi.” Yerine yine bir devletin “dostu” olan Stanculescu getirildi.

Militaru’nun Brucan’la birlikte 23 Ağustos’da yaptığı açıklamalar, karşı devrimin örgütlü bir komplo yoluyla gerçekleştiğinin son kanıtı, yönetim kligi içindeki çatışmanın azmakta olduğunun yeni bir işareti oldu.

3. “Macar dostu”(!) Stanculescu. Çavuşesku yönetimi altında 1981’de savunma bakan yardımcısı, 1985’te silah endüstrisi sorumlusu olan Stanculescu’nun karanlık ilişkileri karşı-devrim sırasında ortaya çıktı. 1989 yazında, Budapeşte’ye “özel bir ziyaret”(!) yapıp Macar ordu yetkilileriyle darbeye ilişkin “iyi ilişkiler kuran” kişi Stanculescu’dur! Darbenin hemen ardından, Çavuşesku yoldaşların helikopterini orduya izleten, onlarla birlikte yola çıkan general Nata’nun helikopterini Çavuşesku’nunki diye düşüren de Stanculescu’dur.

Karşı-devrimin ekonomi ve posta-telekomünikasyon bakanlığına getirilen Stanculescu, Militaru’nun Batıcıların şiddetli gösterileri ile görevden alınması üzerine savunma bakanlığı görevine getirildi. Bu görevini hala sürdürüyor. Sovyetler’in Militaru’dan sonraki ikinci önemli bağlantısının Stanculescu olduğu düşünülebilir.

çeşitli öğrenci toplulukları, komploya kazanılmış bazı üst rütbeli subaylar, Macar azınlığın¹ figüranlık yapan kesimleri, bir kısım üretici!... Bu nedenle, ellerine geçirdikleri bütün olanaklardan, radyo-TV'den, gazetelerden, "halkı sokağa dökme" amacıyla yararlanmaya çabaladılar. Olduğunu ilan ettikleri "halk ayaklanması" için halk aradılar! Emperyalist ve "sosyalist" basın da, elindeki propaganda makinasıyla bütün yardımı yaptı. Ancak, bütün bu çabalarına karşın, karşı-devrimden bir yıl sonra bile bu gerçeği değiştirebilmiş değillerdir.

BUNA "HALK AYAKLANMASI" DEMEK CAHİLLİK DEĞİLSE HAINLIKTIR

Karşı-devrimci propaganda, burjuvaziye işçi sınıfından, işçi sınıfını bırakın, kendi gözlerinden kendi kulaklarından daha fazla güvenen "sol"cuları(!) müthiş etkiledi. TBKP'li karşı-devrimciler, Romanya karşı-devrimini "demokrasiye zorlu geçiş"(!) diye adlandırdıkları gibi, bir de kutlama forumu yaptılar. Troçkistler, karşı-devrimi "bürokrasiye karşı bir devrim" mertebesine yükselttiler. Karşı-devrimi "halk ayaklanması" olarak tanıtıp, "Marksistlerin görevleri"nden dem vuranlar, "çar-drakula tartışmasında taraf olmayız" türünden düzeysiz açıklamalar yapanlar, olanın karşı-devrim olduğuna hala "karar veremeyenler" çıktı. Araştırıp bulacaklarını, (Türkiye solunun Romanya'ya ilişkin tutumuna ileride ayrıca değineceğiz.)

Bu bölüme kadar anlattıklarımızdan, Romanya'da karşı devrimin, "bir ayaklanma" vb. yoluyla değil, açıkça uluslararası eşgüdümlü, işbölümlü, iyi örgütlü bir darbe yoluyla gerçekleştiği çıkıyor. Ancak, karşı-devrimciler de, herhalde enayi değildirlir. En azından, hiç

1. Nüfusu 2 milyonu bulan Macar azınlık, karşı-devrimin gerçek bir figüranı oldu. Macar şövenizminin aynası, Gorbaçov yönetiminin oyuncuğu, Batılıların kadro devşirmeye çalıştıkları bir kaynak işlevini gören Macar azınlığın durumu, bugün Çavuşesku dönemindekiyle karşılaştırılmayacak denli kötüdür. Azan Romen ulusculuğu karşısında şamar oğlanı konumundadır.

Ne Gorbaçovçular, ne de Batıcılar Macar azınlığın demokratik haklarını savunmuyorlar. Bu hakların varlığını bile kabul etmiyorlar. Gorbaçovçu karşı-devrimciler, Macar dilinde eğitim veren okulların açılmasına da, Macaristan'da basılmış ders kitaplarının Romanya'ya sokulmasına da karşı çıkıyorlar. Bauıcı burjuva partiler ise, Macarlar'ın kendi demokratik haklarını savunmasını "ayrılıkçılık" olarak niteliyor. şiddetle karşı çıkıyorlar.

Karşı-devrimin Macar azınlığa nasıl baktığı, en öğretici olarak, 1990 Mart ayı sonunda, Macar azınlığın yaşadığı bölgede çıkan olaylarla görüldü. Transilvanya'nın Tirgu Mureş kentinde demokratik hakları için yitriyüş yapan Macarların üzerine saldıran Romen ulusçuları, iki kişiyi bıçaklayarak öldürdüler. Çıkan çatışmada başka ölenler de oldu. Olaylar bölgenin öteki kentlerine de sıçradı ve ordunun karışmasıyla duruldu. Bugün, Macar azınlıkla Romenler arasındaki gerginlik sürmektedir. Macaristan-Romanya ilişkileri de, iki düşman devletin soğukluğuna benzer durumdadır.

kimsenin bir komploya, darbeye sempatiyle bakmayacağını bilirler. Darbe haberinin, hemen hemen tüm dünya basınında, "Romanya'da kendiliğinden halk ayaklanması", "Romanya'da halk devrimi", "Romanya halkının istek ve özlemlerinin gerçekleşmesi", "hakiki bir devrim" vb. manşetlerle verilmesinin, bu yönde hala yoğun propaganda yapılmasının anlamı buradadır. Sovyet basının "Çavuşesku'ya başkaldıran işçiler"(!) vurgusunu yapması da aynı nedendendi.

Uluslararası komplo, başta Romanya halkını, sonra da -haberleri ayrıntıları ve satır aralarıyla, bütün bir süreci izleyerek değerlendirme olanağına çoğu kez sahip olmayan- dünya emekçilerini, karşı-devrimin meşruiyetine inandırabilmek için buna mecburdu. Kendine taban edinebilmek için buna mecburdu. Batıcısıyla Gorbaçov'cuyla buna çalıştılar.

Darbenin ilk saatlerinde erke el koyanlar Gorboçofçular oldular. Gorboçofçu karşı-devrimciler, Batıcı müttefiklerini erkin devlet başkanlığı, başbakanlık, savunma, içişleri, ekonomi, dışişleri bakanlıkları, ordu, polis gibi kilit organlarının dışında tuttular. General Militarü'nün sonradan anlattığı gibi (Bakınız *Ek 3*), kilit noktalara komplocuların önceden hazırladığı adamlar yerleştirilerek denetim sağlandı. Kısa bir süre sonra efsanenin(!) "sihrini" bozan, ortaklığın dağılmasına yol açan da bu oldu. Tabii, bu kapışmanın güzel bir yan ürünü, "halk ayaklanması", "gerçek halk devrimi" gibi nitelemelerin birer sahtekarlık olduğunun sergilenmesi oldu.

Emperyalizmin amacı, hem Çavuşesku yönetiminin hem de Romanya'da sosyalizmin likidasyonuydu. Sovyetlerin örgütlediği komploya verdiği aktif, örgütlü destek bu amaca yönelikti. Bu arada, karşı-devrimin bütün "pis işlerini" Sovyetlere'e yaptırıp kendi eline kan bulaştırmamaya özen gösteriyor. İleride doğabilecek "sorumlusu kimdi" gibi bir tartışmada bütün günahları Sovyetler'in sırtına atmaya hazırlanıyordu. Dolayısıyla emperyalistler, ortaklık bozulunca, karşı-devrimin çeşitli gerçeklerini, Gorboçofçuları gözden düşürmek amacıyla basına sızdırmakta sakınca görmediler. Sırtlarında yumurta küfesi taşıyorlardı ki.

İşin başlangıcında "devrim"den, "halk ayaklanması"ndan söz eden Batı basınının, aradan daha bir hafta geçmeden, "halk ayaklanması"nın aslında dikkatle planlanmış, örgütlü bir Sovyet darbesi olduğunu, Ulusal Selamet Cephesi'nin ise, ileri sürüldüğü gibi

karşı-devrim sırasında, “yığın mücadelesinin ateşleri içinde kendiliğinden oluşmuş”(!) bir örgütlenme değil, aylar belki de yıllar öncesinden gizlice kurulmuş bir komplo örgütü olduğunu yazması, bununla bağlıydı.

Karşı-devrimin perde arkası lideri Silviu Brucan,¹ erki ele geçirdikleri gün -hangi koşullar altında ve ne zaman ortaya çıktığını önceki bölümlerden birinde gördüğümüz- Ulusal Selamet Cephesi'nin “yığın mücadelesinin ateşleri içinde kurulduğu” yalanını savurmuştu. Buna karşılık, İngiltere'deki Romen karşı-devrimciler, Ulusal Selamet Cephe'sinin 1989 Eylül ayından beri “komünistlerin denetiminde” olduğunu ileri sürdüler (*The Times*, 29 Aralık 1989). Hatta bazı kaynaklar, darbenin aslında Noel arifesinde yapılmasının planlandığını, ancak Temeşvar'daki karışıklıklar nedeniyle “öne alındığını” basına sızdırdılar.

Dananın kuyruğu Ocak ayının ilk günlerinde koptu. *The Times*, 3 Ocak'ta şöyle bir haber yayınladı:

“Romanyalıların ulusal onuru, devrimin (karşı-devrimin-*M.K.*) Temeşvar'daki katliama duyulan doğal tepkinin sonucunda kendiliğinden geliştiğinin söylenmesini gerektiriyor. Ancak, bazı generallerin, Silviu Brucan'ın da içinde olduğu gurubun Çavuşesku aleyhinde bir açık mektup yayınlamaları üzerine, kasım ayında bir acil plan hazırladıklarına ilişkin yeterli kanıtlar vardır.

“Ayrıca, şimdi ortaya çıktı ki, devrim (karşı-devrim-*M.K.*) hükümetinin şimdiki üyeleri altı ay önceden gizlice toplanıp görüşüyorlardı. Hatta Ulusal Selamet Cephesi adında bile anlaşmışlardı. Şimdi hükümetin ve cephenin ileri gelen sözcülerinden olan Kazimir Ionescu, ‘biz bunu son iki yıldır hazırlıyorduk..’ diyor.

“Bu sözler, Brucan'ın, yeni yönetimin devrimin (karşı-devrimin-*M.K.*) ateşleri içinden doğduğunu ileri süren açıklamasıyla açık bir çelişki içindedir. Bu neden önem taşıyor? Çünkü Romanyalılar Çavuşesku'yu kendilerinin devirdiğine inanmak istiyorlar. Devrimci (karşı-devrimci-*M.K.*) liderlere, bunun dışında hiçbir şey meşruluk kazandıramaz. Herhangi gizli bir planın ya da Sovyet parmağının varlığı, ayaklanmanın (!) bütün özelliğini ortadan kaldırır.

“Bazı gençlerin, ‘herhangi bir gizli girişim yoktu, bu hakiki bir devrimdi’ vb. demelerine karşın, Romen devriminin (karşı-devriminin-*M.K.*)

1. Sonradan görevden uzaklaştırılan Brucan, yönetim kligiyle olan hesaplaşması sırasında, önemli işaatlarda bulundu. Bir Romanya gazetesine 1990'ın Ağustos'unda açıklamalarda bulunan Brucan, karşı-devrimin, kendisinin 1980'lerin başından beri örgütlediği komplocu şebekenin hazırladığı bir darbeyle gerçekleştiğini itiraf etti. Halk ayaklanması vb. nitelermelerin yanlış, yakıştırma olduğunu söyledi. Ayrıntısı için *Ek 3'e* bakınız.

çevresinde örülen efsane yıkılmaya başladı. Çavuşesku döneminde SSCB ile ilişkisi olan iki kurumun, ordunun ve dışişleri bakanlığının (gelişmelerde) oynadığı rol konusundaki belirsizlik sürüyor. Artan kuşku, 'halk ayaklanmasının' aslında çok iyi planlanmış bir askeri darbe olduğu yönündedir." (*The Times*, 3 Ocak 1990) (abç)

Aynı gün Fransa dışişleri bakanı Roland Dumas da bir açıklama yaptı. Romanya'daki gelişmelerin ardında bir örgütlü darbe olduğu, anlamına gelen sözler söyledi. Dumas, Fransa'nın Avrupa-I radyo istasyonuna verdiği röportajda, Çavuşesku rejimine karşı "komünistlerden oluşan bir gurubun (yani Ulusal Selamet Cephesi'nin) varlığından, yazdan bu yana haberdar olduklarını" duyurdu. Dumas, "bunu biliyordum. Çünkü bizim oradaki elçimiz görevini yapmıştı, hiç kuşkusuz onlar da (Sovyet yetkilileri de) biliyorlardı" dedi.¹

Dumas'ın sözleri, ortalığı karıştırdı. Romanya'dan çelişkili yanıtlar geldi. USC içine alınmış olan Batıcılardan yüzbaşı Lupoi, *Le Figaro* gazetesine verdiği demeçte, Dumas'a katıldığını, "cephe'nin uzun zaman önce kurulmuş olduğunu" söyledi.² Gorbaçofçu başbakan Petre Roman ise, Dumas'ın demecini reddetti, cephenin "kendiliğinden oluştuğunu, önceden bir örgütlenmeleri olmadığını" savundu. Sonradan komplonun as elemanlarından olduğu ortaya çıkan general Vasile Ionel, ordunun planlı bir darbe yapmış olduğuna ilişkin "söylentileri" şöyle yalanladı:

"Ordu önceden devrimi (karşı-devrimi-M.K.) başlatacak bir girişimde bulunmadı. O kendiliğinden bir ayaklanmaydı...Çavuşesku tarafından yedek işgücü olarak kullanılmaktan dolayı mutsuz olan ordu, devrimi (karşı-devrimi-M.K.) başlatmak üzere hazırlık yapmadı, devrimi (karşı-devrimi-M.K.) halk yaptı, ordu ona destek verdi." (*The Independent*, 4 Ocak 1990)

Kanıt olmasaydı, belki bu tartışma bir süre daha devam edebilirdi.

1. Dumas, bu tutumunu sonradan, Gorbaçofçuların yığınsal tabandan yoksun ve korkak olduğunu gören Batıcıların düzenlediği yığınsal gösterilerin siyasal dengeyi değiştirmeye başladığı bir sırada, 11 Ocak'ta Romanya'ya yaptığı resmi ziyarette değiştirdi. Hedefi bulduğunu düşünmüş olsa gerek, ilk açıklamasını "düzeltilti", karşı-devrimci topluluklara bakıp, "bu hakiki bir halk ayaklanmasıydı" dedi.

2. Mihail Lupoi. Karşı-devrimin ilk günü, Bükreş televizyonuna "subay temsilcisi" diye çıkartılan yüzbaşı Lupoi, daha sonra Çavuşesku'yu katleden ekiple televizyon binası arasında kuryelik yaptı. USC üyeliğine de alınan Lupoi, pasif bir görev olan turizm bakanlığına getirildi. Batıcıların anti-komünist gösterileri azınca, Lupoi de onlara katıldı. 12 Ocak'taki gösteride, göstericilerle aynı görüşte olduğunu ilan etti. Önce ordunun, sonra da USC'nin komünistlerden temizlenmesi gerektiğini söyledi. USC partileştiğini ilan ettikten sonra başbakanla anlaşamadığını ileri sürerek USC'den istifa etti.

Ama, Ulusal Selamet Cephesinin 22 Aralık'taki toplantısına nasılsa katılabilmiş olan bir Fransızın çektiği video filmi, konuyu bağladı: "Bu önceden örgütlü bir komploydu."

Telvizyonda da gösterilen bu video kaydından çözülerek Fransız *Liberation* gazetesinde yayınlanan tutanağa göre, toplantıda şöyle bir tartışma oldu:

"*Petre Roman*: Ulusal Selamet doğru terim değil. Bir darbeyi anımsatıyor. Ulusal Demokrasi sözünü öneriyorum. İliescu yoldaş ben kalabalığa seslenirken de 'Halk Birliği Cephesi' dedim.

"*İliescu*: Öyle söylemek doğru değildi..."

(Bu sırada, Sovyet ajanı emekli general Militaru tartışmaya katılıyor, Gorbaçovçuların bir çuval incirini berbat ediyor. -*M.K.*)

"*Militaru*: Ama Ulusal Selamet Cephesi altı aydan beri işlev görüyor!"
(*The Times*, 4 Ocak 1990) (abç)

Militaru'nun devirdiği çam, "sahtekar komünistlerin"(!) de erkten temizlenmesi gerektiğini söyleyen Batıcı gösterilerin hız kazanmasına yardımcı oldu. Silviu Brucan, "önceden örgütlü olsaydık, bu bombayı en başında patlatırdık,.. 22 Aralık hareketi tamamen kendiliğindendi, Cephe'nin üyeleri ilk kez RKP MK binasında biraraya geldiler" diye bir yalan daha savurduysa da durumu kurtaramadı. Gerçek açığa çıkmıştı.

Romanya'da "kendiliğinden halk ayaklanması"nın nasıl bir soylarılık olduğuna, Brucan-Militaru ikilisinin 23 Ağustos 1990'daki ifşaatlarının dışında, başka kanıtlar da gösterilebilir.

Bir kez Batı basını, ilk gün, darbenin hemen ardından yapılan radyo-TV yayınıyla sokağa çıkan amaçsız kalabalıkların *yakın çekimi* dışında, yığınsal resim yayınlamadı. Gerçekten halk ayaklanması olsaydı, hele işçi sınıfı, Sovyet haber ajansı TAAS'ın ileri sürdüğü gibi, Çavuşesku'ya karşı sokaklara dökülmüş olsaydı, Batı basını mal bulmuş mağribi gibi bunun üstüne atlar, manşete çekerdi. Bu olmadı. "En heyecanlı" günlerde bile, bu yönde tek bir kare bile yayınlamadılar.

Hadi diyelim, borç ödeme nedeniyle 7-8 yılın son derece büyük özveri ve sıkıntı içinde geçemesine öfkelenmiş olan bir kısım işçi, bazı gösterilere katılmış olabilir. Ama, bir bütün olarak işçi sınıfının karşı-devrime destek vermediği 1990 boyunca meydana gelen çeşitli olaylarla iyice ortaya çıktı. Brucan bile itiraf etti ki, işçiler "devrimde(!) yer

almadılar.”

Ordu eliyle yürütülen karşı-devrimci darbenin perişanlığını sergileyen şu satırlar, gerçeği görmek isteyeneye yeter de artar bile:

“Geçen gün Romen TV’sine çıkan bir kız, devrim (karşı-devrim-M.K.) olduğunu bir tür propaganda sanan kendi köylülerine, onun gerçekten olduğunu anlatmaya çalıştı. Devrimin (karşı-devrimin-M.K.) doğum yeri Temeşvar’da, sinirli bir hava göze çarpıyor... Birkaç kilometre ötede, sanki devrim (karşı-devrim-M.K.) hiç olmamış gibi.

“Bir öğretmen şöyle dedi: ‘İnsanlar devrimi (karşı-devrimi-M.K.), Noel için hazırladıkları yiyecekleri yerken, TV’den seyrettiler. Sanki bir başka ülkede oluyormuş gibiydi...

“Bir gurup öğretmen yerel gazetelere giderek USC’deki temsilcilerin adlarını istediler ama gazetedeekiler bunların kim olduğunu bilmiyordu. Hiç kimse bilmiyor.” (*The Sunday Times*, 7 Ocak 1990)

“ALTMİŞ BİN ÖLÜ” NEREYE GİTTİ?

Karşı-devrimci propagandanın, “Temeşvar katliamı” ve “halk ayaklanması”nın yanısıra, bir başka yalanı da, Securitate kod adıyla sözünü ettiğimiz komünistlerin, “ülke çapında onbinlerce insanı tutukladığı, onbinlercesini de öldürdüğü” üzerineydi.

Çavuşesku yanlıları, ihanetin ve darbenin ilk şokunu üzerinden atmış, toparlanarak karşı saldırıya geçmişti. Polanya haber ajansı PAP, Çavuşesku yanlısı birlikelerin, Ploesti’den Bükreş’e yürümekte olduklarını haber veriyordu. Durum ciddileştikçe, TV’den yayınlanan yalan haberlerin, karalamaların yoğunluğu, şiddeti artırıyordu. 22 Aralık’ta, yine Doğu Alman haber ajansı ADN’nin geçtiği bir haberde, Çavuşesku’ya sadık güçlerin, yalnızca Temeşvar’da 13 bin 500 göstericiyi tutukladığı, bunlardan 7500’ünü ölüme mahkum ettiği bildiriliyordu.

Bu öyle dehşetli bir haberdirdi ki, Temeşvar’daki karşı-devrimciler bile şaşırıldılar. Bu kadar tutuklunun nereye hapsedilmiş olabileceğini aramaya, Çavuşesku yanlılarının binlerce göstericiyi bir-iki gün içinde nasıl yargılayıp mahkum etmiş olabileceğini araştırmaya koyuldular.

ADN, Temeşvar’da ölü sayısını 4630 olarak vermişti. Batı ajansları bunu temel alarak, çarpışmalar ilerledikçe bunun üstüne abartmalı eklemeler yaptılar. BBC, 23 Aralık’ta 21.00 haber ajansında ölü

sayısına zam yaptı, 5400 ölüden söz etti. Özel TV kanalı ITN, bir gün sonra ölü sayısının 12 bine yükseldiğini duyurdu. 25 Aralık'ta karşı-devrimciler Çavuşesku'yu 60 bini aşkın ölünün sorumluluğunu taşımakla suçladılar. 26 Aralık'ta açıklama yapan karşı-devrimci yönetim, darbe sırasında 60-70 bin dolayında insanın öldüğünü, yaralı sayısının yüzbinleri bulunduğunu ilan etti. Bu sayılara askeri uzmanlar, savaş doktorluğunda uzmanlaşmış insanlar bile inanmıyorlardı, ama "emperyalizmin acil çıkarları" açısından, ses etmemeyi tercih ediyorlardı.

Çavuşesku'ya, sosyalizme sadık RKP ve Sekuritate üyeleri "eli kanlı katiller", "savunmasız halka, işçilere ateş açan", "işkenceden, katliamdan çekinmeyen ve yabancı teröristlerle işbirliği yapan" kimseler olarak tanıtılıyordu.¹ Bu, emperyalistlerin ve Gorbaçof yönetiminin, yıllardır kolunu bükemedikleri Çavuşesku yönetiminin belini, onu dünya kamuoyu önünde karalayarak kırabilmesi açısından önem taşıyordu. Meşhed'i'ye bile parmak ısırtacak Acem palavralarıyla, iğrenç "hümanizm" gösterileriyle halktan destek kazanmayı umuyorlardı.

Bu palavralar Romanya işçi sınıfını pek fazla etkilemedi. Ama bazı Türkiyeli "sol"cuları çok duygulandırdığı, *Sokak* adlı kısa ömürlü bir derginin Çavuşesku'yu "Drakula'nın torunu" olarak adlandırmasıyla ortaya çıktı.²

Batı basını, aynen Temeşvar "katliamında" olduğu gibi, bu konuda da kuyruklu yalanlar atıldığını sezmişti. Gelen bilgileri sorguya çekmekte gecikmedi. Ama, emperyalizmin o günkü çıkarları öyle gerektirdiği için, karşı-devrim başarıya ulaşana ve Gorbaçofçularla Batıcıların arası açılana dek, bildiklerini yayınlamadı. Çarpışmalar başladıktan dokuz ve Çavuşesku katledildikten altı gün sonra yayınlanan bir "özel rapor", şu bilgileri verdi:

1. Çavuşesku safında çarpışanların başkası, Öksüzler Tugayı'ydı. Öksüz çocukların parti tarafından yetiştirilip partiye ve sosyalizme kazanılmasıyla oluşturulan Öksüzler Tugayı, son derece iyi yetiştirilmiş bir askeri birliği. Ayrıca, Romanya'da öğrenim gören çeşitli ülke devrimcileri de çatışmalara sosyalizm safında katılarak, proleter enternasyonalist tutum aldılar. Bunlar arasında Arap, Filistinli öğrenciler, İranlı devrimciler vardı.

Şimdi, dünya kamuoyu önünde Irak taki Saddam Hüseyin yönetimine arka çıkan FKÖ lideri Yaser Arafat, Romanya olaylarında da aynı belkemişiz tutumu takındı. "Filistinli öğrencilerin Çavuşesku safında çarpışmalara katıldığı" haberlerinin "siyonist uydurması" olduğunu ileri sürdü ve bu haberlerin, Arap dünyası ile Doğu Avrupa ülkelerinin arasını açmayı hedefleyenlerce çıkarıldığını vb. söyledi (*The Independent*, 27 Aralık 1989). Yaser Arafat'ın karşı-devrime direnen sosyalizmle dayanışması, bu kadardı.

2. *Sokak*, 24 Aralık 1989. Dergi bu görüşünü, yaşamın tokadını yedikten sonra değiştirdi. 31 Aralık 1989 tarihli sayısında, Çavuşesku'nun savunmasını yayınlamak zorunda kaldı. Bu bile çok şey anlattı.

“Romanya olaylarında ölenlerin sayısı, hükümet tarafından 60 bin olarak ileri sürülürken, yabancı gözlemciler ölü sayısını 2000 ile 10 bin arasında olabileceğini bildiriyorlar. Uluslararası Kızılhaç Komitesi, tıp ekiplerinden gelen bilgileri biraraya topluyor. 60 binin abartmaca olduğunu ileri sürüyor.

“Çavuşesku'nun yargılanmasını gösteren filmde Çavuşesku, 64 bin kişinin ölümünden sorumlu tutuluyordu. (Oysa yeni yönetimin) sağlık bakanı ölü sayısının 5 bin dolayında olacağını söylüyor. Şimdiye dek ülkenin bütün hastanelerinden toplanan kesinleşmiş ölü sayısı ise 766. Bu arada Macar ordusu yetkilileri, 60 bin ölünün askeri açıdan olanaksız olduğunu söylediler. Gerçek sayının 2 bin ile 5 bin arasında olacağını belirttiler.

“Uluslararası Kızılhaç Örgütü, Bükreş, Arad, Kluj, Tirgu Mureş, Oradea, Sibiu, Braşov ve Köstence gibi kentlere ekipler yolladı. Hastane başına ortalama yaralı sayısını 200-500 arasında buldu. Ölü/yaralı oranı olarak 1/3 kabul ediliyor. (Dolayısıyla) onlar da ölü sayısını 2 bin ile 5 bin arasında tahmin ediyorlar.

“Bu arada Doğu Alman haber ajansı ADN'nin, Temeşvar yığınsal mezarda 3-4 bin ölü bulunduğuna ilişkin haberinin kaynağının ne olduğu hala anlayışlamadı. Yığınsal mezar denilen yer yoksullar mezarlığı, ve burada bulunan ölü sayısı da iki düzine çıktı. Ayrıca bunlar, Temeşvar olaylarından önce ölmüşler.

“Romanya'nın yeni liderleri, kendi verdikleri can kaybı rakamlarını düşürmeye istekli değiller. Kısmen düşük bir ölü sayısının kendi itibarlarını azaltacağını düşünüyorlar. Olaylardaki ölü sayısının yeni tarih kitaplarında, destansal biçimde 60 bin dolayında geçmesi şansı vardır.” (*The Sunday Times*, Özel muhabir Amit Roy'un raporu, 31 Aralık 1989) (abc)

Gorbaçofçuları töhmet altında bırakmaya yönelik bu kibar “eleştiri”, yine de gerçeğin yakınından bile geçmiyordu. Çavuşesku'nun ölümünün ardından Bükreş'e giden Fransa İnsancıl İşler Bakanı Bernard Kouchner, 28 Aralık'ta, karşı-devrimin sağlık bakanının ölü sayısını 746 olarak verdiğini açıklıyordu.

Bu bile yalanmış. 27 Ocak'ta, RKP'nin önde gelen dört yöneticisini “yargılarken”, Askeri Akademi'nin salonunda iddianamesini okuyan savcı, 4 RKP yöneticisi ve bakanı, 689 kişinin ölümüne neden olmakla suçladı. (BBC Dünya Servisi, 27 Ocak 1990 22.00 haberleri)

Görüldüğü gibi, erkin denetimini daha çok sağladıklarını düşün-
dükçe sayılarda indirim(!) yaptılar. Bu rakam bile kesin olmayabilir. En önemlisi, karışıklıklar sırasında fırsat bu fırsat öldürdükleri komünistler

de bu sayının içindedir.

Batılı TV istasyonlarının muhabirleri, çatışmalar sırasında, birşeyi vurgulayarak anlatıyorlardı: Karşı-devrimciler, çatışmaların harında yakaladıkları silahlı komünistleri ya kurşunlayıp öldürüyor, ya da linç ediyorlardı. Ya da İngiliz ITV televizyonunun defalarca gösterdiği gibi, nasılsa hastaneye ulaştırdıkları yaralı komünistleri, spikerin deyimleriyle “yaralı vahşi hayvanlar” gibi, futbol sahasından sökülen kale fileleri içinde hasta yatağına bağlıyor, hastanede öldürüyorlardı.

Bu, ülke çapında bir uygulamaydı. Gazete haberlerine yansımakta gecikmedi. İngiliz basınında, kırılık yörelerde karşı-devrimcilerin komünistleri, ya da komünist olduklarından kuşkulandıkları kişileri linç ettikleri yazıldı. Linç olayları öylesine yaygınlaştı ki, Ulusal Selamet Cephesi, televizyondan yayınlanan bir duyuruyla, anti-komünist katil çetelerini “itidale” davet etmek durumunda kaldı. (9 Ocak 1990)

Romanya'nın karşı-devrimci yönetimi, “itidal” tavsiye eden kararını, elbette ki, komünistleri düşündüğünden değil, asıl olarak kendi geleceğinden ürkütüğünden aldı. Komünistlerin, bir zamanlar Alman faşizmine karşı yükseltile silahlı mücadeleye benzer bir kavgayı, ülkeye doluşan burjuvalara, kralcı ve faşistlere karşı yeniden yükseltmesini engellemek istiyorlardı. Ürküntülerinin nedenini, Batı basınında çıkan şu haber, (Bükreş'teki “desteğin” entellektüeller olduğunu akıldta tutalım) güzel yansıtıyordu:

“Devrimi (karşı-devrimi-M.K.) raydan çıkarmak için birkaç kişi yeterlidir. Yeni devrim (karşı-devrim-M.K.), Bükreş'te kendini konsolide ediyor(!) ama onu taşraya bağlayan ipler ince ve zayıftır...” (The Times, 9 Ocak 1990)

SOVYET PROPAGANDASININ ROLÜ

Çavuşesku yönetimine karşı karşı-devrimin uydurduğu yalanlardan söz edip de Sovyet basınına rolüne değinmemek olmaz.

Sovyet haber ajansı TASS'dan *Moscow News*'a, hükümet organı *İzvestiya*'dan dışişlerinin basın sözcülerine dek koca bir aygıt, yalan propagandaya dayalı “gazeteciliğin” yanısıra, darbenin örgütsel görevlerini de tamamladı. Başlıca işlevleri şunlar oldu:

a) Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist ülkelerin halklarına,

Romanya'da işçi sınıfının Çavuşesku rejimine başkaldırdığını(!), halkın zalimlere karşı ayaklandığını(!) duyurarak, karşı-devrimi onların benimseyebileceği bir eylem olarak sundu. Önceki bölümlerde buna örnek verdik.

b) Örgütlü karşı-devrimci darbeyi, Gorbaçov yönetiminin bunda oynadığı rolü perdeledi. "Halk ayaklanması" sahtekarlığı buna da hizmet ediyordu.

c) Çavuşesku yoldaşları, sosyalizme bağlı RKP ve Sekuritate üyelerini, ordunun Çavuşesku'ya bağlı kalan birliklerini "bir avuç kan içici", "katil, terörist" diye karaladı. Karşı-devrimle başa gelen Gorbaçov yanlısı komplocu ve ajanları sevimli ve demokratik liderler olarak tanıtmaya çabaladı.

"Bükreş'ten canlı manzaralar çizen" Sovyet haber ajansı TASS'ın "ajitatif bir dille" verdiği haberlerde, Çavuşesku'ya bağlı birliklerin, elde silah çarpışan komünistlerin "terörist ve haydutlar", "değişime karşı çıkan gururplar" olarak tanıtılması, komünist onuruyla, alını eğmeden ölüme giden Çavuşesku yoldaştan TASS yorumunda "20. yüzyılın en tiksindirici diktatörlerinden bir" olarak söz edilmesi, (*Newsweek*, 8 Ocak 1990), Sovyet propagandasının iğrençliğinin örneği oldu.

Eklenecek başka örnekler de var. İngiliz ITV televizyonunun, 23 Aralık'ta çeşitli ülkelerden "uzmanlarla" yaptığı tele-konferansta konuşan *İzvestiya* yazarı Vitali Kobiş'in sözleri, Sovyet hükümetinin tutumunu yansıtmayı açısından çok öğreticiydi.

Kobiş, karşı-devrim ve ona direnen komünistler hakkında aynen şunları söylüyordu:

"Herkes mutludur. En korkunç rejim gitmiştir. Sürmekte olan mücadeleye ilişkin olarak da şunlar söylenebilir: Onlar (Sekuritate üyeleri ve silahlı direnişe geçen komünistler-M.K), Haiti diktatörü Duvalier'nin Tonton Makute'leri, ya da Nikaragua'daki *Kontra*'lar gibidirler. Farkları yoktur. Yalnız, ötekiler belli bir yerden (ABD'den) yardım alıyorlardı, bunlar ise hiçbir yerden yardım alamayacaklardır..."

Karşı-devrimci bir darbeye yiğitçe, silahla karşı koyan komünistleri, Duvalier'nin kelle avcılarıyla, ya da Nikaragua işçi ve emekçilerinin çan düşmanı olan karşı-devrimci *Kontra*'larla bir tutabilmek için, azılı bir karşı-devrimciliğe, işçi sınıfı ve sosyalizm düşmanlığına terfi etmiş olmak gerekir. Zaten, 1990'nın birçok gelişmesi, Demokratik Almanya

ve Çekoslovakya'daki olaylarda da Sovyet komplosunun var olduğunun ortaya çıkması, Küba'ya Nikaragua'ya karşı ABD'yle ortak düzenlenen entrikalar, durumun böyle olduğunu açık seçik gösteriyor.

d) Sovyetler, Çavuşesku yoldaşların öldürülmesinin gerekli, meşru, kaçınılmaz birşey olduğu yolunda beyin yıkamaya da çalıştılar. Sovyet dışişleri bakan yardımcısı İvan Aboymof, Çavuşesku'ların alelacele "yargılanarak"(!) öldürülmelerini, "Romanya halkının istek ve özlemlerini dikkate alan" bir eylem olarak yorumlamakta gecikmedi. (*Financial Times*, 27 Aralık 1989)

Gerçekten de, Çavuşesku'ların öldürülmesi, "ne zaman Çavuşesku'yla görüşüp ülkesine dönse, içini sıkıntı bastığını" söyleyen (*Financial Times*, 8 Ocak 1990) Şevardnadze'lerin, Gorbaçov'ların iç ve dış "sıkıntılarını"(!) azaltmak açısından önemli bir eylemdi.

Bu düzeyde değerlendirildiğinde, Çavuşesku yoldaşların öldürülmesi kararının Bükreş'te değil Moskova'da alınmış olduğu bile söylenebilir. *Moscow News*'un, (eğer icabına bakılmazsa) Çavuşesku'nun ülkede sosyalizmin sancağı durumuna gelmesi tehlikesinin olduğunu yazması, bu kuşkuyu ancak güçlendirmektedir.

e) Sovyet propaganda aygıtının bir işlevi de, hiç kuşkusuz, darbenin ardında duran Sovyet gizli servisinin elemanlarına bilgi geçirmek vb. oldu. TASS'ın, Romanya'nın çeşitli bölgelerindeki olay ve gelişmeleri ilk duyuran ajans olması, bu çerçevede garip değildi.

KARŞI-DEVİRİMİN KADERİ 23/24 ARALIK'TA BELLİ OLDU

Bir Batı gazetesi, karşı-devrim başarıya ulaştıktan sonra, bir kısmıyla gerçeği yansıtan, şöyle bir yorum yaptı:

"Yenilgiye çok yakın bir zaferdi: Yeni liderler, çarpışmaların başlamasından iki gün sonra, Noel arifesinde, Britanya da dahil yabancı hükümetlere başvurarak, cephane stoklarının tehlikeli ölçüde azaldığını, isyancı(!) güçlerin üstünlük sağlamakta olduğunu belirterek silah-cephane yardımı istediler." (*The Observer*, 7 Ocak 1990)

Söylenen tarihte üstünlük sağlamakta olan güçlerin, "isyancı" değil, tam tersine, sosyalizmi savunan ve Çavuşesku'ya bağlı güçler

olduğu düzeltilmesini yaparsak, yorum yanlış değildir: Karşı-devrim yenilgiye kılpayı kalmışken üstün geldi. 23/24 Aralık günleri, gelişmelerin kilidinin dış unsurların müdahalesiyle çözüldüğü, gelişmelerin kaderinin bağlandığı günler oldu.

SOVYET MÜDAHALESİNİN ORTAMI HAZIRLANIYOR

Karşı-devrimin erki ele geçirdiği 22 Aralık 1989 akşamıyla birlikte çeşitli merkezlerde çarpışmalar şiddetlendi.¹ Hele, Çavuşesku yanlılarının Ploeşti'den Bükreş'e yürümekte olduğu haberi, Bükreş'tekileri titretti. Korktukları başlarına geldi ve Bükreş merkezi, günler boyuca ağır çatışmaların alanı oldu. Sibiu ve Temeşvar'daki çarpışmalarda çok sayıda bina defalarca el değiştirdi.

Yirmiüçü akşamına doğru Çavuşesku ve sosyalizm yanlıları, onca ihanete, birçok kilit RKP kadrosunun darbeyle birlikte enterne edilmiş olmasına, bölgeler arası iletişimdeki kopukluklara, birçok eksiklik ve dezavataja karşın, kavgayı belli bir dengeye ulaştırmıştı. Bu arada dabecilerin elinde cephaneye tükenmiş, devlet başkanı Çavuşesku'yu ele geçirmiş olmalarına karşın halk desteğine sahip olmayışları, morallerini, savaş güçlerini oldukça azaltmıştı. Karşı-devrim olası bir yenilgiyle yüz yüzeydi.

Temeşvar'da binlerce ölü ve yaralı olduğunu söyleyen ve "Romanya'ya ilk yardım malzemeleri gönderilmesi için" çağrı yapan Macaristan, bir yandan da, karşı-devrimci birliklere, her tarafı sıkı sıkıya kapatılmış "tıbbi yardım"(!) kamyonlarıyla, silah ve cephaneye yardımı yapıyordu. Macaristan "Romanya'ya" (hangi Romanya'ya?) yardım ediyordu. Buna karşın kaybediyorlardı.

Bu ortamda, Romanya'nın Moskova'daki büyükelçisi Sovyetlerin

1. 9 Ocak 1990 tarihli *The Independent* gazetesi, Bükreş'teki bir Sovyet kaynağa (herhalde büyükelçiliğe) dayanarak, 17 Aralık Temeşvar ve 21 Aralık Bükreş olaylarının ertesinde, Çavuşesku'nun Gorbaçov'la ilişkiye geçtiğini, Romanya'da sosyalizme karşı girişilen saldırıya başedeilmek üzere Sovyetler'in kendisine destek vermesini istediğini iletmiş. Gazeteye göre aynı kaynak, Gorbaçov'un bunu reddettiğini, Çavuşesku'nun düşüşünü engellemek için hiçbir şey yapmadığını söylemiş.

Bu haber kuşku uyandıran bir haberdir. Çünkü Çavuşesku, çıkan olaylarda Sovyet parmağı olduğunu ta başından söylemekteydi. Üstelik, Sovyetler Birliği, "Romanya halkının haklı davasına tam destek verdiğini" açıklayarak Çavuşesku yönetimini yıkmaya kararlı olduğunu olayların en başında ima etmişti.

Bir an için, Çavuşesku'nun böyle bir ilişkide yarar görmüş olduğunu kabul etmek bile, "Gorbaçov'un Çavuşesku'nun düşüşünü engellemek üzere hiçbir şey yapmamış olduğu", iğrenç bir yalandır. Çünkü Gorbaçov ve Doğu Avrupa ülkelerindeki şürekası, Çavuşesku yönetiminin devrilmesini ve kendisinin likide edilmesini sağlamak için elinden gelen herşeyi yaptı. Çatışmaların ikinci gününde karşı-devrimin geleceği ciddi bir tehlike içine girince, "çaktırmadan" müdahale etti.

duruma müdahale etmesini istedi. Batılı emperyalist ülkelere de başvuruda bulundu. Temeşvar'daki karşı-devrimciler, "Ruslar yardıma geliyor" sözleriyle heyecanlandılar. Aralarında çıkan, gelsinler mi gelmesinler mi tartışmaları bir yana, karşı-devrimciler, son derece kritik bir dönemden geçtiklerinin farkındaydılar.

Romanya karşı-devriminin kritik bir noktaya geldiğini emperyalistler de, Gorbaçof yönetimi de görüyordu. Dünya ajansları, 23 Aralıkta hummalı bir gün yaşadılar. Batı-Doğu arasında karşılıklı teleks, demeç, açıklama, vb. yağdı. Radyo ve televizyonlardan "ilginç" haberler yayınlanmaya başlandı:

Bir açıklama yapan İngiltere dışişleri bakanlığı müsteşarı William Waldegrave, "eğer Varşova Paktı ülkeleri Romanya'da düzeni sağlamak üzere müdahale etmeye karar verirlerse, bunun anlaşılabilir birşey olacağını" söyledi.. Waldegrave, herhangi bir Batı ya da Nato ülkesinin Varşova Paktı'na bağlı bir ülkenin içişlerine karışmasının "düşünülemeyeceğini" söyledikten sonra, "açıktır ki, başka kimse müdahale edemez" dedi. Sanki Çekoslovakya'ya, Afganistan'a yapılan Sovyet müdahalelerinde, bir kaşık suda fırtına koparan onlar değildi. (*The Observer*, 24 Aralık 1989)

Emperyalist ülkelerle Gorbaçof yönetimi arasında, arka arkaya, çok hızlı bir pazarlık ve "mutabakat" süreci yaşandı. Bu, basında şöyle yansdı:

"Gelişmeler. Moskova ve Washington arasında gayri resmi görüşmelere yol açtı. Gorbaçof, Romanya'da Sovyet müdahalesi olasılığından üstü kapalı olarak söz etti ve Varşova Paktı müttefikleriyle, halkın 'haklı davasına' yardım etmek üzere konuşacağını söyledi. Sovyet başbakanı Nikolay Rijkof ise, Yüce Sovyet'te (yaptığı konuşmada), Romanya'ya asker göndermenin yanlış olacağını söyledi. Rijkof, '1968 Çekoslovakya olaylarını geçenlerde yeniden değerlendirdik. Aynı hatayı (bu değerlendirmeden) birkaç gün sonra tekrarlamamız mı gerek?' dedi.

"Ertesi gün, ABD dışişleri bakanı James Baker, bir televizyon röportajında, Varşova Paktı askeri müdahale yaparsa bunun kendisi açısından bir sorun yaratmayacağını söyledi. 'Çok baskıcı ve zalim bir diktatörlüğün sultasını yıkmaya çalışıyorlar, dolayısıyla, bugün eğer Varşova Paktı muhalefetten yana müdahale etmenin gerekli olduğunu düşünürse, bizim, bu eylemi destekleyeceğini açıklayan Fransa'nın örneğini izlemeye eğilimli olacağımızı sanıyorum' dedi."

(*Newsweek*, 8 Ocak 1990) (abç)

Bütün bu diplomatik laf ebeliğinin ardında sırtan şuydu: İngiltere, Fransa, ABD, vb. emperyalist ülkeler, Sovyetler Birliği Romanya'ya müdahale etsin istiyordu. Yeter ki, Çavuşesku rejimi bütünüyle alaşağı edilsindi! Emperyalist ülkeler, tarihlerinde ilk kez, Sovyetler'in ve Varşova Paktı'nın bir başka ülkeye (Romanya'ya) müdahale etmeye kalkışması durumunda, böyle bir eyleme "karşı olmayacaklarını" duyurmaktaydılar.

Emperyalist ülkelerin ve Sovyetler Birliği'nin çıkarlarının hiç bu kadar denk düştüğü görülmemiş, yaşanmamıştı. Hem de bir ülkenin *sosyalizmini ezme* hedefinde birleşiyorlardı! Emperyalistler açısından bir taşla birkaç kuş vurma fırsatı doğmuş oluyordu: Müdahaleyi, yaparsa Sovyetler yapacak, ellerine yüzlerine buluşturılırsa günah onların olacak, emperyalistlerin eli kanlanmayacaktı. Yok, "iş" tereyağından kıl çeker gibi(!) yaparlarsa, emperyalizm yine kazançlı çıkıyordu. Çünkü her iki halde de Romanya'da Çavuşesku'dan ve sosyalist erkten kurtulunmuş olunuyordu, her iki yolda kapitalizma götürüyordu.

Taraflar, görüş birliğine vardıktan sonra, aynı gün hızla "önlem" almaya başladılar. Sovyetler Birliği, Romanya'daki Sovyet personelini ülke dışına taşıırken, ABD ve İngiltere, Bükreş'teki elçilik personellerinin Romanya dışına çıkartılmasını kararlaştırdılar. Büyük bir olasılıkla Sovyetler, 23/24 Aralık'ta "bir girişimde bulunabileceği" konusunda Batı'yı haberdar etti.

Sovyetler ayrıca, öteki Varşova Paktı ülkeleriyle, özellikle Macaristan ve Bulgaristan'la "görüş değıştokuşunda" bulundular. "Gorbaçof, Sovyet parlamentosunda (23 Aralık'ta) yaptığı konuşmada, 'hükümetinin Varşova Paktı hükümetleriyle, Romanya halkını desteklemek amacıyla eşgüdömlü çaba gösterilmesi konusunda görüşmeler yaptığını' söyledi." (*Sunday Times*, 24 Aralık 1989)

Bir de, Romanyalı karşı-devrimcilerin Sovyetler Birliği'yle kurdukları "resmi ilişki"(!) var. Bu "ilişkide" ne konuşuldu?

Karşı-devrimin başbakanı Petre Roman, "Sovyetler Birliği'yle ilk(!) ilişkinin 23 Aralık günü, Sovyet ve Romen dışişleri bakanlarının birbirleriyle temas etmesi üzerine kurulduğunu" söyledi. Roman'ın yaptığı açıklamaya göre, bu "ilişkide" Sovyetler, Romanyalı karşı-devrimcilere "silaha vb. gereksinimleri olup olmadığını" sordu. Roman, Sovyetler'e, "ordunun halkla birlikte olduğunu söyleyerek, ne silaha ne de Sovyet birliklerine ihtiyaç duymadıklarını bildirdikleri-

ni” yemin billah anlatıyor (*The Independent*, 9 Ocak 1990). Adeta birşeyi gizlemeye çalışıyor. Hatırlarsanız, USC’nin önceden kurulmuş gizli bir örgüt olduğunu gizlemeye çabalarken de benzer bir ruh hali içindeydi. Demek ki, işin içinde bir bit yeniği vardı. Bu “ilişkide”, Sovyetler’in doğrudan ya da “dolaylı”, pasif (silah, cephane, “uzman” gönderme vb.) bir askeri müdahalede bulunması üstüne görüş birliğine varılmış olması, en akla yatkındır.

KARŞI-DEVİRİME “HÜMANİTER YARDIM”: GİZLİ SOVYET MÜDAHALESİ

“Hür” basın, Sovyetler’in ne yaptığını, ancak karşı-devrimin hayhuyu sona ermeye başladıktan *sonra* yayınladı. 3 Ocak 1990 tarihli *The Times*’da şöyle bir haber çıktı:

“Sovyetler’den ‘hümaniter yardım’ gerçekten çok hızlı geldi. Bu, cephaneliği içeriyor muydu? Ulusal Selamet Cephesi bunu şiddetle reddediyor. Ama ortada olan birşey var ki, çarpışmaların ikinci gününde ordunun cephanesi kalmadı ve *bir gün sonra*, esrareniz kaynaklardan yeni cephane geldi. Aynı gün, Sovyetler Birliği’yle (Romanya arasındaki) demiryolu bağlantısı kesilmişti...” (*The Times*, 3 Ocak 1990) (abç)¹

Haber kendi kendisini anlatıyor. Gorbaçof yönetimi, “tıbbi malzeme” adı altında, karşı-devrime silah ve cephane yardımı yollamış. Bu “tıbbi malzemenin”(!) miktarı daha ilginç!... 8 Ocak 1990 tarihli *The Independent* gazetesi, 23/24 Aralık’ta Sovyetler’in Romanya’ya tam *130 vagon* “tıbbi malzeme, ilaç, vb.”(!) türünden “hümaniter”(!) yardım yolladığını açıkladı.

Vay insafsızlar? Orta büyüklükte bir yük katarı için lokomotifin dışında 10, hadi diyelim 13 vagon kullandığını kabul edersek, Sovyetler’den Romanya’ya *10-13 tren dolusu* “ilaç vb.”(!) gitmiş. Kimi aldattıklarını sanıyorlar? Bu kadar tıbbi malzeme, belki İran-İrak savaşı gibi bir savaşa uygun kaçır, ama ölü sayısının çıka çıka 689’da kaldığı Romanya’ya “garip” kaçır! Demek ki, Sovyetler, ne pahasına

1. *The Times*, 1990 Ağustos’unda yayımlanan bir haberinde, bu yorumunu değiştirdi. Meğerse Sovyet-Romen demiryolu bağlantısı, karşı-devrim Bükreş’e ulaşmadan bir gün önce, Çavuşesku yoldaşın RKP mitinginde konuşmasına provokasyon yapılmasının ardından, kesilmiş. “Erzak”(!) nakli daha o gecedan başlamış. Bu, Sovyet müdahalesinin söylenenlerden de önce gerçekleşmiş olabileceğini anlatır.

olursa olsun Çavuşesku yoldaşlardan ve RKP'den kurtulmayı kararlaştırmışlar!

Öte yandan, kendilerine sorarsanız, 130 vagon değil 89 vagon "ilaç vb."(!) yollamışlar (*Sovyet Weekly*, 11 Ocak 1990). Bayağı indirim yapmışlar! Sosyalist bir ülkedeki karşı-devrime, 13 katar değilde 9 katar silah, cephane yollamışlar. Özürleri kabahatlerinden daha iğrençtir.

Sovyetler'in Romanya'ya müdahalede bulduklarını, bir yerden daha çıkartıyoruz: Çarpışmaların ilk günlerinde Batı televizyonları, karşı-devrim yandaşı ordu birliklerinin elinde, Kalaşnikof'un ve tabancanın dışında silah bulunmadığını gösteriyordu. Tanklar, ancak kesik kesik mitralyöz ateşi yapabilmekteydi. Karşı-devrim cephesindeki silah ve cephane sıkıntısı açıkça yansıyor. Tankları, daha çok zırhlı savunma amacıyla kullanıyorlardı.

24 Aralık'tan itibaren ise, TV'de gördüklerimizde, gazetelere basılan fotoğraflarda, ciddi bir değişiklik olduğu yansıdı. Tanklar sürekli mitralyöz ateşinin yanında top atışı bile yapıyorlardı. Üstelik, sokak köşelerine yerleştirilen karşı-devrimci birliklerin elinde bu kez, Sovyet Spetnatz birliklerinin kullandığı türden uzun menzilli, dürbünlü ve gece atış yapan türde Sovyet nişancı tüfekleri vardı. Gece gündüz komünist avına çıkmalarından, dengenin ezici bir güç tarafından değiştirildiği belli oluyordu.

Bu arada, elimize geçen bazı yeni kaynaklar, konunun şimdiye kadar üstünde durulmamış bir yönü daha olduğunu ortaya koydu: Bulgaristan bağlantısı!

Çatışmaların en yoğunlaştığı 22-23-24 Aralık tarihlerinde Bükreş havaalanı yoğun ateş altındaydı. Emperyalist ülkeler, karşı-devrimcilere ulaştırmak istedikleri yardımları hava yoluyla iletemiyorlardı. Bunun üzerine, Bulgaristan hükümetinin de işbirliğiyle Varna-Bükreş bağlantısı kurulması kararlaştırıldı. Darbenin olduğu gün, 22 Aralık'ta bir Fransız uçağı ilk kez Varna havaalanına indi. Uçağın yükü, kamyonlara bindirilerek 400 km. ötedeki Bükreş'e karayolundan götürüldü.

Asıl gelişme, 23 Aralık günü yaşandı. O gün, Varna havaalanında, Romanya karşı-devrimine yapılan yardımın ulaşım sorunlarını düzene koymak üzere bir "eşgüdüm komitesi" kuruldu. Değişik Batılı ülkelerin elçiliklerinden gelen "askeri ateşeler" (acaba neden konsoloslar değil?), Romanya'ya "tıbbi malzeme" getiren uçaklar için keşif yaptılar. Bunlardan biri, Federal Almanya Askeri Ateşesi Albay Hans Barske'ydi. Barske, kuşkusuz "ilaçların"(!) ulaşımıyla

ilgiliniyordu. Bu arada meydana inen Çekoslovakya askeri uçakları, (neden sivil değil?) elbette “insani yardım”(!) getiriyordu.

Varna havaalanına o günlerde sayısız uçak indi kalktı. Kiminin kargosu, havaalanının araçlarıyla mekanik olarak taşınmadığı için(?), elle taşınmak zorunda kaldı. (Bunlar hassas patlayıcılar mıydı?). Üstelik, indirme bindirme işlerini havaalanı işçileri ya da gönüllüler değil, *askerler ve denizciler* yaptılar. Batı’dan ve “sosyalist” ülkelerden gönderilen “insani yardım”(!) o kadar çoktu ki, üç gün içinde Varna’nın tüm taşıt araçları ulaşımda kullanılır oldu. Başka bölgelerden taşıt aracı yardımı istendi. (*Sofia News*, 4-10 Ocak 1990)

Görüldüğü gibi, basına yansıyan ve yansımayan yönleriyle, emperyalizmin ve Gorbaçov yönetimi altında Sovyetler’in ve “sosyalist” ülkelerin Romanya karşı devrimine “hümaniter yardımları”(!) büyük oldu.

Konuyla ilgili en güvenilir kaynağımızı, Sovyet dışişleri bakanı Şevarnadze’yi, sona sakladık.

Sovyet dışişleri bakanı Şevarnadze, çeşitli gazetecilerin, Romanya devlet başkanı Çavuşesku’nun devrilmesinde Sovyetler Birliği’nin parmağı olduğu biçimindeki yorumlarını şiddetle reddeden(!) bir demecinde şunları söylüyor:

“Bütün ciddiyetimle belirtirim ki, devrim(karşı-devrim-M.K), başlamadan önce hiçbir Sovyet desteğine sahip değildi ve önceden ilişkimiz olmadı.” (*The Sunday Times*, 7 Ocak 1990)

Burada kilit, “başlamadan önce” sözüdür. Şevarnadze, karşı-devrime Sovyet desteği verilmediğini söylemiyor. Buradan, karşı-devrime, başladıktan sonra yardım ettikleri çıkıyor. Bu yardım da, *en azından*, olayların içinde “savaş muhabirlerine taş çıkartırcasına görev yapan”(!) kışkırtıcı ajanların yanısıra, 130 vagonluk “hümanist yardım”dır. Kimbilir, belki zaman ilerledikçe, Sovyet Spetnatz komandolarının Romanyalı asker kılığında kimi çarpışmalarda yer aldığı da ortaya çıkacaktır.

Darbeye Sovyetler’in aktif katılımı iyice ortadadır da, biz, bunun çok önceden örgütlü olduğuna ilişkin bir noktayı daha belirtmeden geçmek istemiyoruz. Sovyetler’in Romanya sınırından Moldavya içlerine kadar uzanan ve trenyolu trafiği açısından oldukça “tenha” olan bölgede, bir gece içinde 130 vagonu taşıyacak sayıda lokomotif

bulundurmaları gerçekten ilginçtir! Demek ki "kendiliğinden ayaklanma" sahtekarlığının ardında, darbenin lojistiği önceden düşünülmüş. Lokomotif yığınağı yapılmış.

Karşı-devrim bu yardımı almamış olsaydı, RKP ve Securitate içinde ortaya çıkan onca ihanete karşın, yine de Romanya'daki sosyalizm yanlısı güçlerin karşı-devrimi ezme şansları biraz daha fazla olurdu. Ama, emperyalizmle Sovyetler Birliği'nin böyle uyum içinde, böylesine eşgüdümlü, işbölümlü çalışmaları ve kurulan kara-hava köprüleriyle iletilen masif "hümaniter yardımlar" karşısında, bugünkü uluslararası konjonktür içinde Romanyalı yoldaşların çok fazla şansları yoktu.

Gelişmelerin en başında liderlerini, uyduruk "yargılama" sırasında bile karşı-devrime saldıran, kendilerini "yargılayanları" yargılayan Nikolay ve Elena Çavuşesku yoldaşları yitirdiler. RKP'nin kilit yöneticileri evlerinde, ya da kavgaya giderken enterne edildiler. Partinin güvenlik örgütündeki binlerce komünist, en tepeden uğradıkları ihanetle darmadağın oldular. RKP üyeleri, Öksüzler Tugayı'nın komünist geçleri yiğitçe çarpıştılar ama, dört yanları sarılmıştı.

Romanya'da sosyalizm ve devrim, dünyayı saran hayasız karşı-devrim fırtınasına bu ortamda yenildi. Ama yenilirken bile, Çavuşesku yoldaşların komünistçe ölümüyle, dünya işçi sınıfının gelecek kuşakları için hiç unutulmayacak bir zafer kazanmış oldu.

ÇAVUŞESKU YOLDAŞLARIN KATLİ

ÇAVUŞESKU'LARIN "YARGILANMASI" İDAMLARININ KILIFIYDI

22 Aralık'ta karşı-devrimci darbe gerçekleştiği sırada, devlet başkanlığı sarayının ve Merkez Komitesi binasının kapılarının, içerideki komplocu hainlerce açıldığını gören Nikolay ve Elena Çavuşesku yoldaşlar için buldukları yerden ayrılmaktan başka yol kalmamıştı. Çatıya inen bir helikopterle, dabecilerin bastığı devlet başkanlığı binasından ayrıldılar.

Darbeciler bunun üzerine, çevredeki ordu birliklerine haber uçurarak, Çavuşesku'yu götüren helikopterin düşürülmesini istediler. Helikopterin izlenmesi görevini, Çavuşesku yönetimi altında askeri endüstri sorumlusu, ama aynı zamanda Sovyet komplosunun önde gelen

adamlarından olan “Macar dostu” general Stanculescu üstüne aldı.

Çavuşesku yoldaşlar, hareketlerinden kısa bir süre sonra helikopterden indiler ve yoldan çevirdikleri bir araçla yollarına devam ettiler. Hedefleri, büyük bir olasılıkla, darbeye karşı direniş örgütlemek üzere Sibiu’ya geçmekti. Bu arada, aracın benzininin bitmesi üzerine, bir eve konuk oldular. Ev sahibinin ihbarıyla aynı gün darbecilerin eline geçtiler. Bu, sosyalizm yanlısı güçlerin büyük talihsizliklerinden biri oldu.

Çavuşesku’yu ele geçiren karşı-devrimciler, bir ara Çavuşesku’ların “yakalandığına” ilişkin bir haber yayınladıysa da, sonradan darbeye şiddetli direnç gösterilmesi üzerine taktik değiştirdiler. Radyo ve TV’den, Çavuşesku’ların “yurtdışına kaçtıkları, Çin’e, Libya’ya, İran’a gitmiş olabilecekleri” yönünde, gözden düşürmeye yönelik propaganda yaptılar.

Nikolay ve Elena Çavuşesku, iki gün Boteni kışlasında tutsak kaldılar. Bu süre içinde Çavuşesku’ya bağlı birlikler, yönetici yoldaşlarının tutuldukları yeri öğrenerek şiddetli bir saldırıya geçtiler. Tüm ülkede yoğun çarpışmalar sürerken, sosyalizm yanlısı birlikler Boteni’ye saldırarak Çavuşesku’ları kurtarmaya çabaladı.

Bu, karşı-devrimcileri dehşetli korkuttu. Darbenin perde arkası lideri Brucan, daha sonra durumu şu sözlerle anlattı.

“Ordu onları Boteni kışlasında iki gün tuttu. Bu saatler belki de en kritik saatlerdi. Sekuritate olayı öğrenmiş ve karargahı iki gün boyunca bombalamıştı.

“Bu durum Ulusal Savunma Cephesi’ni (USC) ve orduyu, Çavuşesku’ları yargılamak ve idam etmek yönünde ivedi karar almak durumunda bıraktı.

“Çavuşesku’ların davasıyla ilgili olarak almak durumunda olduğumuz karar, (direnişçilere) büyük bir darbe olacak ve onları (Sekuritate’yi) demoralize edecekti.

“USC’de, birkaç hafta sonra sivil bir yargılama yapılmasını isteyenlere, benim gibi hızlı askeri bir yargılama yapılmasını isteyenler arasında ayrılık çıktı. İkinci yolu seçtik. Başka seçeneğimiz olduğunu sanmıyorum. Her an saldırı bekliyorduk.

“Bu *siyasal* bir karardı. Bizim açımızdan durum kritikti, sivil bir mahkeme düzenlemek gibi bir lükse tahammülümüz yoktu. Canalcı bir andı, devrim (karşı-devrim anlayın-*M.K.*) için savaşta anlık bir karardı.

“USC, eğer Çavuşesku’lar hayatta kalırsa Sekuritate’nin devrimi (karşı-devrimi-*M.K.*) bastırmak için daha kararlı çarpışacağından çekindi. Buna

ek olarak, Çavuşesku'ların tutuklandığını duyan Romanya halkı, onların nerede olduğuna ve gelecekte onlara ne yapılacağına ilişkin bazı kanıtlar istiyordu. Zaman devrimcilerden (karşı-devrimcilerden-M.K.) yana *değildi*, dolayısıyla karı-kocanın pazartesi günü yargılanması kararlaştırıldı." (*Financial Times*, 29 Aralık 1989) (abç)

Çavuşesku'ların helikopterinin düşürülmesi emrinin yanına Brucan'ın bu "samimi" açıklamasını koyunca, videodan gösterilen "yargılamanın" ne büyük bir sahtekarlık olduğu daha iyi anlaşılıyor.

Bükreş'te devlet başkanlığı binasına yerleşen komplocular, Çavuşesku'ları öldürmeye kararlıydılar. Bu, bir kez, emperyalizmin ve Gorbaçof yönetiminin objektif gereksinimiydi. *Moscow News*'un yaptığı bir aktarmaya göre, Çavuşesku yoldaş, "bir kez borcumuzu ödedik mi, o zaman bambaşka bir yaşamımız olacak" diyordu. Ne emperyalizm ne de Gorbaçof yönetimi, ona, onun kişiliğinde dünya işçi sınıfına o "bambaşka yaşamı" yaşatmak istemiyordu. Romanya Sosyalist Cumhuriyeti'nin, Sovyetler'deki Gorbaçof çizgisinden gidererek daha çok bağımsızlaşması, bu yolda kazanacağı başarılarla Gorbaçof çizgisine daha büyük bir tehdit oluşturması demekti. Çavuşesku'yu en azından bunun için öldürmeleri gerekiyordu. Öldürdüler.

Ayrıca, Çavuşesku'nun likide edilmesi, Brucan'ın da itiraf ettiği üzere, mücadeleyi yükselten ve darbelerini köşeye kısıtırmaya başlayan Çavuşesku yanlılarının moralini çökertmek için gerekliydi. Sovyet gazetesi *Moscow News*, sonradan, "çocukluklarından bu yana özel kamplarda yetiştirilen *Romen ve Arap teröristler* için, Çavuşesku'nun hayatta kalması, uğruna sonuna kadar çarpışacakları bir sancağın olması demekti" diye bunu doğruluyordu (*Moscow News*, 7 Ocak 1990). Onun ortadan kaldırılması için acele edilmesinin ikinci nedeni de buydu.

Ama öte yandan, bu cinayetin Romanya ve dünya kamuoyuna "meşru" gösterilebilmesi için bile bir tür "yargılama" gerekiyordu. Komplo şebekesinin liderleri, yaptıkları toplantıda üç saat boyunca "konunun askeri, siyasal ve yasal yönlerini tartıştılar" (*The Times*, 23 Ocak 1990) ve Çavuşesku'ların likide edilmesine, bunun kılıfı olarak da askeri bir mahkemede(!) "yargılanmalarına"(!) karar verdiler. "Yargılama" Boteni kışlasında yapıldı.¹

1. Çavuşesku'ların "yargılanması"na ilişkin bilgiler günışığına hemen çıkmadı. Batı basını, başka konularda yaptığı gibi burada da, çeşitli gerçeklerin yayınlanması için gelişmelerin küllendirilmesi yolunu izledi. Bu nedenle, Çavuşesku'ların "yargılanıp" "idam edilmeleri" konusunun çeşitli karanlık noktaları, zaman içinde peyderpey günışığına çıkıyor.

Çavuşesku'ların katlinden tam bir ay sonra *The Times*'in aktardığı bilgilere göre, darbeciler 25 Aralık'ta alelacele Bükreş'ten adam getirdiler. Askeri yargıç general Gică Popa'yı "mahkeme"nin başkanı yaptılar. Nicu Teodorescu adlı bir avukatı da Çavuşesku'yu savunmakla görevlendirdiler. Bu avukatın Çavuşesku'yu nasıl savunduğunu(!) anlatması açısından bir bilgi verelim: Teodorescu'nun oğlu askerdi ve "yargılanmadan" bir-iki gün önce, Bükreş'teki çatışmalar sırasında, komünistler tarafından vurularak öldürülmüştü. ("Çavuşesku'nun avukatıyla röportaj", *The Times*, 23 Ocak 1990)

Avukat Teodorescu'yu Bükreş'teki evinden alıp Boteni kışlasına götürülen araç, yolda komünistlerin saldırısına uğradı. Bir kurşun Teodorescu'nun ensesini yalarken, ikincisi böğrüne saplandı. Avukatın yanındaki karşı-devrimci öldü. Teodorescu, buna rağmen kışlaya ulaşarak, "iki başlı bir canavara" benzettiği Çavuşesku yoldaşların "savunmasını"(!) yaptı. (agy)

Teodorescu'nun anlattıklarına göre, "mahkemede" 3 sivil tanık, 5 yargıç(!) ve değerlendirmeci (bunlar herhelde, "yargıçların" oyunbozanlık etmemesini güvence altına almak için komplocuların koyduğu adamlardı), 2 savcı(!), 2 savunma avukatı(!) ve olan biteni videoya kaydeden bir kameraman vardı.¹

2-3 saat sürdüğü açıklanan "duruşma", darbecilerin Çavuşesku'yu değil, Çavuşesku yoldaşın karşı-devrimci komployu yargıladığı bir platform oldu. *The Times*, "iki saat süren yargılama sırasında Çavuşesku küstah davrandı, sürekli masaya vurdu ve işaret parmağını kaldırarak konuştu" derken tam da bunu anlatıyordu.

Romanya ve dünya kamuoyu, bu gelişmeleri, ancak Çavuşesku'ların öldürüldüğüne ilişkin açıklama yapıldığı zaman öğrendi. Karşı-devrimciler, ancak "mahkeme"nin redakte edilmiş video kaydını yayınlayabildiler. Ama, Romanya televizyonunun Çavuşesku'ları daha da gözden düşürsün diye yayınladığı, TRT dahil tüm dünya televizyonlarında gösterilen bu redakte edilmiş kayıt bile, darbecilerin "mahkemesi"nin Çavuşesku'ları değil, Çavuşesku yoldaşların karşı-devrimi yargıladığını göstermeye yaradı.

Şimdi okuyacağınız metin, Çavuşesku yoldaşların karşı-devrimi

1. Bu arada henüz açıklamadıkları bir yalan var. TV yetkilileri, ellerindeki 3 yeni video aletin üçünün de Çavuşesku'ların "yargılanmasına" gitmesi nedeniyle, bazı çalışmalarını yeterince filme alamadıklarını söylüyorlardı. Öte yandan, Çavuşesku'ların "yargılanmasıyla" ilgili açıklama yapan bir ordu yetkilisi ise, askerlerin Çavuşesku'ların "idamı" sırasında çok heyecanlandıkları için videoya kayıt yapmayı unuttuklarını söylemişti. Yalan, karşı-devrimin her yanından akıyor.

yargılamasını içeren tutanak olup, Yugoslav Tanjug ajansının tercümesine dayanarak dünya basınında yayınlanan özetler karşılaştırılarak hazırlandı. (Metinde köşeli parentez içindekiler "yargılama" sürecinin bilgileri, yuvarlak parentaz içindekiler ise bizim, son bilgiler ışığında yaptığımız değerlendirmelerdir. Gerçek anlamda bir mahkeme söz konusu olmadığı için, "savcı" sözü bu metne uymadı. Onun yerine "suçlama yapan kişi" sözünü seçtik.)

"BEN ANCAK İŞÇİ SINIFINA HESAP VERİRİM"

Suçlama yapan kişi: 25 yıl halkı aşağıladın. 25 yıl bütün yaptığın konuşmak oldu.

Nikolay Çavuşesku: Ben (bu) mahkemeyi tanımıyorum. Yalnızca Büyük Ulusal Meclis'i tanıyorum. Bu bir darbedir.

Suçlama yapan kişi: Biz seni ülkenin anayasasına uygun olarak yargılıyoruz.

Nikolay Çavuşesku: Hiçbir soruya yanıt vermeyeceğim.

Suçlama yapan kişi: Santık ve eşi lüks kişisel eşyalara sahiptirler, aşırıya kaçan resepsiyonlar verdiler ve halk, kimlik göstermek koşuluyla yalnızca 200 gram salam alabiliyordu. (Oysa, İngiliz televizyonunun muhabiri, başkanlık sarayının yalnızca bir bölümünde yaşayan Çavuşesku'ların yatak odasının ne kadar sade olduğunu görünce, şaşırılmış bir dille, bu kez de Çavuşesku'ları zevksizlikle suçluyordu-M.K.) Sen halkı yağmaladın ve bugün bile bunu inkar ediyorsun. Konuşmak istemiyor, korkak! Biz herşeyi biliyoruz...Kurbanlarına karşı işlediği suçlardan dolayı idam cezası verilmesini istiyorum.

[Suçlamalar okundu.]

Nikolay Çavuşesku: Hiçbir şeyi imzalamayacağım.

Suçlama yapan kişi: Sen ülkedeki durumun farkındasın, ilaç, yiyecek, elektrik ve evlerde ısıtma yok. Temeşvar'daki soykırım emrini kim verdi? Bükreş'te kalabalığa ateş açılması emrini kim verdi? Şimdi bile masum halkın üstüne ateş ediliyor. Ateş açan fanatikler kim?

Nikolay Çavuşesku: Yanıt vermeyeceğim. Saray meydanında hiç kimse ateş etmedi. Hiç kimse öldürülmedi.

Suçlama yapan kişi: Bugün bütün kentlerde 60 binden fazla ölü var. (Bugün bunun yalan olduğu, ülkedeki tüm çarpışmalarda, çoğu komünist, 689 kişinin öldüğü biliniyor-M.K.) Sen halkı yoksulluğa

ıttın. Öğrenim görmüş insanlar, gerçek dehalar, senden kaçmak için ülkeyi terkettiler. Ateş eden yabancı paralı askerler kimler? Onları buraya kim getirdi?

Elena Çavuşesku: Bu bir provokasyon!

Nikolay Çavuşesku: Bu soruyu yanıtlamayı reddediyorum.

Suçlama yapan kişi: [Elena Çavuşesku'ya dönüp, onu Romanya Bilimler Akademisi'nin en tepe noktasına çıkartan kimya mühendisliği diplomasıyla alay ederek] Ne konuşabilen ve ne de yazabilen cahil bilimciye bak sen!

Elena Çavuşesku: Buna benim meslektaşlarım, bu ülkenin aydınları acaba ne derdi?

Suçlama yapan kişi: Temeşvar hakkında ne biliyorsun?

Elena Çavuşesku: Hiçbir soruyu yanıtlamayacağım.

Suçlama yapan kişi: ...

Nikolay Çavuşesku: Ben yalnızca Büyük Ulusal Meclis'in ve işçi sınıfının önünde konuşurum. Bu darbenin önünde yanıt vermeyeceğim. Paralı askerleri getirten sizsiniz. Bizim başka bir iktidar organımız var. Ülkede hiç kimse sizi tanımıyor. Halk bugün işte bunun için çarpışıyor. Sizi, yabancı yardımıyla bu darbeyi örgütlemekle suçluyorum.

Suçlama yapan kişi: Sen, darbenin yabancı ajanlar tarafından yapıldığını mı söylüyorsun?

Nikolay Çavuşesku: Ben basit bir yurttaş olarak ümit ediyorum ki bir gün gerçeği söyleyeceksiniz...

Suçlama yapan kişi: Neden halkı açışıldadın? Köylüler ekmek almak için kente gelir oldu. Neden halkı aç, sefil bıraktın?

Nikolay Çavuşesku: Ben yanıt vermiyorum. Basit bir yurttaş olarak şunu belirteyim, herkes aile başına değil kişi başına 200 kg. tahıla sahipti.

Suçlama yapan kişi: Bu doğru değil, yalan.

Nikolay Çavuşesku: Efendim?

Suçlama yapan kişi: Sen kağıda bir türlü yazdın, gerçekte başka türlü yaptın. Köylerin ortadan kaldırılması planı, bunun hakkında düşündün mü?

Nikolay Çavuşesku: Köyler hiçbir zaman bugünkü kadar varlıklı olmadı. Hastaneler, okullar inşa ettim, dünyanın hiçbir ülkesi bunlara böyle sahip değil.

Suçlama yapan kişi: Kızının kaldığı villayı gördüm. Yurtdışından gelmiş eti, altın terazilerde tartıyormuş.

Elena Çavuşesku: Ne villası? O da herkes gibi bir apartman dairesinde yaşıyor. Onun hiç bir şeyi yok. İnanılmaz, ne ayıp.

Suçlama yapan kişi: Bırakalım Çavuşesku İsviçre bankalarındaki hesaplarından söz etsin.

Elena Çavuşesku: Kanıt, kanıt!

Nikolay Çavuşesku: Tek bir hesap yoktur. Sen bir provokatörsün. (İsviçre'de Credit Suisse bankası ve Bankalar Federasyonu yönetimi, sonradan, Çavuşesku'ların banka hesabına rastlanmadığını açıkladılar-M.K.)

Suçlama yapan kişi: Tamam, tamam. Hesabınız yok. Ama eğer varsa, paranın Romanya devletine ait olduğuna inanıyor musun?

Nikolay Çavuşesku: Bu bir provokasyondur.

Suçlama yapan kişi: Neden Milea'yı ihanetle suçladın ve neden senin cezalandırmandan kaçınmak için intihar ettiğini söyledin? (Vasile Milea, karşı-devrimci darbe geldiğinde orduya ateş açma emrini vermedi. Bu konuda Macarlara "söz"(!) vermişti. Bunu da, Sovyet destekli karşı-devrim komplosunun içinde olduğu için yapmıştı. Bu ihanetinden dolayı 21 Aralık'ta kurşuna dizildi-M.K.)

Nikolay Çavuşesku: Milea bir haindi ve intihar etmek onun kendi kararıydı. Subaylar onun düzeni sağlama emrine uymadığını söylediler. O, bir gurupla dışarı çıktı ve birileri onu vurdu. Bir askerî birimi görevini yerine getirmekten alıkoyamam.

Suçlama yapan kişi: Milea nasıl bir emri yerine getirmedi?

Nikolay Çavuşesku: Büyük Ulusal Meclis'e hesap vereceğim.

Suçlama yapan kişi: İki sanık, kendilerine ne olduğunu anlamıyorlar ve mahkemeye işbirliği yapmaya niyetli değiller. Tutumlarını akıl almıyor. Sanıkların, yasa önünde bile, yalnızca Temeşvar ve Bükreş'te soykırım yaptıklarını değil, 25 yılın suçlarını itiraf etmedikleri bir ortamda karar vermek çok zor. Erkte oldukları 25 yıl boyunca şiddete başvurdular. Şiddet, halkı aç bırakarak, onu ısınmadan ve elektrikten mahrum bırakarak, ve herşeyden önce halkın ruhuna karşı şiddet uygulayarak gerçekleştirildi.

Masum çocuklar tanklarca ezildi. Sekuritate üyelerine ordu üniforması giydirip halkı orduya karşı çevirmeye kalktınız. Hapisanelerdeki oksijen tüplerini siz parçaladınız. Plazma deposunu siz havaya uçurdunuz...[Çavuşesku güler.]

Sen İran'a giderek Ayetullah'ın önünde secdeye kapandın. İran'da siyasal iltica almak, İsviçre bankalarındaki bütün hesaplarınızı korumak

fırsatın vardı...[Çavuşesku kahkahayla güler.]

Elena Çavuşesku: Evet, evet!..

Suçlama yapan kişi: Şimdi mahkemeye alay ediyorsunuz. [Çavuşesku saatine bakar.] Romanya halkı, seninle birlikte, herhangi bir an tutuklanma, uyuşturucu maddeyle efsunlanma ve akıl hastanesine götürülme korkusu içinde kaç yıl yaşadı? Senin en büyük yanlışın Temeşvar'daki suçlardan sonra bir kalabalık toplamak oldu. Kalabalığı kıyımdan geçirmek için o onursuz kararı sen aldın.

Elena Çavuşesku: Çocukları bizim öldürdüğümüz doğru değil.

Suçlama yapan kişi: [Elena'ya dönerek] Elena Çavuşesku, ruhsal bir sorunuz var mı?

Elena Çavuşesku: Bu büyük bir provokasyondur. Kendinden utanmıyor musun? Sizler psikolojik sorunları olan gergedanlarsınız.

Suçlama yapan kişi: Bunu soruyorum çünkü eğer ruhsal olarak ehliyetsizseniz hala bir şansınız var. Bu sizin son şansınız. Size başka bazı sorular daha soracağım.

Elena Çavuşesku: [Eşine dönerek] Hiçbir şey söyleme. [Suçlayanlara dönerek] Mahkeme değil bu. Hiçbir şeyi imzalamayacağım. Halk için 14 yaşından beri çarpışıyorum ve bu bizim halkımızdır.

Suçlama yapan kişi: Sanık Çavuşesku... [Çavuşesku müdahale eder]

Nikolay Çavuşesku: Ben sanık değilim. Ben Romanya'nın devlet başkanıyım ve ordunun da genel komutanıyım, meclis önünde yanıt vermek istiyorum... Siz halka ihanet ettiniz. Siz Romanya'nın bağımsızlığına ihanet ettiniz.

Suçlama yapan kişi: Sizinle konuşmak mümkün değil, karar vereceğiz.

Elena Çavuşesku: Ayağa kalkma canım. Biz, insanız.

Nikolay Çavuşesku: Ben ne yenilgiyi, ne de başka birşeyi kabul etmiyorum.

[Mahkeme(!) karar için ara verdi.]

[Karar okundu.]

KARAR: Biz sanıkları ceza yasasının 162, 163, 165 ve 167. maddeleri gereğince suçlu buluyoruz. Ve askeri mahkeme, kararı bugün, 25 Aralık tarihinde verdi: Ölüm cezası ve bütün varlıklarına el konulması.

Savunma makamındaki kişi: Bir hukukçu olarak, sanıkları yargılamak için yasanın getirdiği bütün koşulların yerine getirildiğini düşünüyorum. Birşeyi imzalasınlar ya da imzalamasınlar, herhangi bir kanıt varsa mahkum edilebilirler. Eğer ruhsal ehliyete sahip olmadıklarını ileri

sürselerdi, belki canlarını kurtarmak için belli bir şansları olabilirdi. Ama, kendi ruhsal becerilerinin tam kontrolüne sahipler. Kanıtlar açısından, onları suçlu buluyorum. Bununla birlikte, mahkeme heyetinden kararın bir intikam alma olmamasını diliyorum. Bu mahkeme Nikolay Çavuşesku'ya ve eşine yöneltilen iddianame gibi, meşrudur. (Bu "avukat", büyük bir olasılıkla, yukarıda sözünü ettiğimiz Nicu Teodorescu'ydu-M.K.)

Suçlama yapan kişi: ...

[Kararın temyiz edilemeyeceğini duyurdu.]

[Daha sonra Çavuşesku'ların kurşuna dizilmiş cesetleri gösterildi.]

Karşı-devrimin "yargılaması" işte böyle oldu. Çavuşesku yoldaşlar karar okunduktan sonra temyiz ya da af isteminde bulunmadılar. Ruhsal durumumuz bozuk diyerek karşı-devrimcilerin acınmasına sığınmadılar. Birlikte ölmek istediklerini söylediler. Ahnları dik, komünist gibi öldüler. Böyle ölerək karşı-devrime, emperyalizme ve Gorbaçof'un karşı-devrimci çizgisine karşı bir *zafer kazandılar*.

ÇAVUŞESKU'LAR YAYLIM ATEŞİYLE KAHPECE KATLEDİLDİLER

Romanyalı karşı-devrimciler, 25 Aralık 1989 günü geç saatlerde "yargılama"nın videosunu TV'den yayınlamaya başladıktan sonra, Çavuşesku'ların nasıl idam edildiklerini soran gazetecilere, onların "idam kararı kendilerine okunduktan sonra, Boteni kışlasından seçilen 1 subay ve 2 erin oluşturduğu bir idam mangasınca kurşuna dizildiğini" söylemişler ve video kaydında, yoldaşların bir duvar dibindeki cesetlerini göstermişlerdi. (25-26 Aralık 1989)

Ama, Batıcı ve Gorbaçofçu karşı-devrimciler arasında kapışmanın kopmasıyla birlikte, Fransız AFP ajansının muhabiri, resmi açıklamayla çelişen bir haber geçti. AFP haberinde, "Çavuşesku'nun, idam sırasında kurşunlarla delik deşik edildiği, üzerine şarjörler boşaltıldığı" ileri sürülüyordu (28 Aralık 1989). O sırada haberi doğrulayan herhangi bir veri yoktu, ama bu "iddia" bile, karşı-devrimcilerin her yalanı söylemeye yetenekli olduklarını bilenlerin midesini bulandırdı. Ortada bir yalan vardı.

Bu yalan, aradan 3-4 hafta geçtikten sonra ortaya çıktı. Karşı-devrimciler arası it dalaşı ilerledikçe, "kimileri" bülbül kesildi. Önce

bir yüksek rütbeli karşı-devrimci, Reuter ajansına, “Çavuşesku’ların 80 asker tarafından yayılım ateşi açılarak öldürüldüğünü” duyurdu. Bunun üzerine, Gorbaçovçu karşı-devrimci Brucan, *Le Figaro* adlı Fransız gazetesine verdiği demeçte, “Çavuşesku’nun vücudunda 120 mermi yarası bulunduğunu” anlatmak zorunda kaldı. (*The Times*, 23 Ocak 1990)

Bir gün sonra da *The Times*, Çavuşesku’nun “savunma”(!) avukatı Nicu Teodorescu ile yaptığı bir röportaj yayınladı. Önemli gerçekleri ortaya çıkaran röportajda şöyle deniliyordu:

“Teodorescu’nun açıklamasında en şaşırtıcı yan, Çavuşesku’ların infaz mangasına benzer bir tim tarafından idam edilmedikleridir.

“Teodorescu şöyle diyor: ‘Onlar öleceklerini, (ancak) ilk kurşunlar onlara değdiğinde anladılar. Ölüm cezasının verilmesinden 15 dakika kadar sonraydı. Askeri barakalarından hücrelerine doğru götürüldüklerini sanıyorlardı ki, (bahçede yürürlerken) aniden muazzam bir taraka koptu. Ben şans eseri orada bulunuyordum. Ceketimi (“yargılamanın” olduğu yerden) daha yeni almış ve bahçeyi onlardan 30 metre kadar uzaktan geçiyordum. (Hem gecikmiş(!), hem de kurşun sekmesin diye arayı uzak tutmuş. Demek ki yapılacak olan kahpeligi kendisi de önceden biliyor-M.K.)

“ ‘Kaç kişinin ateş ettiğini, ya da onlara kimin kumanda ettiğini söyleyemem. Ama askerlerin ateş ettiğini, Elena ve Nikolay Çavuşesku’nun oldukları yerde dönerek düştüklerini gördüm. Başları birbirlerinden 30 cm. kadar uzaktaydı.

‘Teodorescu’nun açıklamaları doğruysa, Çavuşesku’ların cesetleri *sonradan*, kameranın önüne(kamuoyuna duyurulacak habere “uygun” çekim yapılması için-M.K.) duvar dibine getirildi.” (*The Times*, 24 Ocak 1990)

Kahpelik yaptılar, erk denetimlerinde, iki yaşlı, savunmasız komünist ellerinin altında olduğu ve idam kararı verdikleri halde, yiğitlik yapamadılar. Çavuşesku’ları idam bile edemediler, yayılım ateşle katlettiler. Böylece, Çavuşesku’yu şahsen kimin öldürdüğü ortaya çıkmaz diye düşündüler. Ama, kahpeliklerinin o kadar farkındaydılar ve korkuları o kadar derindi ki, Çavuşesku’ları “yargılayanlardan” hiç kimsenin kimlik ya da resmini yayınlamadılar. Çünkü, *Moscow News*’un doğru yorumladığı gibi, “eğer Çavuşesku’nun yetiştirdiği bağınazlar bunları tanırlarsa, yaşamları tehlikede olabilirdi” (*agy*). Karşı-devrimin “yiğitliği”(!) bu kadardı!

Aslında, darbenin perde gerisi liderliğini yapan Brucan gibilerinin,

bu videoyu yayınlamaya hiç mi hiç niyeti yoktu. Video, Çavuşesku'ların darbecileri yargıladığını, komünistlerin alını dik ve onurla ölümüne meydan okuduklarını kanıtlıyordu.

Ama radyo-TV binasını ele geçiren, siyasal hesaptan anlamayan "genç ve tecrübesiz" karşı-devrimciler, zafer heyecanı içinde ille de "video yayınlansın" diyorlardı. Bu konuda uzun süre çekişme oldu. Kendi aralarında kavga sürerken, Romanya televizyonu tam 15 kez "videonun yayınlanacağı" anonsunu yaptı. Sonunda, TV binasındaki askerlerin "silahlı ikna gücü" ağır bastı ve video yayınlandı, günlerce tekrar tekrar gösterildi. Hatta, Bükreş'teki dükkanlar video bandını kapalı devreden yayınladılar.¹

Ancak, Çavuşesku aleyhinde propaganda olsun diye yayınlanan bu video filmi, sergilediği gerçekler dolayısıyla ters etki yaptı, kamu vicdanını yaraladı. Bunun üzerine karşı-devrim yönetimi, Çavuşesku'ların katlinin ne kadar "meşru birşey" olduğunu kanıtlama derdine düştü. Batıcı karşı-devrimci Dumitru Mazilu, şöyle konuştu:

"Eğer devrim (karşı-devrim-M.K) zalimlere(!) karşı bu adımı kararlılıkla atmasaydı, Romanya'da daha çok kan dökülürdü...(kibarca, yenilirdik demeye getiriyor-M.K.)" (*Newsweek*, 15 Ocak 1990)

Komplocu lider Bruçan da, "Elena ve Nikolay Çavuşesku'nun idam edilmeleri meşrudur" diyerek kamuoyunu ikna etme çabasına katıldı. (*The Independent*, 19 Ocak 1990) Ancak, ileride aynı şeyin başlarına gelebileceğini düşünmüş olacaklar ki, Çavuşesku'ları öldürdükten sonra, Romanya'da idam cezasının kaldırıldığını ilan ettiler. Akıllarınca, ölüm cezasını kaldırınca kendi canlarını kurtardıklarını sanıyorlar. Hiç de öyle değil! Örneği bile var.

Çavuşesku'yu "yargılayıp" kahpece katleden ekipte yeralanlar,

1. Karşı-devrimin pervasızlığının bir sonucu olan bu gaf, yalnızca Romanya'nın işçilerinin değil, Türkiye ve dünya emekçilerinin, Çavuşesku yoldaşlara yapılan haksızlığı defalarca izlemesi olanğını yarattı. Dünya demokratik kamuoyu, Çavuşesku yoldaşların nasıl göstermelik bir mahkemeye, nasıl uydurma suçlarla yargılandığını, nasıl önceden ve belki de Moskova'da alınmış bir kararın kurbanı olduklarını gözleriyle gördü.

Kamu vicdanının ne kadar derinden yaralanmış olduğu, kahvehanelerde konuşan işçilerin "helal olsun Çavuşesku erkek adamının," demelerinden, hatta burjuva Demirel'in vicdan miadan diye kem küm etmesinden anlaşıldı. TRT'nin Romanya haberlerinin verilmesi sırasında videoyu yayına çıkarmayı bıçak gibi kesmesinin asıl nedeni buydu. TRT, kaş yapayım derken göz çıkarmak ve eniekiği Türkiye halkının öfkesinin kamçılanmasına yardımcı olmak istemedi.

Bu tutumda burjuvazi, kendi açısından pek de haksız sayılmaz. Çünkü, Çavuşesku'nun savunmasını gösteren bir video kaydı bile "iç güvenlik sorunu" haline geldi. Video, eşitsizlik ve haksızlıklarla kaynayan Türkiye'de işçilerin dışlarını çırdatmaları için bir neden daha yarattı. TRT ne yapar?

adlarını ve yüzlerini sakladılar ama, “mahkeme” başkanı general Popa, Çavuşesku’ların öldürüldüklerinin ilanıyla birlikte ölüm tehditleri almaya başladı. Çavuşesku’ların öldürülmesinden iki ay sonra, gazetelerde çıkan küçük bir haber, askeri yargıç Popa’nın “intihar ettiğini”(!) duyuruyordu. Haberin ayrıntısı hiç yayınlanmadı. Popa’nın ölümünün üstüne tül örttüler. Acaba neden? Acaba öteki “kimliği bilinmeyen” yargıçların(!), savcılarının(!), avukatların(!) başına ne geldi? Bunu da herhalde öğreneceğiz!

Korkuları yersiz değildir. Başka kahpeliklerde yaptılar. RKP Sibiu parti sekreteri Nicu Çavuşesku’yu televizyona çıkarttıktan sonra bıçakladılar. Elena Çavuşesku’nun anasını köyünden alıp, cemseyle Bükreş’e “hataneye”(!) taşıdılar. Başına, kaçmasın diye silahlı nöbetçiler diktiler. 103 yaşındaki Aleksandra Petrescu, tutuklu bulunduğu “hastanede” bir süre sonra “öldü”. Ya çarpışmalarda yaralanan komünistleri futbol sahasından getirdikleri kale ağlarına sarmaları... Bükreş’ten ücre kırlara kadar komünistleri, komünist olduğunu düşündüklerini liç etmeleri...

Tarih bunları unutmuyor. Biz unutmuyoruz. Dünya işçi sınıfı unutmayacak!

ÇAVUŞESKU’NUN “MİLYONLARI”, İŞÇİ SINIFIDIR

Erki ele geçirmesiyle birlikte, karşı-devrim, RKP yönetimi ve özellikle de Çavuşesku yoldaşlar aleyhinde yoğun bir karalama kampanyası başlattı.

Neleri dillerine dolamadılar ki! Devlet başkanının oturduğu ev, başka evler, inşası süren yeni devlet başkanlığı binasındaki avizeler, Çavuşesku’nun giydiği palto, ayakkabılar... “Çavuşesku yılda 365 çift ayakkabı giyermiş.” “Giydiği pantolonlar ütülenip işaretlenerek ayrılırmış. Yanlışlıkla bir daha giymesin diye özel fırınlarda yakılırmış”(!) “Elena Çavuşesku ele geçirildiği zaman, elindeki beyaz el çantasından müchevreler, milyonlarca dolar vb. çıkmış”(!)

Bu yalanlar, Demokratik Almanya’da Honecker yoldaş yine bir Sovyet komplosu sonucunda, bir saray darbesiyle devrildiği zaman savurdıkları yalanlara çok benziyor. Çavuşesku’ları burjuvazinin Kral Faruk’larına, Şah’larına, Markos’larına, Duvalye’lerine benzetmeye çabaladılar. Ama tuturamadılar.

En büyük itiraflardan biri, “Çavuşesku'nun milyonları”(!) oldu. Brucan, Çavuşesku'nun “yurtdışındaki özel hesabında 1,1 milyar dolar olduğundan” söz etti. Çavuşesku yoldaşı, karşı-devrime karşı mücadeleyi örgütlemek üzere Sibiu'daki sadık güçlerin yanına giderken ele geçirenler, TV'den, Çavuşesku'nun “yanında 1 milyar dolarla yurtdışına kaçarken yakalandığını”(!) duyurdular. (İngiliz ITV televizyonu haber bülteni, 25 Aralık 1989)

Haberlerin çelişkili oluşları bir yana, bu miktarı biraz “abartılmış” bulan karşı-devrimciler oldu. İsviçre'de yaşayan devrik Romen kralı Mihail, gerçek miktarın 400-500 milyon dolar olabileceğini söyledi (*Financial Times*, 16 Ocak 1990). Karşı-devrimci hükümet ise, hiç istifini bozmadan “Çavuşesku'nun İsviçre bankalarına gizlice yatırdığı 1 milyar doların bulunduğu gizli hesapların dondurulmasını” istedi. Sonra, bu gizli(!) para miktarını 470 milyon dolara “indirdi”.

Bunca yaygaraya karşın, Çavuşesku'ların üstünde bulunduğu ileri sürülen 1 milyar doları ne TV'de gösterebildiler, ne de bu konuda bir belge basabildiler. Bundan daha önemli propaganda mı vardı? Yapamadılar, çünkü yalandı. Bu yalanın, o gün, Çavuşesku'ları kötüleme, kendilerini “hakkaniyetçi” gösterme açısından propaganda değeri vardı, o kadar.

Yalan kampanyasına, en aleladesinden en saygıdeğer görünümlüsüne kadar bütün Batı basını katıldı. Ciddi ciddi para arıyormuş havasına girdiler. Ancak, paraların yatırıldığı söylenen İsviçre bankalarından Credit Suisse ve Union Bank of Switzerland, Çavuşesku'nun “gizli” bir hesabına rastlanmadığını, Romanya devleti adına kasalarında bulduklarları paranın ise 70 milyon dolar kadar tuttuğunu açıkladılar (*The Independent, Financial Times*, 28 Aralık 1989). İsviçre Fedaral Bankacılık Komisyonu yetkilisi Hermann Bodermann, Çavuşesku ve ailesinin İsviçre bankalarında hesabı olduğuna inanmadığını açıkladı. 400 küsur milyon dolarla ilgili olarak da, “varlığı hakkında en ufak bir belirti yok” dedi (*Financial Times*, 30-31 Aralık 1989). Romanya Maliye Bakanlığı'nın büyük bir hevesle İsviçre'ye giden iki yetkilisi, 15 Ocak'ta İsviçre yetkililerinden “Çavuşesku'nun gizli hesabına rastlanmadı” yanıtını alarak Bern'den ayrılmak zorunda kaldılar.

Elena Çavuşesku'nun da, üzerinde bulunan beyaz bir el çantası içinde taşıdığı değerli mücheverlerle yakalandığı duyurulmuştu. TV'den de beyaz bir çantayı *kapalı olarak göstermeyi* ihmal etmemişlerdi. Yine de, mücheverler bir türlü ekrana gelmek bilmedi.

Bu da yalandı.

Neden sonra, Çavuşesku'ların ölümü üstüne haber ve yorumlar yayınlayan bir TV istasyonu, Elena Çavuşesku'nun elindeki beyaz çantada, şeker hastası olan Nikolay Çavuşesku'nun insülin iğnelerinin bulunduğunu söylemek "zahmetinde" bulundu. Hatta spiker, Çavuşesku'nun, karşı-devrimcilerin elinde tutsak olduğu süre içinde iğnelerini kullanmadığını söyledi. Çavuşesku yoldaş, sınıf düşmanları karşısında zayıf ve aciz görünmek istememişti.

Çavuşesku'ların yatak odasını da TV ekranına getirdiler. Romanyalı karşı-devrimcilerin "şaşaa" diye viyaklayıp durdukları yatak odasından çıka çıka, bir çift pijama, son derece sade bir yatak çıktı. Spiker, bu kez de başka kılıf buldu, "Çavuşesku'lar parası olup da zevksiz yaşayanlardandı."

Bu arada Türk basını da hemen "olay yerine" damladı. Bula bula, devlet başkanının eşinin iki kürkü olduğunu buldu. Yanında fotoğraf çektiren meraklı Türkler de oldu. Bu ne biçim "şaşaaysa"(!) görenler, "ee, ne var bunda" dediler. Çavuşesku'nun yazlık evi, kışlık evi, dağ evi, köy evi, sayfiyesi vb. diye tanıtılan konutların altından da, partinin resmi-gayriresmi konuklarını ağırlamak üzere elinde bulundurduğu, ya da eğitim merkezi olarak değerlendirdiği yapılar çıktı.

Sonuçta, toz bulutu dindiğinde, herşey gün gibi ortaya çıktı. Burjuvazinin karalama kampanyası, herkesi kendi gibi bildiğini sergiledi. Çavuşesku'nun bir Markos *olmadığı*, ülkede devrim "ihtimali" karşısında paracıkların emperyalist ülkelerin kasalarına dolduran parababaları gibi davranmadığını kanıtladı. (12 Eylül 1980 öncesinde bizim ülkemizde böylelerinin sayısının çok olduğunu yaşadık. Bunlar, ancak burjuvazinin mülkünün güvencesi olan faşizmle rahata erebildiler.)

Çavuşesku'nun "milyonları"na ilişkin kampanya, asıl olarak karşı-devrimcilerin Çavuşesku'nun *milyonlarından*, yani işçi sınıfından duyduğu büyük korkuyu gösterdi. Yalancının mumu söndü! Karşı-devrimcilerin korkusu sönmek bilmedi. 1990 Haziran'ında Bükreş'teki beyaz terörü kızıl terörle yanıtlayan maden işçileri karşı-devrimcilerin korkusunun hiç de yersiz olmadığını ortaya koydu.

Karşı-devrimciler, ta başından beri korkuyorlardı.

22 Aralık günü başlayan karşı-devrimci darbe, akşama doğru şiddetli bir direnişle karşılaşmıştı. Muazzam bir uluslararası desteğe sahip olmalarına karşın, kurşunların kulaklarının dibinden vızıldayarak

geçtiğini gören darbeciler, günlerce sık sık bina değiştirmek, hatta bir binadan ötekine zırlı araçlar içinde yolculuk etmek zorunda kaldılar. Kapısında bekleyen nöbetçilerin her gün değiştirildiği odalarda, ışık yakmaya bile cesaret edemedi haftalarca yaşamak zorunda kalan komplocular oldu.

Karşı-devrim ağır basıp da çarpışmalar azaldığında bile korkuları gitmedi. Kendi karargahlarının önünde nöbet tutan 12 asker birer kurşunla alınlarından vurulunca, yabacı gazetecilere panik içinde şöyle diyorlardı:

“Bize SAS timlerini, Batı Alman timlerini, Mossad'ı yollayın...”
(*Financial Times*, 29 Aralık 1989)

Braşov'dakiler, kurdukları komitenin üyelerinin adlarını bile açıklamaya çekiniyordu. “Köstence açıklarında, üzerinde Romen bayraklı 140 helikopter taşıyan bir Libya uçak gemisinin olduğu” söylentisi kentte çalkantılar yaratıyordu (*The Times*, 29 Aralık 1989). (Libya'nın uçak gemisi yok ki!) USC sözcüsü Kazimir İonescu, suikast korkusundan kimsenin evine gidemediğinden, günlerdir çalıştıkları odaların içinde yatıp kalktıklarından söz ediyordu (*Independent*, 30 Aralık 1989). Batı basını, “Romanya'nın liderleri korku içinde yaşıyor” diye manşet atıyordu. 15 Ocak tarihli *The Times*, Bükreşlilerin “günübirliğine bile değil, saatibirliğine yaşadığını, söylentilerle çalkalandığını” yazdı.

Bu ortam, karşı-devrimcileri, bir süre deli danalar gibi dönüp durmak, haftalık hatta günlük taktiklerle yaşamak, artan iç çelişkilerin sonucunda birbirinin gırtlığına sarılmak durumunda bıraktı. Coşkuları falan zaten yoktu. “Hiç kimse karşılaştığı insana ‘halk erki’ selamı vermiyor. İlgi kaybolmuş gibi. Bükreş, Prag ya da Doğu Berlin değil. Hatta Sofya bile değil. Çok garip!” (*The Observer*, 7 Ocak 1990)

Hiç de garip bir yanı yoktu. Bunca güçlü desteğe karşın korku içinde olmaları, yalnızca “kişisel korku”, “can güvenliği sorunu” vb. ile açıklanamaz. Bu denli derin ve süregen olan korku, ancak sınıfsal korku olabilir. Bunun da iki yönü var: a) Bu çarpışmayı kazansa bile, tarihsel olarak savaşı yitirmiş olan burjuvazinin işçi sınıfından duyduğu korku, b) Bununla bağlı olarak, Romen karşı-devrimcilerinin son derece güçsüz ve dar bir toplumsal tabana dayanmalarının verdiği korku!

KARŞI-DEVİRİMİN BİR YILI

Romanya karşı-devriminden bu yana bir yıl geçti. Bu dönem, hem Romanya'da hem de öteki sosyalist ülkelerde meydana gelen gelişmeler açısından, dünya işçi sınıfı için önemli unutulmaz deneyimlerle geçti.

Sosyalizmin ağır ama geçici bir yenilgi aldığı Romanya'da, işçi sınıfı, Batıcı burjuvaları ve Gorbaçofçu karşı-devrimcileri bütün hainlik ve sinsilikleriyle, zayıflık ve korkaklıklarıyla tanıdı. Geçici bir yenilgi diyoruz, çünkü, karşı-devrim altında geçen bu bir yıl içinde Romanya'da, yerlisi ve yabacısıyla, iktidarı ve muhalefetiyle tüm karşı-devrimcileri dehşete sürükleyen işçi eylemleri oldu. Grev haykırışlarının yükseldiği fabrikaların sayısı her geçen gün artıyor.

Romanya işçi sınıfı, geçmişte sosyalizmi kurmaya yetenekli olduğunu kanıtlamıştı. Şimdi ise -karşı-devrimle aldığı yenilgiye karşı- palazlanmaya çabalayan burjuvaziyi yeniden mezara gömecek güç ve yetenekte olduğunu gösteriyor. Sınıf mücadelesini hızla yükseltiyor.

İT DALAŞI

HEGOMANYA KAVGASI: HANGİ YOLDAN "İLERLEMELİ"

Karşı-devrimci darbenin ilk sonucu, erke el koyan Gorbaçofçuların, gizli komplo örgütü Ulusal Selamet Cephesi'ni (USC) legale çıkarmak, Çavuşesku yoldaşları ve yüzlerce komünisti öldürmek, binlercesini zindanlara doldurmak oldu. Erke yerleşir yerleşmez devletin adından, bayrağından sosyalizmi anlatan sözcük ve sembolleri kaldırdılar, devrim öncesinin burjuva marşını benimsediler. "Sosyalizm için yılda 6 gün ücretsiz, gönüllü çalışma'yı (Ekim Devrimi'nden bu yana sosyalizmin bir geleneği haline gelmiş olan subbotnikleri) kaldırdılar. "Yoldaş" sözcüğü kaldırıldı.

Gorbaçofçular, erkin kilit noktalarını (devlet başkanlığı, başbakanlık, savunma, içişleri, dışişleri, ekonomi, haberleşme bakanlıklarını, vb.)

kendi ellerinde tutarken, eften püften sorumlulukları (turizm bakanlığı, USC sözcülüğü, vb.) ise Batıcılara verdiler. Bu arada, eski rejime yönelttikleri saldırıları özellikle "Çavuşesku ve Sekuritate"ye yöneltip RKP adını geri çekerek, RKP tabanını "kazanma" taktiğini uygulamaya çalıştılar.¹

Buna bir kaç açıdan gereksinim duyuyorlardı. Bir kez, USC'nin gücü (muazzam Sovyet desteğine karşın), komplo örgütüne kattıkları bazı kilit adamların, bazı RKP döneğlerinin ve bir kısım entellektüelin dışına çıkmıyordu. Devlet aygıtı ise, yıllarca RKP'nin yönetimi altında çalışmış bürokratların, RKP üyelerinin elindeydi. Bu güçsüz konumda, hem erkin denetimini ellerinde tutma, hem de Çavuşesku ve sosyalizm yanlılarına karşı birliği sağlama gibi bir sorunla karşı karşıyaydılar. Batıcıların erk yapısı içine bu biçimde katılması, hem ikinci, üçüncü kademe kadro eksikliklerinin aşılmasına, hem de erke kendisi göz dikmiş olan Batıcı karşı-devrimcileri USC içine "hapsetme"ye yarayacaktı.

Gerçi, perde arkası lider Silviu Brucan, çarpışmaların sürdüğü bir sırada, karşı-devrimin "RKP'ye karşı yapıldığını", "RKP'nin öldüğünü, bittiğini, artık olmadığını" vb. söylemişti.² Ama şimdi ağız değiştiriyor, "4 milyon üyeli bir partide baskıcı önlem ve uygulamalara hiç karışmamış birçok insanın bulunduğunu ve bunların 'kazanılabilirceğini'(!)" söylüyordu. Bu ortamda, Çavuşesku döneminde gözden düşmüş bazı eski RKP'liler piyasaya çıkıp, "RKP'nin kongre toplaması, saflarını temizleyip yeni bir parti olarak yola devam etmesi" görüşünü ortaya attılar. "Demokratik komünist"(!) Janos Fazekas bunlardan biriydi.³

1. Karşı-devrimin ilk günlerinde, şiddetli çarpışmalar sürerken, hemen hemen bütün dünya televizyonları, RKP'nin güvenli örgütü "Sekuritate"den söz ediyordu. RKP'den söz eden yoktu. Kötu adam Çavuşesku'yu. Göstericilere ateş açılması emri o vermişti. Temeşvar'da "katliam"(!) Sekuritate yapmıştı. Sibiu'da "suları zehirleyen"(!) de Sekuritate'ydi. Karşı-devrimcilere karşı çatılardan, sokak köşelerinden mücadele eden, bir gecede 7500 ölüm cezası verip infaz bile eden(!), Çavuşesku'yu kurtarmaya kalkışan, Sibiu'da ağır silahlarla karşı-devrime en büyük direnci gösteren vb. hep Sekuritate'ydi.

2. Karşı-devrimci darbenin lideri Silviu Brucan'ın RKP, işçi sınıfı ve sosyalizm üzerine görüşleri için *Ek 6'*ya bakınız.

3. Macar asıllı Fazekas, 1982 yılına kadar başbakan yardımcılığı, hatta RKP Siyasal Yürütme Komitesi üyeliği yapmış, ama sağ görüşleri nedeniyle görevden uzaklaştırılmıştı. Fazekas, Çavuşesku yoldaşı "kültürsüz, kaba biri, bir anarşist, bir kariyerist, bir derebeyi, bir mutlakiyetçi" olarak tanımlıyor, RKP tabanında sempati toplayacağı düşünceyle, "ben, bilimsel sosyalizme olan inancımı, gömlek ya da pantolon değiştirir gibi değiştirmeyeceğim" diyor. Hatta, işçilerin acı ve öfkesini paylaştığını(!) gösterebilmek için, "Romanya'da bugün çok sayıda anti-komünistin var olduğunu", çarpışmalarda "ölenlerin içinde, çok sayıda parti üyesinin olduğunu" söylüyordu.

Ama Fazekas, önerdiği RKP "kongre"sinin(!) "Çavuşesku"ların hizmetçilerini ve ikiye bölünmüş oportünistleri" temizlemesini, dahası, partinin kendisini feshetmesini ve demokratik "sol sosyalist" bir partiye dönüşmesini istiyordu. "Demokratik komünist parti" anlayışı, Yağcı'ların TBKP'siyle çok benzeşiyordu:

Gorbaçovçuların bu taktiğinin ömrü kısa oldu. Batıcı karşı-devrimciler, yapılan manevranın farkına vardılar. Bir yandan erkte kilit görevler isterken, bir yandan da USC'nin kurduğu geçici karşı-devrim hükümetinde "komünitler"(!), Sekuritate ajanlarının, Çavuşeku'nun adamlarının olduğunu söyleyip, USC'yi gözden düşürme kampanyası açtılar. RKP düşmanı sokak gösterilerine, linçlere, ordu içinde örgütlenme çalışmalarına hız verdiler. Öte yandan, RKP üyelerinin ezici çoğunluğu, Gorbaçovçu karşı-devrimcilerin hain, sinsi manevrasını, bürokraside ve üretim planında "sessiz" ve etkin bir direnç göstermeye başlayarak yanıtladılar.

Batıcılar, USC iktidarının "geçici bir yönetim" olduğunu, ana görevinin ülkeyi seçimlere hazırlamak olduğunu ileri sürüyor, legale çıkan Ulusal Köylü Partisi(UKP), Ulusal Liberal Parti(ULP) gibi, sosyalizm öncesinin kralcı-burjuva partilerinin yönetimde yer almasını, tarım ve endüstride hemen özel mülkiyete geçilmesini, kolektif çiftlik arazilerinin, sosyalizm öncesindeki "eski" sahiplerine "geri verilmesini" istiyorlardı.¹

Batıcılarla Gorbaçovçuların kapışması, Batılı emperyalist ülkelerin de yoğun çabasıyla, hızla gelişti. Karşı-devrimin aslında bir Sovyet kompleksine ilişkin çeşitli haberler de bu dönemde yayınlandı. İngiliz gazeteleri, Doina Cornea gibi UKP liderlerini "işçi dostu" tanıtan yayınlar yaptılar. Temeşvada Batıcılar, USC'nin yerel komitesinden Gorbaçovçuları attılar. Anti-komünist sokak gösterileri yoğunlaştı. Göstericiler, Gorbaçovçuları karşı-devrimi onu gerçekleştiren(!) halktan(!) çalmakla suçluyorlardı.

Karşı-devrimin üçüncü haftası dolarken, 12 Ocak 1990'da, Bükreş'teki USC merkezini basan 10 bin Batıcı karşı-devrimci gösterici, RKP'nin yasadışı ilan edilmesini, para ve mal varlığına el konulmasını, yikalanan komünistlerin idam edilmesini, USC hüküme-

"Her çok partili rejimde, demokratik olduğu sürece bir komünist partisine yer vardır. Parti, demokratik merkeziyetçiliği, proletarya diktatörlüğünü ve sınıf mücadelesini bırakırsa, demokratik olabilir." (The Observer, 21 Ocak 1990) (abç)

1. Ulusal Köylü Partisi(UKP), 1928-1938 döneminde, monarşiye parlamentoda çoğunluğu elinde bulunduran, en güçlü partiydi. Devrimle birlikte 1947'de sosyalizme karşı çıktı, feshedildi. Liderleri uzun yıllar Batı Avrupa'da sürgünde yaşadı. Devrimden kaçan kralcı ve faşistlerin kurduğu Dünya Hür Romanlar Örgütü kanalıyla, emperyalist dünyadan karşı-devrime uluslararası destek sağladı. 20 Mayıs 1990'da yapılan seçimlerde oyların yüzde 2,5'ünü aldı. Demir Muhafızlar adlı faşist örgülle ilişkileri var. Fransız elektronik tekeli Thomson gibi "hümanist"(!) kuruluşlardan destek görüyor. UKP'nin amacı, "komünizmin izine bile rastlanmayacak bir demokrasi"(!) Liderleri arasında Doina Cornea gibi azınlık anti-komünistler, Ion Ratiu gibi milyarder armatörler var.

Ulusal Liberal Parti(ULP), 19.yüzyılın ortalarında kuruldu. Romanya'nın "toprak birliğini", "Büyük Romanya'yı" savunuyor. II.Dünya Savaşı'ndan sonra SSCB sınırları içinde kalan Besarabya'yı geri istiyor. Macarları "ayrılıkçı" görüyor, kralın geri gelmesini istiyor. Mayıs seçimlerinde oyların yüzde 6,4'ünü alarak karşı-devrim parlamentosunun üçüncü büyük partisi oldu.

tinin istifasını, genel seçimlerin nisan ayında değil daha ileri bir tarihte yapılmasını vb. istediler. Toplantı halindeyken yakalanan USC liderliği, içine almış olduğu Mazilu gibi Batıcıların göstericilere amigoluk yaptığı bir ortamda, panik içinde bazı kararlar aldı.¹ Daha önceden kaldırıldığı ilan edilen ölüm cezası için referanduma gitmeyi kabul etti. En önemlisi, USC'nin "devlet başkanı" Gorbacofçu İliescu, göstericilerin yanına kadar gelerek, RKP'nin yasaklandığını ilan etti. Böylece, RKP, Avrupa'nın TKP'den sonra ikinci illegal partisi oldu.²

Bu olayda onurusuzlukları kadar korkaklıkları da sergilenen Gorbacofçular, herhalde bu tutumla RKP tabanına yönelik taktiğin çökeceğini gören Sovyetler'in de "uyarısıyla", ertesi gün, sadık askeri birliklerin koruması altında bir daha toplandı. RKP'yi resmen yasaklama kararı yeniden formüle etti. "RKP'nin tüm mal ve para varlığına devletin el koymasını", partinin tepe yöneticilerinin yargılanmasını kararlaştırdı.³

USC, tarımsal-endüstri kompleksleri kurulması projesinin durdurulduğunu, üretim araçlarında özel mülkiyete geçileceğini, ilk elde 2 milyon hektar kolektif çiftlik arazisinin köylülere özel mülk olarak dağıtılmasını da kararlaştırdı. Başbakan yardımcısı Mihail Draganescu, merkezi planlamanın kaldırılacağını, "serbest pazar ekonomisi"nin mekanizmalarının getirileceği, "geleneksel Romen yaşamı olan (özel-
1. Çavuşesku döneminde BM toplantısına kaçırdığı gizli "insan hakları" raporuyla tanınan dışişleri bakanlığı eski uzmanı Mazilu'nun görüşleri, katıksız burjuva erkine "ilerlenmek" isteyen karşı-devrimin gelecek için neler vaad ettiğini(!) iyi anlatıyor:

"Romanya özgür olacak. Komünist değil, ama demokratik olacak." (*Financial Times*, 28 Aralık 1989)

"Halk ortaya çıkıp siyasal eğilimlerini söylemelidirler, ama o zaman resmi dairelerde, hükümette vb. görev yapamazlar. (İlginçtir, halk KP'yi destekliyorsa o zaman biz istenmiyoruz, gidelim demiyor. Demokrasi, çoğunluğun iradesi gibi kaygıları olmadığını, "halk ayaklanması" sözünün ne kadar sahte olduğunu açık ediyor.-M.K.) KP'yi desteklemiyorlarsa bunu da açık açık söylemelidirler." (*Financial Times*, 8 Ocak 1990)

"Komünistler tarafından (yıllar içinde) atılan adımları tersine çevirmek için olanaklı olan herşeyi yapmak istiyoruz..." (*Newsweek*, 15 Ocak 1990)

"Reformlarımız (öteki sosyalist ülkelerde olandan) daha radikaldir. Siyasal alanda daha şimdiden eski yapıların tümünü kaldırdık. Ben değil, benim meslektaşlarım değil, ama devrimin kendisi (yani karşı-devrim-M.K.), geçmişe ait herşeyin ortadan kaldırılmasını (sosyalizmin kurumlarının likide edilmesini-M.K.) istedi. Ve bunun için çok kan döktük... Reformlarımız çok, çok radikal olmak zorundadır." (*agy*) (abç)

Mazilu, 12 Ocak gösterisinden sonra, Brucan'ın "Mazilu'nun eskiden Sekuritate Akademisi'nde öğretmenlik yapmış olduğu" haberlerini basına sızdırmasıyla gözden düştü.

2. Gorbacofçu İliescu, RKP'yi yasaklama kararını şu sözlerle açıkladı:

"Çavuşesku diktatörlüğü tarafından ele geçirilmiş ve ulusal ruha ve tarihsel geleneklerimiz ters düşen bir uygulamaya içinde olan RKP, 12 Ocak 1990 tarihinden itibaren yasaklanmıştır."

3. 1990 Kasım'ında, Batı gazeteleri RKP'nin "yeniden doğduğu" haberini verdiler. Sosyalist işçi Partisi adıyla kurulan bu partinin RKP'nin legale geçmesi olduğu konusu kuşkuludur. Çünkü yeni partinin onur başkanlığına, 1989'da Çavuşesku'ya karşı yayınlanan "6'ların mektubu"nda imzası olan Konstantin Pirvileску yapıyor. Ayrıca, SİP'in, "RKP'nin değerlerinden olumlu(!) olanlarını alacağı" ilan edildi.

Büyük bir olasılıkla, USC yönetimi, Öfkesi azmaya başlayan işçi sınıfını, bu parti aracılığıyla dizginlemeye çalışıyor. Gelişmeleri göreceğiz.

M.K.) tarıma dönüleceği” sözünü verdi. Eğitimde sosyalist içerik kaldırıldı, din propagandası, kilisenin anti-komünist faaliyetleri legalleştirildi. Bu arada, Batıcıların saldırılarına karşı bir önlem olarak, miting ve yürüyüşler izne bağlandı. USC’ye bağlı komitelerdeki Batıcılar görevden uzaklaştırıldı.

Ama artık çok geçti. Karşı-devrimin, mantıksal sonucuna - *katıksız burjuva erkine* - ilerletilmesini (dolayısıyla Gorbaçovçu “komünist”lerin de temizlenmesini) isteyen Batıcılar, zayıflık ve korkaklığını gördükleri (perestroyka çizgisinde, denetimli kapitalist restorasyon isteyen) Gorbaçovçulara karşı gösterileri hızlandırdılar. Ortak platform oluşturarak Batı ülkelerinden yardım istediler. Cornea “sorunların sokakta çözüleceğini” ilan etti, anti-komünistleri sokak eylemlerine çağırırdı. Karşı-devrim cephesinde *hegomanya savaşı* azdı.

İŞÇİLER SOKAĞA ÇIKIYOR

Bu ortamda, Ocak ayı ortasında Romanya’ya giderek USC yöneticileri ile görüşen İngiltere dışişleri bakanlığı müsteşari William Waldegrave, Gorbaçovçuları Batıcıların istemlerini yerine getirmeye çağırırdı, “aksi takdirde gelip kapıya dayanırlar” dedi. USC, Batı’nın bu tutumunu kendisini bir siyasal partiye dönüştürme ve seçimlere katılma kararı verip, Bükreş merkezindeki gösteri ve yürüyüşlerini de yasaklayarak yanıtladı.

“Bardağı taşıran” bu gelişmeler üzerine, USC’deki Batıcılar (Mazilu, Cornea vb.) istifa ettiler. UKP, ULP gibi partilerin öncülüğünde 18 Batıcı karşı-devrimci örgütün 28 Ocak’ta düzenlediği gösteride, 15-40 bin arası olduğu söylenen bir kalabalık, “kahrolsun komünizm, kahrolsun USC, kahrolsun *perestoyka*” sloganlarıyla hükümet binasını basmaya çalıştı. Göstericiler Gorbaçovçuların can güvenliğini sağlayan askerlerle çatıştılar.

Bu saldırıya karşı da yalnız kalan USC yönetimi, bu kez, Bükreş çevresindeki fabrikalarda, maden ocaklarında, Karadeniz kıyısındaki tersanelerde çalışan işçilere “kapitalistlerin, toprak ağalarının Bükreş’i bastığı” haberini yolladı ve yüzsüzce yardım istedi. Bu, aynı zamanda, Batıcıları “ülkeyi yabancılara satmaya çalışan kapitalistler” (yani düşman), Gorbaçovçu kliği de “işçi dostu”(!) göstermeyi hedefleyen taktik bir manevraydı.

Romanya işçi sınıfı, aralık ayından beri, siyasal erki yitirmenin burukluğu, partisinin illegale zorlanmasının ve liderlerinin öldürülüp hapsedilmesinin acısı içindeydi. "Tarım ve endüstride özel mülkiyete" dayalı bir gelecekte emperyalist sömürüyü, kendi yoksullaşmasını, işsizliği, haklarının daha da kısıtlanmasını görüyordu. Bu nedenle, 60 bin dolayında işçi, "kapitalistleri tepelemek üzere" işyerlerini boşaltarak Bükreş merkezine aktı. Batıcı partilerin merkezleri basıldı, sokakta yakalanan Batıcılar dayaktan geçirildi.

Bu eylem, kısa vadede Gorbaçofçulara yaradı gibi göründüyse de, işçilerin haykırdığı "kapitalistleri yurtdışına gönderin", "bunlarsız demokrasi istiyoruz" vb. sloganlar, onların aslında *neyi istemediklerini* çok güzel yansıttı. *The Times*, işçilerin bu psikolojisini şöyle yansıttı:

"Herhangi bir büyükçe Romen fabrikasına yapılacak bir ziyaret, işlerini yitireceklerinden çekinen işçilerin böyle bir duruma (fabrikaların özelleştirilmesine) karşı çıktıklarını ortaya çıkarıyor.

"Tren, rulman ve metro vagonları üreten 23 Ağustos fabrikasında tesviyecisi olan Ion Neascu, 'biz yurtdışından patronların gelecek bizi işimizden etmesini istemiyoruz, ailelerimize bakmamız gerek' diyor.

"Çavuşesku'nun bu gözde fabrikasının işçileri, geçenlerde cepheye destek için yapılan yığınsal gösteride önde yeraldılar. (İşçilerin) birçoğu, UKP'nin genel merkezini, yabancı sermaye getirmeye yönelik kampanyasından ötürü işgal etti." (*The Times*, 7 Şubat 1990) (abç)

Romen işçilerin, sınıf sezisiyle Batıcıları dayaktan geçirmesini, "işçiler Gorbaçofçulara destek veriyor" biçiminde yorumlayanlar oldu. Oysa, okun ucunun o an Gorbaçofçulara da yöneltilmemiş oluşu, hem işçilerin doğru önderlikten yoksun oluşundan, hem de "yabancı çıkarlarını" temsil ettiğini duyduğu düşmana önce vurmak gerektiğini düşünmesindendi.

Gorbaçofçular yine de, Bükreş merkezine doluşan işçilerin beklenmedik, sert tepkisinden çok korktular. Hele haykırılan anti-kapitalist sloganlar hiç hoşlarına gitmedi. Brucan, "işçilerin, üretim düzeyi tehlikeli düzeyde düşük olan fabrikalardan dışarı çıkmasını durdurmaya çalıştığını" söyledi. Başbakan Petre Roman, "işçilerin bu eyleme hükümetin insiyatifi dışında girişmiş olduğunu" duyurarak Batıcılardan özür diledi.

Gorbaçofçular işçileri "koz" olarak kullanıp Batıcıları "uzlaşmaya zorlamak", kendi erklerini korumak istiyorlardı. Petre Roman'ın

olayların ertesi günü “ulusal selamet” yolunda uzlaşma yapma çağrısı yapması, Batıcı muhalefeti dikkate alan önerilerle gelmesi bundandı. Buna göre, seçimler mayıs sonuna erteleniyor, USC'nin bir bölümü aynı adla partileşirken, bir bölümü de Ulusal Birlik Konseyi adıyla oluşturulacak yeni yönetim yapısı içinde, öteki partilerle koalisyon yapacak, erkte kalcaktı. Ayrıca, yeni seçim yasasıyla çok partili rejim, yasama-yürütme ayrılığı (burjuva parlamentarizm) kabul ediliyordu.

İşçilerden tokat yiyen Batıcılar, 253 üyeli geçici Ulusal Birlik Konseyi'ne katılmayı kabul ettiler.¹ Ama bir yandan da, Gorbacov karşı-devrimci Silviu Brucan'ın İngiliz gazetelerinden *The Independent*'ta yayınlanan, işçi sınıfı düşmanlığının teorisini yapan yazılarını Romenceye çevirip fabrikalara dağıtarak, intikam almaya çalıştılar.² Zaten öfke dolu olan işçiler, Brucan'ın görüşlerine büyük tepki gösterince, Brucan, perde gerisinden yürüttüğü karşı-devrim liderliğinden istifa etmek, çalışmasını “uzman” olarak sürdürmek zorunda kaldı.

Brucan'ın ayrılmasıyla önemli bir başarı sağlayan, bu arada Gorbacov hükümetin sorumluluğunu üstlenmeden erk yapısına da giren Batıcılar, hegomanya kavgasını bir üst düzeye, orduya yükselttiler. Radyo-TV şefi Munteanu, turizm bakanı yüzbaşı Lupoi ve bazı aydınlar, “komünistleri”(!) sahtekarlıkla suçlayarak USC'den istifa ederek, sokak gösterilerini şiddetlendirerek, Gorbacovcuları kapitalizm doğrultusunda daha temel adımları daha hızlı atmaya zorlamaya çalıştılar.

Manevra alanı giderek daralan USC yönetimi, şubatın ilk haftası içinde Romanya'da endüstride özel mülkiyetin geliştirilmesi yönünde önemli bir kararname yayınladı.³ 40 yıldır ilk kez yayınlanan bu belge, Gorbacovcuların hedefinin kapitalist restorasyon, Batıcılarla “ayrılığının” ise bu işin kimin *hegomanyasında* (Batının çizgisinde mi yoksa

1. Seçimlere kadar geçici parlamento görevi yapan, ama hükümetin uygulamalarını veto yetkisi bulunmayan bu yeni yapıda, her parti ya da etnik grup 3 delegeyle temsil edildi. USC, toplam 37 kayıtlı siyasal parti ve 9 etnik azınlığın katıldığı Ulusal Birlik Konseyi'nde, merkez ve bölge temsilcilerinin, gençlik delegelerinin, hükümet üyelerinin içinde olduğu 111 kişilik bir kontenjanla yer alıyordu. Konsey 20 Mayıs seçimlerinden sonra feshedildi.

2. 6 Mart 1990 tarihli *The Independent* gazetesi, Bükreş'teki işçi temsilcilerinin, İngiliz gazetesindeki röportajda işçilere hakaret ettiği gerekçesiyle Gorbacovcu Silviu Brucan'ı mahkemeye verdiğini yazıyor. Brucan'ın işçi sınıfı hakkındaki görüşleri için *Ek 6*'ya bakınız.

3. Bu karnameyle, en fazla 10 üyeli “kooperatifler”, “birlikler” (yani limited şirketler-M.K) ve başka özel şirketler kurulabilecekti. Özel firmaların çalıştırabilecekleri işçi sayısı, şimdilik kaydıyla 20 olarak belirleniyordu. (USC'deki tartışmalarda Brucan, sınırın 50 işçiye kadar genişletilmesini savunmuş, ama, işçi sınıfının kapitalistlere duyduğu öfkeden çekinen öteki USC üyeleri, sınırın 20 işçi olmasına karar vermişlerdi.) Kararname, yabancı sermaye gelişini dış ticaret bakanlığının iznine bağlıyor, ortak yatırım projelerinde hisselerin %51'inin Romanyalı ortakta olması gerektiğini vurguluyordu.

Gorbaçov'un perestroyka çizgisinde mi) gideceği ve hızının ve ölçeğinin ne olacağı (hızlı ve kapsamlı özelleştirme mi, işçileri "alıştırarak", denetimli kapitalistleşme mi) konusunda olduğunu bir kez daha ortaya koydu. Aralarında özde ayrılık yoktu.¹

The Times, bunu şöyle anlattı:

"Bir Batılı ekonomist, bu yasanın özellikle hizmet sektörünü etkileyeceğini söyledi. Bu yasa uyarınca küçük lokantalar, kahvehaneler, küçük dükkanlar açılabilir, dedi.

"Ancak, varolan 29 muhalefet partisinin çoğu, özelleştirmenin çok daha geniş ölçekte sürdürülmesi için baskı yapıyor ve Ulusal Köylü Partisi, ülkeye Batı sermayesi getirmek için mücadeleye ediyor. Özelleştirmenin önde gelen savunucularından biri olan Doina Cornea, 'endüstri ve tarım, özel mülkiyet altında daha karlı olacaktır' diyor. Cornea, karsız işletmelerin kapatılması yerine, (özel girişimcilere) kiralananın daha doğru olacağını söylüyor." (*The Times*, 7 Şubat 1990) (abç)

USC'nin ekonomik komisyon üyesi Bogdan Teodriu'nun şu sözleri de, Gorbaçov'uların konumunu iyi anlatıyordu:

"Ekonomimiz için iki yol var: Ya merkezileşmiş ekonomi, ya da pazar ekonomisi.

"Bizim için sorun, çok fazla patlamaya ve toplumsal istikrarsızlığa yol açmadan (işçileri uyutarak, onların sokaklara dökülmesine olanak yaratmadan, demek istiyor-M.K.) pazar ekonomisine nasıl geçileceğidir. İflas etmiş fabrikaları bir gecede kapatıp işçileri sokağa atamayız. (Alıştırma

Öte yandan, ocak ayı içinde, bir başka kararnameyle tarımda özel mülkiyetin yaygınlaştırılması öngörölmüş, birçok özel çiftçi, Ulusal Köylü Partisi'nin örgöllemesi ve USC'nin göz yummasıyla - ekilebilir toprakların %65'ini oluşturan- kolektif çiftlik arzilerini karşı-devrimci işgallerle özelleştirmişti. Başbakan Petre Roman, sonradan karşı-devrimin "başarılarını" anlatırken, ekilebilir arzinin yalnızca yüzde 29'unun devlet elinde olduğunu, gerisinin özel çiftçilere dağıtıldığını söylüyordu. (*The Times*, 25 Şubat 1990)

1. Karşı-devrimin liderleri, çeşitli konuşmalarında USC'nin çizgisini yeterince açmışlardı.

Perde arkası lider Brucan, "komünizmin çöktüğünden sonra yeni ekonomik teorilere gerek duyulduğunu" belirtiyor ve şunları savunuyordu:

"Romanya, Batı'nın zorladığı hızla değil ama, pazar ekonomisine doğru gidecektir... Tarımda küçük üretim özendirilecek, daha sonra hafif endüstri ve hizmet sektörüne geçilecek. Bir kısmı karlı olan ağır endüstri, devlet denetimi altında olacak. Özel tarımcılık geliştirilecek."

Brucan, her zamanki küstahlığı içinde yaptığı "dobra dobra" konuşmalarda, USC'nin kapitalist restorasyon çizgisinin işçi sınıfı için ne anlama geleceğini de saklamıyor ve şöyle diyor:

"Bu yılın sonunda, kapanan fabrikalar yüzünden yüzbinlerce işçi işten çıkartılacak... Daha şimdiden, Çavuşesku'nun projelerinin iptal edilmesiyle 3 bin kadar işçi işsiz kaldı... Çavuşesku yıllarının mirası, tedrici olarak pazar mekanizmalarının uygulanmasıyla halledilecek." (*The Independent*, 22 Ocak 1990)

Darbenin ardından ekonomi bakanlığına getirilen general Stanculescu'nun liberalleşme planına göre, merkezi planlama sistemi, yabancı yatırımlar ve ortak işletmeler için engeller kaldırılacak, kooperatiflere ait 2 milyon hektarlık tarımsal arazi köylülere geri verilecek (özel çiftçiler, bu karar bekmeden toprak işgallerine giriştiler), dış ticarete devlet tekeli kaldırılacaktır.

alıştırma kapatacağız, demek istiyor-M.K.) Geçiş zaman alacaktır.”
(*Financial Times*, 14 Şubat 1990)

BATICILARIN SALDIRISI ŞİDDETLENİYOR

USC'nin verdiği siyasal ödünler, kapitalist restorasyon yolunda attığı adımlar, Batıcıların önünü kesmeye yetmedi. Onlar, şubat ayı içinde oluşan yeni dengede Gorbaçovçuları safdışı edebileceklerini düşünüyor, bu nedenle saldırının dozunu iyice yükseltmeyi hedefliyorlardı. Bunun sonucunda, sokakları dolduran Batıcı göstericiler, radyo-TV şefinin istifasını isteyen eylemlere giriştiler. Bunun ardından, 300 dolayında havacı subay -daha sonra Temeşvar ve Bükreş'teki birliklerden, askeri akademi öğrencilerinden, yedek subaylardan, piyade birliklerinden katılımlarla bu sayı 2 bine vardı- Batıcı öğrenci guruplarınca desteklenen bir eylem koydular, savunma bakanı Militaru'nun ve içişleri bakanı Chitac'ın istifasını ve orduda komünist olarak bilinenlerin tasfiyesini istediler. Başbakanı hedef alan anti-semitik kampanyaya hız verildi.

Ordudaki bu bölünmeyle birlikte, radyo-TV şefi Aurel Munteanu istifa etti, Sovyet ajanı olarak bilinen savunma bakanı Militaru görevden alındı. İktidardakilerin zayıflığını gören Batıcı karşı-devrimciler, artık karşı-devrimin “ikinci aşamasının gelip çatdığı” gibi sloganlar atmaya başladılar. Militaru'nun görevden alınmasından iki gün sonra yapılan bir gösteride, yüzlerce gösterici devlet başkanlığı sarayını bastı. Bir gurup, nöbetçi askerleri aşarak binaya daldı, kapıları pecereleri kırıp, binada buldukları başbakan yardımcısını (rejimin 3 no'lu adamı) dövdü. 400'ü aşkın nöbetçi asker, bu olaylara seyirci kaldı.

Korku içinde telefona sarılan İliescu, yeniden işçilerden yardım istedi. Bu kez Bükreş'ten kimse gelmedi. 350-400 kilometre öteden 3 bin madenci gelerek, Batıcıların gösterilerini “yatıştırdılar”. Madenciler, Bükreş'te yaptıkları gösteride Cephe'nin savunusundan çok “ülkenin yabancılara satılması ve patronların madencilerin yaşamlarını mahvetmesi” tehlikesini protesto ettiler.

İşçilerin her ortaya çıkışı, sınıf mücadelesini daha da kızıştırmaya, Batıcılarla Gorbaçovçuların iç çelişkilerini daha da azdırmaya yaradı. Bu arada, II.Dünya Savaşı sırasında Nazi SS birliklerinin Romanya'da dengi olan Demir Muhafızlar yeniden canlandı. Moldavya bölgesinde,

Bacau kentinde yayınlanan Demir Muhafızlar imzalı bir bildiri de şöyle denildi:

“Demir Muhafızlar, herhangi bir solcu ideolojiyi destekleyen herkesle mücadele edecektir... Bütün komünistleri, sosyalistleri ve pis solcuları likide edene kadar mücadele edeceğiz. Güce inanıyoruz... Gün bizim günümüzdür.”

Gerçekten Batıcı karşı-devrimciler, günün kendilerinin günü olduğuna inanıyor, Bükreş sokaklarına “nihai çözüm ikinci bir devrimdir (karşı-devrimdir-*M.K.*)” sloganını yazıyorlardı. Batı basını da, İliescu'ya karşı Doina Cornea'yı öne çıkaran yazılar yayınlamak karşı-devrim cephesindeki hegemonya kavgasını körüklüyordu. *The Times*'ın 20 Şubat 1990 tarihli başmakalesi şöyle diyordu:

“Devlet başkanlığını vekaleten yürüten bay İliescu'nun bu görevi, örneğin Romanya'nın en seçkin demokrati(!) olan bayan Doina Cornea'ya verilebilir.

“Bayan Cornea, geçen ay, komünist oyunları ve Marksist politikların sürmesini protesto ederek Cephe'nin liderliğinde istifa etti. Serbest pazarın (kapitalizmin-*M.K.*) güçlü savunucusu olan Cornea, başarılı olabilmesi için en az Polonya'ninki kadar radikal -ve acılı- olmak zorunda olan Romanya'nın ekonomik dönüşümünü (kapitalizmin restorasyonunu-*M.K.*) başlatacak otoriteye sahip olacaktır.”

Batı, Gorbaçovçular için iyi şeyler düşünmüyordu. USC yöneticileri, bu saldırıyı, kendilerini temize çıkarmaya yönelik açıklamalarla göğüslemeye çalışıyorlar, başbakan Petre Roman aynen şu sözlerle günah çıkarıyordu:

“Nasıl olur da, bütün veriler tam tersini söylerken, halk (karşı-devrimci küçük burjuvalar-*M.K.*) bizim başka bir komünist hükümet olduğumuzu söyleyebilir?

“Romanya'da komünist partisi de komünist ideoloji de ölmüştür...(!) Hükümetin şimdiye kadarji uygulamaları açıkça *komünizme terstir*. Anti-Stalinisttir, anti-Bolşeviktir.” (*The Independent*, 17 Şubat 1990) (abç)

Bu sözlerin bile Batı'nın güveninikazanmaya yetmediğini görünce, büyük yaygaralarla, RKP yöneticilerinin, Sekuritate üyelerinin televizyonlardan naklen yayınlanan duruşmaları başlatıldı. İliescu'nun

emriyle Bükreş'teki Lenin heykeli, Batı'dan getirilen uzmanların "teknik"(!) yardımıyla yıktırıldı. Kral Mihail'in ülkeye dönüşüne ses çıkartılmayabileceği türünden söylentiler Batı'nın kulağına fısıldanmaya başlandı.

Karşı-devrim, USC'nin "ikramlarının"(!), "demokrasiyi geliştirmek"(!) ve kamu düzenini sağlamak üzere ordu ve polise olağanüstü yetkiler tanınmasının da yardımıyla, 20 Mayıs'ta yapılacağı ilan edilen seçim "sathı mailine" girdi.

20 MAYİS SEÇİMLERİ VE KIZIL TERÖR

Karşı-devrimin altıncı ayı dolarken genel seçimler yapıldı. Seçim havası gelişirken tüm ülkede hava kızıştı. Öğrenciler, gün aşırı düzenledikleri gösterilerle Bükreş'te yaşamı felce uğrattırlarken, Ulusal Köylü ve Ulusal Liberal partilerin liderleri, Batı'nın güçlü desteğine de yaslanarak, oy avcılığına çıktılar. Seçmenlere deste deste para dağıttıkları vb. söyleniyordu. Bu arada, Macar azınlığın yoğun yaşadığı Transilvanya'da Macarlar ile Romenler arasında meydana gelen çatışmalarda ölenler, yaralananlar oldu.

Bu ortamda Gorbaçofçu yönetim kliği, gerçekte kapitalist restorasyonu hedeflediği konusunu iyice geri plana iten bir seçim taktiği izledi. Seçmenlerin önüne "istikrar mı anarşi mi" sorusunu getirmeye, Batıcı partileri "anarşi" ile özdeşleştirmeye çalıştı. Batıcıların ana partileri olan Ulusal Köylü Partisi'yle Ulusal Liberal Parti'yi, "ülkeyi yabancılara satmaya çalışan işçi düşmanları", "yabancı sermayenin ajanları", "emperyalistlerden para alan serseriler", "işsizlik getirecek olan kapitalist patronlar" olarak tanıttılar.

USC'nin ekonomik-siyasal programı, Batıcılardan özde farklı değildi. Ancak USC'nin demagojisi, Batıcı partilerin, gözü dönmüş anti-işçi ve anti-komünist kampanyalarıyla zaten kendi kendilerini Romanya toplumundan epeyce yalıtılmış olduğunu dikkate alıyor, işçi sınıfının kapitalizme, kapitalistlere duyduğu kini dayanak yapıyordu. Üstelik, USC, kendi kapitalist restorasyon programının "işsizlik yaratmayacağına", "Romanya'yı yabancı sermayeye satmayacağına" dair güvece(!) bile veriyordu (*Financial Times*, 15 Mayıs 1990). Bu taktik, olumlu sonuç verdi.

Romanya işçi sınıfı, Çavuşesku ve RKP döneminde sosyalizmin

kazanımlarıyla tanışmıştı. Sosyalizm altında işsizlik nedir bilmemişti. Önüne, UKP-ULP gibi Batı'nın emperyalist ülkeleriyle bağlarını övünerek anlatan ve liderlerinin çoğu bu ülkelerden "ithal edilen" siyasal partilere, "istikrar" kartına oynayan USC arasında seçim yapma gibi bir tercih gelince, iki kötü arasında daha az kötü olanı tercih etti. Oyunu, propagandası pervasız işçi düşmanı olanlara değil, "işsizlik yaratmayacağım" diyene yöneltti. Liderleri öldürülmüş, zindana atılmış, partisi RKP yeraltına itilmiş olan işçiler, bu koşullar altında yapılabilecek en rasyonel tercihi yaptıklarını düşündüler. Oylarını USC'ye verdiler.

Ülkeyi 40 küsur yıldır başarıyla yönetmiş Romanya Komünist Partisi'nin yasaklı olduğu genel seçimlerde, Ulusal Selamet Cephesi, oyların yüzde 66,3'ünü aldı. Macar Demokratik Birliği yüzde 7,2 oy alırken, Ulusal Liberal Parti seçmenlerin yüzde 6,4'ünün, seçimlerin ana mağlubu olan Ulusal Köylü Partisi, ise yüzde 2,5'unun desteğini alabildi. Gorbaçofçu USC, parlamentoda mutlak çoğunluğu sağladı.

Endüstri ve tarım işçilerinin USC'den yana blok oy kullanmalarının yüzeysel bir değerlendirmesi, çoğu kişiyi, "USC'nin işçi sınıfını kazandığı" yanlısına götürebilirdi. Neyse ki, seçimlerin hemen ardından gelişen olaylar, Gorbaçofçu iktidar kliğinin de en az Batıcılar kadar yalnız ve yalıtılmış olduğunu bir kez daha kanıtlamakta gecikmedi.

BEYAZ TERÖR - KIZIL TERÖR

Batıcı karşı-devrimciler, seçimlerde Romen halkından hemen hemen hiç destek alamadıklarını görünce, iyice azıttılar. Bu kez "seçilmiş hükümeti" devirmek üzere gösterilere hız verdiler. Seçim öncesinden beri, kent merkezini işgal ederek, "komünistlerden arındırılmış bölge" dedikleri bir alanda açlık grevi yapan öğrencilerin polis tarafından dağıtılmaları, bardağı taşıran son damla oldu. Öfkeli karşı-devrimci bir kalabalık, 13 Haziran'da Gorbaçofçu iktidara karşı yeni bir saldırıya geçti.

13 Haziran 1990 günü, öğrencilerden ve çeşitli anti-komünist aydın gruplarından oluşan binlerce karşı-devrimci, polisle çatıştı, Bükreş'teki televizyon binasını ele geçirdi, yayını durdurdu, emniyet genel müdürlüğünü basıp yağma etti, yaktı. Saldırganlar, çok sayıda

taşıt aracını da ateşe verdiler. Hükümet yanlısı askerler, neden sonra televizyon binasındaki işgali kırabildi. Ordu ve polisle karşı-devrimci gösterici güruh arasında meydana gelen çatışmalarda 6 kişinin öldüğü açıklandı.

İliescu'nun liderliğindeki USC yönetimi, oyların ezici çoğunluğunu almıştı. Ama bu saldırı sırasında, hiç kimsenin kendi yanlarında durmadığını, hele iç bölünmeler nedeniyle, kendi ordu ve polisinin saldırıları engellemede "isteksiz" ve "çekingen" kaldığını görünce bir darbe girişiminden kuşkulandı. Karşı-devrimin gerçekleştiği günden beri yaptığı gibi, paniğe kapıldı. İliescu, radyo-TV'de telaş içinde bir konuşma yaparak, "demokratik güçleri, faşist başkaldırıcıyı ezmeye" çağırdı. Öğleden sonra alevlenen olaylar, ancak akşam 8'den sonra, Bükreş çavrasindeki fabrika işçilerinin kent merkezine gelişiyle durulmaya başladı. Polis-ordu, ancak bundan sonra "asayiş sağlama"(!) başladı.

Ertesi gün, 14 Haziran'da binlerce maden işçisi Bükreş'i bastı. Elleri sopaları, lastik boruları, demir çubuk, balta ve kazmalarıyla kente dağılan madenciler, iki gün boyunca "karşı-devrimci" olduğunu düşündükleri herkesi sopaladılar. Aydın ya da öğrenci olduklarını sandıkları insanları "Batıcı mıdır, Gorbaçofçu mudur" ayrımı yapmadan sopaladılar. USC'nin kendi polislerinden dayak yiyenler oldu. Hatta Bükreş'in, Lenin heykelini yıktıran Gorbaçofçu belediye başkanı Dan Petrescu, canını zor kurtardı. Batılı devletlerin, sokakta madencilerin önüne düşen elçilik görevlileri, Batılı gazeteciler sıkı dayak yediler.

Madencilerin, bir gün öncesinin "beyaz terörüne" yanıt olmak üzere uyguladıkları ve 38 saat süren "kızıl terör", muhalefete olduğu kadar iktidara da dehşet verdi. Başbakan Petre Roman, olaylar sırasında bir demeç vererek, maden işçilerinin "denetimleri dışında" olduğunu açıkladı. Hatta, Ulusal Köylü Partisi'nin, Ulusal Liberal Parti'nin, bunlara ait gazete idarehanelerinin, evlerin basıldığını, dağıtıldığını duyunca, madencileri hükümetin çağırmadığını ilan etmek zorunda kaldı.

Batıcı karşı-devrimciler, ancak madenciler 16 Haziran'da Bükreş'ten ayrıldıktan sonra saklandıkları deliklerden çıkabildiler. Gorbaçofçular ise, kendilerini "kurtarmaya"(!) gelen madencilerin, uluslararası ilişkilerde başlarına açtığı sorunları düşündükçe saçlarını başlarını yoldular.

Maden ve metal işçilerinin 14-15 Haziran'da Bükreş'te estirdiği işçi terörünün bazı önemli sonuçları oldu.

İliescu'nun devlet başkanı seçilmesiyle birlikte şiddetlenen olaylar, Gorbaçofçuların, en az Batıcılar kadar yalnız, işçi sınıfından yalıtılmış olduğunu gösterdi. İşçilerden aldıkları blok oyun ne kadar aldatici olduğunu, işçi sınıfının aktif desteğine sahip olmadıklarını yansıttı. İliescu'nun dışişleri bakanı Ion Pascu, kendilerini tanımlarken, "minnacık bir gurubuz" sözünü boşuna söylemiyordu. (*Financial Times*, 21 Haziran 1990)

Gorbaçofçuların güçlü bir toplumsal tabandan yoksun oluşu, devlet aygıtını kemiren Batıcı-Gorbaçofçu çekişmesinde, ordu ve polislin karşı-devrimci gürhun saldırısına müdahale etmede gösterdiği "çekingencilik"te de yansıdı. İşçilerin radyo ve TV'den tardıma çağrılmaları bunun sonucuydu.

Öte yandan, madencilerin ve metal işçilerinin İliescu tarafından çağrılıp çağrılmaması da çok önem taşıyordu. Petrosani madenlerinin başmühendisi Gavril Horvath'ın söylediği kadarıyla, madenciler, karşı-devrimci, faşist güruhun saldırıya geçtiğinin televizyondan gösterilmesi ve yayının kesilmesiyle birlikte, "kendiliğinden" harekete geçmişlerdi. Bir maden meneceri, "onları durdurmaya çabaladım, ama o kadar öfkeliydiler ki, allah bile onları durduramazdı" diyordu.

Bu öfke, sınıf öfkesidir. Madencilerin 14-15 Bükreş Haziran baskını, özünde, işçi sınıfının kapitalizmi, faşizmi, sosyalizm öncesinin kralcılarını temsil ettiğini düşündüğü bir kesime sınıf kinini kusmasıdır. Gorbaçofçu yönetimin savunulup savunulmaması, *ikincildi*. Maden işçiliğini sürdüren bir sendikacı olan Miron Cazmo, kızıl terörün haklılık ve meşruluğunu, "biz dünyanın ışığı ve vicdanıyız" sözleriyle anlatıyor, ülkede siyasetin ana ekseninin hala Romanya işçi sınıfı tarafından çizileceğine olan inancını yansıtıyordu.

Madencilerle ilgili başka ilginç bilgiler de var. İliescu yönetiminin karşı-devrimin ilk günlerinde yasaklamış olmasına karşın, madenciler birbirlerine hala "yoldaş" diye sesleniyorlar. Madenciler arasından biri, varolan siyasal yapıyla ilgili olarak aynen şunları söylüyor: "(Bu) demokrasiyi istemiyoruz. Bu partilerin hiçbirini istemiyoruz. Barış ve huzur istiyoruz" (*The Times*, 21 Haziran 1990). Bu sözler, İliescu'nun Gorbaçofçu çizgisinin kurmaya çabaladığı burjuva demokrasisinin *yargılanmasıdır*.

YENİLGİDEN PASİF DİRENCE, PASİF DİRENÇTEN AKTİF EYLEME

USC yöneticileri, Çavuşesku yoldaşların katledildiği ve RKP'nin yasadışı ilan edildiği karşı-devrimden bu yana, RKP kadrolarıyla işbirliği yaptıkları yönündeki eleştirilere "biz onları kullanıyoruz"(!) diye yanıtlıyorlardı. Öyle mi?

Romanya işçi sınıfının karşı-devrimle birlikte tutumunu ele alırken, bazı etkenleri gözardı etmemek gerekir.

Bir kez, ülkede işçi sınıfını erkten söküp alan bir karşı-devrim gerçekleşti. Çavuşesku yoldaşlar başta olmak üzere RKP'nin çeşitli lider ve üyeleri öldürüldü, zindana atıldı, ya da yargılanıyor. RKP illegaldedir, mal-para varlığı da elinden alındı. Bu, işçilerin yaşamlarında önemli bir değişiklik yarattı.

Çavuşesku yoldaşlar sağ salim Sibiu'ya ulaşıyorlardı, belki farklı gelişmeler beklenebilirdi. Ama bu olmadı, mücadele lidersiz kaldı. Brucan'ın, Militaru'nun kitabın sonuna aldığımız röportajda da itiraf ettiği üzere, Romanya işçi sınıfı, Aralık 1989'da yıllar öncesine dayanan, iyi örgütlü bir *uluslararası komplo* ile karşı karşıya kaldı. Hem de, uluslararası konjonktürün bütünüyle olumsuz olduğu koşullar altında.

Komplocuların RKP ve partinin güvenlik örgütü Sekuritate içinden çıkan hainlar sayesinde, kilit yöneticileri darbenin ilk anlarında enterne etmeleri, öldürmeleri, merkezi haberleşme ağının çökmesi, RKP üyelerini ve Sekuritate'deki binlerce komünisti kurmayısız, darmadağın bıraktı. Komünistler kime güveneceklerini bilemedikleri bir belirsizlik ortamı içinde kaldılar. Bu, darbecilere onlar için çok değerli zamanı kazandırdı. Toparlanma çabasına girdikleri zaman, siyasal-askeri denge iyice olumsuzlaşmıştı. Uluslararası emperyalizmin, Gorbaçov yönetiminin Romanya karşı-devrimine tüm güçleriyle yardımcı olması, belirleyici önem taşıdı.

Öte yandan, 45 yıl ülkeyi yönetmiş ve legal yaşamış olan RKP liderliğinin aşırı kendine güven nedeniyle, dünya ölçeğindeki karşı-devrim dalgasının boyutlarını iyi görmediği, buna karşı çeşitli emniyet subaplarını denetimli biçimde açarak, gelen dalgayı karşılamaya yönelik girişimlerde bulunmadığı, karşı-devrimle uzun süreli bir "yıpratma savaşına", kendi ülkesinde illegaliteye hazır olmadığı, gelişmelerin içinde ortaya çıktı.

Elbette, son 7-8 yılın olağanüstü zor koşullar altında geçmesi, yokluklar, kuyruklar, bunun işçi sınıfında doğurduğu öfke, sosyalizmin savunusuna yönelik hazırlıklarda vurgunun işçi milislerden çok güvenlik örgütüne yapılması sosyalizmin yenilgisinde rol oynadı.

Bunlar, karşı-devrime işçi sınıfının örgütlü direnişini ters etkileyen faktörler arasındadır.

Bu ortamda, yenik işçi sınıfı fabrikalara, işyerlerine çekildi. Bir yandan yaralarını sarmaya çalışırken, bir yandan da çeşitli tekil girişimlerle üretimden doğan gücünden yararlanmaya çalıştı. Üretimi yavaşlattı, düşürdü.¹

Çavuşesku yönetimi döneminde, bütün ekonomik ve toplumsal birimlerde, çalışanların ortalama en az yüzde 30'u, işletme yönetim konseylerinde yerliyordu. RKP, işçi demokrasisinin, "devrimci işçi demokrasisi organları" adı verilen bir yapı içinde geliştirilmesine çalışıyordu. Yeni rejim, hem bu örgütlenmeleri ortadan kaldırdı, hem de ileri işçileri sorumlu görevlerden uzaklaştırdı. İşçiler, bunu elbette kabullenmediler. USC'nin kendilerini Gorbaçofçuluk doğrultusunda, Çavuşesku'ya ve sosyalizme küfür temelinde "siyasete katma" girişimlerine sırt çevirdiler. Başbakan yardımcısı Mihail Draganescu, Romanya işçisine duyduğu nefreti de dile getiren bir açıklamasında, terbiyesizce, "Doğu Alman işçileri gibi disiplinli olmayan Romen işçilerinin şimdi siyasete katılmaktan kaçındıklarını", bu nedenle endüstrinin çeşitli güçlüklerle karşı karşıya olduğunu söylerken, tam da bunu yansıtıyordu. (*The Independent*, 11 Ocak 1990)

"Pasif" direniş, yalnızca fabrikalarda kalmadı. RKP üye ve sempatizanlarının bugün bile büyük bir ağırlık taşıdığı devlet bürokrasisinde, yeni rejime karşı ağırdan ağırdan bir direnç uygulanmaya başlandı. Karşı-devrimin bakanlarının, memurlardan, bürokrasi-den şikayet etmeleri, alınan kararların USC'nin istediği hızla uygulanmadığını söylemeleri, bunun anlatımı oldu.

Büyük kentlerde birikmiş ve patolojik denebilecek ölçüde, işçiye karşı nefretle dolu olan entellektüellerin Batıcı burjuva partilere, bir kısmının da USC'ye destek vermeleri, işçilerin karşı-devrim güçlerine

1. Karşı-devrimciler çeşitli yerlerde itiraf ettiler. Örneğin başbakan Petre Roman, karşı-devrimin "bütün çöküşüne(!) rağmen, endüstriyel üretimin 1990 Ocak ayında, 1989 Ocak ayına göre yüzde 25 düştüğünü açıklıyor, bunu "işletmelerde yönetimin değiştirilmiş olması"na bağlıyordu. (*The Times*, 25 Şubat 1990) Eski ekonomi bakanı Stanculescu da, *Financial Times* muhabirine, karşı-devrim sonrasında doğan "kargaşadan ötürü"(!) üretimin yüzde 5 oranında düştüğünü söylemişti. (*Financial Times*, 22 Ocak 1990) Ekim ayının yeni bilgileri, Ocak-Eylül 1990 döneminde üretimin yüzde 60 düştüğünü gösterdi.

el vermemelerinin bir başka nedeni oldu.

Çavuşesku yönetiminin en sıkı biçimde uyguladığı sosyalist ilkelerden biri, ülkede en üst ve en alt gelir düzeyleri arasındaki oranı sürekli azaltmaya çalışmak olmuştur. Romanya Komünist Partisi'nin bu yolda vardığı noktayı Nikolay Çavuşesku yoldaş, karşı-devrimden iki-üç hafta önce şu sözlerle anlatıyordu:

“En yüksek ve en alt gelir gurupları arasındaki oranı, 20 yılı aşkın bir süre içinde, düşük gelir gurubunun gelirini artırarak azaltığımızı belirtmeliyim. Hatta son iki yılda, düşük gelir gurubunun gelirini yüzde 30 artırdık. (En düşük / en yüksek gelir oranında) 1'e 4,7 gibi bir düzeye ulaştık, yakın gelecekte de 1'e 4,5 oranına ulaşacağız. Bu oran (en düşük / en yüksek gelir oranı) 1950'de 1'e 23'tü. (En yüksek gelir en düşük gelirin 23 katıydı-M.K.) Tabii, (eski) burjuva-toprak ağası rejiminde, ezenlerin sınırsız gelire sahip olduğundan söz etmeye bile gerek yok.” (“Nikolay Çavuşesku'nun ÇKP organı *Renmin Ribao*'ya verdiği röportaj”, *Lumea Belgeleri*, 8 Aralık 1989, s.6)

Bu durum, gelir düzeyleri endüstri işçilerinden pek yüksek olmayan, (dolayısıyla Batı'ya büyük hayranlık besledikleri şimdi iyice ortaya çıkan) entellektüelleri çileden çıkarıyordu.¹ İşçi sınıfı da, bu tutumu yanıtızsız bırakmıyor, entellektüellere ve kendini yüksekte görmek isteyen “beyaz yakalı” kesime duyduğu güvensizliği açığa vurmadan

1. Entellektüellerin işçi sınıfına, RKP'ye ve özellikle de Çavuşesku yönetimine düşmanlıkları, karşı devrimin “kültür”(!) bakanı Andrei Plescu'nun çeşitli demeçlerinde güzel yansıyor. Plescu, Çavuşesku'nun kültür için ayırdığı bütçenin üçte ikisinin, her yıl temmuz ya da Ağustos ayları içinde yapılan, dev boyutlarda olduğu söylenen “Cintarea Romaniei” adlı festivale ayrıldığından şikayet ediyor.

Ülkenin bütün kent ve köylerini kapsayan bu festivalin özelliği “amatör sanatı” öne çıkarmasıymış. Profesyonel sanatçılara, yani entellere onların istedikleri önemi vermiyormuş(!). Gerisini *The Times* muhabirinden dinleyelim:

“Çünkü, entellektüel sanatlardan açıkça öğrenen Çavuşesku, Romanyalıların doğal yeteneklerinin profesyonellerinkini geçeceği inancıyla, *atelade halkı* sanat yapmaya özendiriyordu.” (Andrei Plescu'yla röportaj, *The Times*, 17 Mart 1990)

Batı özentsizi içinde kıvranan, işçi sınıfına ve sosyalizme derin bir düşmanlık ve nefret duyduğunu saklamaktan çekinmeyen Romanyalı entellektüellerin sıkıntısını anlamamak, bu satırlardan sonra olanaksızdır.

Marks, “Rönesans Sanatının Toplumsal Özelliği” başlıklı bir makalesinde şöyle diyor:

“Sanatsal yeteneğin yalnız birkaç bireyde toplanması ve bunun sonucunda aynı yeteneğin halk yığınlarında baskı altında bulunması işbölümünün sonucudur... Toplumun sosyalist örgütlenmesinde (komünizmin ileri evresinde-M.K.) ressam yoktur; başka işlerin yanısıra, resim de yapan insanlar vardır.” (Aktaran *Tohum*, Ekim-Kasım 1989)

Bu çerçevede değerlendirilince, Çavuşesku'nun, sosyalizmin elindeki olanakları ağırlığıyla, işçi ve emekçi halkın sanatsal yeteneklerinin geliştirilmesinin *özendirilmesi* doğrultusunda kullandığı, toplumu ileriye hazırlamaya çalıştığı anlaşılıyor. Tabii, sosyalizmin altında işbölümü kalkmadığı için, profesyonel sanatçıya da, kapitalizmin dar çerçevesini aşip kendini halkla birlikte geliştirmesi için en geniş olanakların tanınması gerekir. Ele aldığımız örnek, bu açıdan Çavuşesku'nun yanlışlığını değil, olsa olsa eksikliğini gösterir. Ama, halkına yabancı entellektüelin dehşetli trajedisini de görmeden edemiyoruz.

edemiyordu. *The Times* ve *Financial Times* konunun üstünde şöyle duruyorlardı:

“Çatışma hızla, Cephe'nin ardına dizilen endüstri işçileriyle, öğrenciler, entellektüeller ve zorla kollektifleştirmenin acılı anılarını taşıyan tarım emekçilerinin (özel çiftçileri-*M.K.*) oluşturduğu muhalefet arasında *bir sınıf savaşımına* dönüşüyor.” (*The Times*, 31 Ocak 1990)

“İşgücünün (yani işçi sınıfının-*M.K.*) tutumu, Romanya'da endüstriyel reformun (kapitalist restorasyonun-*M.K.*) başarısını ya da başarısızlığını belirleyecek. Temel teknik becerilerde bir eksiklik olunmadığı belirtiliyor, ama, yıllar boyu acımasız bir komünist diktatörün propagandasına gömülmüş olan işçiler, *kapitalizme, yabancılara ve beyaz yakalılara karşı güven duymadıklarını* (her fısatta) gösteriyorlar.

“Romen toplumunun en şaşırtıcı yönlerinden biri, kendisini işçi olarak niteleyenlerle entellektüel olarak adlandırılanlar arasındaki *derin sınıf ayrılıklarıdır*. Doktorların ve bilim adamlarının ücretleri emekçilerin ve madencilerin ücretleriyle hemen hemen aynıdır. Ve, işçi sınıfına duydukları nefreti anlatmak isteyen beyaz yakalılar, kendilerini ancak eğitimleriyle ayırabildiklerini söylüyorlar.” (*Financial Times*, 12 Şubat 1990)

Bu sözler, İngiliz basınında karşı-devrim öncesinde ve sonrasında sık sık konu edilen bir sorunun, karşı-devrimin kentlerde bir avuç entellektüelle, öğrenci ve din adamına dayanması ve toplumun çoğunluğunu oluşturan işçi sınıfı içinde uzun erimde dikiş tutturamaması “tehlikesinin”(!), geçtiğimiz yılın çeşitli gelişmelerinin anlaşılması açısından ne denli önem taşıdığını, önümüzdeki dönemde de nasıl sınıf mücadelesinde gündemin ana maddelerinden bir olacağını güzel gösteriyor.

ÇAVUŞESKU YOLDAŞIN YÜZÜ GÜLÜYORDU

Romanya işçi sınıfı karşı-devrimi kabullenmemiştir. “Gorbici bir RKP” umudu bile daha karşı-devrimin ilk günlerinde gömülmüştür. Karşı-devrimi dar bir entel kesime, genelde dünya burjuvazisine dayanmakta, (Batı tipi ya da bürokrasiyi dönüştürerek) kendine dayanak edeceği yerli bir burjuvazi palazlandırmak için olanca gücüyle çaba göstermektedir.

Ocak sonunda “İliescu'ya yardıma”(!) geldiği söylenen 60 bin işçi,

anti-kapitalist sloganlar haykırmıştı. Şubat'ta yine İliescu'yu "kurtarmaya"(!) koçan Jui vadisinin madencileri, Bükreş'in entellerine, öğrencilere sopa sallamış, anti-kapitalist sloganlar haykırmışlardı. Haziran 1990 olaylarında ise, Gorbaçofçu yönetimin "canını kurtaran"(!) maden işçileri, aslında faşistleri tepelemeye geldiler. Ve, burjuvazi demokrasisini reddettiklerini, çok rahat bir dille açıkladılar. İşsizlik, pahalılık, yoksulluk vb. istemediklerini hükümete bir kez daha hatırlattılar.

Baştan sona tutumları, Batıcılar-Gorbaçofçular kavgasını "it dalaşı" olarak görmek, "itler arasındaki kavgada bir itten yana olmak zorunda olmadığını" eylemleriyle göstermek olan Romanya işçilerinin başka eylemleri de oluyor.

Ocak 1989'da, Sibiu kentinde hainlerin vurulması çağrısını yapan bildiriler dağıtıldı. Karşı-devrimin güvenlik güçleri, Bükreş'te bazı çocukları hastanede yatan Sekuritate üyelerinin dışarıyla haberleşmesini sağlamaya çalışırken yakaladılar. Temeşvar'da polisler, karşı-devrim sırasında saf değiştiren ve şimdi erki ele geçirenlerin safında dövüşürken yaralanan Viorel Oancea'nın başlarına polis şefi yapılmasına, greve gitme tehdidinde bulunarak karşı çıktılar.

Bu arada, "kimliği bilinmeyen kişiler", faşist Demir Muhafızlar'ın piyasaya çıktığı Bacau'da, Ulusal Köylü Partisi'nin bir yöneticisini dilini keserek öldürdüler. Ülkenin güneyindeki Calarasi kasabasının bir köyünde de, yine bir UKP yöneticisi *aynı yöntemle* öldürüldü. Mayıs seçimleri sırasında, en az 25 bölgede UKP parti merkezlerine, Sekuritate olduğu söylenen kişilerce (siz RKP'liler anlayın) saldırı düzenlendiği açıklandı.

Romanya işçi sınıfı açısından herhalde en güzel haberlerden birisi, kuşkusuz, Çavuşesku yoldaşları yargılayan uyduruk "mahkeme"nin(!) baş yargıcı general Gica Popa'nın "intihar"(!) etmesi oldu. Bükreş radyosunun 2 Mart günü verdiği haberde, Çavuşesku'ların idam kararına imza atan bu hainin, "bir sinir buhranı geçirdiği, kendi kalbine tabancayla ateş ederek intihar ettiği" duyuruldu. Popa'nın karısı, kocasının, Çavuşesku'ların öldürüldüğü 25 Aralık'tan beri "ölüm tehditleri" almakta olduğunu, 2 ay boyunca gözünü uyku tutmadığını, her gün korku içinde yaşamaya sinirlerinin dayanmadığını açıkladı. (*The Times*, 3 Mart 1990)

Popa'nın intihar ettiği kuşkuludur. Ama öyle bile olsa, Çavuşesku yoldaşların kanı yerde kalmıyor. Öyle de hesap soruluyor, böyle de

hesap soruluyor!

Madencilerin Bükreş baskınının hükümetin “denetimi dışında” gelişmesi, madencilerin kentten ayrılmasından sonra Bükreş Üniversitesi’nde, eylemci “öğrencilerin ve aydınların hainler olduğunu” yazan imzasız bildirilerin dağıtılmış olması, Nicu Çavuşesku’nun yargılanması sırasında, emekçi halktan birçok tanıgın Nicu Çavuşesku’nun Sibiu’ya yaptığı hizmetleri öven ifade vermesi, onu alkışlaması vb., kayda değer girişimlerdir.

Bu noktada, bir önceki alt başlığın altında değindiğimiz noktaya geri dönelim: “Kim kimi kullanıyor?”

Çeşitli bilgiler, Çavuşesku yanlısı olarak bilinen kimi Romanyalıların, yüzbinlerce satan haftalık dergiler (*Romania Mare*) yayınladığına işaret ediyor. Bu yayınların çevresinde belli bir örgütlenmenin gerçekleşmekte oluşu, akla en yakın olasılıktır. Bunu işçi eylemleriyle birlikte düşünürsek, şu sonuç çıkabilir ki, belki de illegal RKP kadroları USC’yi bir legal platform olarak kullanıyor ve bu platformdan, her fırsatta işçileri harekete geçirmede yararlanıyorlar.

Bükreş’te haziran olayları sırasında, Batılı emperyalist ülkeleri en çok kızdıran olasılık budur. Onlar, herşeye karşın, seçim sonuçlarını “adil” olarak kabullenmişlerdi. İliescu’yu meşru devlet başkanı olarak tanımaya hazırlanıyorlardı. Tam bu sırada, paniğe kapılan İliescu’nun, Batıcı göstericilere karşı -olağan güvenlik güçleri yerine- işçileri yardıma çağırması, emperyalistlere göre, herşeyin üstüne tuz biber ekti.

Şöyle ki, işçilerin harekete geçmesi, belki (kapitalizme hızlı geçişi savunan) muhalefeti kısa erimde susturacaktı, ama, (yavaş ve denetimli geçişi savunan) iktidara uzun erimde daha da zararlı olacaktı.

Hükümetin denetimi *dışında*, kendi görüşleriyle, hele kapitalizme karşı sınıf kinini haykırarak sokağa çıkan işçilere, hangi İliescu, hangi özelleştirme önlemlerini kabul ettirebilecekti? Kapitalist restorasyonun *kaçınılmaz* olarak getireceği işsizliğe başkaldıracak olan işçileri, hangi İliescu durdurabilecekti? Üstelik emperyalistlerin *asıl kuşkusu*, sokağa dökülen işçilerin ardında illegal RKP kadrolarının olduğu yönündeydi.

Emperyalizmin kuşkuvarlığı hiç de haksız değildir düşüncesindeyiz. Maden işçilerinin Bükreş baskınıyla birlikte, Romanya karşı-devrimi yeni bir döneme girmiştir. İşçiler, bugün belki örgütsüz belki değil, ama sınıf kinini haykırarak sokağa çıkıyorlar. Ve, bütün bu gelişmeler karşısında, madencilerin Bükreş’i basmasının ardından bir Batılı gazetecinin yazdığı gibi, “Noel günü öldürülen, ama yoksul Romanya-

lılar için hala çok canlı olan Nikolay Çavuşesku'nun yüzü gülüyordu.” (*Observer*, 17 Haziran 1990)

SINIF MÜCADELESİ HIZLA YÜKSELİYOR

Karşı-devrimin gerçekleşmesinden bu yana, bir yıl geçti. Bu süre içinde, Gorbaçofçuların gerçek niyetleri olan kapitalist restorasyonu sağlama yönünde attıkları her adım, ülkedeki sınıf çelişkilerini azdırdı, işçilerin öfkesini artırdı. İşçi eylemlerinde Haziran 1990'dan bu yana kayda değer bir artış oldu. Romanya hükümetinin yaptığı bir açıklamaya göre, Ocak-Eylül 1990 döneminde, üretim, geçen yıl aynı döneme kıyasla yüzde 20,6 oranında düştü. Yıl sonuna kadar yüzde 60 olması beklenen toplam üretim düşüşü, hammadde, enerji yokluğu gibi nedenlerin yanı sıra, özellikle haziran ayından bu yana patlak veren grevlerden kaynaklandı. (*Financial Times*, 18 Ekim 1990)

Madencilerin haziran ayında estirdikleri kızıl terörün ardından kurulan karşı-devrim hükümeti, genç teknokratlardan oluşuyordu. Hükümetin uygulamaları, Gorbaçofçu başbakan Petr̄ Roman'ın dediği gibi, “merkezi planlı ekonomiden pazar ekonomisine (kapitalizme) doğru köklü, derin ve hızlı bir dönüşümün sağlanması” doğrultusunda oldu.

Hükümet, Bükreş olayları nedeniyle Romanya'yla ilişkilerini askıya almış olan AT heyetinin, bu kararı bir kez daha gözden geçirmesini sağlamak için, haziran ayında kendisini beyaz terörden kurtaran madenciler hakkında adli soruşturma başlatıldığını duyurdu. Temmuz ayı içinde, tüm tüketim maddelerine yüzde 100'ü aşan oranlarda zam yapan, fiyatları serbest bırakan karşı-devrimci hükümet, 1 Kasım tarihinde Romen parasını yüzde 60 oranında devalüe etti, belli başlı malların fiyatlarına yüzde 100-120 oranında zam yaptı.

Bu arada, devlet işletmelerinin özelleştirilmesine ilişkin bir yasayla, devlet kuruluşlarının yüzde 20'sinin, ancak bir yıl sonra hisseye dönüşebilecek olan kuponlarla “işçilere satılması” kararlaştırıldı. Böylece karşı-devrim, bir yandan işçilerin mülkiyet duygularını okşamayı, ama asıl olarak onların ellerinde avuçlarında ne varsa soymayı planlıyor.

Hükümetin hazirandan bu yana başlattığı uygulamalar, işçiler arasında büyük öfke yarattı. Bükreş'te göstericiler temmuz ayından

beri süren ve kasım ayında yeniden yükselen eylemler yapıyor, hükümetin ekonomik politikasını protesto ediyorlar. Braşov'daki dev traktör fabrikasının ve çevre fabrikaların 30 bin işçisi ağustos ayından beri grevler, gösteriler düzenliyorlar. Liman kenti Köstence'de 20 bini aşkın liman işçisinin grevi, eylül ayında ticareti felce uğrattı.

1 Kasım kararlarıyla birlikte ülkede yeni bir grev ve protesto dalgası yükselmiştir. Mayıs 1990 seçimlerinde işçilere "yavaş geçiş", "işsizlik yaratmayacakları" gibi söz veren USC hakkında işçilerin ne düşündüğünü, bir sendikacının şu sözleri çok güzel anlatıyor: "Eğer hükümet kendi programına sadık kalmazsa, işçiler sokağa dökülecektir."

İşçilerin sınıf mücadelesini yükseltmesi, yalnızca Batıcı ve Gorbaçofçu karşı-devrimciler arasındaki kapışmayı artırmıyor, Gorbaçofçu yönetin kliği içinde de çelişkileri azdırıyor. Daha şimdiden, "teknokrat" hükümet kanadıyla parlamento üyeleri arasında şiddetli kapışmalar başladı.

Haziran eylemi, Romanya işçi sınıfına, karşı-devrimcilerin tüm kanatlarının kendilerinden nasıl korktuklarını, ne kadar zayıf olduklarını göstermişti. Bu, onların kendilerine güvenlerini artıran bir katalizör işlevi gördü. Şimdi Romanya işçi sınıfı, RKP gibi bir öncünün eksikliğini teninde duyuyor. Sınıf mücadelesinin yeni perdelerini açarken, yattığı isimsiz mezarda gözleri gülümseyen Çavuşesku yoldaşın mücadelesini hatırlıyor ve güç topluyor.

Çavuşesku yoldaş, sınıf mücadelesinde yaşıyor.

KISA BİR SONUÇ: GORBAÇOVÇULUK KARŞI-DEVİRİMCİLİKTİR

Romanya karşı-devrimi bir kez daha gösterdi ki, emperyalizmin doğası değişmedi, emperyalizm bir politika değil, sömürü, siddet ve gericiliğe, ilhaklara, dünyanın paylaşımına dayalı bir sistemdir. “Akli selim sahibi, anlayışlı, uzlaşılabilir” bir emperyalizm, hayaldir.

Emparyalizmin gündeminde bugün sosyalist sistemin likidasyonu vardır. Bu hedefte şimdilik emin adımlarla yürüdüğü de görülmektedir. Sosyalist sistemin korunup ilerletilmesinin yolu, emperyalizmin önünün zayıf halkalarda devrimlerle kesilmesidir.

Gorbaçov çizgisi, Romanya karşı-devrimindeki rolüyle, karşı-devrimci özünü bütün çıplaklığıyla gösterdi. “Yeni düşünce”nin emperyalizmle uzlaşma, dünyayı paylaşma, zayıf halkalarda devrimleri engelleme gibi işlevleri yanısıra, tekil sosyalist ülkelerde sosyalist erkin yıkılmasını sağlama gibi bir işlevi daha olduğunu ortaya çıkardı.

Karşı-devrim, Gorbaçov’un “her sosyalist ülkenin kendi bildiği yoldan gitmesi” diye özetlenen Sinatra Doktrini’nin ne büyük bir sahtekarlık olduğunu, Sovyetler’in Romanya’ya karşı düzenlediği kompto ve müdahaleyle kanıtladı. Cümledeki eksik sözcükleri yerine koyarak gerçek Sinatra Doktrini’ni formüle etti: “Her sosyalist ülkenin -Gorbaçov’un karşı-devrimci çizgisinde olmak koşuluyla- kendi bildiği yoldan gitmesi” yani, bu koşul yerine getirilmediği zaman kendi bildiği yoldan gitmesine izin verilmemesi! (Gorbaçov yönetiminin, şimdi ABD yönetimi ile yakın işbirliği yaptığını hiç saklamadan sosyalist Küba’ya uyguladığı baskılar, emrivakiler, Nikaragua,da Sandinistlere ve El Salvador’da devrimci savaşçılara yaptığı entrikalar, Kastro yoldaş ve Küba Komünist Partisi’ne karşı Sovyet basınında açılan kampanyalar, yeni bir Romanya tezgahlama çabası içinde olduklarını anlatıyor.)

Romanya karşı-devrimi, uluslararası ve yerli basının, kitle iletişim araçlarının kamuoyunu yanıltma, yalan haberlerle besleme gibi işlevler açısından ne büyük önem taşıdığını bir kez daha gösterdi. Güçlü ve çeşitlendirilmiş komünist basının canalıcı rolü bir kez daha öne çıktı.

Öte yandan Romanya karşı-devrimi, *TKP Programı*’nda genel çizgileriyle konulmuş olan, R.Yürükoğlu’nun çeşitli kitaplarında

önemini vurguladığı *işçi sınıfının aktif yığın demokrasisinin*, sosyalizmi karşı-devrime karşı korumak, onu ilerletmek açısından taşıdığı canalcı önemi çıplak olarak gösterdi. Sosyalizmin savunması, yalnızca partinin güvenlik örgütündeki seçme komünistlerin değil, aynı zamanda ağır silahlarla donatılmış işçi kolektiflerinin vereceği mücadeleye dayandırılıysaydı, Romanya'daki gelişmeler bugünkünden çok farklı bir yere gidebilirdi.

Ama uluslararası konjonktür farklıydı ve Sovyetler, karşı-devrimcilerin istediği yardımı fazlasıyla verdi. Ama olayların gelişimi, aktif yığın demokrasisinin önlemleri arasında olan, "işçi kolektiflerinin tahrip gücü yüksek silahlarla donatılması"nın ve "cephaneliklerin işçi kolektiflerinin denetimine verilmesi"nin doğruluğunu bir kez daha vurgulamış oldu.

Romanya karşı-devrimi, komünist partisinin arılığını koruması, işçi sınıfına pratik yaşam içinde doğru öncülük yapabilmesi açısından, partinin üst yöneticilerinin sosyalizme, işçi sınıfına, partisine *sadakatinin* taşıdığı önemi Türkiyeli işçi sınıfı devrimcilerine yeniden hatırlattı.

Yeri geldiği zaman daha çok şey söylenebilir. Ama, en önemlisi, Romanya karşı-devriminin, Gorbaçof çizgisinin karşı-devrimciliğini bütün açıklığıyla ortaya serme açısından bir dönüm noktası olduğudur.

Yalnızca Romanya işçi sınıfı değil, Türkiye işçi sınıfı, tüm dünya işçi sınıfı Romanya olaylarını büyük bir dikkatle izledi, Çavuşesku yoldaşlara yapılan büyük haksızlığı, Gorbaçof çizgisinin kendisi için ne uğursuz bir geleceği temsil ettiğini gördü.

Romanya karşı-devrimi ve yapılan haksızlıklar dünya demokratik kamuoyunda derin bir iz bırakmıştır. Öyle ki, bırakın yetişkinleri, çocuklar bile Romanya'daki haksızlıklara, hele söylenen yalanlara karşı ne denli duyarlı olduklarını dile getirmektedirler. Yanınıza yanan yedi yaşında bir çocuk, Romanya'da olup bitenlerle ilgili düşüncelerinizi soruyor ve sizin yanıtınızı beklemeden "Çavuşesku'ya büyük haksızlık yapıldığını düşünüyorum" diyebiliyorsa, gerisini siz getirin!

Bir Romanyalı karşı-devrimci, Çavuşesku yoldaşların katlinden sonra, onların öldürülmesinin istenen etkiyi yapıp yapmadığından emin olmadıklarını söylüyordu. Hiç üzülmesinler! Çavuşesku yoldaşlara yapılan haksızlık, onların komüniste yaraşır biçimde, alınlarını eğmeden ölüme gitmeleri, tüm dünya işçi sınıfında istenen etkiyi yaptı. Kavgaya çıkmış işçi yoldaşlarını görünce Çavuşesku'nun gözleri

gölüyor, onun gülümseyen gözlerinde dünya işçi sınıfı güç buluyor.

Sanmasınlar hesabı sorulmayacak, dökülen kan yerde kalmayacak!
Dünya işçi sınıfı Çavuşesku yoldaşların kazandığı zaferin fırtınasını
estirecek!

EKLER

EK 1:

ROMANYA HAKKINDA BAZI GENEL BİLGİLER

Romanya'nın yüzölçümü 237,500 kilometrekare olup, ülke kuzeyde Sovyetler Birliği'nin Moldavya Cumhuriyeti, kuzey batıda Macaristan, batıda Yugoslavya ve güneyde Bulgaristan ile komşudur. Ülkenin doğusu Karadeniz'e açılır.

Romanya'nın nüfusu, 1989 yılında 24 milyon olarak tahmin ediliyordu. Bu nüfusun hemen hemen dörtte biri öğrenim altındaydı. Okuma-yazma sorununu devrimci atılım kampanyalarıyla yıllar önce çözen Romanya'da eğitim, özellikle bilim-teknik alanlarında güçlüydü. Sağlık alanında sosyalizmin kaydettiği ilerlemenin bir çarpıcı örneği, ülkede 475 kişiye bir doktor düşmesidir. Ortalama yaşama ümidi erkekler için 67 yaş, kadınlar için 72,6 yaşdır.

Ekonomik olarak aktif nüfusun dağılımı 1987'de şöyleydi:

Endüstri %37, inşaat %7,4, tarım-hayvancılık %28,6, ulaşım ve haberleşme %6,9, eğitim ve bilim %4,7, ötekiler %15,4.

Romanya nüfusunun %88,4'ü Romen, %7,7'si Macar'dır. Yüzde 3,9'luk bir kesim de, Almanlar, Sırlar, Çingeneler, Gagavuzlar (Gök Oğuzlar) ve Yahudilerden oluşuyor. Nüfusun %70'i Romen Ortodoks, %10'u Rum Ortodoks, %1'i Müslüman ve %7'si Ateisttir.

Karşı-devrime kadar ülkenin tek siyasi gücü Romanya Komünist Partisi'ydü. RKP'nin öncülüğünde Romanya'da sosyalizmin kazanımları büyük oldu. 1944-1989 arasında geçen 45 yılın gelişmesi şöyle yansıtılabilir:

1989'da Romanya'da endüstriyel üretim 1944 düzeyinin 145 katı, tarımsal üretim ise 10 katıydı. Ulusal gelir 1945 düzeyinin 40 kat (1965 düzeyinin ise 33 kat) üstüne çıkmıştı. 1950-1989 arasında işçi ücretlerinin artış oranı yaklaşık 10 kat oldu. Konut sorununun çözümü yolunda önemli atılımlar yapıldı. Petrol çıkarımı ve petrokimya endüstrisinde büyük ilerleme kaydedildi. (Lumea, 8 Aralık 1989)

Ayrıca, endüstrinin gelişmişliği açısından fikir vermesi için, 1980'li yılların sonuna gelindiğinde, kişi başına çelik üretimi ve endüstri kollarının çeşitliliğinde, Romanya dünyanın sayılı bir kaç ülkesi arasında yerliyordu.

Karşı-devrime kadar olan dönemde, (1986 rakamlarıyla) Romanya'nın belli başlı ticaret ortakları, ithalatta SSCB, ADC, Polonya, Irak, Çin ve Batı Almanya'ydı. İhracatta ise SSCB, İtalya, FAC, ADC ve Çin önlerde yerliyordu.

Karşı-devrimden sonra, endüstri üretimi Ocak-Eylül döneminde, bir önceki yılın aynı dönemine oranla yüzde 20,6 düşüş gösterdi. Aralık 1990 sonuna kadar üretim düşüşünün %60 oranında olması bekleniyor. Yine karşı-devrimden sonraki dönemde tüketim malları ithalatı, geçen yılın aynı dönemiyle kıyaslandığında yüzde 28 arttı. İthal malları, satılan malların %58'ini oluşturuyor.

EK 2:

TÜRKİYE SOLU ROMANYA OLAYLARINDA NE TUTUM ALDI?

Romanya'da karşı-devrim konusu, Türkiye solu için turnusol kağıdı oldu. Solda bir Türkiye Komünist Partisi, bir de Dev-Sol doğru tutum aldı.

Türkiye Komünist Partisi Merkez Yürütme Bürosu, karşı-devrimin başlamasıyla birlikte yayınladığı "Çağrı"da şöyle dedi:

"Romanya'da karşı-devrim tezgahlandı. Emperyalizmin ajanlarının ve Gorbaçof'un adamlarının tezgahladığı bu karşı-devrim Nikolay ve Elena Çavuşesku yoldaşları kurşuna dizdi..."

"Dünyada devrim ve sosyalizm mücadelesi önemli bir darbe daha yedi, ancak Çavuşesku yoldaşların, karşı-devrime meydan okuyarak, komünist inançla ve onurla ölümün üzerine yürümeleri de tüm dünyada karşı-devrimci güçlere unutmayacakları bir darbe indirdi.

"Çavuşesku yoldaşlar, karşı-devrimin onları 'yargılama' çabasına, 'biz yalnızca işçi sınıfına ve komünist partisine hesap verimiz' diye karşılık verdiler. Onlar, silahlara, ajanlara, komplolara yenildiler ama komünistin, işçinin onuruyla sermayeyi ve uşaklarını yendiler!

"Bu değerli yoldaşların kazandığı zaferi onların ardında pekiştirmek bize düşüyor. Bulduğumuz her yerde, karşı-devrimin iğrenç suratına takmaya çalıştığı demokrasi maskesini ve artık karşı-devrimciliği belgeleyen Gorbaçof çizgisinin 'komünizm' maskesini çekip indirin. Karşı-devrimin zafer çığlıkları atmasına izin vermeyin, Çavuşesku yoldaşların kazandıkları zaferin fırtınasını estirin." (*İşçinin Sesi*, sayı 385, 25 Aralık 1989)

Dev-Sol, İstanbul'da Romanya'yla ilgili olarak düzenlenen bir forumda karşı-devrime karşı çıktı. Yine, "Romanya gerçeği ve sosyalist ülkelerdeki gelişmeler" konulu panelde, şu görüş getirildi:

"Romanya'da Çavuşesku ile karşı-devrimciler arasındaki mücadelede bizim tercihimiz Çavuşesku'dur. Kuşkusuz Çavuşesku'nun geçmişte

sosyalizm adına hataları ve zaafı vardır. Fakat burjuva taleplerine yönelen güçlere karşı göstermiş olduğu tavır, sosyalizm adına savunulması gereken tavidir. Onun bu onurlu tavrına sahip çıkıyoruz.”

(Aktaran *Yeni Çözüm*, Şubat 1990)

Bunun dışında, bir-iki derginin (*Toplumsal Kurtuluş, Sorun*) ötesinde karşı-devrimin adını koyan bile olmadı. Öteki sol akımlar, Romanya konusundaki tutumlarıyla, derin ideolojik yetersizliklerini, dünya konjonktüründeki ciddi değişiklikleri kavramaktan ne kadar aciz olduklarını, ya da kendi karşı-devrimciliklerini sergilediler. SP'nin toplantısında ise her kafadan ayrı bir ses çıktığı görüldü.

Şimdi, karşı-devrimin destekçilerinde kısaca söz edelim.

KARŞI-DEVRİME DESTEKÇİLER

Romanya karşı-devriminin baş destekçisi, karşı-devrimci bir örgüt olan TBKP oldu. TBKP karşı-devrimi forumlarla vb. selamlayıp, “demokrasiye(!) zorlu geçiş” olarak adlandırdı. “Demokrasiye geçiş umudu” olarak gösterdiği yeni yönetimi desteklediğini de kimseden saklamadı. (*Adımlar*, sayı 27) TBKP yöneticisi Zülfü Dicleli, yıkılan devlet ve rejimin, sosyalizm olmadığını ileri sürerek, başa gelen özel mülkiyetçi, Marks-Lenin düşmanı Ulusal Selamet Cephesi'ni korumaya çalıştı. (*Tempo*, 7-13 Ocak 1990)

Dünya karşı-devrimine Gorbaçovçu kanaldan destek veren bu tutumda TBKP yalnız değildi. *Görüş*, onun görüşsüzlüğünü yansıtan *İşçi Gündemi*, biraz utangaçça, ama aynı telden çaldılar.

Görüş genel yayın yönetmeni Çağatay Anadol, son gelişmeler öncesinde Romanya'da işçi sınıfının iktidarda olmadığını, bu nedenle “olan bitene karşı-devrim diyemeyeceklerini”, olanın bir halk ayaklanması olduğunu söyledi. (*Nokta*, 14 Ocak 1990) Anadol, karşı-devrim olmadığını belirttiği Romanya'nın kapitalizme geri dönmeyeceğine “garanti” veremeyeceğini(!) de ekledi.

Marksizmin iyice dışına düştüğü görülen *Görüş* yönetmeninin mantığını izlersek, halk ayaklanmasıyla, işçi sınıfının içinde “olmadığı” eski erkin sınıfsal yapısının iyiye doğru değişmiş olması gerekir. Ancak, veriler dolu dizgin kapitalizme geri dönüşmekte olduğunu gösteriyor. Yönetimin “yanlışları” ne olursa olsun, objektif

olarak sosyalist olan Romanya'da buna tek bir ad verilebilir: Karşı-devrim. *Görüş*, bunu söyleyemiyor, çünkü o zaman karşı-devrimin ardındaki güçleri, Gorbaçof yönetimi dahil açıklamak zorunda kalır. Bu ise, onun, TBKP'nin doldurmadığı pabucu doldurmaya yönelik "hassas denge" siyasetini zedeleyebilir.

İşçi Gündemi, Şubat 1989 sayısında, RKP'nin bir değişim "sürecinin altında kalarak ezildiğini" yazdı, o kadar. Doğu Avrupa'daki "değişim" in *ne yönde* olduğunu bir türlü söyleyemedi.

Yöneliş, Mart 1990 sayısında, daha da ileri giderek, karşı-devrimi "militanca" savundu. *Yöneliş*'e göre, Romanya'da olan kesinlikle karşı-devrim değil, örgütlü olmayan kendiliğinden bir "Aralık ayaklanması"dır! Ayaklanmanın(!) içinde, "sosyalist değerleri yıkmaya çalışan karşı-devrimciler" de, Çavuşesku'nun partiden attığı, ama "sosyalist değerlerden yana tavır koyan ordunun desteğini" alan "komünistler"(!) de var.

Derginin yeni yönetimi tanıtışı ibret vericidir.

Buna göre, "komünistler", Çavuşesku sonrasında ortaya çıkan siyasi çekişmede "konumlarını geliştirerek, yönetimde ağır bastılar ve hareketin kapitalizmin restorasyonu doğrultusunda ilerlemesine *engel*(!) oldular... Güçler dengesi nedeniyle Cephe içinde karşı-devrimci burjuva unsurlar da yer almakla birlikte iktidar ağırlıklı olarak sosyalizmi savunan güçlerde... " idi.

Dergiye göre, devlet başkanı ilan edilen İliescu "1930'lu yılların burjuva demokrasisine dönülmeyeceğini" söylemiş, işçi sınıfı ve gençliğin, İliescu'ya verdiği(!) açık destek, Romanya'da sosyalizmin sağlam dayanaklarının olduğunu göstermiş. (*agy*)

Bu yalan sözler, mide kaldırıcıdır. Romanya'da ayaklanma olmadığını, önceden örgütlü, uluslararası eşgüdümlü, Gorbaçof'un başını çektiği karşı-devrimci bir darbenin gerçekleştiğini, hem de karşı-devrimi izleyen beş-on gün içinde, sağır sultanlar bile öğrendi. Ayrıca RKP, *Yöneliş*'in "komünistleri"nce yasaklandı. Yasaklama kararını da İliescu okudu. Cumhuriyetin "sosyalist" niteliğini yırtıp attılar, Lenin heykellerini yıktırdılar. Özel mülkiyet karamamelerini birbiri ardına yürürlüğe soktular, kolektif tarımı yerle bir ettiler. Üstelik katillikleri ayyuka çıktı!

Gorbaçofçu karşı-devrimciler, *Yöneliş*'in ileri sürdüğü gibi, "sosyalizm yolunda daha da güçlü bir biçimde yürümeyi" değil, kapitalist restorasyonu savunuyor, uyguluyor. "Kapitalizmin restora-

syonunu isteyen karşı-devrimci burjuva güçlerle" iktidarı paylaşmasının nesnel temeli budur.

İşçi sınıfının bu karşı-devrimcilere "destek" mi, kapitalizme köstek mi olmaya çalıştığı de, gösterilerde bağırdığı kapitalizm düşmanı sloganlardan, intihara zorladığı Gorbaçofçu hainlerden, Haziran 1989'da Bükreş'te beyaz teröre kızıl terörle yanıt vermesinden ortaya çıktı. Daha da göreceğiz!

Kendisinden ayrılan bir gurubun, "Çavuşesku sosyalizmini savunuyor" diye suçladığı *Hedef*, Şubat 1990 sayısında, Doğu Avrupa'da gelişen karşı-devrim süreciyle ilgili olarak, "yanlışların yıkılması iyidir, Doğu Avrupa'da olanlar bir yanıyla olumludur,... bizi ilgilendiren yıkılanın yerine konulacak olandır" gibi içeriksiz sözler edildi. Çökenin koca sosyalist sistem olduğu, bunun ana sorumlusunun onyılların oportünizmi, ama şimdiki uygulayıcısının da emperyalizmle işbirliği yapan karşı-devrimci Gorbaçof çizgisi olduğu, gelenin ise kapitalist restorasyon yani karşı-devrim olduğu ise nedense es geçildi.

Hedef'in Romanya'ya bakışında ise, " 'Çavuşesku'nun devrilmesi iyi olmuştur' diyoruz", ama "meşru yollardan" (yani ADC'deki gibi bir saray darbesiyle falan) düşürülüp yargılansaydı iyi olurdu, gibi "teknik" bir eleştiri var. *Hedef*, Çavuşesku yönetimini deviren katil komplocuların kimliğini, Gorbaçof yönetiminin karşı-devrimde oynadığı rolü açıklayamadı. En sonunda da, olanların karşı-devrim olup olmadığı konusunu "kendinize sorun" diyerek okuyuculara havale etti.

DEVİRİMCİ HAREKETE KÖSTEKÇİLER

Romanya karşı-devriminin destekçileri neyse de, devrimci hareketin köstekçileri önemli bir sorundur. Bunların en militan "sürrealist"i *Özgürlük Dünyası*'ydı.

Özgürlük Dünyası'nın Ocak 1990 sayısında, "Doğu Avrupa'da neler oluyor" başlıklı bir yazıda, Doğu Avrupa'daki ülkelerin Batı'nın "ekonomik ve siyasal rejimlerine geçiş yaşadıkları" belirtildi ve "proletarya dışında her türlü ideolojik siyasal akımın örgütlenebildiği, parlamentoya girebildiği" vb. bir ortamdan söz edildi.

Bu "ihtilal" in adının karşı-devrim olarak konacağını, Romanya'ya da böyle yaklaşılacağını sanmak, yanılgıya götürür. Dergi, Romanya karşı-devrimini, "Romen halkının bendinden boşanmış ayaklanma-

sı''(!) olarak tanımladı. Ardından, halkın gerici liberallerin peşine takıldığını, "proletarya ve emekçiler açısından tam bir ideolojik politik çarpıklık durumu oluştuğunu,... ayağa kalkan emekçilerin kendi çıkarları doğrultusunda davranmadıklarını,... USC adlı burjuva örgüt tarafından sosyalizme karşı yönlendirilip kanalize edildiklerini" yazdı.

Bu mantık, *Özgürlük Dünyası*'nı "halk" ayaklanmasının(!) karşı-devrimcileştirdiğini söylemeye götürmedi. Tersine, dergi, kantarın topuzunu iyice şaşırdı ve *karşı-devrimde* Marksistlerin ve devrimcilerin görevlerini saydı:

"Marksitlerin ve devrimcilerin Romanya'da ya da Romanya ile ilgili yapmaları gereken tek şey vardı: Birinden birini desteklemek değil, Çavuşesku diktatörlüğüne karşı eylem ve ayaklanmaya sosyalist ya da en azından devrimci demokratik bir yön kazandırmak, bunun için ayaklanmanın içinde ve önünde yer almak, onun anti-komünist, liberal gerici bir yön tutmasını önleyerek, Romanya'nın ileriye atılımının önünü açacak bir içerik ve yön kazanmasını sağlamak... Marksistler,... Romanya'da *sosyalist devrim yolunu açmaya* çalışmalıydılar." (abç)

Küçük burjuva devrimcisinin bu mantığı Marksizme yabancıdır, yaşama yabancıdır. Onun için de sürrealisttir.

Yeni Demokrasi'nin Ocak-Şubat 1990 sayısında çelişkili yazılar çıktı. Başyazıda, Romanya'da olanın "halk devrimi" değil, Sovyetler'ce tezgahlanan bir "darbe" olduğu görüşü vardı. Bir başka yazıda, Doğu Avrupa'da "yüzbinlerin, milyonların siyasi taleplerle sokağa dökülmelerinden ve en son Romanya'da barışçıl gösterilere katliamla cevap veren *iktidara karşı ayaklanmaları*"ndan söz ediliyordu. Ana olarak Romanya'yı konu alan bir üçüncü yazıda ise, "olayların niteliği, Gorbaçofçu-Batıcı liberal burjuva askeri darbedir" deniliyor. Darbenin "son derece örgütlü, dışarıdan tezgahlanan" bir girişim olduğu anlatılıyordu.

Yeni Demokrasi, karşı-devrimci darbeye karşı çıkmadı. Buna gerekçe olarak da, "çar-drakula çatışmasının ille de taraftarı olmak gerekmez" görüşünü ileri sürdü. Ama pratikte yaptığı bu bile olmadı. Hem darbeye karşı çıkmayıp hem de Çavuşesku yönetimine sayfalar dolusu saldırıda bulunarak, darbeyi haklı çıkardı. Objektif olarak "taraftar" oldu. Bununla da kalmadı. Ötekiler gibi, Çavuşesku'nun komünistçe, onurla tutum aldığını, karşı-devrimcilerin karşısında sosyalizmi savunduğunu söyleyen ve ona sahip çıkan devrimcilere

saldırdı. Dünya çapında gelişen karşı-devrimi anlamaya "katkısı" bu oldu.

YAKIŞIK ALMADI

Avrupa'da yayınlanan ve redaksiyonundakilerin, Romanya'daki gelişmeleri Avrupa radyo ve televizyonlarından eksiksiz izlediğini düşündüğümüz *Berxwedan*, 31 Aralık 1989 sayısında, karşı-devrimin haberini "Romanya halkı Çavuşesku yönetimini kanlı devirdi" başlığıyla verdi, RKP yönetiminin "güçlü halk muhalefeti(!) sonucu kanlı bir şekilde devrildiğini" yazdı.

Derginin 15 Ocak 1990 sayısında ise "halk örgütsüz ve dağınık olduğundan ortama tam bir kaos egemen oldu" sözleriyle, verilerin yorumları pek de desteklemediğini ifade etmek zorunda kaldı.

Berxwedan, Romanya karşı-devriminde Gorbaçof yönetiminin rolünden hiç söz etmedi. Bu, doğru bir tutum olmadığı gibi, siyasal yarar da getirmedir. Oysa devrimci bir dergiye yakışan, dünyayı objektif değerlendirmektir. Dünya çapında gelişen ve ülkemizdeki devrimci hareketi iyice etkilemeye başladığı görülen karşı-devrime karşı "yıpratma savaşı" başka türlü verilemez.

ÜÇ YANLIŞ

Sol hareketin Romanya karşı-devrimine ilişkin tutumunda, özellikle üç nokta dikkati çekiyor.

Dev-Sol hariç, tüm öteki sol akımlar -RKP'nin, liderliğinin hatası, yanlışı ne olursa olsun- sosyalist bir ülkedeki karşı-devrime bütün güçleriyle karşı çıkmamak için her gerekçeyi icat ettiler. "Çarla, drakula çatışmasının ille de tarftarı olmak gerekmez" diyenler (*Yeni Demokrasi*), şimdiki "yönelişin savunulmaz oluşu ve gericiliği, Çavuşesku'nun aynı ölçüde savunulamaz oluşu ve gericiliğini örten bir rol oynayamaz" görüşünü atanlar (*Özgürlük Dünyası*) oldu.

Bu tutumlar yanlıştır.

Yanıtlanması gereken soru, "eskiler mi yeniler mi", ya da "çar mı, drakula mı" gibi bilim dışı bir formülasyon değildir.

Dünya karşı-devrim ve gericilik dönemine girdi. Karşı-devrim,

sosyalist ülkelerin *tümünü*, dünya işçi sınıfını ve ulusal kurtuluş hareketlerini tehdit ediyor. Yönetimin yanlışı ne olursa olsun, bir bütün olarak, sosyalist ülkeler, devrimini yapmış ve sosyalizm kuruculuğuna yönelmiş ülkeler, dünya işçi sınıfının ve ezilen halkların, onyılların zorlu kavgalarıyla, milyonlarca şehit pahasına elde ettiği *kazanımlardır*. Karşı-devrime karşı sosyalizmin kazanımlarını savunacak mıyız savunmayacak mıyız, soru budur. Tercih, sosyalizmle karşı-devrim arasındadır.

Sol hareket bunu görmüyor, karşı-devrime direnen bir yönetime bir de o saldırıyor. Eleştirecek yanlar olsa bile, eleştirinin yeri ve zamanı değildir. “Elestri”ler, onu yapanı emperyalizm karşısında “özür dileyici” konuma sokuyor. Oysa emperyalizm “tarfsız”lara da saldırır!

Bugün sosyalizmin kazanımlarını *amasız fakatsız* savunmayan, kendine solcu deme hakkına bile sahip değildir.

İkinci önemli yanlış, Romanya’da “halk ayaklanması” konusunda geldi. Karşı-devrimin birinci yılında olanın uluslararası eşgüdümlü, işbölümlü darbe olduğuna ilişkin tonla bilgi ve belge birikti. Yine de konun üzerinde durmaya değer.

“Halk”, toplumun sömürücü sınıflar dışında kalan kesimidir, heterojen bir bütünü anlatır. İçinde işçi sınıfını da küçük burjuvaziyi de barındırır. Halk eylemlerinin ille de “ilerici”, “savunulur” olması gerekmez. (Leipzig’de de karşı-devrim sırasında “halk” sokaklara doluştu, endüstride özel mülkiyet, faşistlere özgürlük, Batı’ya ilhak istedi. Desteklenecek mi?) Herhangi bir halk eyleminin ilericiliğini, gericiliğini, istemlerin ve öncülüğün sınıfsal niteliği belirler.

Üstelik, Romanya’da “halk ayaklanması” bile olmadı. (Olsaydı, bugünkü bilgilerin ışığında, gerici bir başkaldırı olurdu.) Romanya’daki karşı-devrimci darbeye “ayaklanma” gibi sıfatlar yakıştırmak, bunu yapanın yaşamın alelade verilerini bile değerlendiremediğini gösterir. Sınıfsal yaklaşımdan uzak ve yığın kuyrukçusu tutumlarını sergiler.

Son olarak, Çavuşesku’nun “yargılanması”na ilişkin çeşitli tutumlara değinelim.

Bir gurup (*Özgürlük Dünyası*), Çavuşesku yoldaş hakkında, “asılası biriydi”, “devrilmesinde üzülecek bir yan yoktur” diye konuştu. İşçi sınıfı, kendi yetiştirdiği sosyalist bir lider için bu sözleri edenlerin kurmayı düşlediği “özgürlük dünyası”ndan ancak kuşku duyar.

Bir başka gurubun (*Yeni Demokrasi*) sözcüsü, Çavuşesku’nun karşı-devrimcilere “ben sadece proletaryaya hesap veririm” demesini

“yüzsüzlük” olarak nitelendirdi. Ne diyecekti ya?

Bazıları da, Çavuşesku'ların “adil” yargılanmadığını savundular. *Sorun*'ün Mart 1990 sayısında çıkan bir yazı hem “karşı-devrimci darbe”den söz etti, hem de Çavuşesku'ların “yargılanması” sırasında “sosyalist kanunilik ilkesinin ayaklar altına alındığından”(!) şikayet etti. İnsan kendi kendine, ne zamandır karşı-devrimden “sosyalist kanuniliği” uygulaması beklenir oldu, diye sormadan edemiyor.

Şimdi yayınlanmayan *10 Eylül* dergisi de benzeri bir hata yaptı. Romanya üzerine hiçbir yorum getirmediği gibi, dünyaya Çavuşesku'nun “avukatı” olarak tanıtılan karşı-devrimciyi kınmadığı için İstanbul Barosu'nu “göreve”(!) çağıran bir mektubu yayınladı.

Berxwedan da, “adil mahkeme” istedi. Bu dergi, şöyle yazdı: “Koca 24 yıllık Romanya tarihinin irdelenmesi gerekirdi, böylesi bir davayla. Doğrusu, yargılamanın adil olması, tarihe doğruları katması, bir halk mahkemesinde kamuoyuna açık olarak gerçekleşebilirdi. Fakat apartopar yargılama, *Romanya halkının çıkışına* kara bir leke bıraktı...” (*Berxwedan*, 31 Aralık 1989)

Hangi “halkın” hangi “çıkışı”? Olan karşı-devrim! Erke gelen, Gorbaçofçusu ve Batıcısıyla, hain, döneke ve ajanlarıyla, Marks-Engels-Lenin düşmanı, özel mülkiyetçi, komünist parti yasaklayıcısı *karşı-devrimciler!* Onlardan başka çeşit bir “adalet” beklenir mi?

Dünya çapında karşı-devrim ve gericilik dönemine girilmiştir. Batı'dan ve Doğu'dan devrimci hareketin üzerine çökmekte olan karanlık bulutları yarmak, dünya işçi sınıfının değerlerini ve kazanımlarını gözbebeği gibi korumak gerekir.

Bu açıdan, Romanya konusunda doğru tutum alan örgütleri, tutumlarından ötürü kutlamak gerekir. Silahlara, ajanlara, komplolara yenilen Çavuşesku yoldaşların, karşı-devrime meyleden okuyarak, komünist inançla ve onurla ölümün üzerine yürüyerek kazandıkları zaferin fırtınasını estirmek gerekir. Devrimciye bu yakışı!

EK3:

BRUCAN VE MİLİTARU İFŞA EDİYOR: “Yaptığımız önceden hazırlıklı bir darbeydi”

Hemen hemen tüm dünya basını, Romanya karşı-devriminin ilk günlerinde, bunun “gerçek bir halk ayaklanması” vb. olduğu yolunda yoğun propaganda yaptı. Ancak, erke çöken Gorbaçofçu karşı-devrimcilerle erkten pay isteyen Batıcı karşı-devrimcilerin birbirleriyle kapışmaları, Batı basınının, Gorbaçofçuları yıpratmak amacıyla, bildiği bazı şeyleri kamuoyuna “sızdırmasına”, işin içinde Sovyet parmağı ve bir komplo olduğu yolunda kuşklar ekmesine yol açtı. Ancak, son derece dar bir toplumsal tabana dayanan karşı-devrimin ve emperyalizmin genel çıkarları açısından, yine de konunun fazla üstüne gitmemeyi tercih ettiler.

Bu sessizlik fazla sürmedi. Karşı-devrimin ve karşı-devrim öncesinin kilit liderleri olan iki kişi, Silviu Brucan ve general Nikolay Militaru, karşı-devrimden 8 ay sonra, Bükreş’te yayınlanan *Adevarul (Gerçek)* gazetesine uzun açıklamalarla, karşı-devrimin perde arkası hakkında önemli ifşaatlarda bulundular.

Türkiye basınında ya hiç yer verilmeyen, ya da aylar sonra küçük bir haber olan bu röportajlar, İngiltere’de yayınlanan *The Times* gazetesinde ayrıntılı biçimde işlendi. Gazetenin 24 Ağustos 1990 tarihli nühasında konuyla ilgili olarak yayınlanan ve kitabımızda işlediğimiz tezi kanıtlamada önem taşıyan iki haber, (kullanılan devrim sözcüklerinin, karşı-devrim olduğunu bilerek okuyalım-*M.K.*) aynen şöyledir:

“Çavuşesku’nun devrilmesi, ‘devrimden çok önce’ planlanmıştı”

“Romanya’daki devrimin iki kilit aktörüne göre, örgütlü bir komplonun varlığı ‘bir iç savaşı engelledi’ ve devrim sırasında ‘onbinlerce insanın canını’ kurtardı.

“Dün yayınlanan geniş kapsamlı röportajda general Nikolay Militaru ve Silviu Brucan, Çavuşesku karşıtı hücrelerin 1980’den bu yana nasıl bir

şebeke halinde örgütlendiğini, şimdiki devlet başkanı İliescu'nun nasıl ışın içine katıldığını ve kurdukları örgütün, aralık ayında devrim başladığında 25 bin Sekuritate görevlisini 'tarafsızlaştırmada' nasıl başarılı olduğunu açıkladılar.

"Devlet başkanı İliescu, Ulusal Selamet Cephesi'nin (USC) şef strateji Silviu Brucan ve Noel devriminin öteki kilit adamları, ilk kez ocak ayında *The Times*'da yayınlanan ve erki ele geçirmeye yönelik bir komplo örgütlenmesinin uzun süredir varolduğuna ilişkin haberleri, o zaman ısrarla reddetmişlerdi. Erke geçen USC'nin yalnızca aralık ayaklanmasından sonra oluşturulduğu ileri sürülmüştü.

"Dünkü röportajlar, Noel olaylarına, ortaya çıkarılanların da ötesinde eklenecek çok şey bulunduğuna ilişkin kuşkuları doğruladı. Röportajın genellikle hükümetin sıkı denetçisi olan *Adevarul*'da yayınlanması süpriz oldu. Eski savunma bakanı general Militaru ve bay Brucan, gazeteye verdikleri röportajda, Çavuşesku karşıtı ilk hücrelerin 1970'lerin ortalarında nasıl kurulduğunu anlatıyor, 1983'ten itibaren de, 3 kişilik hücrelerden oluşan ve partinin güvenlik örgütü Sekuritate, RKP ve ordu içinden üyeleri olan bir şebekenin yaratıldığını belirtiyorlar.

"Bu açıklamalara göre, 1984 Ekimi'nde bir darbe planlanıyordu ama ihanete uğraması nedeniyle yapılamadı. Militaru ve Brucan, o noktada, 'Çavuşesku'nun yerine geçecek en iyi adam' olarak İliescu'yu seçtiklerini ileri sürüyorlar.

"General Militaru ve Brucan, eski komünist düzenin yıkılmasını o sırada henüz düşünmediklerini söylemekle birlikte, anlattıkları öykünün bir yerinde, bay İliescu'yu, 'sistemin dışına düşecek bir eylem konusunda kuşkular taşıması nedniyle davanın dışında tutmaya karar verdiklerini' söylüyorlar.

"Anlattıkları kadarıyla Militaru ve Brucan, bu süreçte, komplonun parçası durumuna gelen çeşitli kişileri seçtiler. Örneğin, devrim sırasında saldırıya uğrayan devlet başkanlığı sarayı ile RKP Merkez Komitesi binasının kapıları, hücre üyesi olan bina güvenlik görevlisinin Militaru'nun emriyle harekete geçmesi üzerine açıldı. Ayrıca, devrimden önce askeri direniş komitesi adıyla bir komite kuruldu ve komitede '20 kadar general ve çok sayıda subay' vardı.

"General Militaru, 22 Aralık'ta, devrimin savunma bakanı olur olmaz, bu kişileri ordunun başına yerleştirdiğini ve böylece, onun devrime bağlılığını sağladığını anlatıyor. Brucan şunları diyor: 'Ordunun devrim sırasında 180 derece dönüş yaptığı görüşü bütünüyle yanlıştır.'

"Korkulan Sekuritate örgütüne ilişkin olarak, her ikisi de, 25 Sekuritate görevlisiyle güvenlik örgütünün öteki 'özel birimleri' arasında ayrım yapıyorlar. Binlerce Sekuritate görevlisinin, Sekuritate birliklerinin komutanıyla 1986'dan beri sürdürülen 'işbirliği' sayesinde, 22 Aralık'ta

başarıyla 'tarafsızlaştırıldığını' söylüyorlar. General Militaru, bu yapılmış olsaydı diyor, 'bir kan gölü oluşurdu.'

"Buna karşın, 'özel birimler'de görev yapan 4 bin dolayında Sekuritate görevlisinin devrime direndiğini belirtiyorlar. Bunların bazılarının devrimden sonra 'Macaristan ve Türkiye üzerinden' ülkeden kaçtıklarını, tutuklananların çoğunun ise serbest bırakıldığını söylüyorlar. Bunların neden ve kim tarafından serbest bırakıldığına ise değinmiyorlar.

"Militaru ve Brucan, devrimde Sovyetler Birliği'nin olası katılımıyla ilgili olarak, Sovyetler'in Romanya'da olup bitenler hakkında tam bilgilendirildiklerini, Sovyet hükümetinin Romanya'daki diplomatlarına hiçbirşeye karışmamaları talimatı verdiğini ileri sürüyorlar. Bununla birlikte Brucan, son bir kaç yılda Moskova'nın, Brucan'da çıkarı bulunduğu yolunda Çavuşesku'ya sinyal vererek, kendisini koruduğunu söylüyorlar. RKP'nin bir zamanlar önde gelen lideri olan Brucan, Çavuşesku rejiminin son bir kaç yılda diktatöre kamuoyu önünde karşı çıktığı için gözhapsinde tutuluyordu.

"Dünkü ifşaatlar, Romanya devriminin öyküsünde, bilinenlerden çok daha fazla eklenecek şeyler olduğunu açık seçik ortaya koyarken, devlet başkanı İliescu'nun saygınlığını zedeleyebilir. Çünkü, son röportajlar, onun, komplocularla yakın ilişki içine girmemiş bile olsa, kendi yetenekleriyle öne çıkan bir lider olmaktan çok, geçmişte, başa geçirilecek biri olarak (komplocularca) atanmış olduğunu ima ediyor." (Tim Judah, *The Times*, 24 Ağustos 1990)

Gazetenin yine aynı günkü sayfalarında yer alan ikinci bir haber, Doğu Avrupa'daki halkçı efsanenin çöktüğüne ilişkindi. Bu haberde, 1989 başında Polonya'da hükümetin Solidarność tarafından kurulacağını anlaşılmamasıyla birlikte, Sovyet güvenlik örgütü KGB'nin, Romanya'nın yanısıra Bulgaristan, Polonya, Demokratik Almanya ve Çekoslovakya'da eski yönetimleri devirmeyi ve bu ülkelerdeki "yerel Gorbaçofçuları" (Mladenof, Rakovski, Egon Krenz vb.) başa getirmeyi hedefleyen komplolar örgütlediğine yer veriliyordu.

The Times haberinin Romanya karşı-devrimiyle ilgili bölümünde, özetle şunlar yazılıyordu:

"Doğu Avrupa'nın halkçı efsanesi çöktü"

"Eski diktatör Nikolay Çavuşesku'nun, halkta yaygın bir hoşnutsuzluk dalgasıyla değil de örgütlü bir darbeye devrildiğinin Romanya'da itirafı, Doğu Avrupa'daki 1989 devrimlerinin kendiliğindenliği konusunda önemli sorular uyandırdı.

"... Halkın halk tarafından kurtarıldığı efsanesi çöktü.

"Yine de, en hassas konu karanlıkta kalıyor: Eğer Çavuşesku'yu devirmek üzere bir komplo vardıysa, bunda Moskova'nın katılımı nasıldı? Ortaya çıkan çeşitli açılardan bakıldığında, açıkça görülüyor ki Sovyetler Birliği komplonun aktif bir oyuncusuydu.

"Moskova, komünist kontrolün elinden kaçmasındansa, erkin reformcu komünistlerin eline geçmesini sağlamaya çalıştı. Ancak, Doğu Avrupa'nın 'Gorbaçofları' -Mladenof'lar, Krenz'ler, Rakovski'ler- Romanya devlet başkanı İliescu hariç, silinip süprüldüler.

"Çavuşesku'ya karşı bir komploya ilişkin Sovyet katılımı, ya da en azından Sovyetler'in önbilgisinin olduğu, çok sayıda ikinci derecede ayrıntıdan çıkartılabilir. Sovyetler Birliği ile Romanya arasındaki demir yolu trafiği, devrim Bükreş'e ulaşmadan bir gün önce kesilmişti. Çavuşesku'nun devlet başkanlığı sarayının balkonundan nihai, küçük düşürücü görüldüğünün hemen ardından gelen saatlerde, Sovyetler'den gelen yükler, (bu demiryolu üzerinden) Romanya'ya giriyordu.

"Sovyet dışişleri bakanı Şevardnadze 6 Ocak 1990'da Bükreş'i ziyaret ettiğinde, hala tek tük silah sesleri duyuluyordu.

"Çavuşesku rejiminin totaliter yapısı dikkate alındığında, komplocuların Sovyetler Birliği'nden yardım yolunu gözetmeleri kaçınılmazdı. Ancak, Doğu Almanya ve Çekoslovakya'dakinin tersine, Romanya'daki Sekuritate ile KGB arasında doğrudan bir ilişki yoktu. Öteki ülkelerde KGB'nin yerel 'Gorbaçof'u desteklemek üzere kurnaz ve gizli operasyonlar düzenlediği gözleniyor..." (The Times, 24 Ağustos 1990)

Burada, İngiliz gazetesinin, tüm bildiklerini yine de ortaya koymadığı, özellikle karşı-devrimci komplolarla Sovyetler'in sıkı bağı konusuna değinip geçmeyi tercih ettiği, çünkü karşı-devrimin devlet başkanı İliescu'nun fazlaca yıpratılmasından bugün yana olmadığı gözleniyor. Zaten İliescu'nun, Militaru ve Brucan'ın açıklamalarına verdiği yanıt da, kendini temize çıkarmaya çalışır yöndedir. Gazetecilerin yönelttiği, Aralık 1989'da Romanya'da gerçekleşenin Militaru ve Brucan'ın ileri sürdüğü gibi bir darbe mi olduğu, sorusunu yanıtlayan İliescu, darbe iddialarını yalanlıyor ve "komünist diktatörü ancak 'gerçek bir toplumsal patlamanın devirbileceğini' söylüyor." (The Times, 29 Ağustos 1990)

Bizce İliescu, göstermelik saygınlığını koruyabilmek, karşı-devrimci Gorbaçofçuların erkini sürdürebilmek, işçi sınıfının tepkisinden kendini uzak tutabilmek için utanmadan yalan söylüyor. Öte yandan, Sovyet ajanı Militaru da, Brucan da, bütün gerçeği yansıtmıyorlar,

Özellikle SBKP'nin karşı-devrimdeki aktif rolünü atlıyorlar. Bu doğaldır. Çünkü, sonradan İlişescu tarafından yönetimden uzaklaştırılan, bu nedenle kuyruk acısı içinde olan bu zavallı mahluklar, aslında, SBKP'nin örgütlediği karşı-devrimci bir komplo ve darbenin maşalarında başka birşey değildirler.

Defter kapanmamıştır. Romanya'da sınıf çelişkilerinin keskinleşip yönetim kliği içindeki çatışmalar azdıkça, daha bir çok karanlık noktanın aydınlığa çıkacağında hiç kuşku duymuyoruz

EK 4:

ÇAVUŞESKU VE STALİN

Haftalık Amerikan dergisi *Newsweek*, 1989 Ağustos'unda Romanya devlet başkanı Çavuşesku yoldaşla röportaj yaparken Stalin hakkında da soru sormuştu. Çavuşesku yoldaş bu sorulara yayınlanmaması koşuluyla yanıt vermişti. *Newsweek*, sözünü tutmadı. Çavuşesku yoldaşın ölümünden sonra bu yanıtı özetleyerek yayınladı. Buna göre, Çavuşesku yoldaş, Stalin hakkında şöyle söylemiş:

“Bence, kişi yüceltme kavramının kendisi yanlıştır, çünkü, eğer birisi gerçekçiye, bu kişiyi yüceltme değildir. Stalin, 20 yılda Rusya'yı geri bir ülkeden dünyanın en güçlü ikinci ülkesine yükseltti. Kuşkusuz yanlışlar yaptı. Stalin'in olumlu hiçbir şey yapmadığını söylemek köylüculüktür. O bir savaşı kazandı. Nükleer silahların yapılmasını sağladı. Kendisinin bulunduğu görevdeki bir insanın (Sovyetler'deki sosyalizm için-M.K.) yapması gereken herşeyi yaptı.

“Ben 1950'de ilk kez Moskova'dayken, dükkanlar yiyecek, giyecek maddesi ve öteki mallarla doluydu... Şimdiye, Stalin öleli 40 yıl olmasına karşın, Sovyetler Birliği'nde kötü olan herşey Stalin dönemine bağlanıyor.” (N. Çavuşesku röportajından yayınlanmamak üzere kayda geçirilmiş sözler, 8 Ocak 1990)

Çavuşesku yoldaş bir başka yerde de, kendine “Stalinci” diyenlere, Romanya komünistlerinin Stalin eleştirisini Stalin hayattayken yaptıklarını, RKP içinde Stalinci ya da “Moskovacı” olarak bilinen ekibi sorumlu yerlerden daha o zaman uzaklaştırdıklarını söylemişti.

Gerçekten, savaşın sona ermesinden ve Stalin'in, çeşitli önemli teorik yanlışlar temelinde, kendi iç ve dış siyasetini “kardeş partilere” dikte ettirme uygulamasına başlamasından sonra RKP içinde önemli bir ayrılık su yüzüne çıktı. Parti içi kavgada, MK üyesi demiryolu işçisi Georgi Dej genel sekreterliğe geldi. Dej yönetimi, “Stalin yandaşları” oldukları söylenen Ana Pauker, Apostol vb. liderlerin başını çektikleri “Moskovacı” ekibi görevden uzaklaştırdı.

Dej'in öğrencilerinden olan Çavuşesku, bu çizgiyi tutarlılıkla sürdürdü. Ama, Sovyetler'deki parti yönetiminin şimdi yaptığı gibi, Stalin'i eleştireceğim diye burjuvazinin anti-komünist konumlarına sürüklenmedi. Komünist lider Stalin'e, sosyalizmin dünyada ve Romanya'daki çıkarlarına sahip çıktı. Çavuşesku yoldaş, *Newsweek* ile röportajının o yaşarken yayınlanan bölümünde şöyle demişti:

“Romanya, sosyalizmi zayıflatmaya ve onun yerine kapitalist uygulamaları getirmeye yönelik istikrarsızlaştırma eylemlerini kabul edemez ve etmeyecektir. Biz Romanya'da devrimi herhangi birinden izin almadan yaptık. O, halkımız, işçi sınıfı tarafından yürütülen faaliyetlerin meyvesidir. Sosyalizm, bizim için yalnızca bugünün alması değil, aynı zamanda geleceğin almasıdır.” (*Newsweek*, 21 Ağustos 1989)

O dönemde yanlış yere “Stalin yanlısı” olarak adlandırılan, aslında bütün özelliği “Sovyetler'de yağmur yağınca kendi ülkesinde şemsiye açmak” olan “Mokovacı” ekibin yaşayanlarının çoğu bugün, Romanya'nın Gorbaçofçu karşı-devrimcileri olarak karşımıza çıktı. Çavuşesku yoldaşları ve nice komünistti katleden aşağılık bir komplocu, karşı-devrimci çete olarak Romanya karşı-devriminin başını çekti. Stalin'le hiç ilgisi olmayan bir tutumla, işçi sınıfına, komünizme düşman oldukları Batı basınına verdikleri röportajlarda açık açık söyler oldular. Bükreş'teki Lenin heykelinin yıktırılması, bu çizginin, Çavuşesku'ların katlinden bu yana son “eseri” oldu.

Çavuşesku yoldaşın Stalin değerlendirmesi, katılmadığımız bazı yönleri olmakla birlikte, “Moskovacı” karşı-devrimcilerin işlediği suçların yanında, pırıl pırıl bir mücevher gibi kalıyor.

EK5:

BATI HAYRANLIĞINA GÜZEL BİR YANIT

Miroslav Lazanski adlı bir gazeteci, Aralık 1989 karşı-devrimi öncesinde, Romanya savunma bakanı yardımcısı ve Silahlı Kuvvetler Yüksek Siyasal Konseyi sekreteri İlye Çavuşesku ile bir röportaj yapmış ve *The Independent* gazetesi bu röportajı 22 Aralık 1989'da yayınlamıştı. İlye Çavuşesku'nun gazetecinin sorularına verdiği yanıtlar, "dünya komünist hareketinde" bugün iyice egemen olan "Batı özentisi" tutumlara ilişkin dikkate değer görüşler içeriyor. Aynı zamanda, karşı-devrim öncesi Romanya'daki yönetici yoldaşları daha iyi tanımamıza yardımcı oluyor. Röportaj şöyle:

M. Lazanski: General yoldaş, Doğu Avrupa'daki sosyalist ülkelerde ortaya çıkan en son gelişmelerin sosyalizmin bunalımda olduğunu gösterdiği kanısında mısınız?

İlye Çavuşesku: Bu, Batı propagandasının, Doğu Avrupa'nın sosyalist ülkelerini hedef alan şeytani bir komplosudur. Kapitalist ülkeler, dünya ekonomik krizini ve yoksulluğu, sosyalizmi yoketmeye yönelik bir araç olarak kullanmaya çabalyorlar... Batılıların yaşam standartları kötüleşmektedir, ekonomik krizin etkileri işçi sınıfına da darbe vurmuştur.

Batı'da okuma-yazması bile olmayan milyonlarca insan var ve yine evsiz barsız, herhangi bir tıbbi korumadan uzak yaşayan milyonlar var. Ben, Paris'te metro istasyonunun içinde, New York'ta köprü altlarında uyuyanları kendi gözümle gördüm. Bunu yalnızca, kapitalizmin ekonomik bunalımının nasıl dehşetli boyutlara ulaştığını size gösterebilmek için söylüyorum.

M. Lazanski: Afedersiniz general yoldaş, New York eyaletinde işsizlere dolar olarak ne kadar sosyal yardım ödendiğini biliyor musunuz?

İlye Çavuşesku: Bu sizin dolarınızın hiçbir geçerliliği, hiçbir anlamı yoktur. Sosyal yardım adı altında bana ayda 20 bin dolar

ödenseydi bile, bir işte çalışmamaktan, ülkeye ve topluma katkıda bulunamamaktan, içinde yaşadığım ülkeyi bu yolla desteklememekten daha kötü bir şey düşünemezdim... Sosyal yardımla yaşayan o insanlar sahip oldukları insanlık duygularından kısa sürede yoksun kalıyorlar, uyuşturucu maddeler kullanmaya başlıyorlar, bunun üstüne de işlenen suçlar ekleniyor... Hem, söylesene bana, daha iyi bir yaşamdan *sen* ne anlıyorsun?

M. Lazanski: İyi bir gelire, bir apartman dairesine, belki bir otomobile sahip olmak...

İlye Çavuşesku: Bana bak delikanlı. Milyonlarca Batı Almanın otomobil bir yana, bir evi bir dairesi bile yok. Buna ek olarak cahillik içindeler, işsizler. Ben senin mutluluk felsefeni oldukça garip buluyorum. Mutlu bir insan ne demek? İnsan ülkesinin ilerlemesine katkıda bulunmalı ve kendisinin hayvanlardan üstün olduğunu içinde hissedebilmelidir. İyi bir yemek, güzel bir otomobil herşey değildir. Gerisi nerede? İdeolojik mutluluk duygusu nereye gitti?

M. Lazanski: Ama sosyalist ülkelerdeki çok sayıda siyasetçi sizin bu görüşlerinize katılmayacaklardır.

İlye Çavuşesku: Sosyalist ülkelerdeki bazı yoldaşlar, bu (içinde yaşadığımız) bunalımlı günlerin (gerektirdiği) zorlu insanlar değiller. Kendilerine meydan okuyan gelişmelerle baş edemezler, ya da sosyalizme olan kendi güvensizliklerini göstermekten başka bir şey yapamazlar. Biz çok iyi biliyoruz ki yalnızca iki sistem var: Kapitalizm ve sosyalizm. Bu iki sistem var, gidilecek bir 'orta yol' yok!

M. Lazanski: Bu günlerde Varşova Paktı'yla işbirliği yapabiliyor musunuz? Geçenlerde, Romanya'nın saldırıya uğraması durumunda Sovyetler'in sizi ne destekleyeceğini ne de savunacağını söylemişsiniz.

İlye Çavuşesku: Barış içinde birarada yaşandığı ve Sovyetler Birliği'yle ABD'nin iyi ilişkiler içinde olduğu bir dönemde, kesinlikle inanıyorum ki, kapitalist ülkeler tarafından düzenlenen bir saldırı olması durumunda, Sovyetler, Varşova Paktı'nın hiçbir ülkesini savunmayacaktır. Bu konuda hülyalara kapılmayı çoktandır bıraktık... (Üstelik), Sovyetler ve Varşova Paktı tarafından bize karşı bir dizi şiddetli kampanya da düzenlendi.

M. Lazanski: Sizce Çin de sosyalizm yolundan saptı mı?

İlye Çavuşesku: Kısa ve öz olarak, Çin Komünist Partisi, ülkenin modernleştirilmesine yaklaşımında yeterince dikkatli değildi.

M. Lazanski: Romanya'da siz, sosyalizmi, hem de çok özgün bir

sosyalizmi geliştiriyorsunuz. Bununla birlikte yüzlerce insan Tuna'yı yüzerek geçip Romanya'dan kaçıyor.

İlye Çavușesku: 23 milyon Romanyalı ile karşılaştırıldığında birkaç binin sözü mü olur? Kriminaller ve hiçbir baltaya sap olamayanlar kaçıyor. Kaçanlar, bir kez kapitalizmi gördükten sonra, dönüp Romanya'ya geri girebilmek için izin istiyorlar.

Biz ruhumuzu ve ideolojimiz bir avuç dolara satanlardan değiliz.

***

MODERN ENDÜSTRİ VE BİLİM TEMELİNDE, MODERN SEFALETE VE ÇÜRÜMEYE KARŞI

İlye Çavușesku'nun röportajında kısaca dile getirdiği bazı görüşlerin derinliğini yansıtabilme açısından, Marks-Engels ve Lenin'in bazı değerlendirmelerini kitabımıza aldık. Modern endüstri ve bilim temelinde, modern sefalet ve çürümeye karşı bütün canlılığıyla yaşayan bu görüşler işçi devrimciler için öğreticidir:

“Bir yandan insanlık tarihinin önceki hiçbir döneminin hayal bile edemeyeceği endüstriyel ve bilimsel güçler yaşama gözlerini açtı. Öte yandan, Roma İmparatorluğu'nun son zamanlarında kaydedilmiş korkunç olayları fersah fersah aşan çürüme belirtileri var. Günümüzde herşey karşına gebe görünüyor... Bir yanda modern endüstri ve bilim, öte yanda modern sefalet ve çürüme arasındaki bu zıtlık, çağımızın üretici güçleri ile toplumsal ilişkileri arasındaki bu zıtlık elle tutulabilir, karşı koyulamaz ve çarpıtılamaz bir olgudur. Bazı partiler bunun üzerine peçe takabilirler, bazı başkaları, modern çelişkilerden kurtulmak için modern sanattan kurtulmayı isteyebilirler. Kendi adımıza biz, ...biliriz ki, toplumun bu yeni doğan güçlerinin iyi işleyebilmesi için onların yeni doğan insanların egemenliğine gereksinimi vardır -işte işçiler böyle insanlardır.” (Marks, “*Halk Gazetesi*”nin yıldönümünde konuşma”, Marks-Engels, *Toplu Yapılar*, İng. basım, c.14, s.655-656)

“Materyalizmin, insanın özde iyi olduğuna ve eşit entellektüel düzeyde bulunduğu, deneyimin, alışkanlığın ve eğitimin sonsuz gücüne, çevrenin insana etkisine, endüstrinin büyük önemine, eğlencenin meşruluğuna vb. ilişkin öğretisinden, materyalizmin komünizm ve sosyalizmle nasıl zorunlu olarak bağlı olduğunu görmek için çok derine dalmaya hiç gerek yoktur. Eğer insan tüm bilgisini, sansasyonunu vb. duyular dünyasından ve

onun içinde edinilen deneyimden alıyorsa, o zaman yapılması gereken, ampirik dünyayı öyle bir düzenlemektir ki, (o dünya-M.K.) içinde gerçekten insani olan ne varsa insan onun deneyimini yaşasın, ona alışsın ve kendinin bir insan olduğunun farkına varsın. Eğer doğru anlaşılmuş çıkar tüm ahlakın ilkesiyse, insanın özel çıkarı insanlığın çıkarıyla çakıştırılmalıdır.” (Marks-Engels, “Kutsal Aile”, *agy*, c.4, s:130-131)

“Komünist ahlak diye bir şey var mıdır? Tabii vardır...

“(…)

“Biz ahlakımız proletaryanın sınıf savaşımına tamamen bağımlıdır deriz. Bizim ahlakımız proletaryanın sınıf savaşımının çıkarlarından kaynaklanıyor.

“(…)

“... Biz şöyle diyoruz: Eski sömürücü toplumu yıkmaya ve tüm emekçi halkı, yeni, komünist bir toplum kuran proletaryanın etrafında birleştirmeye ne hizmet ediyorsa ahlak odur.

“(…)

“... İnsanlar bize ahlaktan söz ettikleri zaman, şöyle diyoruz: Bir komünist için bütün ahlak, sömürücülere karşı bu birleşik disiplinde ve bilinçli sınıf savaşımında yatar. Ebedi bir ahlaka inanmayız ve ahlak üzerine bütün masalların sahteliğini sergileriz. Ahlak toplumun daha yüksek bir düzeye çıkmasına ve kendini emeğin sömürsünden kurtarmasına hizmet eder.” (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, İng. basım, c.31, s.291-294)

Burjuvazi ve onun sağlı “sollu” Gorbaçofçu yardımcıları, bir de kalkmışlar Marksizm-Leninizm öldü diyor. Dünya işçi sınıfı ve onun evrensel bilimi, bugün eskisinden daha canlıdır. Kanıtını görmek için yaşama bakmak yeter!

EK6:

SILVIU BRUCAN'IN İŞÇİ SINIFI DÜŞMANI GÖRÜŞLERİ

Romanya karşı-devriminin Gorbaçofçu perde arkası lideri Silviu Brucan'ın Marksizme, işçi sınıfına ve komünist partisine ilişkin çeşitli görüşlerini kitaba ayrı bir bölüm halinde koymayı gerekli gördük. Brucan'ın, erkte oturmanın verdiği rahatlıkla "dobra dobra" açıkladığı ve çeşitli bilimsel verileri yanlışlarla birbirine karıştırıp bilinçli olarak başaşağı yorumladığı görüşler, bugünkü Gorbaçof çizgisinin çeşitli açılardan mantıksal sonucuna ilerletilmiş halidir. Moskova'da Brucan gibi düşünen çok *perestroykacı* (yani entel) var.

Brucan'ın görüşlerinin özünde, derin bir Marksizm-Leninizm düşmanlığı, "hakiki" bir işçi düşmanlığı yatıyor. Bunları okurken, gözümüzün önüne, Moskova'da Gorbaçof'a alkış tutan ve endüstri işçilerini gördüğü zaman onları hakir gören, onlara duyduğu nefreti bugün artık gizlemeye bile gerek duymayan belli "intelligentsia" çevreleri geliyor. Komünist aydınların, "işçileşmiş aydınlarla aydınlaşmış işçilerin" bunlarla hiçbir akrabalık bağı yoktur.

Şimdi, Brucan'ın görüşlerini, mantıksal bir sıralama içinde sunalım:

"İzmlerden nefret ediyorum. Komünizmle kapitalizm arasında orta yol aramak da bir 'izm'dir. Komünizmin çöküşünden sonra yeni ekonomik teorilere gerek var. Doğu Avrupa'da büyük bir teorik kargaşa var. Gorbaçof'tan Polonya'da Solidarnoş'a kadar, karanlıkta yürüyorlar." (*The Independent*, 22 Ocak 1990)

"Komünist partisinin ideal toplumsal tabanı köy kökenli kol işçileridir... Komünist partisi, başında, proletaryanın partisi olarak anlaşıldı. Marks ve Lenin bununla, kol işi yapan, kapitalistlerce sömürülen sınıfı anlıyorlardı. Tabii ki, geleceğin partisi olarak (bu partinin), ortaya çıkan üretici güçlerin en ilerisini kendinde temsil eden sınıfın öncüsü olması gerekiyordu. Bilimsel-teknolojik devrim, bütün bu varsayımları birer birer geçersiz kıldı." (*The Times*, 8 Şubat 1990)

"Bilimsel devrim Marksist tezi yere çaldı. Kol işçilerinin sayısı azalı-

yor, konumları bozuluyor. Kol işçileri artık teknik ilerlemenin öncülüğünü yapmıyorlar, tersine onlar tutucu bir güçtürler..." (Financial Times, 29 Aralık 1989)

"Çavuşesku, her yerdeki eğilimlere karşı olarak kol işçilerinin sayısını artırmaya çalıştı. Partinin yeniden proleterleştirilmesi çağrısını yaptı... İşçi sınıfı burada gelecekte de tutucu bir güç olacaktır. Onu hizmet sektörüne kaydırmak zorunda kalacağız." (Financial Times, 29 Aralık 1989)

"Çavuşesku'nun ideal toplumsal tabanı işçileştirilmiş köylüydü. Bu da (Romanya'da) 5 milyon kadar insan eder. (Oysa) bilimsel devrim kol işçisinin rolünü azaltıyor. Entellektüel rolünü öne çıkarıyor. İşçileşmiş köylülerin sivil haklara, basın özgürlüğüne, siyasal haklara fazla ilgisi yoktur. Bu tür soruları yükseltenler entellektüellerdir." (Financial Times, 29 Aralık 1989)

"Dolayısıyla devrimde (karşı-devrimde-M.K.) yönetimde olanlar entellektüeller, özellikle öğrencilerdir..." (Financial Times, 29 Aralık 1989)

"Dünyanın her yerinde entellektüeller iktidara yürüyor. Enformasyon devrimiyle başedebilecek tek toplumsal kategori onlardır. Thatcher bir entellektüeldir. Almanya ve Fransa entellektüeller tarafından yönetiliyor. Doğu Avrupa'da yeni Doğu Alman ve Macar liderlikleri de, entellektüellerden oluşuyor. Solidarnoş entellektüellerce yönetiliyor ve Polonya hükümeti işçilerin çıkarlarına aykırı ekonomik politikalar uygulayacaktır.

"Romanya'da 1,5-2 milyon entellektüel ve 20 milyon kadar alelade halk var. (Onların entellektüellerin erkine oy vermeye ikna edilebilmeleri için) kendilerine yiyecek verilecek, evleri ısıtılacak ve ilaç sağlanacak. (Röportajının yorumu şöyle: 'Burucan, komünizm-sonrası toplumda yalnızca iki sınıfın, akıllı insanların ve aptal olanların olacağı umuduyla yaşıyor. Ona göre ideali, akıllıların toplumu yönetmesi ve aptalların da, temel konforun sağlanması karşılığında mutluluk dolu olarak efendilerine oy vermesi olacak.') Ben bunu Romanya halkına değil The Independent okurlarına söylüyorum. Onlar (Romanya emekçi halkı-M.K.) anlamazlar. Bu görüşleri onlara daha popüler, anlaşılır biçimde sunmak gerekir." (The Independent, 29 Ocak 1990)

"Romanya devriminin (karşı-devrimin-M.K.) özel karakteri, RKP'nin kaderinde vardır. Romanya'da değişim, parti içinde bir reform hareketinden ya da iç mücadeleden geçerek gelmedi... Parti bunun (karşı-devrimin-M.K.) dışında,... pasif bir gözlemci olarak kaldı ve bizim niyetimiz onu aynen tutmaktır. Dolayısıyla bizim özel bir parti kongresine ya da yönetimin değiştirilmesine gereksinimimiz yoktur. Parti gitti, parti artık yoktur. USC'deki komünistler komünist olarak değil, partiye karşı mücadele verdikleri için oradalar. Hiçbiri kendini komünist olarak nitelemeyecektir. Romanya'da reformcu komünizm denilen saçmalık yoktur." (Financial Times, 29 Aralık 1989)

‘Devrim (karşı-devrim-M.K.) RKP’siz ve ona karşı yapılmıştır.’
(*Financial Times*, 2 Ocak 1990)

‘Parti bitmiştir. Çavuşesku diktatörlüğünün kökleri, tam da Lenin’in i-
cat ettiği partiye uzanıyor.’ (*The Observer*, 21 Ocak 1990)

Gorbaçofçu Brucan’ın Gorbaçof çizgisinin aynası olan görüşleri böyle. Kendisi bilimden o kadar uzak düşmüş ki, bilimsel-teknolojik devrimin sonuçlarını hafsalası almıyor. R.Yürükoğlu’nun *Kankun Konferansı ve Düşündürdükleri* adlı kitapçıkta yaptığı özetlemeyi burada aktarmadan edemeyeceğiz:

“Bilimsel-teknolojik devrimin toplumsal gelişme açısından belli başlı sonuçlarını şöyle sıralayabiliriz:

“*Birincisi*, toplumsal üretimde insanların harcaması gereken zaman azalıyor. Eskiden 8 saatte yapılan iş, bugün 4 saatte yapılabilir oluyor...

“Bilimsel-teknolojik devrimin *ikinci* sonucu, toplumsal üretimde kullanılan yaşayan emeğe olan gereksinimin azalmasıdır. İşçiye olan gereksinim azalıyor, ölü emeğe, yani makinalara artıyor... Kapitalizmin, üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetin getirdiği bir açmaz olarak, işgücü gereksinimi azaldıkça, *işsizlik* büyüyor. Mutluluğu artıran bir gelişme olması gerekirken, işsiz kuyrukları artıyor. Eziyet, cefa artıyor...

“*Üçüncü* sonuç, emek sürecinde kafa emeğinin oranının yükselmesidir. Bu iki yönden oluyor. Bir yandan işçi sınıfının içinde kafa emeğiyle çalışanların oranı artıyor. Bir yandan eskiden üretim süreci dışında duran bir takım entelektüel uğraşlar bugün ‘üretken emek’ kavramı içine giriyor. Üretim sürecinin bir parçası oluyor... ” (R.Yürükoğlu, *Kankun Konferansı ve Düşündürdükleri*, 1982, s.14-17)

Sayılanlar, sonuçların hepsi değil ama, konumuz açısından önemli olanlarıdır. Görüldüğü gibi, bilimsel-teknolojik devrim, emeğin niteliğinde değişim yaratıyor. Bu işçi sınıfını yok etmediği gibi, öneminin azaldığı anlamına gelmez. Tam tersine, işçi sınıfının kapsamı daha da genişliyor ve o, dünyasal ölçekte dev bir çoğunluk olmaya büyüyor, anlamına gelir. Bütün bilimsel, teknolojik ilerlemelere karşın, kapitalizm varolduğu için eziyetin, cefanın *arttığı* bir dünyada işçi sınıfının tutuculaştığını söylemek olanaksızdır.

Brucan, o kadar derin bir işçi sınıfı düşmanlığı içindeki, entelektüellere, bir sınıfa dayanmadan hiçbir zaman sahip olamayacakları özellikleri bahsediyor. Sanki Brucan’ın “entelleri” gökte ilahi bir zembilde asılı duruyorlar. Oysa işin aslı o ki, entelektüeller, işçi

sınıfının zembilinde asılı değillirse, burjuvazinin zembilinden sallanıyorlar demektir. Çünkü, kapitalizmin derinleşmesiyle dünya giderek daha belirgin olarak dünya burjuvazisi-dünya proletaryası olarak birbirinden ayrılır duruma geliyor. O zaman, işçilere bu kadar düşman olan Brucan'ın kapılandığı yerin neresi olduğunu soralım. Yanıt açıktır: Gorbaçof'un kiyle aynıdır: Dünya burjuvazisi!